ახალი საუნჯე

ტექსტების და კონტექსტების ჟურნალი

№6 (48)

ივნისი, 2017 წელი

1970
2017

ნომრის ავტორები
მარიამ ნიკლაური & იარომირ ტიპლტი

პოეზია
კოკა არჩვაძე
მალხაზ მაჭავარიანი
სოფო სამხარაძე

პროზა
პაპუნა გიორგაძე

მწერლის არქივიდან
პაატა ცანკაშვილი

კრიტიკა
ლელა კოდალაშვილი – დავით გაბუნიას „დაშლაზე"

ინტერვიუ
დალი იაშვილს ესაუბრება ნინო ციმაკურიძე

თარგმანები
ვილჰელმ რაიხი
მარინა ცვეტაევა
სემ ჰამილი
სერგეი ლაზო

Jaromír Typlt

PUBLISHING HOUSE

ჟურნალი გამოდის საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს მხარდაჭერით

მწერალთა სახლი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნომრის ავტორები

მარიამ წიკლაური

ეკა ქევანიშვილი – ორგანიზაცია „მარიამ წიკლაური“ – 3
მარიამ წიკლაური – ლექსები – 11
ამონარიდები (ნონა კუპრეიშვილი, ჯარჯი ფხოველი, ნანა კუცია, დიანა ანფიმიადი, ივანე ამირხანაშვილი, ნუგზარ ზაზანაშვილი, როსტომ ჩხეიძე) – 15

იარომირ ტიპლტი

ბიოგრაფია – 17
იარომირ ტიპლტი: „ცარიელი რიტუალები მაშინებს“ (ინტერვიუ გიორგი ლობჟანიძესთან) – 18
იარომირ ტიპლტი – ლექსები (თარგმნა გიორგი ლობჟანიძემ) – 20
იარომირ ტიპლტი – დამაჯერებლობის საიდუმლოება (ესე) (ინგლისურიდან თარგმნა თამარ კოტრიკაძემ) – 28
კრიტიკული გამოხმაურებები (ინგლისურიდან თარგმნა თამარ კოტრიკაძემ) – 29

პოეზია

კოკა არჩვაძე – 31
მალხაზ მაჭავარიანი – 33
სოფო სამხარაძე – 34

პროზა

პაპუნა გიორგაძე – მე მინდა ბამბა – 35

მწერლის არქივიდან

პაატა ცანკაშვილი – პატარა ქალაქის ჩირაღდნები – 51

კრიტიკა

ლელა კოდალაშვილი – მთავარი გემო – 58

ინტერვიუ

დალი იაშვილი: „ჩვენ ფრანგულს ლათინურივით ვსწავლობდით" (ესაუბრა ნინო ციმაკურიძე) – 61

თარგმანები

ვილჰელმ რაიხი – ქრისტეს მკვლელობა (ფრაგმენტი წიგნიდან)
(ინგლისურიდან თარგმნა დავით ჩიხლაძემ) – 64
მარინა ცვეტაევა – ლექსები
(რუსულიდან თარგმნა მარინა გოგოლაშვილმა) – 68
სემ ჰამილი – ლექსები
(ინგლისურიდან თარგმნა ხატია გაგნიძემ) – 69
სერგეი ლაზო – ლექსები (თარგმნა ზვიად რატიანმა) – 78

4 5 6 7

ფოტო ყდაზე: Šárka Dohnalová

გამომცემლობა – „საუნჯე"
მის.: ალ. ყაზბეგის 32/34
ტელ.: 2141214, 2395587, 2397188
Skype: saunje-saunje
ელ-ფოსტა: saungeo@gmail.com
Facebook: გამომცემლობა საუნჯე/Saunje publishing http://www.facebook.com/saunjee
www.saungeo.ge

პროექტის ავტორი:
ვაჟა წონკოლაური

მთავარი რედაქტორი:
შოთა იათაშვილი

რედაქტორი-სტილისტი:
ლელა კოდალაშვილი

დიზაინი და დაკაბადონება:
ნიკა ხვედელიძე

სარედაქციო კოლეგია:
დავით ანდრიაძე
გია ეძგვერაძე
დათო ტურაშვილი
ეკა ქევანიშვილი
ზაზა შათირიშვილი
დავით ჩიხლაძე
გია ხადური

ნომერზე მუშაობდნენ:
ეკა ქევანიშვილი
მარიამ წიკლაური
გიორგი ლობჟანიძე
თამარ კოტრიკაძე
კოკა არჩვაძე
მალხაზ მაჭავარიანი
სოფო სამხარაძე
პაპუნა გიორგაძე
ლელა კოდალაშვილი
ნინო ციმაკურიძე
დავით ჩიხლაძე
მარინა გოგოლაშვილი
ხატია გაგნიძე
ზვიად რატიანი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1 ნომრის ავტორები

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა

ორგანიზაცია „მარიამ წიკლაური"

ეკა ქევანიშვილი

ცოტა მეგულება ასეთი ავტორი – ერთი სიტყვით რომ დავახასიათო: მარიამ წიკლაური რალაცნაირი „ბევრია". არ ვიცი, ენერგიული და მუდამ აქტიურია რომაა, იმის გამო, თუ ხან დიდებისთვის რომ წერს და ხან პატარებისთვის და თან სულ სხვადასხვა თემებზე, ამის. მაგრამ ფაქტია, რომ ცოტა და ჩუმი მარიამი მე არ მინახავს. და სულერთია, სად არის – „ცოცხალი წიგნების" მოგზაურობაში, თავისი საბავშვო წიგნების პრეზენტაციაზე ბავშვებით გარშემორტყმული, თავისი სადიდო ლექსების კითხვისას, რომელიმე გადაცემის ეთერში მოლაპარაკე თუ კიდევ არ ვიცი, ვისაც სად შეგხვედრიათ, მომაშველეთ – პასიური მარიამი მე არსად მინახავს. ასეთია თავის ტექსტებშიც – მრავალფეროვანი და ბევრი. 14 საბავშვო წიგნი, ორი თარგმანი, 10 პოეტური და 1 პროზაული კრებული და ჯერ ყველაფერი წინაა.

ყველას ვეკითხები და შენ როგორ არ გკითხო – სანამ წიგნს ხელში აიღებდი და კიდევ კალამს და წერას შეუდგებოდი, მანამდე რა ხდებოდა? სად და როგორ ოჯახში დაიბადე და რა და ვინ გერტყა გარს?

ბევრი რამე იყო, კრებითი სახელით „ბავშვობა", „ემოციები", „შთაბეჭდილებები", „ზრდა", „აღქმა", „შეცნობა", „სიყვარული", „აღმოჩენები", „მოგზაურობა", „არდადეგები" „მეგობრები".... უამრავი რამ, რაც ისევე ირევა ერთმანეთში და შენში, როგორც ქარში ათასი სურნელი... ვერსად გაავლებ ზღვარს. ასეა ყველასთან, ალბათ. ოჯახი იყო პატარა, ოთხსულიანი, დედა, მამა, პატარა ძმა და მე. ერთად ვიზრდებოდით ყველანი, მშობლებიც და ბავშვებიც. კიდევ, ცხოველები გვყავდა, ფრინველები, კიდევ მშობლების მეგობრები, სულ ჩვენთან იკრიბებოდნენ, რადგან უფროსი არავინ ცხოვრობდა ჩვენთან, დედას კი არაფრის კეთება არ ეზარებოდა... მღეროდნენ, ხუმრობდნენ, ჭადრაკს თამაშობდნენ, უყვარდათ ერთად ყოფნა. ჩვენც ჭკვიანი ბავშვები ვიყავით. ნაძალადევში ვცხოვრობდით. კერძო სახლი და ეზო. ჩამინდელი ცხოვრების სტანდარტების შესაბამისად; სულ რალაცას ამატებდნენ და აშენებდნენ ჩვენები. მამა ეზოს ალამაზებდა, ყვავილნარები, კუნძები, ხავსი მოჰქონდა, ქვები, ტოტები და იყო ასე გამუდმებით; სულ შენება, სულ ეზოს მოწყობა-გადაკეთება. გვქონდა ბაბინებიანი მაგნიტოფონი და „გვყავდნენ" „ბიტლზები". მე და მამა ტვისტს ვუბერავდით, მე, ასე, 4-5 წლის, მამა – 25-ის. დედა „მუცლის გამლებად" მუშაობდა ჩაჩავაში და მამა გვივლიდა ისე, რომ მე „დედას" ვეძახდი და უბნელი ბიჭები ამაზე აშაყირებდნენ. ერთადერთი ბებო გვყავდა, ისიც ჩვენგან შორს

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცხოვრობდა, იმერეთში. მერე და მერე, როცა გავიზარდეთ ოთხივე, ჩვენი ახალი „ჟიგულით“ მამას სულ სადღაც დავყავდით. ბუნებაზე შეყვარებული კაცი იყო. „ვეფხისტყაოსანს“ სწავლობდა და მეც მასწავლიდა აი, მაშინ, 800 წლის საიუბილეოდ. მორწმუნე ადამიანი იყო, ნიჭიერი ქრისტიანი. მიუხედავად იმისა, თუ რა დროში ცხოვრობდნენ, პატიოსანი ადამიანები იყვნენ. უკან მოხედვისა არასდროს უნდა შეგრცხვესო. კიდევ, მართალი კაცი ქვაზე მაგარიაო. ძალაუნებურად გვზრდიდნენ ისეთებს, როგორებიც იყვნენ. მამა ყველგან მიშვებდა, მაგრამ განსაზღვრული დროით, მახსოვს, ათზე სახლში უნდა ვყოფილიყავი.

როგორი ბავშვი იყავი? ის ბაფთიანი ფოტო გამახსენდა უცებ, შენი. რა თამაშებს თამაშობდი ან არ თამაშობდი...

ეგ ფოტო ძალიან მიყვარს მეც. თეთრკოპლებიანი წითელი კაბა მაცვია. ხონში გადამიღო ბებომ ხონის ცნობილი ბალის ფოტოატელიეში. ბებო მიკერავდა კაბებს თავისი „ტუსიკოებით“. ცოტას ვთამაშობდი ქალაქში და ბევრს – სოფელში. ნაძალადევში არ მახსოვს დიდად, რას ვთამაშობდი, მგონი ბადმინტონს, ისიც – მხოლოდ მაისში, სასწავლო წლის ბოლოსკენ. გარეთ დიდად არც გავდიოდი. არც მიყვარდა ქუჩა, და არც ღირო ან წესი იყო მაგისი. უფრო მახსოვს სკოლა. ყველაფერი მას უკავშირდებოდა. მახსოვს საბჭოთა გოგოების „ჰობი“ – ღია ბარათების შეგროვება. ზოგს მსახიობების სურათების კოლექციები ჰქონდა, მე – არა. და თამაში – ეს უფრო სოფელს, ზაფხულის სამ თვეს უკავშირდება, რომელსაც იმერეთში ვატარებდი ერთადერთ ცოცხალ ბებოსთან. სოფელი იყო ურეჟიმო ბედნიერება. სოფლად მიწევდა სიარული სულ პატარასაც და მერე, სკოლის პერიოდშიც, არდადეგების დროს. სხვაგან იშვიათად ვყოფილვარ. ბებოს არ ვეთმობოდით სხვებისთვის. პირველი თამაშებიდან მახსოვს მაღალი ბალახი და ამ ბალახში როგორ ვიმალებოდით. ტყეში როგორ ვაგებდით საიდუმლო შტაბს, როგორ ვჭყუმპალაობდით ტალახიან წყალში, რომელსაც სიმინდის ყანების მოსარწყავად აგუბებდნენ. პატარაობისას ბებოს სახლში, რომელიც სულ ერთი დიდი ოთახი და ერთიც სამზარეულო იყო, მაგიდის ქვეშ მქონდა ჩემი სახლი. აი, ეს "მაგიდისქვეშობანა" იყო მთელი ამბავი, რადგან მქონდა ჩემი თოჯინისთვის დამზადებული აკვანი ნამდვილი არტახებით, ქვეშაგებით, ნამდვილი კაბები, თოჯინები, ჭურჭელი და ათასი რამე-რუმე. მერე ვიზრდებოდი და ეგ ოთახი კი პატარავდებოდა, მაგრამ თავად ბებოს სახლი იქცა ჩემს სასახლედ. ვკერავდი მის „ზინგერზე“, ჯერ თოჯინებისთვის, მერე ჩემთვის. წიგნების კითხვა, ტყისპირას სეირნობა ჩემს უსაყვარლეს დეიდაშვილთან ერთად, მაყვლის შეგროვება. ძველი ჟურნალებიდან, რომელიც ბებოს ჩაწიკწიკებულად ელაგა თაროებზე, გადმოვათრევდით რაიმე საინტერესო ნომერს. ეს „საინტერესო“ იყო, მაგალითად, ჟურნალი „საქართველოს ქალი“ და შიგ რუბრიკა „გარდატეხის ასაკის თავისებურება“. საიდუმლო საუბრები დიდ გოგოებთან საიდუმლო თემებზე – ეს ხომ თავისი მნიშვნელობით საუნივერსიტეტო კურსს უდრიდა. მერე საღამოობით დაბანილ-დავარცხნილ-ჩაჩით-ჩასატინკაზებულები ჭადრების ძირში ვიკრიბებოდით. იქ ყველაფერი ხდებოდა: დაწყებული მსჯელობით, იყო თუ არა ცხოვრება მარსზე, დამთავრებული „ბრის ილი მიაუთი“ და შუაში „მოსკოვური“ პრიალა რვეულების ფურცლებზე დღიურების კითხვებზე პასუხების გაცემით: რას ვერ აპატიებდი ადამიანს? შეყვარებული ხართ? და ა. შ.

საბჭოთა კავშირი იყო – ყველაზე ავად რა გახსოვს იმ დროიდან და პირიქით. არის რამე ისეთი, რაც გენატრება?

ავად არ მახსოვს, რადგან მე მომიწია ბავშვობა საბჭოეთის ყველაზე კარგ, თბილ 70-იანებში. მენატრება ცხოვრების ის პერიოდი, როცა ვიყავი მოსწავლე ან სტუდენტი და როცა ბევრი რამ სულ სხვანაირად მეგონა. ავად მახსოვს ავღანეთის ომი და სიტყვები „ცინკის კუბო“. ეს იყო საშინელება. მაგრამ მაინც ადამიანი თავისი ბუნებით ბავშვობას იხსენებს ლამაზად. უამრავი რამის გახსენება შემიძლია, მაგრამ მაინც ეს იყო სკოლა. მე-10 საშუალო. ყველაზე მრავალრიცხოვანი და დიდი მთელ რესპუბლიკაში. მეგობრებით, პურიანი კატლეტებით, კორჟიკებით, პიონერხელმძღვანელით და კარგი და ცუდი მასწავლებლებით, იასამნის სუნამოთი, ექსკურსიით, რაზმეულის საბჭოთი, კომკავშირით... ამ ყველაფერზე ვწერ ჩემს პატარა მოთხრობებში. ამოუწურავი მასალაა, დღეს ყველაფერს იუმორით ვიხსენებ, მონატრებითაც, ნოსტალგიითაც. ერთხელ ყავისფერი ქიმშირის სტანდარტული სასკოლო ფორმის კაბები დავაგრძელეთ გოგოებმა და ეგრე "მაქსებით" მივედით გაკვეთილებზე და ისე დაგვსაჯეს, ლამის გაგვრიცხეს სკოლიდან... მეორე წელს ყველას მაქსი ეცვა. ანუ ხდებოდა მოვლენები, რომელსაც ოდნავ თუ გაუსწრებდი, ისჯებოდი.

კომკავშირის კრებაზე სიტყვით რომ გამოვიდოდი, მახსოვს, გამარჯვებული მეგონა თავი, თუ ჩვენი საბჭოთა საქართველოს ნაცვლად ვიტყოდი "ჩვენი სამშობლო". მაგრამ სკოლა თავისთავად იყო ბედნიერება, რადგან უსაყვარლესი მეგობრები მყავდა და ვიზრდებოდი. ეს ხრდა არის თავისთავად ყველაზე საინტერესო ალქმების პერიოდი. როცა აღარ იზრდები და მხოლოდ წლები გემატება, ესაა ალბათ სიბერე. დავსრიალებდით ნავთიან ნახერხზე გრძელ დერეფნებში და გვიხაროდა, მარტის არდადეგებიდან დაბრუნებულებს „პლაშები" და „გეტრები" რომ გვეცვა. მაგარი იყო, ვისაც შავი გეტრები ეცვა. მე ბიძა მყავდა შორეული ცურვის კაპიტანი, ხოდა მგონი საქართველოში პირველი „მაიკა" ჩამომიტანა. იალქნიანი იახტკლუბის ემბლემით. იცით, ეს რა იყო? ახლანდელი ბავშვი დაიჯერებს, რომ მაისურები, კოტონის ნახატიანი მაისურები და ჯინსები არ არსებობდა? და შენ გაქვს და დაქალს უნდა ათხოვო. აი, რა გამოცდებს ვაბარებდით. და კევს როგორ ვუყოფდით ერთმანეთს? მახსოვს ქვაფენილიანი ქუჩები აკაციებით. მახსოვს უფროსკლასელები, რომლებიც ძალიან დიდები მეგონენ. მახსოვს ოჯახების დიდი შენაძენი, სახელწოდებით „ჟილაია კომნატა". მახსოვს, პირველად რომ ვნახე „რომეო და ჯულიეტა". ვისხედით სოფლის კლუბში და ველოდებოდით, როდის დამთავრდებოდა მეზობელ სოფელში ჩვენება და როდის მოვიდოდა ველოსიპედიანი კაცი ფირებით და ახლა ჩვენს სოფელში დაიწყებოდა ჩვენება. ეს შოკი მახსოვს და მერე თავსხმა წვიმაში – როგორ ვიარეთ სახლამდე სიმინდის ყანებში და როგორ ვხარხარებდით ამ ნეიმის თქეშში მოყოლილი ახალგაზრდები. როგორ დავარქვით ულამაზეს ბიჭს რომეო და, როგორ ამოიკაწრა ჭადარზე პირველი აღსარება „რ+ზ= ს". ჭადრები იყო ჩვენი პირველი ფეისბუქის კედლები... მახსოვს „უშანკების" მოდა და პირველი დიდი კრიმინალი – „უშანკების" თავიდან წაგლეჯვა და გატაცება. ერთხელ ჩემმა მეგობარმა თავის უფროს ძმას ხელნაწერი ჟურნალი, „ოქროს საწმისი" მოპარა და ერთი ღამით მათხოვა. დილამდე თვალი არ მომიხუჭავს, ეს იყო ყველაზე მაშოკირებელი ამბების გაცნობა და გააზრება, სახელწოდებით „თურმე". ბავშვობა არასდროს არაფრად დაგიდევთ, რა სახელმწიფოში ან რა ფორმაციაში ცხოვრობდით და იზრდებოდით. ის ყველგან მაინც ბედნიერების მოზაიკისთვის პოულობს ჭრელ კენჭებს. მე დღესაც ბევრგან ვხედავ საბჭოთა ადამიანებს. სამწუხაროდ, ჰომო სოვიეტიკუსის გენი ძლიერი გამოდგა. მენტალობას ის დიდ ღალად აჩნევია.

ერთხელ მიმიწვიეს ჩემს სკოლაში, მწერლის ამპლუაში. ისევ ის ნაძვები დგას, ჩემი კლასის ფანჯრებიდან ისევ „ფეზეო" ჩანს... არადა, ზუსტად 40 წელი შესრულდა სკოლის დამთავრებიდან. რა ლამაზი ვიყავი ბანკეტზე, ეჰ, სად წამიყვანე... ზოგიერთის სახელი და გვარიც არ მახსოვს, მაგრამ მახსოვს, როგორ დაკიდა ამალიკო მასწავლებელმა ზურა კოდალოვი კიტელით საკიდზე, როგორი იყო ჩვენი სკოლის ულამაზესი გოგო, სად გვიყვარდა დგომა დაქალებს, როგორ ვიცვამდით გასახდელში ფიზკულტურის სამმანეთიან ფორმებს და ვაბარებდით სპორტულ ნორმატივებს...

მარიამ, ბაო რატომ დაგარქვეს? თუ ეს მერე იყო, დიდობაში?

– კი, ეს დიდობაში იყო... ეს იყო ჩემი პირველი ნიკი და მიყვარს, როცა ასე მეძახიან. მარიამი, რომელიც მამამ დამარქვა, დედამისის სახელი იყო. ჩემს ბავშვობაში ორად ორი მარიამი ვიყავით სკოლაში. სახლში მაიას, მაიკოს, მაცაცოს მეძახდნენ. მასწავლებლები ასე მომმართავდნენ: „აბა, გამოდი „მარიამ". ანუ ეს სახელი იყო დაძახებისთვის „გამოცდის" წინ. ყველა გაკვეთილზე გამოძახება ან პატაკი ან მოხსენება ერთგვარი გამოცდა იყო ბავშვისთვის. და ეს სახელი რალაცნაირად სერიოზულად განგაწყობდა სახელის მატარებელს. რა უცნაურია, ეთქვათ, მზია მრქმეოდა ან თინა, მაშინ ეს განცდა არ მექნებოდა.

ქიმიის ფაკულტეტი დაგიმთავრებია – რამ აგარჩევინა ეს პროფესია და მერე თუ გამოგადგა რამეში ქიმია? ქიმია თუ ალქიმია...

ქიმია ავირჩიე ერთადერთი მიზნით, მესწავლა მეორე კორპუსში... ისე კი ფილოლოგობა-ჟურნალისტობაზე ვოცნებობდი და ექსპერიმენტული წელი დამემთხვა... ორი გამოცდის შედეგებით შეიესო ფილოლოგიის ფაკულტეტი. რუბიკონი ვერ გადავლახე. წარმატებით დავასრულე ქიმიის ფაკულტეტი, ვმუშაობდი ეკოლოგიის რესპუბლიკურ ლაბორატორიაში, ვიკვლევდი წყლის, ნიადაგის და ჰაერის სისუფთავეს, ვასწავლიდი სკოლაშიც. მაგრამ მაინც ისე მოხდა, როგორც უნდა მომხდარიყო: ქიმიიდან ალქიმიაში გადავედი. სიტყვების ალქიმიაში. ქიმია დამეხმარა ბუნების, მატერიის, მიკრო და მაკროკოსმოსის შესწავლაში, და ბევრი რამე მაპოვნინა ისეთი, რაც მეხმარება ყველაზე დიდი და მართალი წიგნის – ბუნების კითხვაში. მაინტერესებდა ფერის საკითხი, თუმცა მერე ქრომატოგრაფიის მაგიერ ანალიზურ ქიმიაში ვიმუშავე. მაშინ სახელშეკრულებო თემები იყო. სტუდენტებს გვასაქმებდნენ ექსპერიმენტებზე. ჩვენს პროფესორ-მასწავლებლებთან ერთად ვმუშაობდით და ხელფასსაც ვიღებდით. 40 მანეთი და ამას დამატებული სტიპენდია. ასე რომ, ყავას საკუთარი ფულით ვსვამდით კაფეში. ჩაის – „ჩაის სახლში" და „კაფეფრანციის" ნამცხვრებსაც საკუთარი ფულით ვყიდულობდით. ჩემი თემის მიზანი იყო, გვეპოვა ალაზნის წყალში ვანადიუმის და ვოლფრამის თუნდაც ორიოდე მოლეკულა, რომელსაც სეტყვის საწინააღმდეგო დანადგარის გამოყენება წარმოქმნიდა. ბევრი სხვა ქიმიკოსიც ვიცი, ხელოვნების გზებს რომ შეუყვა.

სტუდენტობაში თავზეხელაღებული საქციელი თუ ჩაგიდენია და რა?

თავზეხელაღებული? არა. გაბედული რომ იყოს? ერთხელ, მაგალითად, სასტუმრო „როსიაში", სადაც საერთაშორისო კინოფესტივალი მიმდინარეობდა, ყველაფერი მკაცრად კონტროლდებოდა და პრინციპში, შეუღწევადი გარემო იყო, ჩემი ულამაზესი სამი დაქალით ისე შევედი, ისე დავათვალიერეთ

გამოფენა ფოიეში, ისე შევერიეთ მსახიობებს, რომლებიც კინოჩვენებიდან გამოიშალნენ, რომ ახლაც მეცინება ჩემს „თავზეხელაღებულობაზე". როგორ მოვახერხეთ? აი, გამუდმებით ვლაპარაკობდით ქართულად, ცოტა იტალიური აქცენტებით და ტემპერამენტით, გვეცვა ძალიან ლამაზად, გარუჯულები ვიყავით და ამოვარდნილები საბჭოური სტანდარტებიდან. და დაცვამ ჩათვალა, რომ უცხოელები ვართ, ლაღები, უკომპლექსოები. ვერაფრით გაარკვიეს, რა ენაზე ვსაუბრობდით. ჩემები გავაფრთხილე, კრინტი არ დასცდენოდათ რუსულად. მოკლედ, ოსტაპ ბენდერს ვგავდი იმ წუთებში. ტრენტინიანი იყო ჩამოსული იმ წელს მოსკოვში და გვაბოდებდა, ნახვა გვინდოდა და ასეთი რამ ჩავიდინე. იქ ვერა, მაგრამ მერე ქუჩაში სრულიად შემთხვევით გადავაწყდით მას.

ადრე დაოჯახდი? მშვიდი სიყვარული იყო? თუ პოეტისთვის დამახასიათებელი – მშფოთვარე?

არა, ადრე კი არა, 27 წლის დავოჯახდით და ძალიან უცნაურად. ჩემი მომავალი მეუღლე ცხრა წლის წინ გავიცანი შემთხვევით, მოვიხიბლე და ვიოცნებე და დამთავრდა ყველაფერი, ვერსად ვნახე მერე. მაგრამ თურმე წინ რა მელოდა. მერე მან გამიცნო სრულიად შემთხვევით, იმავე დღეს ასევე შემთხვევით იყიდა ლატარიის ბილეთი, წავიდა ფეხბურთზე და შემთხვევით მოიგო მანქანა და ყველაფერი ეს შემთხვევას კი არა, მე დამბრალდა. ბრალდებას თავი ველარ დავაღწიე. ოცდაათი წლის წინანდელ ამბავს ვიხსენებ. რაც შეეხება მშვიდ სიყვარულს, ასეთი არასდროს მქონია. ან აქვს ვინმეს მშვიდი სიყვარული საერთოდ? მე ვიყავი საშინლად გაუბედავი და მორცხვი და მხოლოდ ვიტანჯებოდი. აი, ამ ტანჯვაში ვიყავი მშფოთვარე. და ვიყავი სულ ასე, ბავშვობის ასაკიდან. რომ შევძლო და აღვწერო, რამდენნაირი ფერი აქვს ამ „მშფოთვარებას", რამდენი ტანჯვა და ტკივილი, და რა ცოტა სიხარული მოაქვს გოგონებისთვის, ალბათ საინტერესო კრებული გამოვა, მაგრამ ყოველთვის მერიდება ასე ღიად ვწერო ამბებზე, რომლებიც, ბუნებრივია, არამხოლოდ მე, არამედ ბევრს გადახდენია. ამას წინათ გავოცდი, რომ გავიგე, იტალიაში ყოველ მეორე დღეს იუწყებიან მამაკაცის მიერ ქალის მოკვლასო. ღმერთო ჩემო, ნუთუ სიყვარულიც ის მუტანტია, ის ზომბი, რომელსაც ყველაფერს გააკეთებინებს, რასაც უბრძანებს ბოროტება?

დაახლოებით რა ასაკში იცოდი, რომ მწერალი გახდებოდი?

ბებიაჩემი, დედა-ბებოს რომ ვეძახდი, იყო ნამდვილი ბიბლიოფილი. წერდა კიდეც. მერე ყველაფერი დაუწვავს. ეს მისი ძმისშვილისგან გავიგე გვიან. ვცხოვრობდი მართლა უამრავ წიგნთან ერთად. ზოგს თვალს ვარიდებდი, ზოგი არც გამიცნია, ზოგი მიყვარდა, მეძახდა... არასდროს მიფიქრია, რომ მწერალი, ან რამე ასეთი დამერქმეოდა. მაგრამ ისე კი მინდოდა, დამეწერა წიგნი, „გოგონა წითელ კაპანოებში" ანუ ბოტებში. დღესაც არ ვიცი რატომ და რა წიგნია ეს. ლექსებს ღრმა ბავშვობიდან ვჯღაბნიდი, ვმალავდი, ვასაიდუმლოებდი საგულდაგულოდ. ვწერდი თემებს, ჩანახატებს. მახსოვს, ქართულის მასწავლებელი ამბობდა ხოლმე: „წიკლაური ხის კენწეროზე რომ დასვა, იქაც დაწერს თემასო". მართლა ეგრე ყოფილა, ეტყობა მახვილი თვალი ჰქონდა ვარო ფხალაძეს, ჩემს ქართულის პედაგოგს. ახლა და ახლა მივხვდი და დავრწმუნდი, რომ არ შეიძლება იძახო ასე – „მე მწერალი არ ვარ", როგორც მე გავიძახოდი. დიახ, მე მწერალი ვარ და უნდა მქონდეს ეს მარადიული შფოთვა, შიში, პასუხისმგებლობა. სხვანაირად არ შეიძლება. აბა, რატომ ვაქვეყნებ რაღაცრამეს, ვინ ვარ, მოყვარული? ხანდახან საშინლად მაღიზიანებს სხვისი ამბიციები, მაგრამ ალბათ, მაინც სჯობს, საკუთარი პირით აღიაროს ადამიანმა „დანაშაული". ეს შემოქმედებითობა და წერისადმი მიდრეკილება აშკარა იყო ყოველთვის. ყოველი ლექსის მერე მეუფლება განცდა, ვაითუ ამის მერე არაფერი დავწერო და რა მეშველება? მაქვს ეს შიში, კი...

თუ გახსოვს ის წიგნი, ბავშვობაში ყველაზე დიდი შთაბეჭდილება რომ მოახდინა შენზე?

ბავშვობაში, მართლა ბავშვობაში, მახსოვს, როგორ ვტიროდი „შვლის ნუკრის ნაამბობზე" და „თინას ლეკვზე". მერე, ყმაწვილობაში, „ბიძია თომას ქოხი", „80 ათასი კმ წყალქვეშ", „თეთრი ეშვი". მახსოვს „პოლი და ვირჟინი", „სამი მუშკეტერი". ადრეული წლების წიგნებიდან ძალიან განვიცდიდი აჭარელი მუჰაჯირების ცხოვრებაზე რასაც წერდა პარმენ ლორია. ახლა ამას შეიძლება ალარავინ ახსენებს, მაგრამ ნამდვილად იყო ჩემს ადრეულ ბავშვობაში ისეთი წიგნებიც, რომელიც დღეს საერთოდ არ ახსოვს ლიტერატურას, თუმცა ბევრი ყმაწვილისთვის მოუგვრია ცრემლი. ალბათ ახლა ამ წიგნებზე აღარ ავღელდები, მაგრამ ადრეულ ასაკში საჭიროც კია ასეთი ემპათიის გამომწვევი წიგნების კითხვა ბავშვისთვის.

როგორ გგონია, ის, რომ მერე საბავშვო ლექსების წერაც დაიწყე, რამენაირად არის შენი ბავშვობის გამოძახილი?

შვილების მერე დავიწყე ეგ ამბავი. გაჩნდნენ და დასჭირდათ. მძიმე წლები იყო, არც თეატრი, არც კინო, არც ქალაქი, თვითონ ქალაქი დაიკარგა თითქოს. ასე უცნაურად მივუახლოვდი მაგ დიდებულ სფეროს. ჩემი მღელვარე და მრავალიალქნიანი ნავი თითქოს თავისით მიცურდა ბავშვების სანაპიროზე, ბავშვების ქვეყანაში. ყველაფერი ბუნებრივად მოხდა. არის თემები, რომელზეც ვწერ დიდებისთვის, და არის თემები, რომლებზეც ბავშვებს ვესაუბრები. ორი ვარ.

რამე განსაკუთრებული თვისებაა საჭირო საბავშვო ტექსტების საწერად? როგორი უნდა იყოს, ბავშვებს რომ მოეწონო?

თუ ბავშვების მიერ მოწონებაზეა საქმე, ლამაზიც უნდა იყო, კეთილიც, გულწრფელიც, მხიარულიც და სულაც არაა საჭირო, რომ მწერალი იყო, ისედაც მოეწონები პატარებს. მე რომ ბავშვი ვიყო, ასეთი ადამიანი მომეწონებოდა – ნათელი, და არც ვკითხავდი, მწერალია თუ მეფუნთუშე. ტექსტების საწერად კი ნამდვილადაა საჭირო კონკრეტული თვისებები – წიჭიერი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უნდა იყო, შეგეძლოს ბავშვად ცხოვრება, მხიარული და ლაღი თხრობა, ადვილად თქმა, მარტივად და უბრალოდ ლაპარაკი, ფანტაზიორი უნდა იყო. **ყველაფრის მოხდენა** უნდა შეძლო, არ უნდა არსებობდეს შენთვის გამოუგონებელი ამბები. მე ხომ ბებოც ვარ და ვიცი, რამდენად მნიშვნელოვანია, მოუყვე ბავშვს ამბები. ეს იქნება დედამიწის ამბები ანუ ბუნების მოვლენებზე, ბავშვობის ამბები თუ რა გინდა რა... ჩემი შვილიშვილი, ელენე ასეთ კატეგორიებად ჰყოფს ამბებს.

პირველად რომ წიგნების ოკეანეში შეცურე, ვინ შეგიძლვა. როცა მიხვდი, რომ რაღაც დიდს შეეხე, ვინ იყო ის ავტორი?

ეს ყველაზე რთული საპასუხოა, რადგან განცდა, რომ რაღაც დიდს შეეხე, ბევრჯერ გაქვს ადამიანს, რომ დღეს ცხოვრობ და უკვე ყველაფერი კარგი დაწერილია. თუ როგორც პოეტს მეკითხები, შემაზანზარა ცვეტაევამ. მაგრამ არანაკლებად შემაზანზარა „გილგამეშიანმა" და „ვეფხისტყაოსანმა". ეს ის მომენტია, როცა კითხულობ და ხვდები, რომ ენა, როგორც ასეთი, შეუზღუდავი რესურსების ფლობის ტექნოლოგიაა გენიოსთა ხელში. გალაკტიონმა, რომელიც გამიწებს, თითქოს ერთიანად გიწოვს, როგორც მცენარეზე მიკრულ მწერს შეიწოვს და ინელებს ყვითლის წვენი. ბესიკ ხარანაულის წიგნებთან შეხმართება ასეთივე განცდები. და მახსოვს „გარდარევა", როცა პირველად წავიკითხე მისი „60 ჯორზე ამხედრებული". პროზაში მახსოვს მეტერლინკის ნატურფილოსოფიის შეზანზარებები. არის კიდევ გადამდები შეზანზარებაც. ვიღაც იტყვის და შენ ამის მერე უკვე ნინასწარგანწყობით ზანზარდები. ვთქვათ, კამიუს „უცხოს" მომენტი მახსენდება. არსებობს საპროგრამო-სასკოლო „შეზანზარებებიც". ბევრი სხვაც იქნებოდა, მაგრამ უკვე მიჭირს გახსენება. განა მარკ ტვენი, ჰემინგუეი ან სელინჯერი არ შემაზანზარებდა? „ღიმილის მტვერმა" განა არ შემაზანზარა? ამ წიგნმა დამტოვა შეყვარებულად ცხოვრებაზე!

და შენ როგორღა დაიწყე წერა?

ეტყობა, ეს „ზანზარი" ისეთ ამპლიტუდებში გარხევს, რომ აღლაც რაღაცას წამოედები და აფლეთ ხორცს და სულს. მაყვლის ეკალი რომ ჩაგერჭობა და გამოგდებს კაუჭს საძაგლად, ვერც იხსნი თავს, კიდევ მეტად გფლეთს – ესაა სიტყვიერებაც. არ ვიცი, რომ ვხატავდე ან მუსიკას ვქმნიდე, იქნება და არც მეწერა, მაგრამ სიტყვას ვერსად გავურბივარ, **ეკალია სიტყვაც**. ბავშვობიდან დამალვით, ჩქმალვით და ასე მოვდივართ მე და ჩემი წილი სიტყვები. ათასნაირად შემიძლია ვთქვა, რაა ჩემთვის წერა, მაგრამ არცერთი არ იქნება ერთადერთი და ჭეშმარიტი განსაზღვრება, რადგან ეს მაინც ძიების მისტიკაა და ასეთად დარჩება. ერთადერთი, რაზეც გული მწყდება, უნდა ყველაფერი მეღონა და მქონოდა ურთიერთობა პროფესიონალებთან, გაბედული უნდა ვყოფილიყავი. თავი მეცოდება დღეს ყველაფრის გამო, რასაც თავის დროზე ავცდი, დავმალე, მოვმერიდა, დავირცხვინე. ასე არ უნდა მოიქცეს ადამიანი. რადგან დრო მკაცრია არა მხოლოდ მსაჯულად, მეგობრადაც მკაცრია, სატრფოდაც მკაცრია და ცოტა ფეხებზემკიდიაც. დრო არასდროს მოგძებნის, მაგრამ შენ უნდა ეცადო, რომ შენ დროს არ ასცდე. მე არც სტუდენტობიდან, არც სკოლიდან არ მომყვებიან „ჩემები" – კოლეგები, ფილოლოგები, მე უცხო ვარ ამ წრისთვის, მოვედი ასე, უცხოდ, ველურად და ვცდილობ, მთელი ცხოვრების წილი მივილო მეგობრობის, ქომაგობის, კოლეგობის, თანაზიარობის. ადვილი არაა. თუმცა მე მხოლოდ მიღებაზე არ ვსაუბრობ, მე გაცემასაც ვცდილობ ამ ყველაფრის. ვცდილობ, ზედმეტადაც არავინ შევაწუხო, პრეტენზიებით, ამბიციებით. შემიძლია, სხვაზეც ვწერო, სხვისთვისაც დავიხარჯო. გულისტკივილებიც არის, მაგრამ უამისოდ ან კი რა არსებობს?

ვინ იყო და არის შენი ტექსტების პირველი შემფასებელი?

იყო ასეთი ქალბატონი, 40 წლით ჩემზე უფროსი, ნელი ქუთათელაძე. ნელიკოს ბევრ რამეს ვუმადლი ჩემს ნათამამევზაში მაშინ, როცა პირველ ნაბიჯებს ვდგამდი. ახლა ჩემი მეგობრები, ნინია სადღობელაშვილი, გიორგი კაკაბაძე და რამდენიმე სხვაც. და ფეისბუქიც. დედას უყვარს ძალიან ჩემი პუბლიკაციების და წიგნების კითხვა და ეს გასაგებიცაა. ჩემი მეუღლეც კითხულობს. მაგრამ საზოგადოდ, ასეთი ვინმე, პირველი შემფასებელი, არ მყავს. საერთოდ, პირველს კი არა და, ზოგადად, შემფასებელს, დღეს ბევრი ნატრობს... პროფესიონალ შემფასებელს ხომ ნუღა იტყვით. იმდენი რამ აქვს ადამიანს საკითხავი უკვე, მართლა რთულია, კონკურენცია გაუწიო ამდენ მწერალს, მსოფლიოს სხვადასხვა ენაზე მოლაპარაკეს და შენ ვინმეს სერიოზულად აინტერესებდე. მადლობელი ვარ ყველასი, ვინც ერთგულად მკითხულობს, ვინც არ იზარებს, ორი კეთილი სიტყვა მითხრას, ვისაც ესმის ის, რასაც ვწერ...

არაერთი წიგნის ავტორი ხარ – როგორ ფიქრობ, ყველა წიგნის დაწერა ღირდა?

უჰ, ეს რა გემრიელად მკითხე. არც არაფერი ღირს იქნებ და არც ადრე ღირდა რამედ ეს წიგნები, მაგრამ გაჩნდნენ იმ ბავშვებივით, აბორტისთვის რომ არ გაწირა დედამ. სულ ვნატრობ კარგ, პატარა წიგნებზე და სულ დიდ წიგნებს კი ვცემ და აი, აგიხსნით, რატომ: გამოცემა ჩვენთან, ჩემი დონის ავტორისთვის, არის ძლივს მიღწეული შანსი. უნდა გამოიყენო, გამოსცე, დადო და წახვიდე წინ. არასდროს ვყოფილვარ მე ისეთი ავტორი, რომელზეც რაიმე ფსონი იდება და მუდმივად ჰყავს გამომცემელი და ა.შ. მე როცა მეძლევა შანსი, მაშინ ვბეჭდავ წიგნს. და ერთგვარად აჩით ვინახავ ჩემს ნაწერებს. თორემ ვინმე გამომცემელი რომ რაღაცას თვლიდეს ჩემზე, მაშინ გამოცემებიც მექნებოდა სხვანაირი... იქნებ კიდეც რომ ღირდეს რამედ, ისეთი. ამ მხრივ ცოტა დაუდევარიც ვარ... ვერა და ვერ ვიქეცი ერთი გამომცემლის ავტორად. თუკი სადმე რამე გამომცემლობაა, ყველგან მაქვს წიგნები. ეს ძალიან ცუდი და არასწორი პოლიტიკაა, მაგრამ სხვა შანსი არ მაქვს... ყველაფერი რომ დამეწურა, ეტყობა, ამდენი ნებისყოფა და ჭკუაც არ მეყო.

შენი ცხოვრება დღეს როგორ არის დაყოფილი – როდის წერ და როცა არ წერ, რას აკეთებ?

ჩემს ცხოვრებას მოშლილი აქვს შუქნიშანი, ტაიმერი, არ უყვარგა ასფალტის საფარი, მაგრამ ვმოძრაობ და ვცდილობ, უმტკივნეულოდ ავიცილო საფრთხეები. ხან ვწერ, ხან ბევრს ვწერ, ხან საერთოდაც – არაფერს. როცა არ ვწერ, ვფიქრობ, რაზე დავწერო, როგორ ჩავიგდო ხელში და სადმე მივაბა ფეხით ფრაზა, საიდანაც დავიწყებით მე და ლექსი ან მე და ჩანაწერი, ან მე და პატარა მოთხრობა... ცუდია, რომ წერას მე საქმედ არავინ მითვლის. არც სხვებს უთვლიან საქმედ, ან უმრავლესობას არავინ უთვლის ამას საქმედ. ეს ცუდია.

ყველაზე დიდი ინსპირაცია რა არის შენთვის წერისთვის?

კარგი ნაწერის წაკითხვა, ასევე რაღაც ფრაზა, ხან სიტყვა, ხან განწყობა, ხან პრობლემა, ხან კონკურსი, ხან რა და ხან რა... ფიზიოლოგიური შეგრძნებაც, რომლისთვისაც სახელი ჯერაც ვერ მიპოვია და ისე კი ჰქვია „წერამინდა" და სადღაც ყელსა და მკერდს შორის ირხევა.

და გარემო? შეიძლება, შემახედო მარიამის „საკუთარ ოთახში"? იქ, სადაც წერ.

მოდი, მოდი, სიამოვნებით შეგახედებ. ადრე, „ქე რო ბნელი იყო ხალხი", უფრო სწორად, ფიდერები რომ არ მუშაობდა და მართლა ბნელოდა, ვწერდი ძალიან გვიან, ბავშვების დაძინების და საქმეების მერე, გაყინულ-გათოშილ ოთახში, ლამფის შუქზე. ვწერდი ბევრს და არსად დამიბეჭდავს ის ნაწერები, ნაწილი გადავყარე, ნაწილი შევინახე. მერე დენის მოწოდება რომ დაიწყო, ვაქრობდი და ისევ ლამფასთან ვჯდებოდი, რადგან დიდ შუქზე ვერაფერს ვწერდი. მერე მზის შუქზე ავმუშავდი, სამზარეულოში, ფანჯარასთან, საიდანაც მთები ჩანდა, ზედაზენი, ბაგინეთი და ასე შემდეგ. მერე სახლი გამოვიცვალეთ და ახლა კაბინეტიდან ჩანს მთები. ეს აუცილებელი პირობა იყო, სადმე ერთი ფანჯრიდან მაინც მეყურებინა მათთვის. ერთი პერიოდი ვწერდი გამთენიისას, ახლა ვაკაკუნებ აგერ კომპს და კონვენციურს, არაკონვენციურს, საბავშვოს, სათარგმნს, ყველაფერს ვწერ მონიტორზე კლავიატურით. ოღონდ კი დრო ვიხელთო, აღარც მზეს ველოდები და არც ლამფას. მთავარია, არ გაჭყვიროდეს მეზობელ ოთახში ტელევიზორი, არავინ მახოხდებოდეს თავზე და არავინ მიძვრებოდეს ჩემი კომპიუტერის „[illegible]".

უკვე რა ხანია, „ცოცხალ წიგნებს" დაატარებ აქეთ-იქით, უსმენ მათ და ძალაუნებურად იცი, ვინ რას წერს. როგორ ფიქრობ, რა პროცესები მიდის თანამედროვე ქართულ ლიტერატურაში დღეს? აქვს მას პოტენციალი, გასცდეს საქართველოს?

დიახ, ასეა და მიხარია, რომ ასეა. რომ არსებობს ეს მოძრაობა თუ უკვე ლამის ინდუსტრია, სახელად „ცოცხალი წიგნები". ყოველთვის იყო, არის და იქნებიან ლიტერატურაში ის ადამიანები, რომლებსაც სჭირდებათ თარგმნა და კარგი, სათანადო მიწოდება სხვადასხვა ქვეყნებისთვის. ეს იმდენად რთული, ხანგრძლივი და საჭირო პროცესია, აუცილებლად საჭიროებს ხელშეწყობას, გარკვეული პოლიტიკის წარმოებას უამრავი ადამიანის და სტრუქტურის მხრიდან. საინტერესო ავტორები გვყავს, რა თქმა უნდა. ჩვენი ნაკლია არასათანადო კომუნიკაბელურობა მსოფლიოსთან, ავტორებიდან ძალიან ცოტას აქვს ის უნარები, რომ თვითონაც შეძლოს საუბარი და საქმიანი კონტაქტები გააბას სხვა ქვეყნის კოლეგებთან, გამომცემლებთან. სამწუხაროდ, ვერ ვხედავ, რომ ქართველი ავტორები დადიოდნენ თავისუფლად საზღვარგარეთ, კითხულობდნენ ლექციებს, ხვდებოდნენ უცხოელ მკითხველებს, სტუდენტებს. არადა, ესეც საჭიროა. იქნებ ვინმემ დამცინოს კიდეც ამას რომ ვამბობ, მაგრამ ძალიან მნიშვნელოვანია ასეთი თვისებების და უნარების გამომუშავება. ახლა იტყვით, სადა აქვს მაგის თავი ქართველ მწერალს და ასე შემდეგ. ვიცი, კი, მაგრამ მე ვისურვებდი, რომ თუნდაც ათი-ოცი წლის შემდეგ მაინც, სწორედ ასე ცხოვრობდეს ჩვენი კარგი ავტორი – ჰყავდეს ლიტერატურული აგენტი, კითხულობდეს ლექციებს, ატარებდეს შეხვედრებს, ითარგმნებოდეს და მის მიმართ იყოს დიდი ინტერესი სხვა ქვეყნებიდან. ვისურვებდი, რომ საინტერესო და კარგ ავტორებს ხელს და ნერვებს არ უშლიდნენ სხვები. სახელმწიფომაც იცოდეს თავისი კარგი მწერლის ფასი, საზოგადოებამაც, კერძო სექტორმაც. წავედი ოცნებებში, მაგრამ არაუშავს, დღეს თუ ასეთი ამბები არ წარმოვიდგინეთ, ეს არც ოცი წლის შემდეგ გვექნება. ამიტომ მეტი სითამამეა საჭირო. ბევრი ვიოცნებოთ.

როგორ ფიქრობ, პროექტმა „ცოცხალმა წიგნებმა" გაამართლა?

გაამართლა, თუმცა უამრავი ხარვეზიც გამოაჩინა, რაღაცნაირად დაგვანახა რეგიონებშიც და დედაქალაქშიც კულტურის და განათლების

უკრაინელ პოეტ სერგეი ჟადანთან ერთად

სფეროს და სხვადასხვა სტრუქტურების არასათანადო დონე, გამოაჩინა ბევრი რამ, რაზეც მე წარმოდგენაც კი არ მქონდა. ჩვენ არ ვთვლით, რომ იდეალური მდგომარეობაა. უამრავი პრობლემაა და კარგია, რომ ამ ყველაფერს თვალებში ჩავხედეთ.

საბავშვო წიგნების გარდა, არაერთი პოეტური კრებულის ავტორი ხარ – როგორ ფიქრობ, რა არის ის, რაც შენს პოეზიას გამოარჩევს სხვებისგან, რაც მისი დამახასიათებელი ნიშანია?

ეს ყველაზე რთული კითხვაა. გამიხარდებოდა, რომ სხვას ეთქვა თავისი აზრი ჩემს პოეზიაზე, მე ვთვლი, რომ მიყვარს ენა და ამ ენაზე აზრის ჩამოყალიბება, და ამ აზრის გაზიარება მკითხველისთვის. ხან ფილოსოფიურ განწყობაზე ვარ, ხან ნაკლებად, ხან სოციალური პრობლემა მაწუხებს, ხან ბუნების სურათი მაღელვებს, ხან განწყობები მატონობენ. ერთადერთი, რაც ვიცი, ჩემთვის პოეზია მოსაფრთხილებელი, წმინდა საქმეა. თითქოს სამარადისოდ სვამ ნიშნებს, რომლებიც ძველი კირბებივით ვიღაცას სადღაც გზას მიანიშნებს. ხანდახან გეუბნება მკითხველი, რომ აი, კონკრეტულ მომენტში ეხმარები, ამშვიდებ, ძალას აძლევ: ხან უცხოეთში აიმედებ, ხან საპყრობილეში აძლებინებ, ხან ავადმყოფობაში ამხნევებ, ხან სიმღერად იქცევა ეს ლექსი და ათასობით ადამიანს სიხარულს ანიჭებ. ხან ითარგმნება და სრულიად უცხოსთან მიაქვს შენი ფიქრი. ისმენ ასეთებს და ცოტა გიკვირს, არც გჯერა, თან გიხარია. გამოდის, რომ ლექსები და მოთხრობებიც შენი კომუნიკაციაა ხალხთან. შენი გზავნილია. ისინი იღებენ ამ წერილებს, კითხულობენ და პასუხებსაც გიბრუნებენ. სიტყვიერების სახელმწიფოებია ეს. ამათ თავისი დიპლომატია და კანონები მართავს, ამათი დრო სხვაა, გზებიც, საფრენი ბილიკებიც. ხილულის გარდა, რამდენი რამეა, რასაც წალმა პირი უჩინარი აქვს.

მთა რას ნიშნავს შენთვის?

„მარადისობის რიტუალი" რომ დავწერე, მაშინ მივხვდი, რომ არსებობს მთის ადამიანი. ეს კიდევ ერთი რასაა კაცობრიობაში. მთა არის ენა. მთა არის ფილოსოფია, მსოფლმხედველობა. ბოლოს და ბოლოს, მინის გუმბათია. ღმერთთან შეხვედრის ადგილი, მშვენიერიებისა და იდუმალების, მისტიკისა და გასვლის ადგილი. მთა მეტასამყაროა.

და აქვე, ხვარამზეს ამბავი გამახსენდა, ამ ქალის გაცოცხლების და მერე ლიტერატურული კონკურსისთვის სახელის დარქმევის. დღეს თუ შემორჩნენ მთას ხვარამზესნაირი ქალები?

კი, არსებობენ, თუმცა ასეთი გამორჩეული პოეტური ნიჭისანი ისე ჩუმად აღარ სხედან, როგორც ხვარამზე. ბედის ანაბარა აღარ იტოვებენ თავს. არსებობენ და წიგნებსაც გამოსცემენ. ვაჟ-ვაჟიკებს ეგრე იოლად არ ეკვლევინებიან. დარდს თავს არ აჭმევინებენ. დრო საცერია და ძალიან მნიშვნელოვანს შეირჩენს, გნებავთ, მთისას და გნებავთ, ბარისას. გნებავთ, კაცისას და გნებავთ, ქალისას. მაგრამ აუცილებლად დიდი სიყვარულის ნაყოფს. პოეზიაც ხომ სიყვარულია, სხვა არაფერი.

სულ ლიტერატურასა და წარსულზე გამოგვივიდა დიალოგი – ახლანდელი ცხოვრების პატარ-პატარა სიყვარულებზე მინდა გკითხო – სად შეიძლება წააწყდე კიდევ მარიამს, სადაც ყოფნა უყვარს? მაგალითად, ბაზარში, გაზაფხულის მოსავლის საყიდლად ან ტანსაცმლის მაღაზიაში?

მარიამი ერთი ჩვეულებრივი დიასახლისია, დედაა, მეუღლეა, ბებოა, შვილია, დაა, მამიდაა, მეგობარია, დაქალია. ცოტა უცნაური ბედი მაქვს, უხილავი ანტენით თავზე. მსურს თუ არ მსურს, ვეძებ თუ არ ვეძებ, მაინც უთვალავ ინფორმაციას ვიზიდავ, ვკრებ, ვატარებ. ყველა თაობის ადამიანთან მიწევს ურთიერთობა. რატომღაც ყველა თვლის, რომ მე ერთი მარიამი კი არა, ლამის „ორგანიზაცია მარიამი" ვარ და ვალდებული ვარ, რაღაცით ვუშველო, დავეხმარო. პასუხსაც მეტად მთხოვენ, ვიდრე ჩვეულებრივ ერთ მარიამს, ნერვებსაც მეტად მიშლიან. მუდმივად მიწევს ინფორმაციის მიწოდება, ყველა ყველაფერს მეკითხება, რატომ – არ ვიცი, და მე ვალდებული ვარ, ვიცოდე. აღარ არსებობს უქმე და სადაგი, დღე და ღამე, შვებულება და სამუშაო ადგილი, 24 საათიან რეჟიმში ვარ „ორგანიზაცია მარიამი". ეტყობა, ბუნება მაქვს ასეთი, არ შემიძლია, ადამიანს უარი ვუთხრა რამეზე. აი, უბრალოდ, ვთქვა „არ ვიცი", „არ შემიძლია", „დრო არ მაქვს". და ამიტომ, სანამ ამას არ ვისწავლი, ალბათ მომიწევს ამ რეჟიმში ცხოვრება. სად წამაწყდები და,

მეტროში ყველაზე ხშირად. სულ ვმოძრაობ, სულ რაღაც საქმეა. ბაზარშიც მნახავ, გლდანის ბაზარში, სადაც მუხრანის, ერწოს, დუშეთის და ახლომახლო სოფლებიდან ჩამოსული გლეხ-ების ჩამოტანილ ყველსა და მწვანილს ვყნოსავ. გაზაფხული საოცრებაა, ბალახი რომ ამო-დის და ყველიც ფერს იცვლის და სურნელს... ყველაზე გაუმაძღარი ვარ ქინძისა და პიტნის ყიდვაში. სადაც მომეწონება, ყველგან ვიყიდი ქინძს. ვერ ვუძლებ ამ სურნელს. მანიაკი ვარ ამ მხრივ. ყველი რომ იაფი ღირდეს, ყველზეც ასე მოვიქცეოდი. და ვაშლზე. ყველაზე რთუ-ლად ფეხსაცმელს ვყიდულობ. ტანსაცმლის მაღაზიაში შესვლა იმდენად მეზარება, რომ არა ჩემი შვილების დაჟინება და რომ არა ეს სატელ-ევიზიო ჩაწერები, ალბათ ერთი ჯინსით და მაისურითაც მშვენივრად გავიდოდი ფონს. ყვე-ლაზე რთული სფეროა ჩემთვის ამ სისტემაში ნავიგაცია. მაგარი ოროსანი ვარ. ბავშვობაშიც ასე ვიყავი, ამოჩემება ვიცოდი რაიმე ნივთის, ან ფეხსაცმლის ან კაბის. ერთხელ მახსოვს, დედამ გადამიყარა ფეხსაცმელი და კაბაც გადამიგდო. ძალიან ცუდი თვისებებია ეს. ქალს აუცილე-ბლად სჭირდება თავის გარეგნობაზე ზრუნვა. აუცილებლად. მე მსიამოვნებს, როცა კარგად მოვლილ, ლამაზად ჩაცმულ ქალს ვუყურებ. სხვაც ასე იქნება. საწყალი და ბეჩაური გარეგ-ნობა არ უნდა გქონდეს ადამიანს. გარეგნობა შენი პასპორტია. ჩანს, ვინ ხარ. ეს არ ეხება სიმდიდრეს ან სიღარიბეს. გარეგნობას ქმნის შენი შინაგანი მსოფლხედვა, ხასიათი, გემოვნე-ბა. ძალიან განვიცდი ასაკს. სულ მეშინია და-ბერების, კატასტროფულად მაშინებს ეს „ჭირთა უფრო ძნელი ჭირი".

კიდევ მაინტერესებს ასტრიდ ლინდგრენის პრემიის ამბავი – თუ არ ვცდები, მაგ ამბავშ-იც ურევია შენი ხელი ქართველი ავტორების წარდგენის მხრივ. როგორ გგონია, გვაქვს შანსი?

ო, ეგ ისეთი თემაა... სწორედ ამ ჟურნალის პირველსავე ნომერში გამოვაქვეყნე წერილი ასე, ოთხიოდე წლის წინ. ბევრჯერ მითქვამს, სხვაგა-ნაც დამიწერია, რომ შანსები არავის არ გვაქვს, სანამ არ გავხდებით საქვეყნოდ პოპულარული წიგნების თარგმნილი ავტორები. ლექსების შან-სები ნულია. უფრო დიდი შანსები აქვთ, რო-გორც ჩანს, ინტეგრირებულ ავტორებს, ვინც ფანტასტიურ ილუსტრაციებს აკეთებს და თან წიგნებს წერს. ვისაც აინტერესებს, გადახედოს WWW.ALMA.SE გვერდს და ნახოს, რა დონის ავტორებს ანიჭებენ ამ პრემიას. ჩვენ ძალიან შორს ვართ ჯერ, მაგრამ აუცილებლად, ყოველ წელს უნდა წარვადგინოთ ჩვენი ავტორები და ვაჩვენოთ ამით ალმას კომიტეტს, რომ ჩვენს ქვეყანაშიც იქმნება საბავშვო ლიტერატურა და თავისი დიდი ტრადიციის გარდა, მას აქვს მომავალი. სამწუხაროდ, ჩვენ ვერ ვიყენებთ სრულად ამ და სხვა პრემიებს სათანამშრომლოდ, მო-ტივაციების გასაზრდელად. ჩვენ მხოლოდ ვახსენებთ ბავშვს და არ ვზრუნავთ მასზე მთელი წლის განმავლობაში. [illegible]-არული მანერა არაა საკმარისი საქმისათვის. სადაა თარგმანები, სადაა საბავშვო ავტორების ვიზიტები ან ბოლონიაში, საბავშვო წიგნების ბაზრობაზე, ან სხვა მიმართულებით? რატომ არ ჩანან საბავშვო მწერლების ახალი, არაჩვეულებრივი თაობის წარმო-მადგენლები „სადიდო" ლიტერატურის შემქმნელების გვერდით? ახლა კარგი სიახლე გვაქვს კულტურის სამინისტროს მიერ ახ-ლადდაარსებული პრემიის სახით საბავშვო ლიტერატურაში. დიდი ხნის ოცნება ახდა, მაგრამ პრობლემები ერთმანეთზეა ჯაჭვივით აკინძული. რას წარადგენ კონკურსზე, როცა გამოცე-მა ძალიან შეზღუდულია? არანაირი დაფინანსებები, არანაირი თანადგომა, არანაირი პოლიტიკა ამ მხრივ არ იწარმოება, არა-ნაირი რეკლამა. ჩემი ინიციატივით „ქართული საბავშვო წიგნის დღეც" დავაარსეთ – 27 ოქტომბერი, მაგრამ ეს ყველაფერი მაინც საბოლოო შედეგს ვერ იძლევა.

შენ ხარ ის ავტორი, ვინც საკმაოდ ძვირადღირებული წიგნი წინასწარ გაყიდე და მერე გამოეცი – ასეთი რამ, მგონი აქამდე არ-ავის უქნია – ეს გზა გამოუვალობის გზაა ავტორისთვის, გამოსცეს ასეთი წიგნი თუ რაღაც ექსპერიმენტი?

იყო ერთგვარი ექსპერიმენტი, რისკი, განპირობებული გამოუვალი მდგომარეობიდან. ადვილი გასაკეთებელი არ იყო. იმოქმედა და ამუშავდა მთელი ოცწლიანი კაპიტალი, ჩემი მწერლური თუ ადამიანური ცხოვრების ე.წ ბექგრაუნ-დი. იყო რაღაც ძალიან კარგი და სახალისოც ამ აქციაში. „წმლანდია" (**წ**ინასწარმყიდველი, **წ**იგნიმინდა, **წ**იკლაური-**მ**არიამი) შევქმენით – ოცნების ქვეყანა, სადაც არამცთუ გამოცემულ, გამოუცემელ წიგნსაც ყიდულობდა ხალხი. იყო ერთგვარი თამაშიც, თანადგომის და სიკეთის აქცია. უსაყ-ვარლესი ადამიანების, ნაცნობების და სრულიად უცნობების აყოლიება მიზნის მისაღწევად. ათასი ტერმინი, კომპოზიტა, წოდება, ტიტული თუ ერთეული შევქმენით, კონსტიტუციაც კი დავწერეთ, ჩვენი საინფორმაციო გადაცემაც გვქონდა. ასეთი რამ არასდროს არავის გაუკეთებია. არანახული შედეგი მივიღეთ, წარმოუდგენელი! და კიდევ ერთხელ დავრწმუნდი, რომ ადამიანები მზად არიან სიკეთის მისაღებად და გასაცე-მადაც, მთავარია, იყოს ნება და სწორ კალაპოტში მიმართო მათი ქმედებები. მართალია, უდიდესი ენერგია და ძალისხმევა წაიღო ჩემგანაც და ხატია მაღლაფერიძისგანაც, ვინც ფეის-ბუქგვერდის ადმინი იყო და ბევრი რამ გაიღო ჩემ დასახმარე-ბლად, თუმც ღირდა „ჩიტი ბდღვნად".

და ბოლოს, არაფერი მიკითხავს გეგმებზე – ალბათ ყველა ავტორს აქვს შეგრძნება, რომ მთავარი დასაწერი წიგნი წინ აქვს – შენ?

რაღა დაგიმალო და, მეც ეგრე, სულ ვფიქრობ, ოდესმე ნამ-დვილი წიგნი გამოვცე. ერთი ნამდვილი წიგნი. ეს მარადი ილუ-ზიაა ან მეუდაბნოეთა წირი ანუ მირაჟი. სულ უახლოვდები და ვერაფრით იხელთებ, ვერ ეხები... ან ცისარტყელაა, რომელმიც გასვლა გწადია და ვერ ძლევ ამ მანძილს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საგიჟეთი

ალდა მერინის

პოეტების აღთქმული მიწა.
აქ რძის მდინარედ მოდის ლექსი,
თაფლად – სტრიქონი.
აქ ყველა ჩიტი განთიადივით მღერის ღამეებს,
ღამეები არასოდეს იძინებენ,
საძილე აბებს ვარსკვლავებად გამოიყრიან,
გამუდმებულად ეხეთქებიან გახელილი თვალის მირაჟებს,
პეპლებივით ცვივიან ხოლმე ფურცლებზე და
აი, მელანიც, მათი ფრთებიდან გამოჟონილი ხაოს კვალი,
აი, სიფითრე განთიადის – ქაღალდის თალი.
მე არასდროს ვყოფილვარ აქეთ – აღთქმულ ქვეყნისკენ,
მე მარტივი ბიოგრაფია მერგო, უბრალო –
დაიბადა-გარდაიცვალა.
რეკვიზიტები, დეკორაცია, თევზის თვალები, შიში და თოკი –
არაფერი არ დამჭირდა
საკუთარი ჩვეულებრივი არსებობის გარდა, რომელსაც
ნებისმიერი მიამგვანებდა უბრალო ფანქარს,
თლი და ხატავ, თლი და ხატავ ,თლი და ხატავ,
იმ ფურცლებს კი
თვითმფრინავებად კეცავ და უშვებ,
უიალქნო ნავებადაც,
შიგ ახვევ წამალს,
ხანაც პიტნის უბრალო კანფეტს,
ხან რეტდასხმულ შავ ტარაკანას – უახლოეს მეგობარს და
თვალებში შეშლილ ნაპერწკლების შადრევნებთან
გაყუჩული ზიხარ და ტკბები აშლილობის ჰორიზონტზე
უცხო მზის ჩასვლით...
დროს არ კითხულობ,
რა აზრი აქვს,
მოკლე ისარი სულ დგას მაინც „დაბადებაზე“,
გრძელი ისარი სულ დგას „სიკვდილზე“,
ციფერბლატზე კი არასოდეს დაეტევა ის, რაც იცხოვრე
მყარი ფსიქიკით –
ძველისძველი მთათა სისტემა, რომელიც, უკვე კარგა ხანია,
აღარაა ტექტონიკური.
იხსენებ სხვების აღთქმულ ქვეყნებს,
რძისა და თაფლის მდინარეებს,
ტანჯვის კლდეებზე გადმოკიდებულს...

არც სახელები ვიცოდი თქვენი

მე თქვენ ცოცხლები
არასოდეს მომიკითხიხართ.
არც სახელები ვიცოდი თქვენი.
მღვიმეებს და გამოქვაბულებს
თავის ხალხი ჰყავს.
დიდი ხნის წინათ ჩარღვეულ თვლებს
მისდევენ კვალში
დედამიწის გულისაკენ
და ამოჰყავთ და ამოჰყავთ და ვერც ამოჰყავთ.
თუმცა, განა თვალი?!
ლუკმა-პურის ამოტანა სურთ,
მიწის პურს ჭამს მათი ცოლ-შვილი.
ამოყვანილ თვალს ამაგრებენ სხვების ჯიბეზე,
სხვების სიკეთედ,
სხვების მზედ და
სხვების სინათლედ.
და როდესაც თვალი ისევ ჩაწყდება და
ჩაიტანს იმას,
ვინც ხელს არასდროს უშვებს სიცოცხლეს,
აქ, მიწის ზევით მცხოვრებთა შორის
იწყება ხოლმე აურზაური, მიტინგები, სამძიმრები,
საჩივრები, აქციები, ლექსების წერა...
თითქოს რამე მოხდა ისეთი,
რასაც არასდროს ელოდა ხალხი.
მე კი ვდგავარ აი, ასეთი, დამუნჯებული,
სინანულის მაღაროში ჩავარდნილი
და ვფიქრობ ჩემთვის:
ახლა დიდი მატრაბაზობა იქნებოდა,
ფეისბუქზე სამძიმრის წერა,
რადგან ცოცხლები არასოდეს მომიკითხავს,
არასოდეს გამიწვდია იმათთვის ხელი,
სანუგეშო სიტყვაც არ მითქვამს,
არც სიმღერა დამიწერია მათ გასაჭირზე,
არც აქციებზე მივსულვარ და
არ დამიძრახავს ეს მონური შრომის კოდექსი,
არასოდეს ჩავსულვარ მათთან,
რომ ერთხელ მაინც
შევხვედროდი შავი მიწიდან მზის ამოსვლას,
რომ მათთან ერთად მეც სიკვდილის ალხი მესუნთქა.
არც კი მახსოვდნენ,
სანამ არ მოკვდნენ,
სანამ არ იქცნენ სიუჟეტებად, ნიუსებად,
სამოქალაქო სოლიდარობის ობიექტებად,
ლექსის გმირებად...
ვდუმვარ.
მრცხვენია,
არასოდეს მომიკითხიხართ,
არც სახელები ვიცოდი თქვენი...

წვიმა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ალბათ, წვიმა ანგელოზია.
ფრენს ცასა და მიწას შუა,
მიდი-მოდის
გამჭვირვალე არაფრობის კაბადონებზე.
ღრუბლებიდან შეუძლია ამბის მოტანა,
ნისლებიდანაც...
როცა ჩვენებურ გაზაფხულებში გადგება და გადაივსება,
როცა დაღლილ ნაბიჯს გვიჩქარებს,
გვაიძულებს გაქცევას და გარიდებას საკუთარი
მძიმე კვალიდან,
როცა მხიარულ სევდას გვწყალობს – აცეტებულებს,
როცა გვიმწვანებს სამზერსა და
ყვავილებით დაგვაავადებს,
როცა მინდვრებში გაშლის სიმართლეს
და მოგვახლის ყაყაჩოს და სოსნის სახელით,
როცა გუბეებს გამოგვაყრის ზღვების სახსოვრად,
როცა ქოლგებით გაგვიფერადებს რუხ ქუჩებს და
როცა სველ სამოსს კონვერტებივით შემოგვაცლის,
რომ უკეთესად გადაგვიკითხონ
ზამთრის მოწყენილ წერილებად ქცეულნი ლამის,
როცა ხეებზე ლეშხს აგროვებს,
ჩვენი მხრების დასასველებლად,
რომ რუტინის სამხრეშედგმულებს,
ჟრუანტელი შეუყენოს გასამხნევებლად,
როცა მოწყვეტს დედის მუჭში ჩაკრულ ხელისგულს
და ბავშვების ჭყაპუნს ამრავლებს –
სიხარულის ლიტურგიებად,
ფიქრობ, რომ წვიმა
უსათუოდ ანგელოზია
არავითარი ფრთები წყვილ-წყვილად,
არავითარი მახვილი, ცეცხლი.
წვიმა – მით უფრო, გაზაფხულის, მით უფრო – თბილ
მით უფრო – თქეში, მხაპუნა და თავანყვეტილი
სწორედაც რომ ანგელოზია,
თავისნათქვამა.

ობობა

ჩემს თავს
მე თვითონ
ვცხოვრობ როგორღაც.
მაქვს უთვალავი მიზეზი ამის.
საკუთარ დღეებს,
როგორც ობობა,
ვიჭერ და
ქსელში სულსა ვხდი ღამით.
არც დღის მრცხვენია –
მზის ბუსუსები
სინათლის შხამით ბადეებს ქსელავს.
სიტყვები – სხივებს შესეულები,
ჰგვანან ჩემივე სიცოცხლის მძევლებს.
დაღლილ სუნთქვას კი,
როგორც ნერწყვის გზებს,
მარჯვედ ვნასკვავ და ვაჭედებ სივრცეს.
რომ ყველაფერი
მოვყვე და ბოლოს
სიტყვების დაცლილ სოფლებად ვიქცე.

აცდენა

სწორედ იმ დღეს, იმ საათსა და იმ წუთზე,
როცა ყველაზე მნიშვნელოვანის მოწერა მსურდა,
როცა ვიპოვე,
ძლივს მივაგენი
საჭირო და შესაფერ სიტყვებს,
საჩვენოდ შექმნილს,
მობილურის ბატარეა დაჯდა უეცრად,
ხოლო როდესაც ბატარეა დაიტენა
და შემეძლო ამ სიტყვების შენთვის მოწერა,
ისეთ სივრცეში აღმოვჩნდი, რომ
არ იყო ნვდომა.
ხოლო როდესაც ნვდომაც იყო,
ბატარეაც დატენილი,
და სიტყვებსაც, აკინძულს და აკონინებულს,
კიდევ ერთხელ და უკანასკნელად შევავალე გული,
ანგარიში გამომელია,
ხოლო როცა
ანგარიში შევავსე და
ხელახალი გამოგზავნის ფუნქციაც ჩავრთე,
ის დღე უკვე აღარსად იყო.
არც ის საათი,
არც ის წამი,
როცა
შენთვის ამის თქმა მსურდა...

ქალაქი, რომელიც იყო

ადრე ქალაქს დიდი ცა ედგა,
ჰორიზონტი კი, განიერი,
ვეებერთელა საწნახელს ჰგავდა
სინათლისა და ვარსკვლავების
ლალისფერი ღვინის საწურად.
სიმღერები,
მწკრივში ჩამდგარნი,
ადიოდნენ ყელიდან და აჰქონდათ ცამდე
ამბები იმ ქალაქური ღამეებისა.
აკაციები – ქუჩის ძიძები,
თეთრ, ფითქინა ხელსაწმენდებს
გულისჯიბეში უდებდნენ ფრთხილად
დილებს, რომლებსაც ჰქონდათ
მზერაში უბრალო და ქართული სხივი.

ყველამ იცოდა ქალაქური სიხალვათის
ფასი, ჰაერს რომ
სურნელივით ასდიოდა მზეშიც და თოვლშიც...
ახლა ცა ისე დაპატარავდა,
მალე ჩიტის ბუდესავით გამოჩნდება,
როცა ავხედავთ.
არც მთის მაქმანებს გაიჩერებს ახალი თარგი,
არც ხევების სამხრეს მოიხდენს...
ჰორიზონტიც აღარ გვექნება –
ჩალის ღეროვით ჩაიფენს ჩიტი ხმელ ბუდეში,
კვერცხი რომ ჩადოს
და გალობა გამოჩეკოს,
იქნებ როგორმე,
ერთ მშვენიერ დღეს
გაქვავებული ქალაქი ადგეს,
გამოაღოს მთავარი კარი
და გავიდეს ცუდი სიზმრიდან...

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნამი

არც იცი ზუსტად, რას მოეჭიდო, რას მისწვდე.
ვერ გამონასკვავ ხავსს, თქეშს, ზვავსა თუ ქარიშხალს.
ისევ შორ მზერის რინდებზე დაკიდებული
დგახარ და ელი ამ ყიამეთში გარიჟრაჟს.
იცი, ფსკერის და ნაპირის რიბირაბოებს
ვერც არჩევ ზოგჯერ, ოლონდ კი იგრძნო საყრდენი
და ზვირთს, რომელიც არ გახრჩობს, მაგრამ გაყრუებს,
აჭან სხეულს და სულს და სიზმარს და... არ ხედნი.
ძალა მიქცევად შენში უკან რომ იბრუნე
ექოებს ჰგავდა, შორეთზე წითლად მიშხეფილს.
მოტრიალდება ეს აგრაგნილი მინდვრებიც,
თვალში გექცევა, ბნელზე შეჩვევის ნიშნებად.
შენც აღარსად ხარ, რომ შევიცადო, შევჩერდე.
გზებია მხოლოდ, ნაბიჯს მტვერად რომ ელვრება,
მოძრაობ, როგორც რიტუალური დეტალი
რად გილირს ერთი შეშლილი წამის შეხვედრა.
წამის, რომელიც გაღებს ნაცნობი კარივით,
მარტის გრგვინვას ჰგავს მისი უდროო ჭრიალი.
დაკიდებ უცებ ყველაფერს, რაც გამძიმებდა
ხეზე, რომელიც შენშივე ყურად შრიალებს,
შედიხარ, სადაც შენივე თავი გელოდა
არაფრის მრწმენი, ალარაფერზე მლოცველი,
სადაც დგანან და მოგჩერებიან საწყალად
იმ მინდვრებიდან მობრუნებული ძროხები...

ჩრდილი

ადამიანებს უყვართ ჩრდილები.
ახალგაზრდა ჩრდილები დილის,
ლამაზ ლანდებად დაფენილები.
უფრო მაღლები,
ტანადები,
მსუბუქები,
მოფარფატენი.
არც დარდი უჩანთ, არც ნაღველი.
რა ერთგულებით მოგდევენ და
ეფინებიან შენ ნაცვლად მიწას,
უხმოდ ესმით,
შეგციცინებენ.
ბიჯს არ დგამენ არსად თავისით,
რაც შენ გსურს და როგორც შენ გსურს,
ისე არიან.
დილის ჩრდილები,
ახალგაზრდა ჩრდილები შენი.
ოდესმე თუ მეტაფორც შეგეშველება,
იტყვი,
მზეო, ჩემო მხატვარო, ნუ იქნები დაუნდობელი
და ყველაფერს ნუ გაამჟღავნებ.
ნურც ჩემში მყოფ ჩრდილებს მიმწყემსავ...
გაუშვი იქით, აუქნიე ნათელი ხელი, კიდეც დააფრთხ
შეაშინე მარტოდმყოფობის სიმსუბუქით,
თითქოს მართლა ღირსნი იყვნენ თავისუფლების...

ჭაობში

მთელი ცხოვრება ვერ მოვახერხე
საკუთარი თავისათვის თავის მობმაც კი!
მეცხოვრა, მსურდა, ლამაზი და მშვიდი ცხოვრებით,
მაგრამ ვერსად ვერ ვიპოვე ჩამოსაჯდომი.
სულ ფეხზე ვდგავარ,
ყანჩასავით,
ჭაობში რომ აკანჭულა და თევზს დარაჯობს.
გვერდით მდგომი ყანჩები კი
მხოლოდ მაშინ გადმომხედავენ,
თუ თევზმა ჩემკენ გამოცურა...
კიდევ ერთხელ რომ შემახსენონ,
პატარა ვარ,
პატარა ვარ,
სულ, სულ პატარა,
არაფერში მჭირდება თევზი,
მით უფრო – დიდი,
ოქროსი ხომ, სულ არ მჭირდება...

შვილიშვილთან ერთ

მარიამ წიკლაურის პოეზია ლექსმცოდნეთა ყურადღებასაც ითხოვს. იგი შესასწავლია მელოდიკისა და ფონიკის თვალსაზრისითაც. [...] ევფონიური გადასვლა, მასთან მახვილის გადაადგილება, სიტყვათწარმოქმნის მართლაც გამორჩეული, მარიამისეული უნარით გაძლიერებული პოეტური ფრაზის სემანტიზაცია, სინტაგმათა აზრობრივი თავადობა, კონვენციული (ძირითადად „ვაჟაური") სალექსო ფორმისა და ვერლიბრის ძალდაუტანებელი მონაცვლეობა ქმნის ერთიან სალექსო სტრუქტურას, რომელიც პოეტური აღქმის გაფართოებასა და დახვეწას ემსახურება. ხაგანგებოდ გამოვყოფდი მეტაფორიზებულ გაპიროვნებებს, რომლებიც იმდენადაა განახლებული, რომ ტროპული მეტყველების ამ სახის შეურიგებელ მტრებსაც კი გაუნელებს ანტიმეტაფორულ პათოსს.

ნონა კუპრეიშვილი

მაშარელაის ლეგენდა. სოფელი მაშარა ჩემი სოფლის, არახვეჯის მომიჯნავე იყო... მაშარა ეხლა ნასოფლარია: ძველისძველი, ჩაქცეული კედლები ასწლოვან ხეებს დაუფარია. აქ თითქმის წაშლილია მაშარელთა ყოფნის კვალი, მაგრამ მეხსიერებაში არ გამქრალა ამ სოფლის შემზარავი ტრაგედიის შორეული ექო...

მახსოვს: დედაჩემის მოყოლილ ზღაპრებში ხშირად გამოერეოდა „მაშარელაის ლეგენდა": ეს ძველი მოთხრობა ბავშვობიდანვე მეც მთლიანად მეცოდი. გამოხდა ხანი: ყოფიერების ბურუსმა ჩემს ხსოვნაში გადაფარა „მაშარელაის ლეგენდა"...

და აჰა: მარიამ წიკლაურის პოეტურმა კრებულმა „მარადისობის რიტუალმა" კვლავ გააღვიძა ეს უკვდავი მოთხრობა: აქ შთამბეჭდავი პოეტური სტრიქონების კვალდაკვალ დაბეჭდილია მარიამ წიკლაურის გამოკვლევა „საგზალი". ეს პროზაული ტექსტი უფრო ლექსია: ამ წიგნის ერთ-ერთი საუკეთესო ლექსი, პროზად ნათქვამი! დიდი გვარის, წიკლაურის წარმომავლობის და სხვადასხვა კუთხეებში განფენის შორეული ამბავი. მონათხრობია თავის ძველისძველ, ძირხატ ლალ იახსართან დაბრუნების, წარსულთან შეხვედრის ემოციური განცდები...

ჯარჯი ფხოველი

ანჩისხატიდან ორბელიანების ბაღისკენ რომ ამოუხვევ, ფიროსმანის „მეეზოვეს" რომ გამოსცდები, ირაკლი წულაძის „მეფარნე" მოგტაცებს მზერას. ქანდაკი უცნაურად უხდება ძველ უბანს, მშვიდი სტატიურობით (და ექსტატიურობით!) მარადიულობის, წარუვალობის, სიმდოვრის განცდას გალვრიდეს თითქოს.

მეფარნე ზეთს თუ უმატებს ლამპარს გოგიერი ქალწულივით [„ნუ ჩამიქრები და იქაც, შიგნით, სულში" – უნებლიეთ წამოგაგონდება გალაკტიონისეულიც].

იქნებ, მეფარნის ყუჩი ქანდაკით, ან სახარების იგავის ლამპრითაა ინსპირირებული მარიამ წიკლაურის ლექსი-პარაბოლა „მეფარნე" – როგორც ყოველ ნამდვილ ლექსს, ვერაფრით რომ მოჰყვები, მხოლოდ რომ უნდა მიჰყვე – პოეზიის „მზიანი ჩრდილებისაკენ"?!...

იქნებ, გალაკტიონისეული მესაფლავის ცინიკური ხატებაც გასხლტეს ხსოვნაში მეფარნის რეპლიკის გაგონებისას [„სიბნელე ბევრად სჯობს სინათლეს, არ მოსჩანს მასშიო მისხალი ხინჯიც..."].

კონტრაპუნქტის პრინციპით იგება ლექსი, უფრო პოსტმოდერნისტულ ნოველას რომ წამოგაგონებს ამბავთა დაწურულობით, ან გობელენს, ლაქებად რომ ჩასწვნია ლექსის სტრიქონებად ჩამოღვრილი მოგონებები – დარდის მეწამული, სიხარულის ბაცი ლაჟვარდი (იგივე ფერები, რაც – წიგნის ყდისა) [«Как пламенно в лазури» – ეს ცვეტაევაა].

კონტრაპუნქტში ერთიანდება დარდიანი, ტკივილიანი, ბედნიერი ამბები, მოგონებები, და პოლიფონიზმი წარმოჩნდება ლექსის „სტრუქტურულ ღერძად."

ინტერვალით გაყოფილი ხუთი თორმეტსტრიქონედია ტექსტის მხატვრული ქსოვილი. ხუთივე ნაწილი მეფარნისადმი მიმართვაა, შუქის გამოთხოვა, ვედრება – ფსალმუნის კლიშე-მოდელი მეორდებოდეს თითქოს.

მესაიდუმლედ აღირჩევა მეფარნე, შუქის მფლობელი [„ყუჩი მფლობელი" (რ. ინანიშვილი)].

ნანა კუცია

მარიამ წიკლაურის პოეტური ენა, სხვა ნიშნებსა და მახასიათებლებთან ერთად, სწორედ მარადცოცხალი, მარადგანახლებადი და მარადქმნადი ქართული ენით გამოირჩევა. ეს ის ენობრივი გზაა, რომელიც ხალხურ პოეზიაში იწყება, დავით გურამიშვილითა და ბესიკით გრძელდება – პოეტური ენა მთელი თავისი მრავალი საფეხურითა და მახასიათებლით, ქართულ ფოლკლორსა და ჰიმნოგრაფიაზე დამყნობილი, ახალ ქართულ პოეტურ რეალობაში დანერგილი.

დიანა ანფიმიადი

„გაბედულება – თუ ეს ის სიტყვა არ არის, რომელიც უშუალოდ გამოხატავს მარიამ წიკლაურის ლექსის სპეციფიკას, მაშინ გაგვიჭირდება მისი შემოქმედების ზოგადი დახასიათება. რა თქმა უნდა, ისიც გასაგებია, რომ გაბედულება საერთო ნიშანია, უმისოდ ვერც სიტყვა იწერება და ვერც ვერაფერი იქმნება, მაგრამ ამჯერად ლაპარაკია ხასიათზე, რომელიც გულისხმობს თქმისა და ქმნადობის სიმკვეთრეს, რისკს, ხიფათის უგულვებელყოფას. მას შეუძლია, საგნებთან ისე ახლოს მივიდეს, რომ საერთოდ გააქროს პოზიორობის საცდური, რომელიც, როგორც ცნობილია, ჩნდება მაშინ, როდესაც საგნები უცხოობის ბურუსიდან ვერ გამოჰყავთ. ტროპული აზროვნების თავისებური წესი აქვს: ხედავ, მეტაფორას გთავაზობს, მიჰყვები, მიდიხარ, მიუახლოვდები, აკვირდები, გგონია, უკვე ხელთა გაქვს, მაგრამ უცებ კალმახივით სხლტება, სტრიქონებში უჩინარდება, რათა მერე სხვაგან დაგენახოს და ისევ გაუჩინარდეს.

ივანე ამირხანაშვილი

მარიამ წიკლაურის პოეტური სამყარო გამოკვეთილად რელიგიურია, შესაბამისია გამოსახვის საშუალებები: დრამატულია ინტონაცია, პოეტური მეტყველების რეგისტრი – ამაღლებული და ოდნავ განყენებული თუ მეტაფიზიკური (ლექსებში ყოველდღიური რეალობა მინიმალურად იჩენს თავს), თითქმის ყველა ლექსში ჩაქსოვილია რელიგიური რიგის უშუალო და ამ რიგთან ასოციაციურად დაკავშირებული სიტყვა-ნიშნები და სახეები...

ნუგზარ ზაზანაშვილი

მარიამ წიკლაურის პოეზია – თავისი ლირიკული და ეპიკური განშტოებანით – სახიერი ნიმუშია, თუ რას ნიშნავს ტრადიციული და მოდერნისტული ძიებების ჰარმონიული შერწყმა, ეროვნულ ფესვზე ამოზრდილი მხატვრული ხილვები, ბუნებრივი, ძალდაუტანებელი, შთამბეჭდავი, ადამიანური სულის ულრმესი შრეების სუნთქვა რომ მოაქვს და იმ სიწრფელით გადაგვიშლის თვალწინ დაფარულ მოძრაობებს, ნამდვილი პოეზიის თვისება რაც არის და ასერიგად აკლია ჩვენს სამწერლო მდინარებას, ცალკეულ გამონათებათა გარდა ხელოვნურობისა და მიმბაძველობის მორევში რომ ინთქმევა ანდა გარეგნულად კარგად მოპირკეთებულ სიცარიელეში, უკეთეს შემთხვევაში კი იმ ცალმხრივობით ალბეჭდილა, რასაც ასე გაურბიან ჭეშმარიტი პოეტები და მათ შორის მარიამ წიკლაურიც. სამყაროს მრავალფერადობის წარმოსახვის მოსურნე; და კიდევ წარმატებით მიმღწევი ახალ და ახალ პოეტურ კრებულებში.

როსტომ ჩხეიძე

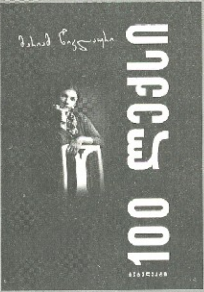

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იარომირ ტიპლტი

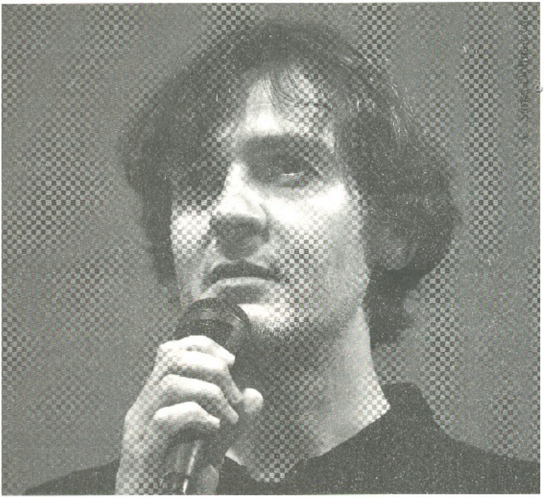

JAROMÍR TYPLT

ჩეხი პოეტი, პერფორმერი, ესეისტი და ხელოვნებათმცოდნე იარომირ ტიპლტი 1973 წელს დაიბადა ნოვა პაკაში, ჩეხეთის სასაზღვრო პატარა ქალაქში. სწავლობდა ფილოსოფიას და ჩეხურ ლიტერატურას ჩარლზის უნივერსიტეტში, 1997 წელს დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია ჩეხურ სიურეალისტურ პოეზიაში. იარომირი მუშაობდა ფსიქიკური პრობლემების მქონე ადამიანების თერაპიულ საზოგადოებაში, 2000-2010 წლებში ფოტოგრაფიისა და თანამედროვე ხელოვნების პატარა გალერეის კურატორი იყო. პოეტი ამჟამად პრაღაში ცხოვრობს. ტიპლტი ჩეხეთის ლიტერატურულ სცენაზე პირველად 1990 წელს გამოჩნდა. მის პოეზიაზე გავლენა წარმოსახვის სიურეალისტურმა ალქიმამ მოახდინა („დაკარგული ინფერნო", 1994), პროზაში კი იარომირმა თავისი რეგიონის უნიკალური ატმოსფერო გააცოცხლა („მოძრავი ზღურბლები და ტაძრები" – 1991; „ჩამოგდების საპირისპირო" – 1996). 1994 წელს მან ჟირი ორტენის ჯილდო მიიღო. 2000 წლიდან ტიპლტი ლიტერატურას გასცდა და საკუთარი შემოქმედების საზღვრები გააფართოვა – დაიწყო წარმოდგენების გამართვა, მუშაობა მუსიკასა და სახვით ხელოვნებაში. იარომირი პერფორმანსებში ხმოვან გაფორმებასა და ფოტოგრაფიას მიმართავს. 2009 წლიდან ტიპლტი ხშირად მუშაობდა კომპოზიტორ მიშალ რატაისთან ერთად, არტისტები ქმნიდნენ ერთობლივ იმპროვიზირებულ აუდიო-ტექსტებს. მათმა ნამუშევრებმა თავი მოიყარა პროექტში „ჩხაპნიები" (CD ჩანაწერი ამ სახელწოდებით გამოვიდა 2014 წელს). სახვით ხელოვნებაში ტიპლტი მხატვარ იან მერიცკასთან თანამშრომლობს, მათი ერთობლივი მუშაობა ავტორისთვის ფუნდამენტური მნიშვნელობისაა. შედეგად გამოცემული აქვს რამდენიმე წიგნი, მათ შორის „ტვინისმჭყლეტავები" (2002). ტიპლტს ფოტოგრაფ ვიქტორ კოპასზთან ერთად ეკუთვნის ექსპერიმენტული ფოტოპროექტი „ტყვეობა" (2001) და მოკლე ფილმი – სამგანზომილებიანი პოემა „ვენახი" (2012). 2016 წლის შემოდგომაზე ავტორმა ახალი ლექსების კრებული გამოსცა, სახელწოდებით – „დიდი დროის მანძილზე". იარომირ ტიპლტი მონაწილე იყო თბილისის მესამე საერთაშორისო ლიტერატურული ფესტივალის (29 მაისი - 2 ივნისი, 2017 წელი).

საპარლამენტო ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცარიელი რიტუალები მაშინებს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

(იარომირ ტიპლტს ესაუბრა გიორგი ლობჟანიძე)

თავდაპირველად იქნებ ცოტა რამ მოგვითხრო შენ შესახებ.

თუკი ჩემს თავზე ვისაუბრებ, აუცილებლად ჩემი მშობლიური მხარით უნდა დავიწყო. და, ალბათ, მისითვე უნდა დავასრულო კიდეც, რადგან აქაურმა თვითმყოფადმა, წელანქოლიურმა გარემომ უდიდესი გავლენა მოახდინა ჩემზე. მე დავიბადე ჩრდილო-აღმოსავლეთ ბოჰემიის მთიან რეგიონში, „გოლიათი მთის" მახლობლად (ჩეხურად მას Krkonoše ეწოდება). დღემდე ლაპარაკობენ ჩეხური მთების „მეოცნებეებზე" (ანდა ზმანებათა მხილველებზე, რასაც ორიგინალში „blouznivci" ეწოდება). რატომ? იმიტომ, რომ, პირველ რიგში, XX საუკუნის დასაწყისში აქ ძალზე ძლიერი სპირიტუალისტური, სულების რწმენასთან დაკავშირებული მოძრაობა შეინიშნებოდა და ჩემი მშობლიური ქალაქი ნოვა-პაკა ამ მოძრაობის ცენტრში აღმოჩნდა, საკუთარი სპირიტუალისტური გამომცემლობა და ჟურნალიც კი ჰქონდა. დღეს ჩვენს მუზეუმში შეგიძლიათ იმ ნახატების დათვალიერება, რომლებიც სეანსების დროს ტრანსის მდგომარეობაში მყოფმა მედიუმებმა დახატეს; დღეს ისინი უკვე მთელ ევროპაში გამოიფინება. უცხო პლანეტის ბინადარი ცხოველები და მცენარეები, სრულიად გაუგებარი შრიფტით დაწერილი გზავნილები, უცნაური ჩუქურთმები... ახლა ხომ გასაგებია, რატომაც ვამბობ, ჩემი პიროვნების ჩამოყალიბებას „გოლიათი მთის" მიდამოებს ვუკავშირებ-მეთქი?

ლექსების წერა როდის დაიწყე?

დღევანდელ ასაკში ეს თვითონაც დაუჯერებლად მიმაჩნია, მაგრამ ჩემს პირველ წიგნად გამოცემულ ლირიკულ კრებულს თექვსმეტი წლის გიმნაზიის სტუდენტი წიგნის მაღაზიაში გადავეყარე. ეს გერმანიის გაერთიანების შემდეგ, იმავე 1990 წელს მოხდა, მაგრამ წიგნი გამომცემლობამ ორი წლით ადრე მოამზადა, ასე რომ – უნდა ვაღიარო – ამ კრებულის ზოგიერთი ლექსი ჯერ კიდევ მანამ დავწერე, ვიდრე პირადობის მოწმობას ავიღებდი. ახლაც დროდადრო ვკითხულობ ზოგიერთ ტექსტს იმ პირველი კრებულიდან, მაგალითად, ლექსს გაქცეული ძაღლების ხროვაზე (Instinktea). ასეთ სპონტანურ ხედვას მოწიფულ ასაკში იშვიათად, გამონაკლისის სახით თუ ინარჩუნებს კაცი...

რას წარმოადგენს შენთვის პოეზია? წარსულისაგან გათავისუფლება უფრო თუ მომავლისაკენ გზა?

აქ ორივე დროითი განზომილებაა მნიშვნელოვანი! ერთ ბოლოში ვხედავ უხსოვარი დროის შამანებსა და ქურუმებს, რომლებიც სპეციფიკურ „პოეტურ ხელოვნებას" არ ფლობდნენ, მაგრამ მაგიური სიტყვის ძალით თავიანთ ხალხს ჯანმრთელობას, კეთილდღეობასა და მეხსიერებას უნარჩუნებდნენ. ეს – რაც წარსულს, მემკვიდრეობას შეეხება, რაც პოეზიაში დღემდე შეიგრძნობა. მეორე ბოლოში კი ვხედავ მომავალს, რომელსაც, თუ დავუფიქრდებით, უკვე ვცხოვრობთ. დღევანდელ მსოფლიოში მყარი და საიმედო აღარაფერია, იმდენად სწრაფად და სიღრმისეულად ცვლის ყველაფერს ტექნოლოგიები. ხშირად ვეკითხები ჩემს თავს, როგორ ვწერო ლექსები ისე, რომ ასი წლის შემდეგაც გამიგონ. ბევრი ჩემი კოლეგის აზრით, ეს ყოვლად ბრიყვული ნატვრაა, რადგან მათი უმრავლესობა მხოლოდ და მხოლოდ დღევანდელი დღისათვის წერას ცდილობს. მე თვითონაც არაერთხელ მიგრძნია, რომ ჩემი ეს მცდელობები ყოვლად უნაყოფოა...

რომელი პოეტების გავლენა განიცადე?

საქართველოში თუ იცნობენ XX საუკუნის 30-იანი წლების იდუმალებით მოცულ ფრანგულ პოეტურ ჯგუფს Le Grand Jeu (დიდი თამაში)? მის შესახებ თვით საფრანგეთშიც კი თითო-ოროლა მკითხველს თუ სმენია რაიმე, არადა, ჩეხურ პოეზიაში მისი კვალი დღემდე ძალიან, ძალიან მკაფიოა. დავასახელებ ანრი მიშოსაც – ეგეც სიმბოლისტებთან მიახლოებული ერთგვარი ვიზიონერი გახლავთ. ჩემს მაგალითზე ცხადად ჩანს, რომ ჩეხური პოეზიის ტრადიცია დღემდე ფრანგულს უახლოვდება. თუმცა ეს იმას როდი ნიშნავს, რომ ჩვენში სრულებით არ შეიმჩნევა ანგლო-ამერიკული თუ გერმანული, რუსული თუ პოლონური გავლენები. პირიქით – ისინი ძალზე ძლიერია! ჩემთვის, მაგალითად, ძალიან მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა გერი სნაიდერი, რომელმაც თანამედროვე დასავლური პოეტური ფორმების აღმოსავლურ (ბუდისტურ) აზროვნებასთან დამაჯერებლად დაკავშირება მოახერხა.

ჩეხ ავტორებზე რას იტყვი?

პირველ რიგში, საქვეყნოდ ცნობილ ბოჰუმილ ჰრაბალს დავასახელებ, რომელსაც უსაზღვროდ ვემადლიერები. მის შემოქმედებაში ჩეხური ავანგარდის, სიურრეალიზმის, ანდერგრაუნდის, ფილოსოფიური აზროვნების მართლაც საუკეთესო ელემენტებია თავმოყრილი. კიდევ? დღეს მსოფლიოში ყველაზე ცნობილი და ყველაზე ხშირად თარგმნილი ჩეხი ლირიკოსია „შავ-ბნელი პოეტი" ვლადიმირ ჰოლანი, რომელიც თავდაპირველად ჩემთვისაც ძალზე მნიშვნელოვანი იყო. თუმცა ახლა მას მისავე თანამედროვე ფრანტიშეკ ჰალასს ვამჯობინებ, რომელსაც ჭეშმარიტად უღრმესი კავშირები ჰქონდა „მიღმიერ" სამყაროსთან. მაგრამ საზღვარგარეთ მუდამ ამას ვიმეორებ: ჰოლანიც, ჰალასიც და თვით ნობელიანტი ზეიფერტიც – ყველა ამ პოეტის არსებობა წარმოუდგენელი იქნებოდა, რომ არა ჩეხი რომანტიკოსის, კარელ ჰინეკ მახას უდიდესი გავლენა! ის 1836 წელს გარდაიცვალა, მაგრამ დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ ნებისმიერ ჩეხურ პოეტურ კრებულში დღემდე ჟღერს მისი უნიკალური პოეტური ენის გამოძახილი, რომელიც სხვა არაფერში შეგეშლებათ. ის დღემდე ცოცხალია!

ამჟამინდელ ჩეხურ ლიტერატურაზე რას იტყვი?

ის მდიდარი და მრავალფეროვანია, მაგრამ, სამწუხაროდ, ბოლო 30 წელია, მსოფლიო მას ნა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

© Šárka Dohnalová

ულებად იცნობს, რადგან, რაოდენ გულდასაწყვეტიც არ უნდა იყოს ეს, მცირე ერების ლიტერატურა მხოლოდ პოლიტიკური კატაკლიზმების წყალობით თუ ექცევა ყურადღების ცენტრში. ჩვენ კი, როგორც ცენტრალური ევროპის ერთი სავსებით სტაბილური სახელმწიფო, კულტურული თვალსაზრისით დღეს ყველას მივაეინყდით. რაც შეეხება ჩვენი ლიტერატურის დახასიათებას: მასში მუდამ შეინიშნებოდა კონკრეტულის, ყოველდღიურის, დამაჯერებლად რეალურისადმი სწრაფვა. ჩვენში დაუშვებელია მეტისმეტი მაღალფარდოვნება, პათეტიზმი – ეს გარდუვალად იწვევს დამცინავ დამოკიდებულებას. სიმბოლური სახეების, სულიერი სფეროს ამსახველი მოტივების შემთხვევაშიც ჩეხი მკითხველი სინამდვილისაგან მოწყვეტას არ გაპატიებთ. სწორედ ამ მიზეზით არაჩვეულებრივი პოეტი ივან ვერნიში ბევრს „პლებეურ" ავტორად მიაჩნია. ჩეხი ხალხის ამგვარი უნდობლობის მიზეზი, ალბათ, ისტორიულ გამოცდილებაში უნდა ვეძებოთ. აგრეთვე შეიძლება ეს ჩეხურ საზოგადოებაში ფესვგადგმულ ათეიზმსაც დავუკავშიროთ.

ლიტერატურის გარდა რით ხარ დაკავებული? შესაძლებელია თუ არა, დღესდღეობით პრაღაში მხოლოდ ლიტერტურით ირჩინო თავი?

პასუხი წინასწარ ცხადია: დღეს ჩეხეთში მხოლოდ ლიტერატურით თავის გატანა წარმოუდგენელია. ათი წლის განმაელობაში ვიყავი პატარა სამხატვრო გალერეის ხელმძღვანელი, თუმცა ამ სამუშაოს გვერდით სახელოვნებათმცოდნეო კვლევებითაც ვიყავი დაკავებული: ვრცელი მონოგრაფია დავწერე ჩეხი ავანგარდისტი მოქანდაკის, ლადისლავ ზივრის შემოქმედების შესახებ. ჩემი ყველა კოლეგა ასევე მუშაობს – და ენერგიის დიდ ნაწილსაც ხარჯავს – საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, სადაც სამეცნიერო საქმიანობით არიან დაკავებულნი, გამომცემლობებში და ა. შ. თანამედროვე ლიბერალიზმის გადასახედიდან წერა თავისუფალი დროის გასაყვან ერთგვარ საქმიანობად წარმოგვიდგება. დარწმუნებული ვარ, რომ ქართველი ლიტერატორებიც ამგვარი პრობლემის წინაშე დგანან.

შენი ცხოვრების გარკვეულ პერიოდში სულით ავადმყოფ ადამიანებთან მუშაობდი. ამის შესახებ რას გვეტყვი?

ეს სამუშაო სულ წელიწადნახევარს გაგრძელდა, ეს ჩემი აუცილებელი სამოქალაქო ამსახური იყო, რადგან ჯარში წასვლა არ ვისურვე. მაგრამ გარკვეული თვალსაზრისით ამ სამყაროსთან დღემდე მაქვს პროფესიული შეხება. როგორც ხელოვნების ისტორიკოსმა, ჩემი თემა აღმოვაჩინე „Art Brut"-ში (რომელსაც Outsider Art-საც უწოდებენ). მაგალითისათვის, ძალიან ბევრს ვწერ ზდენეკ კოშეკის შიზოფრენიული ნახატების შესახებ, რომლებიც, შეიძლება ითქვას, მთელმა მსოფლიომ გაიცნო. მას სწამდა, რომ ფანქრით ხელში მთელ მსოფლიოში ამინდის წარმართვა შეეძლო. მე ეს სულაც არ მეუცნაურება, მის ნამუშევრებში იმ ფილოსოფიური შეკითხვების სიღრმეს ვგრძნობ, რომლებსაც კაცობრიობა საკუთარ თავს დასაბამიდან უსვამს. ეს თვითგანადგურებამდეც კი მიდის... სწორედ ამ თვალსაზრისით დავწერე ლექსი „ფრაგმენტი B 101". ეს ძველი ბერძენი მოაზროვნის, ჰერაკლიტეს თაეზარდამცემი გამოძახილია ყველასათვის უცნობი ადამიანის, ეგრეთ წოდებული სულით ავადმყოფის ცხოვრებაში.

შენი აზრით, რაზე უნდა მოახდინოს ორიენტირება თანამედროვე პოეზიამ?

მუდამ მაშინებდა ცარიელი რიტუალები, რომლებსაც აღარც შინაგანი საყრდენი შერჩა, აღარც ცოცხალი გულისცემა. სამწუხაროდ, ავტორების ლიტერატურული შეხვედრები თუ პოეტური პერფორმანსები ხშირად სხვა არაფერია, თუ არა ამგვარი დაცარიელებული რიტუალის საჯარო აღსრულება. გაქვავებული და ძალაგამოცლილი მსხვერპლშეწირვა იმ სიტყვების წინაშე, რომლებიც აღარავის ესმის. თვით პოეტებსაც კი აღარ ესმით ერთიმეორის. ესეც ერთ-ერთი მიზეზია იმის, თუ რატომ ვცდილობ, ლექსებთან შეხვედრას მუდამ მოულოდნელი ფორმა მივანიჭო: ამას ხმის, ბგერების, სურათების, გრაფიკის მეშვეობით ვაღწევ. მჯერა, რომ ეს უძველეს შამანთა და ქურუმთა ის მემკვიდრეობაა, რომელსაც ჩემს წარმოდგენაში პოეზიის დაბადება უკავშირდება. ტექნოლოგიური თვალსაზრისით გასაოცარ მულტიმედიურ წარმოდგენას შეუძლია კვლავ ამ დაბადებასთან, ამ პირველწყაროსთან მიგვიყვანოს. შესაძლოა, ესეც მხოლოდ ბრიყვული ოცნება იყოს, მაგრამ, ალბათ, ყველას გვაქვს უფლება, ჩვენებურად ვცდებოდეთ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კარის გვერდით
ცარცით მიჯღაბნილი წარწერა,
რომელიც აბრის მოვალეობასაც ითავსებს,
გვამცნობს: აქ ცხოვრობს სიგიჟე.

ერთ დღესაც, როცა ნაჭუჭიდან გამოვა, ღიმილით გამოემართება ჩემ შესახვედრად.
სულ რამდენიმე ნაბიჯში ეს ღიმილი უკვალოდ განქარდება.
არასოდეს მინახავს ასეთი უეცარი გაპირქუშება:
მთელი სახე მოერღვა, საკუთარი ნაკვთები დაივიწყა
და პირი ფართოდ დააფჩინა.
ყველაფერი შემთხვევითობის უსაზღვრო მონყალებას შეატოვა
და გოთიკურად გაფართოებული თვალებით აკვირდება,
როგორ იზრდება, როგორ უკონტროლოდ მიშვებული
იზრდება და იზრდება, ვიდრე ვინმე მის სახელს დაიძახებს
და ზრდას შეაწყვეტინებს... დედამისი რაც გარდაიცვალა,
ფრანტიშეკი მარტოდმარტო ცხოვრობს.

დერეფნამდე უხმოდ მაცილებს,
და თანხმობის ნიშნად ყველაფერზე თავს მიკანტურებს.
ფართო შარვალი თეძოებზე,
შავი კუდუსუნის ქვემოთ ჩასჩაჩვია,
რომელსაც თვალს ვავლებ და წარმოსახვაში
ოდნავ უსიამოვნოდაც გავაგრძელებ,
ვიდრე შარვალს ზემოთ აიწევდეს.

არ იქნება მთლად გარკვეული, თუ სად შემოვედით.
ქცევაც ჩვეული, პასუხებიც ჩვეული,
უბრალოდ ისეთი გარემოებანი,
რომ შინ, სახლში შემოვეჭრით, აეანგრიეთ
და თავდაყირა დავუყენეთ ყველაფერი...
ნივთებს გარეთ ვეზიდებით,
კედლებს ვუკაწრავთ და ვუბურღავთ,
მაგიდას გარს შემოვუსხდებით,
ყავას ვნთქავთ და ჟესტებზე ვლლიცინებთ.
ამ ყველაფერს ის ყასიდად ეთანხმება.
უყოყმანოდაც კი, თუმცა, შიგნით ბრაზი უელავს.
აბები არ მიუღია. მარწმუნებს, რომ გადაავიწყდა.

შემდეგ ისევ საქმეს უბრუნდება.
გულდაგულ ჩაჰკირკიტებს და
სადაც არ უნდა დაუვარდეს,
ზუმფარას მაინც ხის დაფაზე დადებს;
დაფჩენილი ქვედა ტუჩიდან
დორბლი მოჟონავს
და განუწყვეტლივ ჩამოსდის
უცოდინრობის გამძაფრებამდე და
მის სრულ შეწოვამდე...

ყველაფერი კარგად უნდა დაიგეგმოს!

© Šárka Dohnalová

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

წინასწარ შფოთავს:
კარგად უნდა დაიგეგმოს, ვიდრე შეუდგები!
ვაითუ ყველაფერი გაუაზრებლად და მოუმზადებლად დაიწყოს! –
ჩაილაპარაკებს და სახლს იგულისხმებს,
თუმცა თავს ისე მოგაჩვენებს,
თითქოს მის ნათქვამში რალაც ყალბად ზოგადი იგულისხმებოდეს...

ზუმფარა გასაპრიალებლად არის გამიზნული

ნოტა ბენე: ზუმფარა მართლა გადასაფხეკად არის განკუთვნილი,
რაც ხშირად გვავიწყდება ხოლმე!

ისიც შევნიშნე, რომ თავის თავს არასდროს მამეტებს.
ზუმფარას ნაკუნი მოახია,
სარეცხი ფხვნილი დაუნანებლად შეურია,
წყლით დაალბო და თითებით კარგად აზილა.
ამას ძნელად თუ წარმოიდგენს ვინმე
ჩემ და მის გარდა:

გულისამრევი გრანულები
ჭუჭყად აქაფდა,

ინგრედიენტად საკუთარი დორბლიც დაურთო,
ამაო გაუბედაობა ყველანაირად,
მაშინ, როდესაც ყველაფერი გაწმენდას ითხოვს!
ამ ამაზრზენი სითხით შეუდგა
ტურტლიანი ონკანის, ბუხრის, იატაკის, ფინჯნების ხეხვას,
როგორმე უნდა მოაცილოს ცხიმის
და ჭუჭყის უამრავი ჩამჯდარი ლაქა!
პირდაპირ იატაკზე აფურთხებს
და ალიარებს განსჯას კაცის ბუნებისას...

ადამიანის ბუნება უპირველეს ყოვლისა!

ნათლით ბრწყინდება!
და მეტი რაღა?
სხვა ყველაფერსაც გულმოდგინედ გააპრიალებს!
რადგან:
დასაბამიდან იყო ზუმფარა
და ზუმფარამ შეანივთა მთელი სამყარო
და გაწმენდის საკითხი
პირდაპირ სუფთაში აღწევს თავის არსს ამომწურავად.

ზუმფარის გადმოსახედიდან შეხედე ამას!

ის მიბიძგებს,
თვალს მრავალმნიშვნელოვნად მიკრავს
და გაფაციცებული მაკვირდება,
თუ ვგებულობ იმას, რასაც საგანგებოდ,
მხოლოდ და მხოლოდ ჩემთვის მეუბნება
და გულისხმობს იმას, რისი ცოდნაც
ჩემთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია,

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

რომ შეხვედრო ამ ყოველივეს
სწორედ ზუმფარის გადმოსახედიდან.
და ჰა, უეცრად ყოველივეს
ნათელი ეფინება.
მომავალს დაინახავ
და შეიცნობ მას!

მაგრამ, სამწუხაროდ, მე ამას ვერ შევძლებ,
რადგან მეხსიერება მხოლოდ ნაკუწებს ებღაუჭება,
იქითკენ არის მიდრეკილი, რომ დამალოს
და შენც წლიდან წლამდე დაგაბნიოს,
როგორც ის უძველესი წინასწარმეტყველებანი,
რომელთაც ამბობ გამოქვაბულის რიხიანი ექოებისთვის;

რადგან ზუმფარის სამზერიდან ხედვას
გარჯა სჭირდება,
საკუთარი თავის შეცნობამდე ამაღლება.
რადგან ამაოდ როდი თქმულა:
შეიცან თავი!

და ამაოდ ამას არც ის არ იმეორებს

იმ სალექციო დარბაზებში, საიდანაც მე მოვდივარ,
სადაც წლობით ვიჯექი და ფუჭად ვლაყბობდი.
დროდადრო ამ წინადადებას დედნის დამაინტრიგებელ ენაზეც კითხულობდნენ,
უფრო ხშირად კი იმ თარგმანებში,
რომლებიც დამაინტრიგებელი ჟღერადობის მიუხედავად,
მხოლოდ ეფემერულ აზრს თუ გადმოსცემენ,
რომელსაც, შესაძლოა, მნიშვნელობაც კი მოუძებნო,
თუკი ამაზე მიდგება საქმე!
ხოლო აქ,
მთელ ამ მტვერში, ბუღში, ჭუჭყსა და სიბინძურეში
წამით თითქოს ჰერაკლიტეს აჩრდილი კრთება
ეფესოდან დასკვნით ნაწილში.

უეცრად დამკრა თავში:
უფრთხილდი! მოერიდე იმ იდუმალ ცოდნას, ამ ფურცელთან შეხებისას რომ ეზიარები!
თავში დამარტყა:
ზუმფარის ნაწილაკები აირეკლავენ სამყაროს ნაწილაკებსა და შენს ნაწილაკებს –
უბადრუკ მისხალთ!
თავში დამკრა:
გაპრიალება, შეკოწიწება, ხეხვა-გლეჯვით გადატყავება, ლაპლაპი და მერე ჩაწომლა,
მტვერი...
თავში დამკრა:
გაფაციცება!
თავში დამკრა:
უმთავრესი და გადამწყვეტი არის დეტალი, ერთი წერტილი
აურაცხელ წერტილთა შორის,

და გადამწყვეტი წამი არის ეს –
ფრანტიშეკი...

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

იგი მიყურებს, ლეიბიდან ჩალის ღერს აძრობს,
იატაკზე დააფურთხებს, მტვრის ღრუბლებს აშლის
და ჩალის ღერით წმენდას მოჰყვება, როგორც ფეთხუმი.

გააზრება და ცოდნა!

ნათ შორის დიდი სხვაობა ძევს უფსკრულივით,

ალარ ვიჯერებ იმას, რაც მესმის.
გააზრება და ცოდნა არის სხვადასხვა რამე!
მოდით და მე აგიხსნით,
თუ

რა არის ცოდნა!

© Tomáš Řezníček

ფინჯანში თითებს ჩააწობს და
შემდეგ ნარნარით
წყალს იატაკზე მოაპკურებს,
თითქოს ვიღაც მტვერს უბრძანებდეს,
გამეშდეს და შეწყვიტოს ხუთვა!
და აჰა, მტვერიც მის ნებას დასდევს.
მე და ჩემი ხსნა,
რადგანაც აქ რისკის ქვეშა ვართ,
ყველა ჩასუნთქვა ისე გვმსჭვალავს, როგორც ნესტარი,

ია კი ხელიდან შანსს არ გაუშვებს,
რომ ამოიცნოს: გააზრება მეგობრობაა!

ამას თვითონაც ამ სიტყვებითვე გაიმეორებს:

გააზრება მეგობრობაა!

მერე მას გარეთ გავუძღვები, შინიდან შორს, შორს,
სადაც ტიპები, კომბინეზონგადაცმულები,
კვლავ ღრიალებენ, კედლებს ანგრევენ და მტვრის ბუღს შლიან,
მაგრამ ისეთი არაფერია, რომ შეყოვნებად, ნახვად ღირდეს.
განვაგრძობ მასთან სეირნობას გაზაფხულის ბასრი მზის ქვეშ და
ირგვლივ კაშკაშით გარშემორტყმული
ხეთა ზროების შიშველი ჩრდილი აგვედევნება.
ქვაფენილის ფილებმა კი გზის ნაპირას გადაინაცვლეს
და ცინცხალ და უანგარო, ხელშეუვლებ ბუნებასთან აკოკოლავდნენ.

ამრიგად, მე მუდამ მასთან ვიქნები
თითქმის,
თუმცა სწორედ ეს „თითქმის"
არის აქ გადამწყვეტი.
რა ამათა რაიმეს ახსნა,
ბოლოს და ბოლოს, სიტყვები ხომ
შედგება მხოლოდ შიშინა ბგერებისაგან...
ის მიმანიშნებს ღობესთან მიყრილ სილის გროვისკენ.
მიმანიშნებს, ფეხისგულებს აზრიალებსო.
მე უხეშად მოვხაზავ ხელით ჰაერში რამეს,
ის კი დამიქნევს თავს

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

და მომიწონებს უკანასკნელ
აღმოჩენას.

არსებითი რამაა მართლაც სუნთქვა და მტვერი,
გადატყავება და ლაპლაპი, მეგობრობა და გონის სისხარტე.
და დიახაც, ეს თითქმის ღრიალი...
ჯერ ისევ ვსხედვართ კერამიკის სახელოსნოში,
ფსიქიატრის მოლოდინში ვართ, ის კი ვარჯიშობს,
როგორ მოიდნოს ზუმფარა და თიხის სალებავი,

ყალიბები ჩამოასხას და პროდუქცია აწარმოოს!

აკი გითხარი: ვიცოდი, რაც განატრებოდა!
და ამ სიმართლით, რომელიც ირგვლივ ყველაფერს შეცვლის,
მე გავუძლევები ფრანტიშეკს ასე, მისალებისკენ.
კიდევ ერთი შემთხვევა, როცა

ჩემს თავს წაძღოლის უფლებას ვაძლევ.

გააზრება
და მეგობრობა
სრულად ან თითქმის.

INSTINCTEA

როცა ჩვენი მნევრები ხროვებად შეჯგუფდებიან
და აკანკალებულნი, ბნელი სიჯიუტით დანებდებიან
მარადიული გაქცევის კანონებს,
მხოლოდ ხანდახან თუ შეყოვნდებიან,
რათა ათასგვარი სურნელებით გაჟღენთილი ჰაერი ჩაისუნთქონ,
ყურებს დაცქვეტენ და ქარის ყმუილის იმპროვიზაციებს მიაყურადებენ,
ელვარე მზერას ერთმანეთს მოაელვებენ და მერე ისევ დაიძვრებიან,
აი, შესაძლოა, მაშინ ღირდეს კიდეც
დაზღვეული ბინების დაუმსხვრეველ სიჩუმეში
გაყვითლებული წერილების ხელახლა გადაკითხვა...
როდესაც ჩვენი მნევრების სასაცილოდ პირველყოფილი ჩვევები
შემგროვებლობის ფხიზელ ინსტინქტში განზავდება
და შორეული ადგილების ათასობით მარტოსულის
მტანჯველ გზებთან შედუღაბდება,
აი, შესაძლოა, სწორედ მაშინ ღირდეს
ძველი ფურცლების გადახევა და მათი ნაფლეთების წვიმაში
ახალ-ახალი მისალმებების ამოშიფვრა.
როდესაც მნევრები ჩვენს მოპირკეთებულ ქალაქებში გამოჩნდებიან და
თავიანთი ენიგმატური სიმშვიდით მოლოდინს მიჩვეულნი წამოგორდებიან,
ველური ყეფა კი მხოლოდ ხანდახან თუ აღმოხდებათ,
რომ მისი შორეული ექო გაიგონონ,
აი, მაშინ შესაძლოა, ღირდეს კიდეც, რომ
აივანზე გახვიდე და დაინახო, რასაც ისინი უყურებენ...

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ამაზე კი ვწერ,
მაგრამ ფიქრს ყოველმხრივ თავს ვარიდებ.

არ ვიცი,
მუდამ ერთ სიტყვას რატომ ვებღაუჭები,
ერთადერთ სიტყვას, ბოლოს და ბოლოს
მპოვნელად რომ უნდა მაქციოს...

„როცა ჯერ კიდევ ცოცხალი იყავ,

მაშინაც ასე გემართებოდა?"

იმ დღესაც, მინდვრად ჩამომჯდარი,
ვიჯექ და მასში ვინავლებოდი.
შავ-თეთრი კატა ბალახებიდან შემომცქეროდა.
ეს იყო ჩემი ალსასრული.
უცებ შევნიშნე, რომ ყველაფერი იმისაკენ მექაჩებოდა.
და რომ მე იმას,
იქვე ჩამომჯდარს, გვერდს ვერაფრით
ვერ ავუქცევდი...

© Šárka Dohnalová

ვხედავდი: როგორ ვცდილობდი,
პირი სხვა მხარეს მექნა
და ამრეზით გავრიდებოდი.
მაგრამ ამაო,მჭვირვალი გ ზები
ისევ მასთან მაბრუნებდნენ გამუდმებით

ხან ირიბად,
ხანაც მოსხლეტით.

ვიდრე აჰა, ხელიდან არ დამისხლტა კვანძი –

ისევ სიტყვა,
ისევ ისე ერთი მათგანი.

ხოლო როგორც კი ერთ-ერთ მათგანს ავედევნები,
სხვა, მეორე ჩასაფრდება იმ ერთის ადგილას,
სხვა, მეორე, იქ რომ ვერაფრით ვიგულისხმებდი.

მერე კი სხვა სიტყვის
არც ძებნას და ალარც ამოჭრას არა აქვს აზრი...
სხვა არ არსებობს...
ყველა მათგანი ოსტატურად ახსენებს ერთურთს,

ერთ სინამდვილეს,
რომ მე ლექსს კი ველარა ვგრძნობ,
მხოლოდ ცივ კავშირს...
ცოცხალთაგან არავის უნდა, ეს გამოსცადოს,
მით უფრო არ სურთ მას გადაურჩნენ, რაც სხვაგვარად

სიცოცხლეს ნიშნავს,

ვიდრე ხელიდან დამსხლტომია
ის, როგორც მაშინ...

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წიგნში, შენ რომ არ დაგიწერია,
ვიღაც გამუდმებით იმეორებს:
„უკანა კარიდან გაიპარე და უკან ნუ დაბრუნდები!"

მე კი ჩემთვის ვფიქრობდი გადაშენებაზე!
ბოლო-ბოლო, სიკეთის მისხალი ხომ მაინც არის შენში?

მაგრამ წუხელის ნუთუ ვერ შენიშნე
მოციმციმე ნაპერწკლები ხმელი ხეების ტანზე,
ტყვიებივით რომ მსჭვალავდნენ ტოტებს?
ნაკადები, რომლებიც სხვადასხვა სართულზე ისე მიედინებიან,
როგორც გვირაბებში თუ მრავალკეცა ავტობანებზე.
გზის განათების ზოლზე
ჰაერის სავენტილაციო მილები ხსნიან გამოსასვლელს,
რაც ამ კონსტრუქციის სიმყიფეზე მიუთითებს,
ცეცხლიც გარეთ ტოტებად გამოეფინება
და ხის განტოტებას მიუყვება,
ცეცხლის მონახაზი ხის მოხაზულობას აცამტვერებს.
ისე მიედინება, თითქოს, სისხლი მიჩქეფდეს ძარღვებში.

ღამღამობით ხედავ, როგორ გიახლოვდება წყვილი ფეხი
და ფოტოაპარატის ფლეშით განათებული მუცელი.

და სადღაც, თითქოს გემის ნაწილი ჩაიძირაო,
გაშიშვლებული გაუგებრობები ბუყბუყებენ,
იქ, სადაც მზერა კედელს ეხლებოდა.
ღია სივრცე. დაბრკოლებები უჩინარდება.
დროებით ჰაერიც კი აქროლდება,
სართულებიდან მავთულებისა და სკოტჩების
ათასობით ნაგლეჯი კონწიალობს,
ნაგლეჯები, რომლებიც ნაფოტებს ფარავდნენ.
რაღაცნაირი, თეთრ სუდარაში გახვეული, დაფლეთილი ტანი...
და აკვირდები მტრედებს, რომლებიც დახეთქილ ცემენტზე
ისე ჩამომსხდარან, თითქოს კლდეზე ისხდნენ...
ბუნება ახალ წარმონაქმნებზე იმკვიდრებს ადგილს,
მყისიერად ამოიცნობს მათ ახალთახალ,
გუშინდელ თუ დღევანდელ ნაშთებს,
დამანგრეველი მანქანები რომ წარმოქმნიან.

თითქოსდა, ფარფლი ამოგგლიჯეს,
ამიტომაც, დროა, თევზის ფარფლი გაშალო.

სადღაც ზუსტად იგივე ხდება,
ოღონდ უფრო მცირე მასშტაბით.
შუაზე გახსნილ კედლებს შორის დალანდავ ადგილს,
სადაც ადრე შპალერი ჰქონდათ გაკრული და მაგიდაც იდგა.
დაუმთავრებელ სახლში ყველა სართულსა და
უკაცრიელ კიბეებზე ქარი ნავარდობს...
ახლომახლო ჩამოხვალ, რომ სახლში დაბრუნდე.
იქ კი მხოლოდ გადაქცეული ლობე დაგვხდება

ნაპრალებში გაჩრილი ჩვრებით
და ბოძი, უკვე ამოძირკვული,
როცა შიგნით შელოლდები
და დრეიფანში ვილაც უცხოს გადააწყდები,
უცებ შეცბები, სანამ მიხვდები, რომ ისიც შეცბა.
არცერთ თქვენგანს იქ არაფერი არ გესაქმებათ

და ერთმანეთს გვერდს აუვლით
პირქუში სახით...
უკანა გზაზე ძლივს დასალანდ ნაფეხურებს

ისე გამოუყვები,

თითქოს იქიდან
გამოღწევა
აღარ გეწეროს!

თარგმნა გიორგი ლობჟანიძემ

ეს ლაქლაქია

ძლივს გასაგონი როხროხისა და დუდუნის
ფსკერზე
ვწევარ,
ძლივს გასაგონი,
მაგრამ შეუპოვარი ხმების...
ისინი მმსჭვალავენ,
შიგნიდან მაფორიაქებენ,
მეხახუნებიან
და ძალიან, ძალიან ნაზად,
ჰაეროვან ტკივილს მაყენებენ.
თითქოს რაღაცა გამოინასკვა
ჭერსა და იატაკს შორის,
ადგილ-ადგილ ჩაიბურდა,
ველარ დავაცალკევებ,
განსაკუთრებით კი ის –
ყველაზე მკაფიო,
დროდადრო ოდნავ მიყუჩებული ცახცახი.
ეს ლაქლაქია...
ალბათ, ქვედა სართულზე
ჭორაობენ ქალები...

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

© Jaromír Čejka

დამაჯერებლობის საიდუმლოება

(პოეზია – ლოკალურობა, ეროვნულობა და უნივერსალურობა)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იარომირ ტიპლტი

„ნეტავ რად ვაპყრობ მთელ გულისყურს ერთადერთ სიტყვას – სიტყვას, რომელიც, საბოლოოდ მძიმე სევდას მგვრის", – დავწერე წლების წინათ ერთ ლექსში. ამის გააზრებას იმ დიდ პოეტებს ვუმადლი, ვინც ჩემამდე ასევე იყენებდა სიტყვებს საყრდენად. პირველ რიგში, მსურს დავასახელო ფრანტიშეკ ჰალასი, იმ თაობის წარმომადგენელი, რომელმაც თანამედროვე ჩეხურ პოეზიას ჩაუყარა საფუძველი; სამწუხაროდ, ის დღესაც თავისზე უფრო სახელოვან თანამედროვეთა ჩრდილშია მოქცეული. ამის მიზეზი შეიძლება ის იყოს, რომ მისი ლექსები თქმადის და უთქმადის საზღვრების შესანავლას ახდენს და იმდენადაა ჩეხურ ენასთან გადაჯაჭვული, რომ მათი თარგმნა თითქმის შეუძლებელია.

ვშიშობ, ჩემი ლექსებიც მსგავს სირთულეებს შეუქმნის მთარგმნელებს, მაგრამ ამოცანას ვერაფრით შევუმსუბუქებ. რადგან პოეზია ჩემთვის, პირველყოვლისა, სიტყვებით მონუსხულობაა, სიტყვის განუმეორებელი ჟღერადობის მომაჯადოებელი ძალა, თამაში იმ ძალზე სპეციფიკური მნიშვნელობებით, რომლებიც სიტყვას მხოლოდ მოცემულ ენაში ახასიათებს.

ხშირად იმეორებენ, რომ პოეზია ზოგადსაკაცობრიო გრძნობებს აღძრავს და ამიტომაც ის ეროვნებებს შორის გაუგებრობებისაგანაა დაზღვეული. გარკვეულწილად ეს მართალიცაა: პოეზია, ყოველ შემთხვევაში, იმ გაგებით, როგორითაც ის მე მესმის, იმ გამოუთქმელი საიდუმლოს ამოხსნის უნიკალური მცდელობაა, რომელსაც პოეტები საუკუნეთა მანძილზე გარს უტრიალებენ. ეს საიდუმლო, შესაძლოა, ყველა ჩვენგანისათვის საერთო იყოს ისევე, როგორც მისი მიღწევის გზები, მაგრამ გარკვეულ ეტაპზე ჩვენ გარდუვალად ვაწყდებით იმ სხვაობებს, რომლებზეც თვალს ვერაფრით ვხუჭავთ.

უკანასკნელ წლებში, როდესაც გავეცანი თანამედროვე პოეზიას საფრანგეთში, გერმანიასა და ევროპის სხვა ქვეყნებში, ჩემდაუნებურად ბევრს ვფიქრობდი იმაზე, თუ რამდენად ღრმად განსხვავდება ერთიმეორისაგან პოეზიის შეფასების კრიტერიუმები სხვადასხვა ქვეყნებში. თუკი ერთ შემთხვევაში საუკეთესო ეფექტს აბსტრაქცია და გამოხატვის დახვეწილი სისუფთავე იძლევა – ამის საუკეთესო ნიმუშია ფრანგული ენა – სხვა ენაში იგივე საშუალებებით დაწერილი ლექსი, შეიძლება, უგემოვნო აბდაუბდა გამოვიდეს. სიტყვის აკუსტიკური მშვენების ნაცვლად აქ დატვირთვა შეიძლება კონკრეტულ დეტალებს, ანდა სინამდვილის მშვიდ და მიუკერძოებელ ხედვას მიენიჭოს. სხვაგან, თუნდაც, გერმანულენოვან სივრცეში, თანამედროვე პოეზია, მისი ფორმიდან და სიტყვათა შერჩევიდან გამომდინარე, შეიძლება რომელიმე ფილოსოფიური გამოკვლევიდან ამონარიდს მივამსგავსოთ, მაშინ, როდესაც რუსულენოვან რეგიონში პოეზია სიმღერასთან ნათესაური კავშირის შენარჩუნებას ცდილობს, ამიტომაც რიტმის, რითმისა და მოწესრიგებული ფორმის ერთგული რჩება.

ჩეხურ პოეზიას რაც შეეხება, ძნელად თუ მოიძებნება რომელიმე სხვა ენაში ამ რაოდენობით გროტესკული შინაარსის ლექსი, სულისშემძვრელი ფინალი რომ ჰქონდეს და, ამასთან, იდუმალად და მოუხელთებლად რომ უკავშირდებოდეს ყოველდღიური ცხოვრების სიტუაციებს. ჩეხი მკითხველი, როგორც წესი, პოეტს „დამაჯერებლობის" დაკარგვას არ პატიობს, – რის შესახებაც არ უნდა წეროს, უფლება არ აქვს, გადამეტებულ პათოსს აჰყვეს, არც სათქმელის სილამაზით თავდავიწყებული ტკბობა ეპატიება. ჩეხეთის უახლესი ისტორია მეტწილად ტყუილისა და ღალატის ისტორია გახლავთ, ამიტომაც თანამედროვე დიდი ჩეხური ლირიკა ყველაფრის მიმართ ძირფესვიან ეჭვს ინარჩუნებს.

რატომ ვამბობ ყოველივე ამას: მიუხედავად მთარგმნელთა უდიდესი ძალისხმევისა, სავსებით შეგვიძლია, პოეზიას ვუმადლოდეთ იმას, რომ ერთხელაც მოგვეცა საშუალება, სრულად დავაფასოთ მისი თარგმნის შეუძლებლობის ყველა უპირატესობა. შეუძლებელი იმდენად ცალკეული ლექსების თარგმნა კი არ არის, რამდენადაც ამა თუ იმ ეროვნული ლირიკის მთელი ზოგადი კონტექსტი. პოეზია დაჟინებით შეგვახსენებს იმას, რომ არსებობს გარკვეული მახასიათებლები, ერთურთისაგან რომ განგვასხვავებს და, თუკი ინტეგრაციას ვესწრაფვით, უნდა ვიცოდეთ, სწორედ განსხვავებები გვაერთიანებს და არა ის უსახური და ერთფეროვანი პროდუქცია, რომელსაც საერთაშორისო კორპორაციები თავიანთ წარმატებას უმადლიან.

ინგლისურიდან თარგმნა თამარ კოტრიკაძემ

კრიტიკული შეფასებები იარომირ ტიპლტზე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

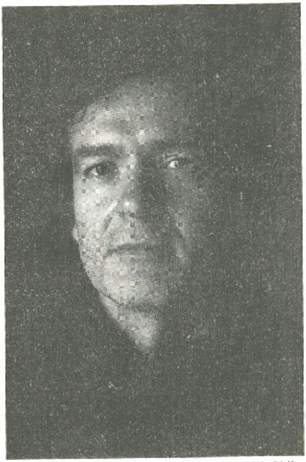

© Dirk Skiba

1990-ინი წლების დასაწყისში იარომირ ტიპლტმა თავისი პოეზიითა და მრავალრიცხოვანი ესეისტური თუ კრიტიკული ტექსტებით ახალგაზრდა თაობის ჩეხ ლიტერატორთა შორის თვალსაჩინო ადგილი დაიმკვიდრა. თავიდან ის როკ-მუსიკის თვითდესტრუქციული პოეტიკისა და სიურეალისტური ინსპირაციის უძლიერეს გავლენას განიცდიდა. ტიპლტის ადრეული შემოქმედების პროგრამულ მანიფესტს წარმოადგენს კრებული „დაკარგული ჯოჯოხეთი" (Lost Inferno), რომელშიც ჩვენ წინაშე მეტაფორების, ნეოლოგიზმებისა და „ახალი კოსმოგონიის" პანთეონიდან ნასესხები არქეტიპული სახეების მთელი კასკადი იშლება, ხოლო ლირიკული სუბიექტისაგან ჩვენსკენ პოეტური სამყაროს ძალზე გამომწვევი ინტერპრეტაცია მოედინება.

2000 წლის შემდეგ ტიპლტი მხოლოდ დროდადრო აქვეყნებდა საკუთარ ტექსტებს მცირეტირაჟიან სამოყვარულო გამოცემებში. მათში ავტორის ლიტერატურული გამომსახველობა უმჭიდროესად უკავშირდება სახვით ხელოვნებას, სიტყვა და გრაფიკა ერთურთს ავსებს, ეპაექრება და მხოლოდ ამ ურთიერთქმედების ხარჯზე გადმოსცემს ერთიან საზრისს. სწორედ ესაა დამახასიათებელი იმ „საავტორო წიგნებისათვის", რომელსაც ტიპლტი მხატვარ იან მერიჩკასთან ერთად ქმნის და რომელთა ნაწილს მან თავი მოუყარა კრებულში სახელწოდებით „მიუჯაჭველი" (2003).

უფრო ფართო საგამომცემლო ასპარეზს ტიპლტი 2007 წელს დაუბრუნდა თავისი მრავალფეროვანი კრებულით „გამონაწური", რომელშიც 1993-2007 წლებში შექმნილი მისი ლირიკის, პროზისა და ესეისტიკის რჩეული ნიმუშები შევიდა. ამ ტექსტებში ავტორი უარს ამბობს უწინდელ პროგრამულ აქცენტებსა და სიურეალისტური ნათესაობის შესახებ განცხადებებზე. მისი ლირიკული სტილის სავიზიტო ბარათად კვლავაც რჩება გამორჩეული ავტორისეული ჟესტი, მიდრეკილება ექსპერიმენტებისა და თამაშისაკენ. მის პროზას ძლიერი რიტმი და კომპოზიციური წყობის ახალი შესაძლებლობების ძიება ახასიათებს. ტექსტების თემატური განზომილება ოცნებისეული განუსაზღვრელობითაა შებურული, თხრობის ლოგიკას დროდადრო გამიზნული აბსურდულობა მსჭვალავს. „გამონაწურში" შესული ტექსტებიც ასევე გვევლინება ექსპერიმენტულ თამაშად და მკვეთრი შტრიხებით ასრულებს გამომსახველობის გრაფიკულ მხარეს, სადაც ირაციონალური წარმოსახვა ენის დისკურსულ ელემენტებს ხვდება.

1945 წლის შემდგომი ჩეხური ლიტერატურის ენციკლოპედია

სიტყვებით თამაშისა და თვითგანსჯის გარდა ჩვენთვის ცხადი ხდება „გამონურვის" მთელი ტექნიკა, რომელიც რეალობას შეუმჩნევლად, თუმცა უეჭველად არღვევს. შემოქმედი ტიპლტი თავის ტექსტებში მაცდურ მოთამაშედ და ქრონისტად იქცევა. არ მეგულება სხვა თანამედროვე ავტორი, ნასავით რომ ეთამაშებოდეს სიცარიელეს და, ამასთან, ეგზისტენციალისტურ კლიშეებს აარიდოს თავი.

პეტრ ბოჰაჩი, ლიტერატურული ჟურნალი
Souvislosti, 2008.

თავდაპირველად იარომირ ტიპლტის შემოქმედება თავის ინტელექტუალურ განზომილებას, ერთი შეხედვით, ურთიერთშეუთავსებელი წყაროებით ასაზრდოებდა: თანამედროვე ფრანგული ფილოსოფიით, ამერიკელი ინდიელების სპირიტუალიზმით, ბაროკოს არქიტექტურით, ლადისლავ კლიმას ცხოვრების დეტალებით, მისი შემოქმედებითა და ადამიანის ფსიქოლოგიური მდგომარეობებისადმი

მისეული ინტერესით: „ფსიქიკური აშლილობით" დაწყებული და ექსტაზური ხილვებით დამთავრებული. ტიპლტის პოეზიისა და პროზის სპეციფიკას ახასიათებს მისი მჭიდრო კავშირი მშობლიური ნოვა პაკასა და მისი მიდამოების „ადგილის სულთან", აგრეთვე ადგილობრივი მწერლური ტრადიციების (იან ოპოლსკი, იოზეფ კარელ შლეიჰარი, იოზეფ კოცოურეკი და სხვები) შეგნებული დაცვა. ძლიერი იმპულსები მისცა აგრეთვე სახვითმა ხელოვნებამ, კერძოდ ჯგუფ 42-ის წევრებმა (ლადისლავ ზივრი, მიროსლავ ჰაკი, ფრანტიშეკ გროსი).

მარტინ პოლარი, ჩეხეთის ლიტერატურული ინსტიტუტი, 2008.

მცდელობას სიტყვის მნიშვნელობისა და კომუნიკაციური განზომილებისა და ახალი, უფრო მდიდარი გამოთქმების მოხელთებისა ტიპლტი ხშირად თვითგამოხატვის სხვადასხვა საშუალებების გზაგასაყარზე მიჰყავს – იარომირ ტიპლტს ინტერმედიის სამყაროში უსასრულო ძიებანი ახასიათებს. მისი ქმნილებები ხშირად იბადება ლიტერატურის, ვიდეოკლიპის, ვიზუალური ხელოვნებისა და ავტონომიური აუდიოჩანაწერის მიჯნაზე (ეს, როგორც წესი, სხვა ხელოვანებთან თანამშრომლობის შედეგად ხდება). ამ ჩანაწერებში სიტყვა და მისი ჟღერადობა ცვლილებებს განიცდის, რათა ახალი, სრულიად მოულოდნელი გზავნილით მოგვმართოს.

პეტრ პრუშა, ჩეხეთის ლიტერატურული ინსტიტუტი, 2014.

იარომირ ტიპლტის შემოქმედებისათვის სახეთა ერთგვარი გაუცხოება, აზრის გამიზნული გაბუნდოვნებაა ტიპური. აქ სამყარო იმგვარი ენობრივი პერფორმანსის მიღმა იმალება, რომელიც გაშიფვრას არ საჭიროებს. ტიპლტის ტექსტის მიერ დატოვებული შთაბეჭდილება ხშირად თავგზააბნეულობასა და ეჭვს უახლოვდება. თუმცა, შემოქმედმა და მკითხველმა შეიძლება ერთბაშად როლები შეიცვალონ, მოჩვენებითი უმწეობა კი უეცრად შეიძლება ძალად შეცვალოს.

ირჟი ზიზლერი, ჩეხეთის ლიტერატურული ინსტიტუტი, 2014.

იარომირ ტიპლტი შეგნებულად ამბობს უარს საზოგადოების წინაშე მდგომი მწერლის როლზე. მისთვის შემოქმედება უაღრესად პირადული პროცესია, რომელიც ძილღვიძილის ზღვარზე მყოფ მდგომარეობაში იღებს სათავეს და შემდეგ ინტუიციასა და რაციონალურ განსჯას შორის იკვლევს გზას.

რომან კანდა, ვებ-პორტალი Referendum Daily, 2013.

თანამედროვე ჩეხური ლიტერატურის სივრცეში უეჭველად გვიგულება პოეტები, რომლებსაც შეიძლება სიტყვითა და ფონემით მოთამაშენი და რადიკალური ექსპერიმენტატორები ვუწოდოთ. ასეთია იარომირ ტიპლტი, რომელიც თავდაპირველად სიურეალიზმიდან მოვიდა, გენიალურად შეუთავსა ერთურთს ბგერა, დაწერილი ტექსტი და გამოსახულება და ხმოვან სამყაროსა და ტექსტის მნიშვნელობას შორის წონასწორობის შენარჩუნება მოახერხა. მისი სიტყვები რეალურ საგნებად გვევლინებიან, რომლებიც ხახუნით ან ტკაცანით გადაადგილდებიან, მაუზუქად მისრიალებენ, ანდა მძიმედ მიფოფხავენ.

პაველ ნოვოტნი, გოეთეს ინსტიტუტში წაკითხული ლექცია, 2016.

ტიპლტის ახალ კრებულში „ნამიერად" (2016) წარმოდგენილი პოეზია შეიძლება მაღალი კლასის თამაშის მინიშნებად აღვიქვათ. ამასთან, როდი ვგულისხმობ, რომ ტიპლტი თავის ლექსებს იმავე „საყრდენზე" აგებს, რომელსაც ფრანგული ჯგუფის „Le Grand Jeu"-ს წევრები იყენებდნენ. ეს მსგავსებები უეჭველად გარეგნულია (ყურადღების ცენტრში მოქცეული „სიცარიელე", დისტანცირებული თვითგანსჯა, საკუთარი სხეულის ან საკუთარი თავის ქალის წიაღში ჩახედვა), თუმცა დიდი თამაშის პროექტისადმი ერთგულებას მაინც ვხედავ იმ შინაგან გონებრივ სტრუქტურაში, იმ დაჟინებულ, თითქმის ჯიუტ განწყობაში, რომელსაც ტიპლტი პოეზიის მიმართ ამჟღავნებს. მისი ენა გვაშინებს, თავგზას გვიბნევს, აღგვაშფოთებს, გვალიზიანებს, მისი ჟღერადობა ხშირად პირდაპირი გაგებით სუნთქვას გვიკრავს და გვახრჩობს. ის თვით პოეტსაც ახრჩობს და ეს ყველაზე უფრო თვალსჩინოა, მაგრამ, თუკი მის ნებას დავყვებით, ჩვენზეც მსგავს გავლენას იქონიებს. „შეიცან თავი შენი..." – ასე ენოდება კრებულის უკანასკნელ ტექსტს, რომელიც ჰერაკლიტეს B-101 ფრაგმენტის პოეტურ ვარიაციას წარმოადგენს. თუმცა იარომირ ტიპლტის პოეზიის სამყაროში შემეცნებითი მოგზაურობის დასასრულს არც ხსნა გველის, არც ნუგეში, – მხოლოდ მზარდი განცდა იმისა, რომ „აქ შეშლილობამ დაიდო ბინა..." და მაინც: ქიმერიტი მოთამაშე თამაშს თავს არასოდეს ანებებს.

ვერონიკა კოშნაკოვა, ლიტერატურული ჟურნალი Tvar, 2017.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

2 პოეზია

კოკა არჩვაძე

უზნეობის დასასრული

1

– სერიოზულად, ნეკნი?
– ნეკნიდან და აცდუნა უხსენებელმა.

აქადის ქაშერი ღვინო,
ჩვენ ვსვამთ მას დაბადებამდე
და ბავშვობაში დილა-საღამოს მას ვსვამთ.
შენი ჟლალი ნვერი, ენქიდუ.
შენი ჭალარა წვერი, უთნაფიშტიმ.
აქადის ქაშერი ღვინო,
ჩვენ ვსვამთ მას დაბადებამდე
და როდესაც ვკვდებით, მას ვსვამთ.

წარმოიდგინე 12 წლის ყმაწვილი, იქნებ 13-ის,
სანერ მაგიდასთან, მეფე ჯეიმსის ვერსიის კითნვისას,
ქართულ თარგმანებში რომ ამონმებს ამა თუ იმ სიტყვას.
არის მაისი.

მატარებელია და დერეფანში დაკარგული
საკუთარ მეგობრებს ეძებ ბარბაცით,
ყველა კუპეში მღვდლები და ძაღლები სხედან
თავისი სიფათებით,
შენ კი შენს მეგობრებს ეძებ და არ გესმის, რატომ:
ყველა კუპეში მღვდლები და ძაღლები სხედან
და სამშობლოს სადღეგრძელოებს სვამენ.
მღვდლები და ძაღლები.

წარმოიდგინე 12 წლის ყმაწვილი, იქნებ 13-ის,
საწერ მაგიდასთან, მეფე ჯეიმსის ვერსიის კითხვისას,
ქართულ თარგმანებში რომ ამოწმებს ამა თუ იმ სიტყვას.
არის მაისი.

2

მეც ხშირად ვფიქრობ, რა ბედი ეწევა
თუ მოედება მტვერი და ბალახი,
თხა, ცხვარი, ტალახი,
როდესმე, როდესაც არავინ ეწვევა
ამდენ ტაძარს?

სიკეთე თუ დარჩა ჯილდოს გარეშე
და ავაზაკები წმინდანთა ტოლებად
იქცნენ და დაირღვა ეს განტოლება —
ცვლადებმა დაიწყეს უშიშრად თარეში,
რა გვეშველება?

მეზობელმა თუ უარყო შაბათი,
ქალმა თუ დაიწყო ჭკუის სწავლება —
სამყაროს დასასრულს არ მოასწავლებდეს,
ძველის და ახლის ასეთი კამათი,
როგორ გავიგო?

3

ნიგნიდან თვალები ავწიე და დავინახე:
ფანჯარაში მოთამაშე ფერადი ბავშვები,
საბურთალოზე მაშინ ჯერ კიდევ შემორჩენილი
სიმწვანე და კორპუსებს შორის კლდე,
მიწისძვრის დროს რომ გუგუნებს, სულ მარცხნივ,
გოგონა ცხოვრობს თმაში გაჩხერილი მზით.

ნიგნიდან თვალები ავწიე და დავინახე:
პირადი გამოცდილების პრიმატი ზეპირ
ტრადიციაზე დაყრდნობით გაუსინჯავი
დისოციატივები, სულ მარცხნივ,
გოგონა ცხოვრობს თმაში შერჩენილი მზით.

წიგნიდან თვალები ავწიე და ასე დავრჩი.
წვერით ნათრევი ჭუჭყი და ბრაზი.
ბოსტონის დილეცზი და ბაჩა ბაზი.
ნიგნიდან თვალები ავწიე და ასე დავრჩი.
ყანგბადმა გამომათრო
უწიგნური ჰაერის
სხვა გრძნობა არ ვიცოდი
ლლაპმა ამისნაირი
ლა-ლმა
ნამილო სიომ აღმოჩენების
გა-ლმა
ყველა ტაბლეტის უკუჩვენების
გველი
მოკლული
შემეცოდა
და გამთელდა დრო
ერთიც
ღრმად შევისუნთქე
და იმანაც დამათრო
შიში
რომ მაშეშებდა
მოიგუდა შიშინით
კუთხეში ძმები თვალებს
მკურნალობდნენ
ვი-ზი-ნით.

წიგნიდან თვალები ავწიე და ასე დავრჩი.

4

არ შეიძლება, ითხოვდე ყველაფერს.
ყველაფერს რომ ითხოვდე — არ შეიძლება.
არ შეიძლება ხსნიდე ყველაფერს,
რჯიდე, ჭამდე და ჯვამდე ყველაფერს,
ანაწილებდე და თაროზე დებდე
ყველაფერს, დებდე თაროზე
და, რა თქმა უნდა, არ შეიძლება,
ყველაფერი იცოდე.

შენ არ ითხოვ ჩემს სისხლს და ხორცს,
რომ ვიმუშაო შენთან,
შენ ითხოვ ყველაფერს.
მე შენთან არ ვიმუშავებ.

და მე არ

არ ვიცი რას ნიშნავს „მისი ვერცხლი"
და მთელი გასვლა-გამოსვლა.

და მე არ

არ მოვკლავ დიდს და პატარას
ქალსა და კაცს, შენს სადიდებლად.

დაივიწყე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მალხაზ მაჭავარიანი

ბიბლიოთეკა

ბრწყინვალე ორშაბათი

როცა შვილები
ღვდის საფლავზე გადიან,
მე შინ ვრჩები –
ცრემლსაკ შეეგუონ...

მწუხრი

აპრილის დამდეგს
მეზობელი გარდაიცვალა...

ვუსმენ სიჩუმეს:

გაზაფხულია
და სიცოცხლის საიდუმლო, –
მიცვალებული...

ნიჟარა

გამორიყული
მდელვარების ნაპირზე –
საფერფლედ იქცა...

BLACK WIDOW

ვნება შავია,
და ვნების ძლევა
შავია, შავი –
წინდები,
კაბა,
მანდილი.
მზერა – ცისფერი...
შავი, შავია ვნება
და ვნების ძლევა
შავია, შავი...

...ძახილი

ქუდის დაძახილს
შუადღის მზის სხივებიც
ემთიანება...

საკენკი

განა ამდენ ხანს
არ უნდა დამენერა
თქვენზე ჩიტებო?!

ტიტები...

აპრილის ბოლოს
დაფლეთილი ტიტების
ფერფლი და მტვერი
თითქოს ჩემი ცხოვრების
დღეთა დასასრულია...

ოთახი

საფერფლეების დაღლილი თვალი
ვარდის ფურცლებში სიმშვიდეს ეძებს

და იღრინება
სიზმრის ურჩხული:
ტელევიზორის ეკრანის ტყვე ხარ.

შიშით აჰკვრიან წიგნები კედლებს.

მსგავსება

დედაჩემი წლების მანძილზე
ღვინის ქარხნის ლაბორატორიის
გამგე იყო
და ვიცი, რომ
თითქმის ყოველდღე
ღვინის მიკროსკოპულ ანალიზს
იწერდა...
მე კი ყოველდღიურად
ჩემს სულს ვაკვირდები და ვჭვრეტ,
„რაც მის სიღრმეში იქსოვება" –
ქაღალდზე გადამაქვს (ყველას)
ნასაკითხად...

მედიტაცია: ბელტაუის აივნიდან

...ისე ეხება ბალახებს ქარი. –
ბალახის ფოთლებს ისე ეხება
ქარი.......................
....
თითქოს ვარ დიდი ხნის მკვდარი,
თითქოს მკვდარი ვარ
და მეჩვენება............
....

რწმენა

რწმენა ზღვასავით
მოქცევა-უკუქცევით
მღელვარებს ჩემში.

ორქლგამთბარი შეგრძნებები

თითქოს დათვის ბელები
გატრუნულან ტოტებზე,
შინ კი –
ტელევიზორში:
„ჩელსი" უგებს „ტოტენჰემს".
თოვლიანი ღამეა
და ჰგავს გამყინვარებას...
ჰაერი – სიამეა,
სიცოცხლე – ნეტარება.

უწინ და ახლა

უწინ წიგნებზე ვტიროდი,
ან ცხოვრებაზე ვტირი.
და მძულდა მეფე იროდი,
მიყვარდა მეფე ლირი.

და ზოგჯერ კი ვიცინოდი
კითხვის დროს (ან სულ ვტირი)...
და კვლავ მძულს მეფე იროდი,
თავს ვგრძნობ, ვით მეფე ლირი.

შეკითხვა ზეცას

თითქოსდა ხერხავს სიცხეს ჭრიჭინა, –
სითბოს იმზადებს ცივი ზამთრისთვის:
უმეგობრობამ თავი იჩინა
და გეკითხები – რატომ ან რისთვის
დავრჩი მარტო და რამ აატოკა
გული (თუ ვეღარც ღრუბლებით მართობ)...
და გეკითხები – რად ვარ მარტო და
რატომ ან რისთვის დამტოვეს მარტო...

სოფო სამხარაძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

* * *

მოდი, ჩამოვსხდეთ ჩასაძირი ხომალდის ბორდზე,
ორიოდ სიტყვა გავატანოთ გადამფრენ ჩიტებს
მოვუყვეთ ღრუბლებს ჩვენს სიზმრებზე და ვუთხრათ – ორზე
რაც არ იყოფა, ყველა რიცხვი არის ზედმეტი.
ვუამბოთ ღმერთებს, ან, უბრალოდ, უცხო პლანეტებს,
რომ დედამიწა ჩვენთვის არის დუღიმაცვალი
და დავიფიცოთ, რომ სამყაროს თავს არ ვამეტებთ,
უბრალოდ ჩვენში არ გაღვივდა სხვების მარცვალი.
ვწეროთ ლექსები ერთმანეთზე, ვუკითხოთ ზეცას,
და დავივიწყოთ, რომ არსებობს სადღაც შორეთი,
დავცინოთ ქარებს, ზღვის არეულ ტალღებს რომ კეცავს
და გავიხსენოთ არსაიდან როგორ მოვედით.
ჩაძირულ ბორდზე გაგვაღვიძებს შიშველი მარტი,
ყველა სიზმარი მოვიაროთ, ყველა უძილოდ
და დავიყვიროთ – დედამიწაც არის ხომალდი!
მერე კი დავწვეთ ტალღებზე და არ ჩავიძიროთ.

* * *

ვის მოვუყვები ამბებს, რომლებიც,
აღარც კი მახსოვს, მოხდა თუ არა.
იყო დრო, როცა ჩემს თავს ვკარგავდი
და დრო, როდესაც სხვისიც მებარა.
ისეც იყო, რომ ვიქეცი ენებად
და ასეც არის, ვერავინ მავნებს,
მეძინა ფხიზლად და კოშმარივით,
წყალს ვუყვებოდი რეალურ ამბებს.
ამბებს წვიმაზე, დამტვერილ ფრანზე,
ემალის ფრთებით სხვენში ფრენაზე,
ზღვაზე, რომელიც ჯერ არ მენახა
და გაუგებარ მშობლის ენაზე,
ვერ ნათქვამ ნდობას, თითქმის სიყვარულს,
ყველას მაგივრად ნაგებ პასუხებს.
მთვარე, რომელიც თვალთვალს არ იშლის,
ყველა ლაქაზე განზრახ მაშუქებს.
და ასეც არის, გიყვებით ამბავს,
არმომხდარს, მაგრამ მაინც რეალურა,
რომ მქონდა ფრთები, შემეძლო ფრენა,
ვამჯობინებდი მაინც სიარულს.
ახლა კი ვფიქრობ, მაინც იფრენდა
წვიმაში ჩემი მტვრიანი ფრანი,
ხარ დაკარგული შენი ბავშვობა
და ვერშემდგარი შენივე თავი.

* * *

დამტვრეულ სარკეს, უყურო ფინჯანს,
ლარნაკში ნაგავს, დივანზე წიგნებს,
ეს ჩემი სახლი ყველაფერს იტანს,
მაგრამ სიმშვიდეს ვერაფრით იტევს.

ნიკოტინს დილით და პატრონს უძლებს,
უთოვარ ასფალტს, მტვრით სავსე ქუჩას.
ჩემი ფილტვები ყველაფერს უძლებს,
უშენო ჰაერს ვერაფრით სუნთქავს.

ძველებურ შპალერს, გაცვეთილ ზეწარს,
და ერთ ნათურას ორმოცვატიანს.
ჩემი თვალები ყველაფერს ხედავს,
შენ რომ ვერ გნახავს, თუ მაპატია.

მოხრილ ლამპიონს – მწერების ბუდეს
დაბზარულ სახლებს, უბავშვო ეზოს,
ეს ჩემი ქუჩაც ყველაფერს უძლებს,
მაგრამ ვერაფრით სიჩუმის ეცოს.

დაკეტილ კარში ნაგროვებ სითბოს,
ოთახის კარზე ჩამომხრჩვალ ფარდას,
და მეზობელიც არაფერს ითხოვს,
ჩემგან, სიჩუმის დარღვევის გარდა.

ერთისთვის ალბათ ზედმეტი სივრცე,
და უტყუარი მეგობრის ალღო,
მთვრალი ვარ. მოდის, არაფერს იმჩნევს
და ეს სიჩუმეც რაღაცას ამბობს.

* * *

ყოველთვის, როცა ვიხედები ჩემი თავიდან,
ვცდილობ, გავექცე საკუთარი თავის ანარეკლს.
მე ვინც მინდოდა რომ გამეშვა, თვითონ წავიდა
დავრჩი და ასე, თავად ეანგრევ, რაც ვერ დამაკლეს.
ვცდილობ, გადავრჩე საკუთარი ნარჩენებისგან
და საფრთხის შუქზე მოფართხალე, როგორც ლოქორა,
ვიცავ აღარც თავს და ვიაზრებ, ჯვარცმაა რთული,
თორემ აღდგომის ყველა ლოდი თვითონ მიგორავს.
ვიქეცი სმენად, ანგელოზად, ღმერთად, მეძავად,
ვიარე, სანამ გზები მეყო, ქვეყნის კიდემდე,
და კარგად ვიცი, თავის იქით ვერსად ვერ წავალ,
დროა, ყულფიდან სხეულს ვხსნიდე და სულს ვკიდებდე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პროზა

პაპუნა გიორგაძე

მე მინდა ბამბა

„ზოგი ადამიანის ხელში ბიბლია უფრო საშიშია, ვიდრე იარაღი„

ჰარპერ ლი

1

დაღლილი ბრუნდება შინ. ღია ფერის ჯინსის ჯიბეებში აქვს ხელები ჩაწყობილი. ახლაც ჯინსი აცვია, ისევე, როგორც ძველად, თუმცა უკვე ხის საამქროში მუშაობს, დურგალია და ნარსულზე სიტყვასაც ვერ დააცდენინებ.

არადა, ერთ დროს მუსიკოსი იყო და ბარიდან ბარში დაეხეტებოდა საკუთარ ბენდთან ერთად დანჯღრეული ფურგონით ბევრი სასმელის, ცოტა საკვების, მომავლისა და დროებითი ურთიერთობების საპოვნელად. დღეს კი უკვე იმდენად შეეჩვია დურგლობასა და ხის საამქროს, რომ ნახერხის ბუსუსოებსაც კი აღარ იფერთხავს ტანსაცმლიდან. ისე ბრუნდება შინ საზოგადოებრივი ტრანსპორტით. ეს ნახერხის ბუსუსოები და სასიამოვნო სუნი გახერხილი ხისა, მიგახვედრებს, რომ ჯინსსა და ტყავის უმკლაო ზედაში ჩაცმული კაცი დურგალია, და არა ბაიკერი ან პანკი.

შორიდანვე ლანდავს სახლში ანთებულ სინათლეს, და შვილის აბურძგნული თმებიც ნელ-ნელა მკაფიოდ ჩნდება ფანჯარაში. უკვე აღარ ღელავს, ბიჭი რახან შინ არის, სანერვიულო არაფერი აქვს, თამამად იღებს ჯიბიდან სიგარეტს და ეწევა. ბოლო დროს შეეჩვია, შინ მოსული, სახლში შესვლამდე აბოლებს ერთ ღერს, რადგან სამსახურიდან წამოსვლისთანავე ერთადერთ ლოცვას, „Ave maria"-ს, რომელიც ზეპირად იცის, მთელი გზა ბუტბუტებს, რომ ბიჭი შინ დახვდეს, რომ ყველაფერი კარგად იყოს, ღელავს შვილის გამო. სხვა გზა არ აქვს და მუშაობის დროს მარტო ტოვებს შინ, ძალიან უნდა, სკოლა იმდენ ხანს გრძელდებოდეს, რამდენ ხანსაც სამუშაო საათები, მაგრამ ასე არ არის, ამიტომ მთელი გზა ლოცულობს და ვერ ეწევა, რადგან თვლის, რომ მოწევა და ლოცვა ერთად კონტრასტია, დანაშაულია ღმერთის წინაშე. დანაშაულის ჩადენას კი, მითუმეტეს მაშინ, როცა დარწმუნებული არის, რომ დამნაშავეა, ერიდება! რაც ცოლი მოუკვდა, მის მერე ზედმეტადაც აშინებს ყველაფერი.

ახლაც, როცა დგას ეზოში და ეწევა, ფიქრობს რომ ღმერთს სხვა გზითაც შეუძლია დასაჯოს, ამ ფიქრისას კი ფანჯარასთან მოყურყუტე შვილს უყურებს. შეაშინებს ეს ფიქრი. სასჯელის, შვილისა და სიკვდილის ერთდროულად გაფიქრება შეაშინებს. მოისვრის ნახევრად მოწეულ ღერს, ჯვარს გადაისახავს და შინ შედის.

– დღემ როგორ ჩაიარა, პიერო? – სვამს რიტორიკულ კითხვას მამა, რადგან ისედაც იცის, რაც მუსიკის მასწავლებელმა სკოლა დატოვა, ბიჭის საქმე სკოლაში მაინცდამაინც სახარბიელოდ ვერ მიდის. – როგორც გინდა, შეგიძლია არ მიპასუხო – ილიმის და ფეხსაცმელს იხდის. მერე ქურთუკსაც იხდის და აბაზანისკენ მიდის. ამის შემხედვარე ბიჭს იმედი უცრუვდება, რადგან უმეტესად, შინ მოსული მამა, ტაფაზე კვერცხს აამიშხინებს ხოლმე ბეკონთან ან ძეხვთან ერთად. ვახშამს შვილთან ერთად მიირთმევს და მხოლოდ ამის შემდეგ, შედის აბაზანაში. სხვაგვარად იშვიათად ხდება, თუმცა დღეს ამ იშვიათი ფაქტით იმედგაცრუებული პიერო „სახელოსნოში" შედის და მუშაობას აგრძელებს.

10 წლის არის პიერო, ექიმები ამბობენ მასზე, რომ სრულიად ჯანმრთელია, მაგრამ იმ ფაქტსაც არავინ უარყოფს, რომ სხვა ბავშვებისგან განსხვავებით, მის გონებას უჭირს აზროვნება, შეიძლება ამიტომაც, იგი ზედმეტად გულჩათხრობილი და ჩუმია, თითქმის არავის ელაპარაკება მამის გარდა. თუმცა მამა ამ ფაქტთან შეგუებას არ აპირებს. მცდელობები კი ჰქონდა, რომელიც, მისი აზრით, კრახით დასრულდა,

უნდოდა, სუიციდთან ბრძოლის ცენტრში ბიჭისთვის ფსიქოლოგს დახმარება აღმოეჩინა, თუმცა მან ჯერ ბავშვის უნარშეზღუდულთა სკოლა-ინტერნატში გადაყვანა ურჩია, შემდეგ კი საქმეში ფსიქიატრის ჩარევა გადაწყვიტა. ამ ფაქტმა გააბრაზა მამა და საბოლოოდ გამოიხურა სუიციდთან ბრძოლის ცენტრის კარი. რაც შეეხება პიეროს, მას სხვაგვარი ცხოვრება ვერც წარმოუდგენია, და ერთადერთი ოცნება აქვს, რომ ოდესმე ლამაზი კლოუნი შეკეროს. სამწუხაროდ, ყველა მისი ქმნილება მახინჯი გამოდის. ერთ-ერთი ამგვარი თოჯინის გამო შარშიც კი გაეხვია ამ ორი დღის წინათ.

ეს ამბავი ახსენდება პიეროს ახლა, როცა სახელოსნოში შედის და იმ დღის ერთ-ერთი მთავარი გმირი, მისი ხელით შეკერილი კლოუნი ხვდება. ელიმება პიეროს, ნანობს, მაგრამ ელიმება, თანდათან რწმუნდება, რომ დამნაშავე არ არის, კიდევ ერთხელ უფიქრდება მომხდარს.

პარასკევია, სკოლიდან დაბრუნებული პიერო ეზოში სილის გროვას მოკრავს თვალს. მან არ იცის, რომ დილით მამამ მოიტანა სილა, რათა ეზოში პატარა ბილიკი გააკეთოს.

პიეროს მეზობლად ლოთი კაცი ცხოვრობს, რომელსაც ერთადერთი, რაშიც გაუმართლა, შვილია, უფროსი ბიჭი, ერთ დროს ქალაქის საკალათბურთო გუნდის კაპიტანი, შემდეგ ისეთ წარმატებას აღწევს რომ მსოფლიოს საუკეთესო ლიგაშიც იწვევენ სავარჯიშოდ. ლოთს მეორე შვილიც ჰყავს, ხუთი წლის გოგონა, რომელიც ხასიათებით იმდენად ჰგავს „კახპა" (ასე ეძახიან მეზობლები ლოთის ცოლს ჩუმ-ჩუმად) დედას, რომ მისი იმედი არ უნდა ჰქონოდა ტკბილად მყოფ მშობელს სამომავლოდ.

დგას პიერო სილასთან და ესმის მეზობლის სახლიდან გამოსული ჩხუბისა და გინების ხმა. ქალი ლოთობაში დებს ქმარს ბრალს, ქმარი კი (ჯერაც უსაფუძვლოდ) ღალატში... თუმცა ხმამაღლა ვერ ამბობს ამას, და სხვა სულელურ მიზეზებსა და აზრებს იშველიებს ცოლის გამოსალანძღად. ამ ღრიალს ვერ უძლებს ხუთი წლის ბავშვი და გარეთ გამოდის. წამებში პიეროს ეზოში დგას, რადგან პატარა მთასავით აღმართული სილა იზიდავს. ის ბიჭიც კი ავიწყდება, რომელზეც დედა ეუბნება, შეშლილიაო, ავიწყდება შიში, რომელიც ყოველთვის არსებობს პიეროს სახლის დანახვისას, შეუპოვრად მიდის სილასთან და იწყებს თამაშს. არხეინად თამაშობს მანამ, სანამ მისი სახლიდან ნასროლი ნივთით, შიგნიდან გარეთ, ფანჯარა არ გამოიმტვრევა. შეიძლება ფანჯარა რომ გატყდა, იმიტომ გამოვიდა უფრო ხმამაღალი ხმა სახლიდან, შეიძლება ცოლ-ქმარმა მოუმატა ტონს, თუმცა ამას ბავშვისთვის არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს, იგი უკვე თამაშის ნაცვლად მეზობლის ეზოში ზის სილაში და ტირის. ამ დროს უკვე სახლშია პიერო და ბავშვს ფანჯრიდან აკვირდება. გულზე ხვდება მისი ტირილი [illegible] სახელოსნოდან ერთი კლოუნი გამოაქვს, გარეთ [illegible] ლაში მოზლუქუნე გოგოს გვერდზე დაუდებს.

აქ კი, ხუთი წლის გულგახეთქილი გოგოს კივილი არა მარტო მისი მშობლების ჩხუბს აჩერებს, არამედ მთელ სამეზობლოს უყრის თავს პიეროს ეზოში.

– ახლოს აღარ გაეკარო, ჩლუნგო – კივის ლოთი კაცის ცოლი და ხელსაც კი კრავს გაოგნებულ ბიჭს. – რამე ხომ არ დაგიშავა, პატარავ? – ატირებულ შვილს უბრუნდება ქალი.

– შე...შემაშინა... – ზლუქუნებდა ბავშვი.

– ხედავთ, ხალხო?! – უბრუნდება მეზობლებს. – არსებობენ ადამიანები, რომელთა ადგილიც ფსიქიატრიულშია. სანამ ეს აქ არ იქნება, არცერთი ჩვენგანის შვილი არ იქნება დაცული ამნაირი არანორმალურების თავდასხმისაგან.

– აქამდე აგრესიული არასოდეს ყოფილა – ერთვება საუბარში ერთ-ერთი მეზობელი, რომელმაც არ იცის, რა და როგორ მოხდა, თორემ აუცილებლად უკეთ დაიცავდა პიეროს ანჩხლი და კახპა მეზობლის უდიერი მოპყრობისაგან. – თანაც, როგორც ვიცი, პიერო ექიმთან დადის, რომ ყველაფერი... რაც აწუხებს მოიშოროს. ხომ ასეა პიერო? – თავდახრილი ბიჭი ხმას არ იღებს.

– ლაპარაკიც დაგავიწყდა, ჩლუნგო? – არ ცხრება ქალი, და მის მკლავებში მოქცეული, დედის მხარდაჭერით გამხნევებული გოგოც არ წყვეტს გულამოსკვნილ სლუკუნს.

– აღარ დავდივარ ექიმთან – პასუხობს ისე, რომ თავს მაღლა ვერ წევს. ხოლო მეზობლის კითხვაზე, თუ რატომ აღარ დადიოდა, მხრები იჩეჩავს „არ ვიცის" ნიშნად.

– მამამისიც ასეთი გიჟია და ამიტომ აღარ დაჰყავს – აგრძელებს ქოთქოთს ქალი. – დედამისიც გიჟი იყო და ყველას ავადმყოფობით დაასრულა ყველაფერი. ახალ უბედურ შემთხვევას ვუცდით? ამ ბავშვის ადგილი არ არის იქ, სადაც ნორმალური ადამიანების შვილები თამაშობენ. რატომ უნდა ეშინოდეს ჩემს ხუთი წლის ბავშვს ავზნიანი მეზობლის? მითხარით ვინმემ, რატომ?

– მაპატიეთ, – ლუღლუღებს პიერო და ძლივს იკავებს ცრემლს.

– ამოიდგა ენა, ტუტუცი... – ძირს დააფურთხა ქალმა და ბავშვით ხელში ეზოდან წავიდა.

არ ხიბლავს სამეზობლოს „კახპა" ქალისგან ასე დამცირებული პიეროს დატოვება, თუმცა რა არის მომხდარი, არავინ იცის, და გამოსარჩლებასაც ვერ გაბედავენ. თავჩახრილები და დამარცხებულის გრძნობით დამძიმებულები მიდიან შინ. სიმართლეს კი პიეროს პირიდან მხოლოდ საღამოს, შინ დაბრუნებული მამა ისმენს. სახლთან სიგარეტის მოწევისას გაეგებება პიერო, კიბეზე გვერდით მიუჯდება მამას და თავიდან ბოლომდე უყვება ყველაფერს, ცოტა შიშით, ცოტა ცრემლითა და ცოტა სირცხვილის გრძნობით გაჟღენთილი.

– კარგი ქენი, რომ მოუბოდიშე – პასუხობს მამა, მერე რა, რომ არაფერი დაგიშავებია, მერე რა, რომ სიკეთის გაკეთება გინდოდა და ვერავინ გაიგო. ხომ მაინც გააკეთე? ხომ დაეხმარე იმ პატარა გოგოს იმაში მაინც, რომ მშობლებმა ჩხუბი შეწყვიტეს? არა უშავს, თუ ვერავინ დაგიფასა. ადამიანები ზოგჯერ ვერ ამჩნევენ სიკეთეს, თუმცა ამის გამო შენ არასოდეს დაიღალო კარგი საქმეების კეთებით, პიერო! არასოდეს დაიღალო, გპირდები?

პასუხად მხოლოდ ღიმილს იღებს მამა, ღიმილს, რომელიც

გრძნობინებს, რომ ბიჭმა ყველაფერი გაიგო, ამას კი საკმარისად თვლის, შინ შეიყვანს ბიჭს და გემრიელ ვახშამსაც მოუმზადებს.

2

პიერო ბიჭის ნამდვილი სახელი არ არის, ამ სახელის დარქმევამდე იგი ბევრად გულჩათხრობილი, ჩუმი და სევდიანია. თუმცა ხდება ისე, რომ შეარქმევენ ერთ დღესაც პიეროს, რაც მისი ცხოვრების გამხიარულების პროგრესის საწყისი ეტაპია, ხოლო მამას ერთიორად ეზრდება ღმერთისადმი სიყვარული და რწმენა ამ ამბის შემდეგ.

ერთი ჩვეულებრივი დღეა, ჯერ კიდევ მაშინ, როცა პიეროს თავის ნამდვილ სახელს ეძახიან. ხის საამქროში კაცები მუშაობენ, მათ შორის არის პიეროს მამაც, რომელიც დიდ დაზგაზე უმრგვალებს ფიჭვის ფიცარს ბოლოებს, და ხის მოტკბო სუნით გაჯერებულ, ნახერხის ბუსუსოებიან ჰაერს სუნთქავს. რამდენი ტოვებს ამ დაზგაზე თითებს?! რა ხშირია საამქროს ეზოში სასწრაფო დახმარების მანქანა?! თუმცა მამა წვეთ სისხლსაც არ ღვრის მუშაობის დროს. ამბობს, რომ მადლობელია ღმერთის, ამ ადგილას მაინც რომ იცავს უბედურებისაგან, რადგან რაც არ უნდა იყოს, მთელს საამქროში ყველაზე მეტი თითი აქვს.

ნუშებს ერთი უცნაური თვისება აქვთ, განურჩევლად ყველას მეტსახელებს არქმევენ. მაგალითად, მათ უფროსს, რომელიც გამუდმებით ანჩხლობს და მართლაც ყვავივით ჩხავის, როცა რაღაც არ მოსწონს (ასეთი ფაქტი კი ყოველდღე ხდება), ყვავს ეძახიან, არის ასევე ახალგაზრდა ბიჭი, ცეცხლი, რომელიც ასანთს არასოდეს ატარებს, და ასე შემდეგ. პიეროს მამას კი ათთითს ეძახიან.

– ათთით, ხერხი მომაწოდე. ათთით, მოდი წყალი დალიე. ათთით, ხელფასი მოვიდა...

– დასწყევლოს თოვლისკაცმა – ამბობს თვითონ – ყველა მათ დაძახებაში იგრძნობა შური, ვფიქრობ ზოგჯერ, სოლიდარობის ნიშნად ხომ არ მოვიჭრა თითი, საინტერესოა მერე რას დამიძახებენ.

– ათთით, ყვავი გეძახის – ეუბნება ერთ-ერთი თანამშრომელი. ისიც მიატოვებს ფიჭვის ფიცრებს და დიდი უსიამოვნო გრძნობით აივლის საამქროს შენობაშივე დაკიდებულ კიბეებს, რომლის თავზეც პატარა საოფისე ოთახი აქვს ყვავს. გზად ფიქრობს, თუ რა თემაზე უნდა ეწუწუნოს, რადგან ის შესაქებად არავის ეძახის.– შემოდი – ჩხავის შიგნიდან, რადგან ღია კარშივე ხედავს ხელქვეითის თავს.

– მეძახდით? – თავაზიანად ეკითხება ათთითა.

– რას მივაწერო საქციელი, რომელიც პარასკევს ჩაიდინე? – ჩვეული სიდინჯით იწყებს ყვავი ტუქსვას.

– რა საქციელი? – პასუხობს მამა.

– ფანჯრები რომ უნდა დაგემთავრებინა, და შუადღით ისე რომ წახვედი, განცხადებისა და დაბარების გარეშე?! – თვალებში არც კი უყურებს ყვავი, გაზეთში სტატიას კითხულობს, ირონიულად იღიმის და კითხვით წინადადებასაც არასწორად უსვამს ნახვილს.

დიდხანს ცდილობს თავის გამართლებას მამა, თუმცა ყვავი იმეორებს, რომ არაფერში სჭირდება მისი ბოდიში, და გამეორების შემთხვევაში გააგდებს.

– მიუხედავად იმისა, რომ საქმე გაკეთებული და მოსწრებულია – არ ნებდება მაინც მამა – ვნანობ და ბოდიშს ვიხდი. მეტი რა გავაკეთო?

– შენთან ლაპარაკს აზრი არ აქვს – ამბობს ყვავი – აღარ გამეორდეს, თორემ გაგაგდებ! – ცოტა სულს ამოითქვამს, მერე ფანჯარაზე დადებულ მინის წყლიან გრაფინზე ანიშნებს, მომეცი, და შვილზე ეკითხება!

– გმადლობთ მოკითხვისთვის – პასუხობს მამა.

– ექიმთან ხომ დაგყავს?

– არა, უფრო სწორად აღარ დამყავს. ფსიქოლოგმა ფსიქიატრის ჩარევა მოითხოვა, ფსიქიატრმა კი ფსიქოტროპულებით გაჭყეპვა მოუნდომა.

– კი მაგრამ, ეს არის მიზეზი? – გაკვირვებული რჩება ყვავი.

– რა თქმა უნდა, როცა ფსიქოლოგი ფსიქიატრის ჩარევას ითხოვს უწყინარ პაციენტთან, ეს მის დაბალ ინტელექტსა და პროფესიონალიზმს უსვამს ხაზს.

– ხოო... – პაუზას აკეთებს ყვავი – მე ერთი რამ ვიცი დანამდვილებით – მაგიდის უჯრას აღებს – რომ ბავშვებს ცირკი უყვართ. ჩემი ძველი მეგობარია ჩვენს ქალაქში ახლახან ჩამოსული, ცირკის მეპატრონე. მან მომცა ბილეთები, აი, აიღე ორი ცალი და ბიჭი წაიყვანე. – ამბობს და ორ ცირკის ბილეთს აძლევს.

დიდად არ არის გასაკვირი ანჩხლი ყვავისაგან ეს ქმედება. გასაკვირი იქნებოდა, თავად რომ დაეხარჯა მასში ფული, მაგამ რახან სხვამ აჩუქა, მისივე სასარგებლოდ გამოიყენებს რაღაც დროის მერე ფაქტს, რომ ბილეთები აჩუქა ხელქვეითს. მამა საჩუქარს იღებს, მადლობას იხდის და მიუხედავად ამისა, მაინც გაბრაზებული ტოვებს ოთახს.

ეს ჯერ კიდევ ის დროა, როცა პიეროს თავისი ნამდვილი სახელი ჰქვია. ის ტანდაბალი, სუსტი ბავშვია, ქვედა ტუჩი რომ მოღრეცილი აქვს, ყოველთვის მარცხნივ და შეშინებული თვალებით აკვირდება ყველა გამვლელს. რაც შეუძლია, ხელს უჭერს ხელზე მამა, და ისე მიჰყვება, თითქოს თვითონაც მუშაობდეს ყოველდღე ხის საამქროში და ამით დაღლილიყოს. დიდად არ უყვარს ეკლესია, თუმცა ბოლო დროს ისე არის შეჩვეული, რომ ერთ შაბათ დღეს რომ არ გააღვიძოს მამამ და წირვაზე არ წაიყვანოს, ნამდვილად არ მოეწონება.

ასე რომ, ჯერ მიითრევს ფეხებს, მერე კი წირვაზე მჯდომი იკრებს მოთმინებას. საათობით ამტერდება იესოს დიდ ქანდაკებას, რომელიც ჯვარზე ლურსმნებით არის მიჭედებული. ზოგჯერ უნდა, ამაზე ელაპარაკოს მამას, თუმცა რაღაც აშინებს, თან ის ხომ ყოველთვის ერიდება ზედმეტ ლაპარაკს. მაშინაც კი, როდესაც სალამოობით მამა იძულებით ჩაუტენის თავში გაკვეთილს, და მეორე დილით მასწავლებელი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაფასთან გაავლას სთხოვს, იგი უძრავად მიაშტერდება კლასელებს, რომლებიც მაღალ ნიშნებს მიიღებენ, თვითონ კი, სიტყვას ნუ დააცდენინებ და თუნდაც დაბალი, ან უდაბლესი შეფასება მიიღოს. საკუთარი ინტერესის დაკმაყოფილების მიზნისთვისაც კი არ უღირს ბიჭს ლაპარაკი. არადა როგორ უნდა ვინმეს ჰკითხოს, როგორ აიხსნება პადრეს სიტყვები, რომელმაც თქვა რომ ყველანი იმ ბრბოს ნაშთი ვართ, ვინც იესო ჯვარზე გააკრაო. ვერ გარკვეულა, თუ ვილაცებმა იესო ჯვარზე მიალურსმნეს (და ახლა რატომღაც ამაში მასაც ადანაშაულებენ), ახლა რა სიძლიერით სთხოვენ ყველაფერს, რაც უნდათ ჰქონდეთ და არ აქვთ.

ზოგჯერ მამასაც უნდა, რამე მოუყვეს პიეროს, თუმცა რელიგიასთან დაკავშირებით მას იმდენად მწირი ცოდნა აქვს, რომ ეშინია კიდეც: ვაითუ კითხვებზე ვერ უპასუხოს, ბიჭმაც კი ჩაჭრას და ისიც ვერ აუხსნას შესიერად, რაც იცის. არადა მან მხოლოდ ის იცის, რომ ჯვარზე გაკრული კაცი ღმერთია, და მას შეუძლია, დაიცვას პიერო.

ახლაც სხედან მამა და შვილი, უსმენენ ნირვას, დასრულებამდე არ დგებიან სკამებიდან, ბოლოს კი მამა კონფესიონალში შედის პადრესთან სალაპარაკოდ.

– შეგიძლიათ, ჩემს შვილზე ილოცოთ? – მისალმების გარეშე, პირდაპირ მიახლის ამ სიტყვებს მამა.

– რა თქმა უნდა, ვილოცებ – პასუხობს პადრე – ახლა კი მოინანიე შენი ცოდვები, რომელთა სათქმელადაც აქ მოსულხარ. ხომ იცი, ღმერთს ყველა უყვარს, ღმერთი ყველაფერს გაპატიებს, რასაც გულწრფელად მოინანიებ.

– მე ქირსაც წავუღივარ, დასწყევლოს თოვლისკაცმა – ჩაიხითხითებს ჩუმად და ცალი ხელით გადააწევს კონფესიონალეა ფარდას, რომ თვალი შეავლოს გარეთ დარჩენილ პიეროს. დაცლილ ეკლესიაში მარტო არის ბიჭი, ოღონდ ამჯერად წინა სკამზე გადამჯდარი და ისევ იესოს ქანდაკებას მიშტერებია ჩვეულისამებრ – თითქოს ანიმაციური ფილმი იყოს ეკლესიის კედელზე – ჩაილაპარაკებს მამამ ჩუმად.

– რა ბრძანეთ? – ეკითხება პადრე.

– ახ! არც არაფერი.

– თუ ცოდვებს დამალავთ, ან თავს უცოდველად თვლით, ესეც ცოდვაა, ხომ იცით? ხომ გიფიქრიათ ამაზე? – არ აპირებს დანებებას პადრე.

– უცოდველად? – ეღიმება მამას – არა, ნამდვილად არ მივიჩნევ თავს ეგეთად. უბრალოდ არ ვფიქრობ ჩემს თავზე, ჩემთვის უფრო მნიშვნელოვანი ჩემი ბიჭის კარგად ყოფნაა, და გთხოვთ, მასზე ილოცოთ. წინათ საერთოდ არ მჯეროდა ღმერთის, ახლა კი, როცა მჯერა, მინდა, რომ ჩემი შვილი დაიცვას, მოარჩინოს... შემდეგ კი მეც დავფიქრდები, რა არის ცოდვა ჩემი ცხოვრებიდან, და რისი მოყოლა შემიძლია თქვენთვის.

ეს არ არის მათი პირველი დიალოგი, ამიტომ წმინდა წიგნებიდან ფრაზების მოყვანის ნაცვლად, პადრე ლოცავს მამას, და ჰპირდება რომ მის შვილზეც ილოცებს.

ვინმე თუ ჰკითხავს, პასუხად უარყოფას ვერ მიიღებს, თუმცა გულის სიღრმის მიღმა, იმ ადგილში, რომელსაც არაებობისთვის აღიარება არ სჭირდება, სადმე შიშსა და ფიქრს შორის მამამ იცის, რომ არ არსებობს ღმერთი! მაბათის წირვები გულწრფელი მცდელობა არის სიმშვიდის მოსაპოვებლად, ეგეც რომ არა, ერთხელ თქვა, მოდი ვინამებ, არაფერს ვკარგავ, და თუ არსებობს, გამიმართლებს მაინც რწმენაო. სულ ეს იყო, თუმცა თუ ამ ყველაფერს მცირე რწმენა მაინც ჰქვია, ცირკში მოსხდარი ამბავი ერთი-ასად უღვივებს უიმედო მამის გულს იმედს.

– კონტრაბასი?! საინტერესო არჩევანია – ესაუბრება მამა პიეროს მუსიკის მასწავლებელს, რომელიც მათ გვერდით აღმოჩნდა საცირკო წარმოდგენაზე. – თუმცა ჩემთვის სხვა ჟანრის მუსიკა იყო ყოველთვის უფრო პრიორიტეტული. იმედია არ გაწყენინებთ ამ აღიარების გამო.

– არა, რასაკვირველია, – ეღიმება მასწავლებელს. – მაინც რომელ მუსიკას ანიჭებთ უპირატესობას?

– სხვას – ჭერს ახედა მამამ, – სულ სხვას – თვალს აყოლებს გონებაში გარბენილ უამრავ წარსულის გადმონაშთ კადრს. ამასობაში სცენაზე ცეცხლს აფრქვევს ფაკირი. წარმოდგენაზე პირველად მყოფი პიერო კი, მამის ფიქრებს უფრო უყურებს, ვიდრე ფაკირს.

– რომელს? რომელს? – არ ნებდება მასწავლებელი.

– ტუჩის ფლეიტა, გიტარა თავის ჩასადებით, ენერგიული დასარტყამი ინსტრუმენტის ოსტატი, ჩემი ინსტრუმენტი კი საქსაფონი იყო, აი, სულ ეს, და არავითარ შემთხვევაში კლასიკას ვწუხვარ, ახალგაზრდული წლების შემდეგ არ განვითარებულა ჩემი აზროვნება ამ მხრივ, თუმცა იმაზე უფრო მოვიბოდიშებ, რომ არც ვთვლი, რომ განვითარების შემდეგი საფეხური არსებობს.

– ო, დიახ, რა თქმა უნდა მესმის, თუმცა ჩემთვის იმდენად უცხოა – გულისწყვეტა კრთება ხმაში – მე მხოლოდ ლამაზი კაბებით ვდგებოდი სცენაზე, უმოძრაოდ და სხვის კომპოზიციებს ვუკრავდი, თითქმის სულ ერთსა და იმავეს, და უხეშად ნუ გაიგებთ ამ ფრაზას, ყოველთვის მშურდა ქუჩის მუსიკოსების!

– გშურდათ? – ეღიმება მამას და თითქოს ჭერზე გარბენილ წარსულის კადრებს კონკრეტულ მომენტზე ახვევს, რომ იქედან ერთი კადრი დაანახოს მასწავლებელს – არაფერია ამ ცხოვრებაში შესაშური, შიმშილი, წანწალი ქალაქიდან ქალაქში, ბარიდან ბარში.

– ანორედ ეგ არის ცხოვრება, თავისუფლებაა სული ასეთს ამ შიმშილსა და წანწალს.

მოგონებებში იხრჩობა მამა, ნესტოებში ეპარება მოგონებები ნელის ნაკადივით და ფულტვებს უკუმშავს. ამ თითქმის დამხრჩვალს, პიერო, როგორც გამოცდილი მაშველი ამოათრევს წყლიდან, როცა სცენაზე შავ-თეთრ ფერებში ჩაცმული კლოუნი გამოდის.

– ვაააა – ამბობს ბიჭი და პირველად დალანდავს მამა მის სახეზე ბედნიერ ღიმილს.

– მოგწონს? – ეკითხება შვილს და ამჩნევს, რომ თავად უფრო არის აღელვებული ამ ფაქტით!

– რა მაგარია?! – ამბობს პიერო და თვალს არ აცილებს ნომერს.

კლოუნი უნიჭო პერსონაჟს თამაშობს, რომელსაც ძალიან სასაცილოდ არ გამოსდის პანტომიმა, ჟონგლიორობა და ცალბორბალა ველოსიპედით სიარული.

– ატუ ჩემი! – ვერ წყნარდება პიერო, ხოლო მამა მასწავლებელს უბრუნდება სასაუბროდ, ოღონდ ამჯერად აღარც მუსიკა, და საერთოდ აღარც მუსიკის არსებობა ახსოვს თავდავიწყებულს!

– პირველი შემთხვევაა, როცა რაღაც მოსწონს.

– მე მგონი, მეც შევამჩნიე, – პასუხობს მასწავლებელი – ძალიან კარგია, ძალიან კარგი.

– ვერც კი წარმოიდგენთ, იმდენად კარგი. – ვერ ცხრება მამა.

– იცით, ერთი იდეა მაქვს – ამბობს მასწავლებელი – თან ფოტოაპარატი მაქვს – ჩანთიდან ფოტოკამერას იღებს.

– მათხოვეთ. – გიჟივით გაიწევს კამერისკენ მამა, ხელიდან აავლის ნამდვილად, – ესეც პირველი გაცინებული ფოტო, – ამბობს და სურათს იღებს. მხოლოდ ამის შემდგენ ხვდება, რამდენად არაადეკვატური იყო მისი ეს საქციელი.

– მაპატიეთ – ამბობს, კამერას პატრონს უბრუნებს და უმედგოდ ცდილობს, ბედიერი სახე დარცხვენილით ჩაანაცვლოს. – უბრალოდ, ეს მართლა პირველად მოხდა. – საბოლოოდ ნებდება ბედნიერ გამომეტყველებას.

– არაუშავს, კარგად მესმის – ამშვიდებს მასწავლებელი, – თუმცა მე ვიგულისხმე, წარმოდგენის შემდეგ საგრიმიოროში ხომ არ მივაკითხოთ და კლოუნთან ერთად ხომ არ გადავუღოთ ბიჭს ფოტო?!

– დიდებული აზრია – ამბობს მამა და შვილს უბრუნდება – შენ რას იტყვი?

– აუ, ჩემი, რა მაგარია?! – ბიჭი სხვა განზომილებაში არის და მისი ყურადღების მიპყრობა შეუძლებელია.

მთავრდება თუ არა ნომერი, მამა, შვილი და მასწავლებელი საგრიმიოროში ჩადიან ფოტოების გადასაღებად!

– რა გქვია ბიჭო? – ეკითხება კლოუნი პიეროს, თუმცა იგი კამერის წინ პოზიორობს, კისკისებს, მოსწონს ეს ყველაფერი და შეიძლება ითქვას, ამ წამს სამყაროში მასზე ბედნიერი მხოლოდ ერთი ვინმე შეიძლება იყოს, ის ერთი ვინმეც ამ ოთახშია, ის ერთი ვინმეც იცინის, ღელავს და ცას სწვდება სიხარულით გაღიმებული შვილის შემხედვარე.

– რახან სახელს არ მიმხელ, – ამბობს კლოუნი – მე პიერო მქვია და დღეიდან შენც პიეროს დაგიძახებ!

– მაგარიააა! – მოსწონს იდეა ბიჭს, და სწორედ იმ დღიდან ეძახის ყველა ასე! იმ დღიდან გადაწყვეტს კლოუნების კერვას და მამისათვის ნაჭრის, ძაფისა თუ ბამბის მოთხოვნას, მამისათვის, რომელიც ცას უყურებს და ამბობს!

– არ ვიცი, აქამდე სად იყავი, თუმცა დღეს ნამდვილად დამანახე შენი თავი, გმადლობ შენ, რომ არსებობ, ღმერთო!

3

ცივი და სუსხიანი ქარია გარეთ, თითქოსდა წვიმას აპირებსო, და მალე უნდა ჩადგესო ქარი, ცივ, წვრილ წვეთებად აპირებს წვიმას, დილით რომ გუბეებს თხელი ყინული დაეტყოს, ისე, თუმცა წვიმამდე სტვენს სუსხიანი, წყეული, უსახლკარო ადამიანებზე შეყვარებული ქარი, შეყვარებული ღარიბებზე, მშივრებზე, რადგან თბილ სახლში მყოფ ოჯახებს ვერ ამჩნევს სუსხით, მას მხოლოდ ხიდის ქვეშ შეყუჟული უსახლკაროების თვალში აქვს ძალა, რომ ჩამოიფერფლოს და მუჭაოს სახლებს მიმოუფანტავს მაგამ წუწუღულ მიუსაფრებს! მერე კი ალბათ მიირს, ტყემი ნავა, ცხენების ჯოგთან და ნახავს, ერთმანეთს როგორ ათბობს ცხენების ჯოგი! განრისხებული დაბრუნდება ადამიანებთან, დაეძებს ბელმოშიშვლებულებს, უქუდოებს, დაეძებს, ნახავს, გაყინავს, ააკანკალებს! მრისხანეა მათთვის ქარი, სიკვდილივით, შიშივითა და ღმერთივით მრისხანე!

სუსხის მიუხედავად, მეზობელ ეზოში დაკიდებულ ფარში ბურთს ისვრის ბიჭი. იგი არ უყვარს სუსხიან ქარს, მას, თბილად ჩაცმულს, შინ სითბო და ცხელი შოკოლადი ელოდება, ელოდება ფეხმძიმე დედა, მთვრალი მამა და ტელევიზორი საღამოს იუმორისტული გადაცემებით. და მიუხედავად ამისა ჯიუტად აგრძელებს ვარჯიშს ქარში, ფარში ბურთს ისვრის, ისევ ისვრის, ისევ, ისევ! ბურთს ფარი ისხლეტს ქარის დახმარებით, ფანჯარა ტყდება!

ცივი, სუსხიანი ქარია გარეთ, უკვე ელავს და მეხიც ხმაურობს! ქალს ბავშვის საწოლი საკერავ მანქანასთან აქვს მოტანილი, თან საწოლს არწევს, თან კერავს! ნახევარ საათში ერთხელ ტელეფონი აწკრიალდება! ქმარი იკითხავს ცოლისა და შვილის ამბავს! შვილი სულ ტირის, ანჩხლი და უხასიათო ჩვილობა აქვს! ვერასოდეს ხვდები, რა აწუხებს! ქალი მკერავია! შეკვეთებს იღებს და შინ კერავს კაბებს, პიჯაკებს, უნიფორმებს! ამჯერად კლოუნის ფორმა აქვს შესაკერი! ისევ ტელეფონი რეკს, მისკენ გარბის ქალი! ისევ ქმარია, ეჭვიანი არ არის ქმარი, მხოლოდ მშიშარა! შვილზე და ცოლზე ნერვიულობს! მეზობელი ეზოდან გადმოვარდნილი ბურთი ფანჯარას შემოამსხვრევს, შემოიყოლებს ოთახში სუსხს, ბურთისა და მინის ნამსხვრევებს! ბავშვი ტირილს უმატებს შიშისგან! ცაზე ელავს და ნამი ნამზე მეხიც გავარდება! კარზე ვიღაც აკაკუნებს, ტელეფონი ისევ რეკს! ფანჯრიდან შემოსული ქარი თაროდან ვაზას აგდებს მის ნამსხვრევებს ამატებს ოთახს, ძირს დაიპნევა ლარნაკის ყვავილის ფოთლები, და ლარნაკში ჩასხმული წყალი! კარზე კაკუნის ხმა არ წყდება! არც ბავშვი წყვეტს ტირილს, არც ტელეფონი რეკვას! მოსალოდნელი გრუხუნიც ისმის ციდან!

ამის ატანა შეუძლებელია – ამბობს ქალი და თავს ჩამოიხრჩობს ჭერზე ჩამოკიდებული სარეცხი თოკით!

4

პიეროს დაბადებამდე ცოტა ხნით ადრე, ოცი წლის ბიჭი, საქსოფონითა და დიდი ჩანთით

ტოვებს სახლს, და რკინიგზის სადგურზე ხვდება მეგობარს, რომელიც შესაბამისად სამგზავრო ჩანთით ელოდება, ზურგზე კი გიტარა აქვს მოკიდებული. წლებია, ერთად უკრავენ, კიდევ ორნი ჰყავთ, დასარტყამი ინსტრუმენტი და ბას-გიტარა! ისინი უკვე ერთ-ერთი მათგანის ფურგონით სხვა ქალაქში ელოდებიან! როცა დაღამდება, გათენდება და მერე მოსაღამოვდება, იმ ქალაქის ერთ ბარში უნდა დაუკრან, თუმცა დაკვრის მერე შინ არ დაბრუნდებიან, სხვა ბარში წავლენ, სხვა ქალაქში, და ასე ინაწნალებენ სანამ მუსიკა, ერთმანეთი ან მსგავსი ყოფა არ მობეზრდებათ!

ბიჭები ბარგს მატარებლის მეორე სართულზე შემოდებენ, ჩაეშვებიან სკამებში და ის არის, გამგზავრებაში არაფერმა უნდა შეუშალოთ ხელი, რომ გიტარისტი შეჰყვირებს და ფანჯრის ქვემოთ ჩაიმალება!

– რა ჯანდაბაა, დასწყევლოს თოვლის კაცმა! – ამბობა დაბნეული საქსოფონი!

– მამაჩემია, მაგის ღმერთიც ვჭამე! – ჩურჩულით პასუხობს გიტარა, – ჩაიხარე, ჩაიხარე, – ხელის მოძრაობას აყოლებს ჩურჩულს!

საქსოფონი ნელ-ნელა ყოფს ფანჯრიდან თავს, და როცა შიშის მიზეზი გაუქარწყლდება, თამამად დააკვირდება ხედს ფანჯრიდან, გაეღიმება და ამჯერად ჩურჩულის გარეშე ეუბნება მეგობარს:

– ამოძვერი, აქ მართლაც არის ვილაც ცილინდრიანი კაცი, თუმცა მამაშენი ნამდვილად არ არის!

– როგორ მივამსგავსე უცებ! – ამბობს და მშვიდად ჯდება სკამზე.

– ნუ ღელავ, ასე მალე ვერ ნახავდნენ წერილს! – ამშვიდებს მეგობარი.

– რა წერილს? – უკვირს გიტარას!

– წერილს, რომელიც დაუტოვე, როცა მოდიოდი.

– არანაირი წერილი მათთვის არ დამიტოვებია!

– გადაირიე? როგორ არ მოგაფიქრდა, მოკვდებიან ნერვიულობით!

– მოკვდებიან და მოკვდნენ, მეც ეგ მინდა, წავიდნენ ერთი, მაგათი ღმერთიც ვჭამე!

– ვერასოდეს გავიგებ მაგ სიძულვილს! ბავშვობიდან გიცნობთ შენ და შენს ოჯახს, და მათგან მხოლოდ კარგი მახსოვს! ვერ გამიგია, რას და რატომ ერჩი!

– ბევრჯერ გიპასუხე რომ შენ ვერც გამიგებ, და საკითხის განვრცობას არ ვაპირებ! თუმცა ვამბობ, რომ ისინი შენს თვალში ყოველთვის იდეალურებს ითამაშებენ, რადგან მათი პრიორიტეტი ისაა ცხოვრებაში, თუ რას იტყვის სხვა მათ დარბაისლურ ოჯახზე! ფუი! ძალლი რელიგიური ფანატიკოსები! მათგან მხოლოდ ის ვისწავლე ცხოვრებაში, თუ როგორი არ უნდა ვიყო, და არავის ყბედობას არ უნდა მოვუსმინო ღმერთის არსებობისა და ქალწულ-შობილების შესახებ!

– შენ არასოდეს შეიცვლები, ხომ ასეა? – ეკითხება საქსოფონისტს.

– არც შენ, ჰო, შენ, ვისაც წერილი გაქვს აშკარად დატოვებული. და რა დაწერე მასში? თუ ზედმეტად სენტიმენტალური არ არის და ამის გამო გრცხვენია, ნუ მეტყვი, თუმცა მაინც მითხარი, გულწრფელად მაინტერესებს!

– დავწერე, რომ მივდივარ, რომ სანერვიულო არაფერი აქვთ, რომ მინდა ცხოვრების ისე დანახვა, როგორიც რეალურია, მინდა საკუთარი თავის პოვნა და ოცნებების ახდენა!

– დაგწყევლოს თოვლისკაცმა! – დასცინის გიტარისტი. – თუმცა ოცნების ახდენას მეც ვაპირებ ამ თავგადასავალში, აუცილებლად ამოვისვირინგებ მკლავზე ან კისერზე დაღვრემილ კლოუნს! რაც შეეხება წერილს, არ უნდა დაგეწერა! როცა ვერ მიპოვნიან, ჩემი მშობლები შენებთან გაარკვევენ ჩემს შესაძლო ადგილმდებარეობას და აი, მანდ დაიწყება პრობლემები!

– მსგავსი პრობლემები ისედაც არ აგვცდებოდა, შენ ის მითხარი, მაინცდამაინც კლოუნი რატომ გინდა რომ ამოისვირინგო? ან აქამდე რატომ არ ვიცოდი მაგ ოცნების შესახებ?!

– საიდუმლო არ ყოფილა! უბრალოდ, არ მითქვამს. რაც შეეხება კლოუნს, მიმნონს კლოუნები, იდეაში მხიარულებისთვის შექმნილი არსებები არიან, თუმცა მოაზროვნე ადამიანების ოთხმოცდაათ პროცენტს მათი ეშინია! ხვდები, რამხელა მისტიკა არის მათში?

– გაგიკვირდება და შენი პირველი ფრაზაა, რომელზეც შეიძლება დავფიქრდე! ახლა კი სჯობს, დავიძინოთ! – ამბობს და ისე ამოქნარებს, თვით თავზეხელაღებული გიტარისტიც კი არ უწევს წინააღმდეგობას ძილში.

მოგზაურობიდან სამი თვის შემდეგ, იაფიან სასტუმროში შედის კაცი, რომელსაც მთელი სხეული თუ არა, სხეულის ის ნაწილი მაინც, რაც მაისურიდან უჩანდა, მოხატული აქვს სვირინგებით. სასტუმროს ბარში ბენდის ის ორი წევრი, რომლებიც გიტარისტსა და საქსოფონისტზე ერთი დღით ადრე გამოიპარნენ სახლიდან, ლუდს წრუპავს. მათ არ გამოეპარებათ საინტერესო იმიჯის მქონე უცნობი და ლუდზე დაპატიჟებენ!

ბენდს კარგად მისდის საქმე! ბარებში უკრავენ, სასმელის, სიგარეტის, სასტუმროს ნომრებისა და სხვა ქალაქამდე ჩასასვლელი საწვავის ფულს ყოველთვის შოულობენ, ზოგან ქუჩაშიც უკრავენ. თავგადასავლებიც აქვთ, მაგალითად, საქსოფონს, რომელიც ერთ კაბარეში მომუშავე დიზაინერს გაიცნობს და შეუყვარდება! როცა ქალაქს ტოვებენ, ჰპირდება რომ დაბრუნდება მასთან, გზად კი აცნობიერებს, რომ მართლა უყვარს!

პრობლემა მხოლოდ იმ დილით წარმოიშვა, როცა სვირინგიანი კაცი შევიდა სასტუმროში! გიტარისტი დეტალებზე სასაუბროდ წავიდა ბარში, რომელშიც საღამოს უნდა დაეკრათ და მისი მშობლები დაინახა იქ! აშკარა იყო, გაეგოთ ბიჭების ადგილმდებარეობა, და საღამოს უცდიდნენ, რომ დემონსტრაციულად წაეყვანათ შვილი შინ! უმალ ნომერში დაბრუნდა, კალამი და ქაღალდი მოიმარჯვა, წერილი დაწერა, წერილი, რომელიც დაწერიდან ერთ საათში წაიკითხა საქსოფონმა. გაგიჟებულმა მიიხედ-მოიხედა, მერე სააბაზანოში შევიდა და იქვე იპოვა ვენებგადაჭრილი, უსულო მეგობარი!

გაშტერებული უყურა წუთები, ვერ მიხვდა, რა მოემოქმედებინა, უნდა ეტირა, უნდა ეყვირა, ვერაფერს მიხვდა, მარტო იყო ოთახში ცხედართან და ყოველგვარი ემოცია ზედმეტად მოეჩვენა. სატუმროს მისალებში ჩამოვიდა, სადაც ბენდის დანარჩენი წევრები ისხდნენ სვირინგებიან კაცთან ერთად და ლუდს სვამდნენ.

– რა ჯანდაბა გჭირს? – ეკითხება დრამი გაოგნებული სახის დანახვაზე.

საქსოფონი დუმს, მის სახეზე მთელი სამყაროს წყევლას აქვს თავი მოყრილი, მხოლოდ ტუჩები არის უძრავი და ვერაფერს ამბობს.

მიუხედავად ამისა, ბიჭები ინსტინქტით გრძნობენ, რომ ნომერში უნდა ავიდნენ, მიდიან კიდეც, სწრაფად დგებიან და გარბიან, საქსოფონი ნელი ნაბიჯით მიჰყვება მათ უკან, სვირინგებიანი კაცი საქსოფონს მისდევს, ისიც ნელა, თუმცა მის კვალდაკვალ, უნდა, რამე ჰკითხოს, მაგრამ შიშის უცნაური გრძნობა აქვს და სიჩუმეს ამჯობინებს. გაცლაც არ იქნებოდა ურიგო, თუმცა ერიდება, ბიჭები მოეწონა და განსაცდელში ვერ დატოვებს.

როცა ჯერ ოთახში, და მერე სააბაზანოში შეყვება საქსოფონს, გაოგნებულ სახეს იღებს თვითონაც, სისხლით სავსე აბაზანაში მიცვალებული წევს, ერთი მეგობარი იქვე დაჩოქილა და ტირის, მეორე თავდახურულ უნიტაზზე ზის და თავი ხელებში აქვს ჩარგული. კონტრაბასი უძრავად დგას და ცხედარს უყურებს.

– მე მგონი პოლიციას უნდა შევატყობინოთ, ბიჭებო – ბედავს საუბრის წამოწყებას სვირინგიანი კაცი,

– აქამდე მაინც გაგვეცნოთ ერთმანეთი – ამბობს ატირებული ვოკალისტი – მთელი ცხოვრება ოცნებობდა თურმე, რომ მკლავზე კლოუნი დაეხატა!

– არც ახლაა გვიან – როგორც იქნა, ხმას ამოიღგამს საქსოფონი, – და ისედაც შოკირებულ მეგობრებს უარესად უქცევს საქმეს! – იმედია, მშიშარა არ ხარ! – უბრუნდება კითხვით სვირინგიანს.

– დასწყევლოს! თუ იმას გულისხმობ, რაც მე მგონია – კრთება სვირინგიანი, თუმცა როცა საქსოფონის სახეზე ატყობს, რომ სწორად ჩაწვდა აზრს, ნამდვილად ეუფლება უარესი შიშის გრძნობა! – გაგიჟდით, ბიჭებო? – ამბობს აკანკალებული ხმით.

– ფული გინდა? – ეკითხება დრამი.

– ფული რა შუაშია! არ გაბრაზდეთ, მაგრამ თქვენი მეგობარი მკვდარია!

– ჰოდა ნაკლებს იმოძრავებს! – სულ გიჟდებიან ბიჭები, თუმცა როცა მხატვარს ითანხმებენ, უფრო მეტად აშინებთ რეალობა.

რამდენიმე წუთში ბიჭები მკლავს უსუფთავებენ ცხედარს, სისხლიანი აბაზანიდან ამოჰყავთ, სვირინგიანი კაციც აპარატს მოიმარჯვებს და მარცხენა ბეჭზე არც ისე მომხიბვლელ კლოუნს ახატავს! ალბათ მიცვალებულმა აალელვა და ამიტომ არ გამოუვიდა იდეალური, ფიქრობენ ბიჭები!

ხატვის დასრულებისთანავე პოლიციას ატყობინებენ მომხდარს! პოლიცია პოულობს მშობლებს, ისინი ისევ იმ ბარში ელოდებიან შვილს! გაიგებენ თუ არა მისი სიკვდილის შესახებ, წყევლა-კრულვით იხსენიებენ ბენდის დანარჩენ წევრებს, რომლებსაც დაკითხვების შემდეგ არიდებს პოლიცია საცონარკვეთილ მშობლებს!

დაბნეული ბიჭები სხვადასხვა ქალაქებში მიდიან! ერთი მათგანი შინ ბრუნდება! მეორე ახალ ბენდს ეძებს, ხოლო საქსოფონისტი ინსტრუმენტს ყიდის, კაბარეში გაცნობილ გოგოსთან ბრუნდება, ცოლადაც მოჰყავს და ერთი წლის შემდეგ უჩნდებათ ბიჭი, რომელიც ათი წლის ასაკში, შეიცვლის მშობლების მიერ დარქმეულ სახელს და პიეროს დაირქმევს!

5

პიერო უკვე პიერო არის, და აღარავინ ეძახის სხვა სახელს, არც სამეზობლოში, არც სკოლაში, არც ეკლესიაში, იგი ყველასთვის პიეროდ იქცა და ძალიანაც მოსწონს ეს ამბავი. თერთმეტი წლის არის უკვე, უყვარს მამა, მუსიკის მასწავლებელი, რომელიც უკვე სხვა ქალაქშია და აღარც კი ასწავლის, ასევე უყვარს კლოუნების შეკერვა, და ოცნებობს, ერთხელ მაინც გამოუვიდეს ლამაზი. ყოველთვის, როცა ძაფი, ნაჭერი ან ნაჭერში ჩასატენი ბამბა გამოელევა, დარდობს, და შინ დაბრუნებულ მამას თხოვს: „მე მინდა ძაფი," „მე მინდა ნაჭერი" „მე მინდა ბამბა"

ახლაც, როცა მამა ხის საამქროში, დაზგაზე მუშაობს, პიეროს ნაჭერი ელევა, თუმცა ეს მამამ დილიდანვე შეამჩნია და შესვენების დროს ფერადი ნაჭრები იყიდა უკვე! მალე ექვსიც მოვა, დამღლელი დღე არის, ერთი სული აქვს, შინ როდის წავა, ფიქრობს, რომ ვერაფერი შეუშლის ხელს, თუნდაც ერთი დამატებითი წუთი დაჰყოს დაზგასთან! შინ ეჩქარება, შვილთან, დაღლილობაც ერთგვარად უმძაფრებს შიშსა და მონატრებას! მაგრამ ერთ-ერთი მუშა, რომელიც კიბეებზემოდან, სადაც ყვავის კაბინეტია, ყვირილს იწყებს, ყველას ყველაფერი ავიწყდება და მაღლა არბიან გულამომჯდრები!

– მიშველეთ, მიშველეთ – ყვირის მუშა!

– ვინმემ სასწრაფო დახმარება გამოიძახოს – ღრიალებს სხვა, და მამაც მაშინვე ტელეფონისკენ გარბის!

ვერ მიუსწრეს, ყვავი მოკვდა, მისსავე ოთახში, საქმიან ქაღალდებში მოკვდა, და ამ ამბავმა ყველა მუშა დააგვიანა შინ! ყვავი მოკვდა – ეს არ იყო უბრალო ამბავი, რომელსაც მოისმენდი, გული დაგწყდებოდა და დაგავიწყდებოდა, ეს იყო სახე, რომელსაც ყოველდღიურად უყურებდა ათობით მუშა, რომლის ჩხავილიც ყოველდღე უშლიდათ ნერვებს, რომელმაც ასე თუ ისე, ის ხომ მაინც დაიმსახურა, მეტსახელი, თუნდაც არასასიამოვნო, მაგრამ მაინც მეტსახელი შეერქმიათ მისთვის ბიჭებს, რომლებიც ყველა ახლობელს ეძახდნენ რამეს! ნეტა თუ იცოდა, ყვავს რომ ვეძახდით? – ამ ფიქრებში გართული მამა დაგვიანებული ბრუნდება შინ, ბედნიერია, როცა შორიდანვე ლანდავს განათებულ ფანჯარაში ბიჭის აბურძგნულ ქოჩორს!

– მე ნაჭერი მინდა – ამბობს პიერო.

– მოგიტანე – პასუხობს ღიმილით, აწვდის და

სამზარეულოში ვახშმის სამზადისს შეუდგება!

მეგობრის გარდაცვალების შემდეგ, უცნაური თვისებები იჩენს თავს მამის გონებაში! თუნდაც უბრალოდ, ქუჩაში სიარულისას, როდესაც მარჯვენა ფეხს გადადგამს და დააწვება მიწას, შემდეგ თუ მარცხენასაც იგივე ძალით არ დააწვა, უკმარისობის შეგრძნება ეუფლება და ცდილობს, შემდეგ ნაბიჯებში გაათანაბროს ეს უკმარისობა! ანდა როდესაც რაიმეს ეხება ხელით, ცდილობს მეორე ხელითაც შეეხოს იმ რამეს, ზუსტად იგივე დროითა და ძალით! თუ ერთი ლაწვი მოექავა, მეორე ლაწვსაც მოიქავებს, და ასე, ცხოვრობს საკუთარ ნერვულ აშლილობასთან, თუმცა ეს ის პრობლემაა, რომლითაც მხოლოდ საკუთარ თავს აწუხებს და არავის სხვას, მაგრამ არსებობს სხვა პრობლემებიც... ათჯერ მაინც რეკავს ტელეფონზე ცოლთან, მაშინ, როდესაც სამსახურშია, ხოლო ღამით, როცა ცოლს სძინავს, რამოდენიმეჯერ მაინც შეაღვიძებს, თუ სუნთქვა აჩქარებული, ან შენელებული მოეჩვენება! შეაღვიძებს, თავს დაიმშვიდებს რომ ყველაფერი კარგად არის, და დაძინებას ცდილობს!

ცოლის სიკვდილის შემდეგ, პიერო რომ არ ჰყავდეს გასაზრდელი, ქალაქიდან სამუდამოდ გადაიხვეწებოდა ალბათ, თუმცა შვილის მიტოვების არც უფლება აქვს, არც სურვილი. ახლა მას უვლის, ახლა მას აღვიძებს ღამღამობით და სუნთქვას უმოწმებს, თუმცა პიერო ჯერ ძალიან პატარა არის, და ლაპარაკიც კი არ იცის, რომ პროტესტი გამოხატოს, მას მხოლოდ კრუტუნი და ტირილი შეუძლია!

დრო გადის, ბიჭი იზრდება! მამაც თანდათან ამცირებს ამ სულელურ კონტროლს, ხოლო იმ დროისთვის, როცა პიერო პიეროს დაირქმევს, სრულიად მიტოვებული და დავიწყებული აქვს ყველა ეს ქმედება!

თუმცა ყვავის სიკვდილი ამ მივიწყებულ, სხეულში ღრმად მიჩქმალულ წარსულს მცირედი დოზით აღვივებს. დილით ადრე დგება, შვილსაც აღვიძებს, და სადილის შემდეგ, საზოგადოებრივი ტრანსპორტით, თავად მიჰყავს სკოლაში! რაღაც ამოუხსნელი აშინებს, რაღაც წერტილი, რომელსაც ჯერ ვერ ნვდება გონებით, თითქოს წარსულ თვითმკვლელობებსა და ყვავის სიკვდილს საერთო აქვს ერთმანეთთან, მაგრამ რა? ამ პასუხს ვერ აგნებს მამა, და სანამ მხოლოდ ფიქრობს და ვერ აგნებს, მანამ საკუთარ ახირებად რაცხავს, ახირებად, რომელსაც ძალიან მალე დაძლევს!

ადრე მოუწევს სამსახურში მისვლა, სხვებიც ადრე მოდიან და სხვა დღეებთან შედარებით, უფრო გულმოდგინე მუშაობა იწყება!

– რამ მოგვანდომა ასე გულით შრომა ბიჭებო? – კითხულობს ერთი, თავის თავითაც კი გაკვირვებული!

– რახან ყვავი მოკვდა – პასუხობს მეორე – და პასუხს დროებით არავინ მოგვთხოვს, ხომ არ გავზარმაცდებით! – ასე არ არის, ათთით?!

– ასეა, ასე – პასუხობს მამაც.

– რა ცუდია, ყვავი რომ მოკვდა – საუბრის ეშხზე მოდის სხვა მუშაც – სულ კი დაგვჩხაოდა, მაგრამ ხომ აშკარაა, რომ რაღაც გვაკლია მისი სახით!

– ერთი ამას უყურეთ, როგორ ჰყვარებია მოხუცი? – არ დააყოვნა პასუხმაც!

– რა შუაშია აქ სიყვარული? – თითქოს უკადრისობს – შენ რა, არ დაგწყდა გული?

– როგორ არა, როგორ არა! ამდენი წელია, ყოველდღე ვუდავდი, ვუყურებდი და ვუსმენდი, ვის არ დაწყდებოდა!

– ჩუმად, ბიჭებო – ღიმილს ვერ იკავებს ერთ-ერთი მათგანი – იქნებ მისი სული ისევ აქ არის და გვისმენს!

– იყოს მერე – თავს იმშვიდებს სხვა, სულები საშიშები არ არიან.

– არ არიან, არა? ხოდა დაგიდგება აღსასრულის დღე, და ჯოჯოხეთშიც შენი ბოსი რომ იქნება, მერე ვნახავთ, როგორ გაგივა ცოდვილ სულს ტრაკიდან ოფლი!

– სულებს ტრაკი არ აქვთ ბიჭებო! – მეორედ ერთვება საუბარში ათთითა!

– ეგ როგორ?

– პადრემ თქვა ეკლესიაში, რომ სულებს სქესი არ გააჩნიათ!

– ეგ არ ვიცი, მაგრამ, ვინ იცის, რამდენი ნლის იყო ჩვენი ყვავი?

– ალბათ სამასის, როგორც ვიცი, ყვავები სამას წელს ცოცხლობენ! – იცინიან, ყვავზე ხუმრობენ, თუმცა პირნათლად ასრულებენ დაკისრებულ სამუშაოს. ექვსი საათი დგება თუ არა, იცლება საამქრო, ყველა შინ ბრუნდება! შინ მოდის მამაც, ჩვეული გზადაგზა ნათქვამი ავე მარიათი, ფილანდელი შიშიც იპყრობს! ნეტა რა კავშირშია ყვავის სიკვდილი წარსულ თვითმკვლელობასთან?! – ყველა გარდაცვლილს ვიცნობდი, პასუხობს თავს თვითონვე და ამ ფიქრებში სახლსაც დაინახავს! არ მოსწონს ის, რაც ფანჯრიდან ჩანს! სიბნელე, უფრო სწორად, ნათურები ჩამქრალია, არადა პიერო ყოველთვის განათებული ფანჯრიდან უცდის მამას. ნაბიჯს უმატებს, სირბილშიც კი გადაეზრდება სწრაფი სიარული, ამოვარდნაზე აქვს გული, თუმცა გულზე ვინ ფიქრობს, კარის სახელურს მოიმარჯვებს, ვერ აღებს, უნდოდა, ღია ყოფილიყო, რადგან ამ შემთხვევაში შეიძლებოდა, ტუალეტში ან სახელოსნოში დახვედროდა შვილი! შინ შედის, ჯერ სკოლაში რეკავს, იქ არავინ პასუხობს, შემდეგ პოლიციას იძახებს!

საღამოს რვა საათია, მამა გიჟს ჰგავს, ვერავინ და ვერაფერი ამშვიდებს! ეზოში მეზობლები არიან შეკრებილნი, შინ ორი პოლიციელი პიეროს კლასის ხელმძღვანელსა და სკოლის დირექტორს ესაუბრება! ისინი კატეგორიულად ამტკიცებენ, რომ მთელი დღის მანძილზე თვალით არ უნახავთ პიერო, იგი დღეს სკოლაში არ ყოფილა! სასწრაფო დახმარების ჯგუფი დამამშვიდებელს ათავაზობს მამას, რომელსაც სუნთქვა უჭირს უკვე! სხვები ამშვიდებენ და უყვებიან, თუ როგორ გაქრნენ სხვადასხვა ბავშვები სახლებიდან და რა სასაცილო ადგილებში აღმოჩნდნენ მერე! ვერც ეს ამშვიდებს! მცირედ თვითდაჯერებულობას მხოლოდ ის ფაქტი ჰმატებს, რომ პოლიციამ გაარკვია და იმ დღეს არანაირი უბედური შემთხვევა არ დაფიქსირებულა, რომელშიც თვრამეტ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წლის ბავშვი ფიგურირებდა! არც საავადმყოფოში მიუღიათ ვინმე მსგავსი!

საღამოს ათი საათია, ექიმები მამას ისევ სთხოვენ დამამშვიდებლის მიღებას, უკვე გარდაუვალ აუცილებლობადაც კი მიიჩნევენ, თუმცა საბოლოოდ მამა მხოლოდ წნევის დამწევის ჩაღეჭვას დასჯერდება!

– ხომ არ გიჩხუბიათ? – ეკითხება პოლიციელი!

– არა, არასოდეს – პასუხობს მამა და თან მოწეული სიგარეტის ღერით ახალ ღერს უკიდებს!

– რაიმე უჩვეულო ხომ არ შეგიმჩნევიათ ბოლო დღეებში მისთვის?

– პიერო ზედმეტად გულჩათხრობილია, არ არსებობს მის ირგვლივ უჩვეულობები და სიახლეები.

– შეყვარებული ხომ არ ჰყავს? – ჯერ მამას ეკითხება გამომძიებელი, შემდეგ კი კლასის ხელმძღვანელისკენ გაისერის მზერას! ორივე უარყოფს ამ ფაქტს!

დაუდგენელი არის პოლიციისთვის ბიჭის გაქრობის მიზეზი! წუთებიც და ექიმი პოლიციის ძალის გამოყენებით გაუკეთებს მამას ნემსს! წუთებიც, და სიგარეტიც დაულევა მამას! ეზო თანდათამ ცარიელდება, ქალები შინ მიდიან, კაცები პიეროს ეძებენ ისევ!

მოულოდნელად დაძაბულ სიჩუმეს მანქანის ხმა ფანტავს! მანქანიდან პიეროს ძველი მუსიკის მასწავლებელი გადმოდის, ეზოში გამოსულ მამასთან მირბენს და...

– ნუ ღელავთ, პიერო მანქანაშია, კარგად არის, სძინავს!

მამა მანქანისკენ გარბის, გიჟივით ეცემა შვილს, ხელში აყავს, იხუტებს, კოცნის, რატომ მოიქეცი ასეო, რიტორიკულ კითხვას ისვრის ცაში! მშვიდდება ყველა, სენტიმენტებით ივსებიან მასწავლებლები, ხმაურზე ეზოში დაბრუნებული მეზობლები, პოლიციელები მუსიკის მასწავლებელს უსვამენ კითხვებს! ექიმი ზედმეტად მიიჩნევს თავს და მიდის! მალე ყველა მიდის, შინ მხოლოდ მამა, შვილი და მასწავლებელი რჩება! მასწავლებელი, რომელიც თვლის, რომ ასე გვიან სხვა ქალაქში წასვლას, ერთი ღამით პიეროსთან დარჩენა სჯობია, და რჩება კიდეც!

– გული რომ არ გამისკდა შიშისაგან, მიკვირს! – იწყებს შუაღამით ჩაისთან ერთად საუბარს მამა!

– ვერ წარმოიდგენთ, როგორ გამიკვირდა, როცა კარი გავაღე და პიერო დავინახე! – ამბობს მასწავლებელი!

– ეს რა კარგია, გესმით? – სახე უნათდება უცებ მამას.

– უკაცრავად? – უკვირს მასწავლებელს, – ვერ ვხვდები რას გულისხმობთ, მე, ცხადია, ბიჭის ნილვა გამიხარდა, თუმცა დაუბარებლად რომ მოგექცათ ასე, ამაში, ვფიქრობ, არაფერია კარგი!

– ეგ ხო, ეგ ხო! – გაკვირვებასა და აღფრთოვანებას აჯერებს ერთმანეთში მამა – თუმცა დაუკვირდით, ჩემმა შვილმა დამოუკიდებლად შეძლო ეყიდა ბილეთი სხვა ქალაქამდე, შემდეგ კი, ალბათ კითხვა-კითხვით მოგაგნოთ! ხვდებით? უცხო ხალხს დაელაპარაკა პიერო, ეს მის ცხოვრებაში პირველი დამოუკიდებელი ქმედებაა, არა მისასალმებელი, თუმცა მაინც პირველი დამოუკიდებელი მოქმედება!

– აი, ამაზე არ მიფიქრია – ეღიმება მასწავლებელს.

– თქვენც გელაპარაკათ რამე? – კითხვას სვამს მამა.

– რა თქმა უნდა, – ღიმილით პასუხობს! – ბევრი კითხვა და მოსაყოლი ჰქონია დაგროვებული, ისიც მითხრა, რომ კლოუნებს კერავს, ერთი მაჩუქა კიდეც, მთელი ცხოვრება შევინახავ!

– რა გკითხათ? – ინტერესდება მამა!

– უცნაური კითხვა კი დამისვა, სიმართლე გითხრათ, არ მოველოდი ასეთ რამეს! იესოზე მკითხა, აინტერესებდა, ხალხი, [illegible] ჯვარზე მიალურსმა ის, სანაცვლოდ [illegible] ებასა და ფულს რატომ სთხოვდა! იესოს ხომ ეს ლურსმნები ატკენდა და გაბრაზდებოდაო, გაბრაზების სანაცვლოდ რატომ უნდა დახმარებოდა ყველასო?! მე კი გავოცდი ამ კითხვაზე, ვუპასუხე, რომ ის კეთილია, რომ ადამიანთა ცოდვების გამო ეცვა ჯვარს, რომ ამ ლურსმნებით გამოისყიდა სხვათა ცოდვები და სიმართლის გზა და ადგილი დაუმკვიდრა კეთილ ადამიანებს!

მასწავლებელი აღარ უყვება მამას მეორე კითხვაზე, ერიდება, რადგან პიერომ ჰკითხა, არის თუ არა მამაც კეთილიო! ამასობაში ჩაიც დაილია, მამა საკუთარ ოთახს უთმობს მასწავლებელს, თვითონ პიეროს ლოგინის ქვეშ ეხვევა ძველ, საძილე ტომარაში, ბიჭის სუნთქვას უსმენს, ორჯერ თუ სამჯერ შეაღვიძებს კიდეც, როცა ჩასუნთქვას ან ამოსუნთქვას შეაგვიანებს ბიჭი. ასეთ განცდასა და ნერვებთან ომში ეძინება იმ ღამით მამას!

6

დილით, მუსიკის მასწავლებელი შაბათის წირვაზე მამა-შვილთან ერთად წასვლის სურვილს გამოთქვამს, მიდიან კიდეც, თუმცა მიუხედავად იმისა, რომ მამა ფიქრობს, რომ მასწავლებელთან ვიზიტის შემდეგ პიერო ეკლესიაშიც შევა ვინმესთან კონტაქტში, არაფერი იცვლება, ბიჭი სკამზე ზის გაუნძრევლად და ჯვარზე გაკრულ იესოს უყურებს შეუსვენებლად!

– შეგიძლიათ, სანამ კონფესიონალში აღსარების ჩასაბარებლად შევალ, მანამ პიეროს მიხედოთ? – თხოვს მამა მასწავლებელს!

– რა თქმა უნდა, აბა სად უნდა წავიდე – ეღიმება და ბიჭს გადაუსვამს თავზე ხელს!

მამა ცხოვრებაში პირველად არის მზად, რომ საკუთარ ცოდვებზე ისაუბროს, რადგან პირველად მოხდა ისე, რომ ცუდს ელოდა და არ გამართლდა მოლოდინი. აი, მაშინ, როცა მეგობრის წერილი ნახა და წამებში შევარდა საავადმყოფო-ნოში, ან მაშინ, როცა სამსახურში დაურეკეს, შენი ცოლი ცუდად არისო, და შინ მისულს მკვდარი დახვდა! აი, პიერო კი, რომელზე ნერვიულობამაც ლამის სიგიჟემდე მიიყვანა, უვნებელი დაუბრუნდა შინ!

მადლობელია ამ ყველაფრის გამო ღმერთის მამა! მადლობის ნიშნად, ცოდვებს ამხელს, უფრო სწორად, საკუთარ ცხოვრებას ყვება, ბოლოს კი პადრეს ეკითხება, თუ რა არის მასში ცოდვა და რა სიკეთე!

– ეგ როგორ მოგივიდათ აზრად? – შიშიც კი

ეტყობა პადრეს ხმაში, იმდენად ზარავს მიცვალებულის მკლავზე სვირინგის გაკეთების ეპიზოდი!

– ხომ გითხარით, მთელი ცხოვრება ამაზე ოცნებობდა, ამბობდა, ისე არ მოვკვდები, კლო... – ჩუმდება, ნამიერად სხვაგან გაურბის გონება. – კლო – იმეორებს ისევ და ამჯერადაც ვერ ამთავრებს სიტყვას! – კლოუნი უნდა დავიხატოო? – საკუთარ თავს ეკითხება ბოლოს თითქოს!

– ყველაფერი რიგზეა? – კითხულობს პადრე!

– მხიარულებისთვის შექმნილი ქმნილება, რომელიც დიდ შიშს ჰგვრის ადამიანებს! – იხსენებს მეგობრის სიტყვებს მამა, და პადრეს ხმას ყურსაც არ უგდებს!

– რა ბრძანეთ? – არ ნებდება პადრე.

– აჰმ, არაფერი – პასუხობს მამა – უნდა წავიდე, სხვა დროს გავაგრძელოთ! – ამბობს და კონფესიონალიდან ისე გამოდის, თითქოს დროებითი სიკვდილი განიცადა და ჯოჯოხეთი დაათვალიერა ისეთი, როგორიც სინამდვილეში არის! ეკლესიიდან გადის, სიგარეტს ეწევა, და იხსენებს ისევ ყველაფერს, ცოლს, მეგობარს, ჯვავს, – ყველას, ყველას სიკვდილს აქვს ერთი დიდი საერთო, და ეს კლოუნია, კლოუნი, რომელსაც მკლავზე დაახატავენ მეგობარს, კლოუნი, რომლის კოსტუმსაც სიკვდილის წინ კერავს ცოლი, და ცირკის ბილეთები, რომელსაც ყვავი ჩუქნის სიკვდილის წინ! ახლა კი... ახლა პიერო, რომელიც კლოუნების შეკერვას ცდილობს. მამა თვლის, რომ იმ მისტიურ საფრთხეშია ბიჭი, რომელსაც ეს-ესაა წიაგნო, კლოუნის სინდრომი დაარქვა და ლიად მიუჩინა შიშის მშობელ მუცელში კუთვნილი ადგილი!

მუსიკის მასწავლებელი ცხადია, ხვდება, რომ კონფესიონალეში ყველაფერი კარგად არ აწყობილა, თუმცა აღარ აპირებს ამ ყველაფრის გამოძიებას. მას, ცხადია, უყვარს პიერო, თუმცა უკვე ზედმეტად დაღლილია ამ ურთიერთობით, ერთი სული აქვს, სადგურამდე მივიდეს, და შინისკენ გაუყვეს გზას იმ იმედით, რომ აღარასოდეს დაუკაკუნებს მოულოდნელად ბიჭი.

სადგურამდეც მიდიან, მასწავლებელი მისი ქალაქისკენ მიმავალ ტრანსპორტში ჯდება, პიერო ხელს უქნევს, ხელს უქნევს ტრანსპორტიდან ისიც, ბიჭს ამაზე ეღიმება, ღიმის მორიდან მასწავლებელიც, მხოლოდ მამა არის დაღვრემილი, და მიეფარება თუ არა ტრანსპორტი თვალს, იგი პიეროსთან ლაპარაკს იწყებს!

– შვილო, ახლა რასაც გეტყვი, არ მოგეწონება, თუმცა, როგორც ყოველთვის, უნდა დამიჯერო, რადგან ესეც, როგორც სხვა ყველაფერი, შენი კარგად ყოფნის გამო უნდა მოხდეს!

– რა უნდა მოხდეს, მამა? – ინტერესდება პიერო,

– მე ველარ მოგიტან ნაჭერსა და ბამბას, პიერო, შენ კლოუნების კერვას თავი უნდა დაანებო!

– რატომ? – კითხულობს გაკვირვებული ბიჭი, – ფული არ გაქვს?

– არა, პიერო, ფული არაფერ შუაშია, უბრალოდ, შენ თავი უნდა დაანებო მათ კერვას, უნდა დამიჯერო, როცა გეუბნები, რომ შენთვის უკეთესია ასე! ძალიან გთხოვ, აღარ გავაგრძელოთ ეს თემა!

– გავიგე – ამბობს დაღონებული, ხელჩაკიდებული მიჰყვება მამას, და უკვე მონატრების უცნაურ გრძნობას დაატარებს! გრძნობას, რომელიც თამამად უმხელს, რომ ველარასოდეს შეკერავს კლოუნს, ველარასოდეს!

7

შინ დაბრუნებულებს ცუდი ამბავი ხვდებათ. მეზობლად მცხოვრები კახპა ქალის ქმარი, ლოთი კაცი მომკვდარიყო, დილით ეპოვათ ბაზართან მკვდარი. მამა პიეროს სახლის გასაღებს აძლევს, შინ უშვებს, თვითონ კი მეზობელთან შედის სამძიმარზე! ეზოში ახალგაზრდები არიან თავმოყრილი, მათგან მოშორებით, სახლთან უფრო ახლოს უფროსი კაცები დგანან, მათთან მიდის მამა!

– როგორ მოხდა? – კითხულობს შეწუხებული სახით

– ბაზართან იპოვეს დილით, როგორც ჩანს, იმდენი დალია, რომ ველარ გაუძლო გულმა, ან ღვიძლმა, ან... ან არ ვიცი, თუმცა აღარ მგონია ამას მნიშვნელობა ჰქონდეს – პასუხობს მეზობელი.

– გული და ღვიძლი კი არა – ეპასუხება სხვა მეზობელი – აი, ამის ქმარი რომ იქნები, მოკვდები კაცი, აბა რა იქნება? – ამბობს და კაცებს მიანიშნებს ოთახისკენ, რომლიდანაც კახპა ქალის ისტერიული კივილი გამოდის!

– შემეცოდა, – ამბობს მამა. – ყველა ცოდვა არის, ვინც კვდება.

– იცი, ჩემი რა მაგარი ძმაკაცი იყო? – აგრძელებს საუბარს მეზობელი, რომელიც კაცის სიკვდილს ცოლის უსაქციელობას აბრალებს – სულ ყველაფერი ვიცოდით ერთმანეთზე ბავშვობიდან, ახლა ნახეთ, დავასაფლავებთ თუ არა, სახლს გაყიდის ეს ქალი.

– საიდან იცი? – ეკითხება სხვა

– აბა, რა ვიცი, მეტი? – ტრიალდება იმ სხვისკენ, ვინც კითხვა დაუსვა – ხომ გითხარი, ერთმანეთზე ბავშვობიდან ყველაფერი ვიცით-თქო. დიდი ხანია უნდა ამ სახლის გაყიდვა ამ ქვრივობით გახარებულ ნაგავ ქალს. შვილთან წასვლა უნდა, კარგ ქვეყანაში კარგი და მდიდრული ცხოვრება. აბა, რა! ეს ცხონებული კი არ ნებდებოდა, აქ უნდოდა ყოფნა, და ჰა! ეს აქ დარჩება, ქალი კი გაუყიდის სახლ-კარს და წავა.

– კარგი, დამშვიდდი – მხარზე ხელს დაადებს მამა – ღმერთის ნება ასე იყო ალბათ.

– დალევა მინდა – ამბობს მეზობელი და გარდაცვლილი ძმაკაცის სახლში შედის.

– დროებით დაგტოვებთ – ეუბნება შეკრებილ კაცებს მამა და შინ მიდის. პიერო ამჯერადაც ფანჯარასთან ელოდება! უხარია მამას, რომ გაითვალისწინა ბიჭმა თხოვნა, რომ სახელოსნოს არ მიაშურა ეგრევე!

– ახლა რამე შევჭამოთ – ეუბნება პიეროს – და სალამოს ის ოთახი მივალაგოთ, სადაც კლოუნებს კერავდი, გავათავისუ-

ფლოთ ოთახი ზედმეტი ნივთებისგან. ვიცი, ახლა გული გწყდება, თუმცა როცა გაიზრდები, მიხვდები, რის გამო მოგექეცი ასე!

პიერო უხმოდ ჯდება მაგიდასთან. მამა კვერცხს წვავს პამიდორსა და ძეხვში, – გემრიელად მიირთვი – ღიმილით ეუბნება შვილს და ამაოდ ელის შემხვედრ ღიმილს მისგან!

ადრე, როცა მეგობრებთან ერთად მოგზაურობს, სწორედ იმ დღეს, როცა მის მომავალ ცოლს გაიცნობს და ღამით საკუთარ ნომერში წვება დასაძინებლად, სიზმრად ცხენს ნახულობს მამა! მინდორში დარბის ცხენი. შეიძლება ცაზე მზეა, ან წვიმს, შეიძლება მინდორი არც მწვანეა და არც ყვითელი, არაფერი ახსოვს დეტალების შესახებ, მხოლოდ ის ახსოვს, რომ ცხენი ესიზმრა, ოღონდ არა მხოლოდ იმ ღამით, ეს დიდხანს გაგრძელდა. ალბათ ორ თვემდე მეტი დრო დარბოდა სიზმარში ცხენი! ამ ამბავზე ახლა ფიქრობს საწოლში ახალგაღვიძებული, ეშინია, რომ ისევ განმეორდება ამგვარი ციკლი, ოღონდ ამჯერად ცხენების ნაცვლად კლოუნებზე!

ყველგან ბნელა, ერთი პატარა წითელი წერტილი ჩანს შორს, მისკენ მიიწევს მამა, ნელ-ნელა იზრდება წერტილიც, რომელიც სინამდვილეში კლოუნი აღმოჩნდება! ასევე ნელ-ნელა მკაფიოვდება კლოუნის ხმა, რომელიც შიშნარევად იცინის! მისკენ მიიწევს მამა, არ უნდა მიახლოება, თუმცა საკუთარ თავს ვერ აკონტროლებს სიზმარში. მიდის, კლოუნი უკვე რამოდენიმე ნაბიჯზეა, ის სიცილს უმატებს, მამას უფრო და უფრო აშინებს და როდესაც შიში ან უნდა გამართლდეს, ანდაც უნდა გაიფანტოს, ეღვიძება ოფლში გაწურულსა და შეშინებულს, ეღვიძება, ჯერ ცხენები ახსენდება, მერე პიერო, ოთახიდან გადის, ბიჭს დახედავს, სუნთქვას უმოწმებს! მშვიდად სძინავს ბიჭს. მამა ოთახს ტოვებს, ენევა, ისევ ცხენებზე ფიქრობს, ცხენებიდან ყურადღება ფანჯარაში დანახულ გარდაცვლილი მეზობლის სახლზე გადააქვს! – ალბათ ახალი ნაცნობის სიკვდილმა შემაშინა – ამბობს ბოლოს და საწოლში ბრუნდება!

თუმცა ეს შიში ნელ-ნელა ვითარდება მამის მუცელში. სიზმართა ციკლიც მართლდება. პიეროც ამ ნერვიულ აშლილობას ხელს უწყობდა თავისი ქმედებით, რომელიც ძალიან ჰგავს იმდროინდელ ბიჭს, რომელსაც პიერო კი არა, თავისი ნამდვილი სახელი ჰქვია! პირველ რიგში შვილის მოწყენილობის მოგვარებას ცდილობს მამა, და სამსახურიდან საჩუქრებით ბრუნდება! რა აღარ მოაქვს, ბურთი, საფეხბურთო გუნდის ფორმა, ფერადი კუბიკებით ასაწყობი სახლი, დარცი, თოფი, რომელიც რეზინისთავიან ტყვიებს ისვრის და კედლებსა და მინებზე ეწებება! ერთ საღამოს კი, საერთოდ ველოსიპედი მოჰყავს შვილისთვის, რომელიც ლოგინში ჩაძინებული ხვდება მამას! შეშინებული შეაღვიძებს, პიერო ძილ-ბურანშია, ვერაფერს იგებს, მამა ხელში აიყვანს და საწოლში შეაწვენს, მაგრამ დილით, როდესაც ბიჭს ველოსიპედი ხვდება და ამაზეც კი არ გამოხატავს რეაქციას, მამა ბრაზდება, მივარდება შვილს, მხრებზე ხელს მოსდებს, შეაჯანჯღარებს...

– დაწყევლის თოვლისკაცმა, რა ჯანდაბაა, ბოლო დღეებია რომ ვერა და ვერ მოვიგე შენი გული, ამდენ რამეს გჩუქნი, სანაცვლოდ კი მხოლოდ ღიმილს ვითხოვ, რა გინდა ღიმილის სანაცვლოდ, რა ჯანდაბა გინდა? მითხარი, მითხარი, დაწყევლოს თოვლისკაცმა!

– არაფერი არ მინდა მამა! – ეშინია პიეროს, თუმცა რამოდენიმე წამში ნაძალადევად, ხათრით იცინის და ამით უფრო აცოფებს ისედაც სიგიჟემდე მისულ მამას!

– არაფერი?! – ბიჭს ხელს უშვებს და კედელს მიარტყამს ფეხს. კედლიდან დარცი ვარდება, ახლა მას დაარტყამს ფეხს მამა, დარცი დივანის ქვეშ შესრიალდება! ისრები წყდება და რჩება დივანის ფეხებთან! ბიჭს ეს არ აღელვებს, ისრებსაც დივანის ქვეშ ყრის, ამჯერად უფრო გაბედულად ულიმის მამას!

– არ იდარდო, მამა, მე არაფერი არ მინდა!

სიგარეტს უკიდებს, ცდილობს, დამშვიდებას! ჩაის სვამენ, ადრეა, თუმცა სკოლაში მიჰყავს პიერო, სკოლის შენობასთან წოუზოდიშებს კიდეც დილანდელისთვის.

– ცოტა გავბრაზდი და საკუთარი ნერვები ველარ მოვთოკე, თორემ ხომ იცი, ჩხუბი არ მჩვევია, შვილო! – ამბობს მამა და სამსახურში მიდის, თუმცა იქაც ვერ ასცდება იმას, რაზეც ამბობს, რომ არ ჩვევია, ანუ ჩხუბს!

– უნდა მაპატიოთ ბიჭებო, დღეს ადრიანად გტოვებთ, – ამბობს ერთ-ერთი მუშა, რომელსაც მეტსახელად ცეცხლს ეძახიან. – ცოლი მყავს ავად.

– შენ მიზეზები არ გელევა – ჩაილაპარაკებს ათთითა, რადგან ეს მართლაც არ არის მისი პირველი ადრიანად შინ წასვლის ფაქტი.

– რისი თქმა გინდა მაგით? – ეპასუხება ცეცხლი, რომელმაც გაიგონა ათთითას არც თუ ისე ჩუმი ჩალაპარაკება!

– არაფრის, გარდა იმისა, რომ ბევრი შეკვეთა უნდა დავამთავროთ დღეს, შეიძლება დარჩენაც მოგვიწიოს სამუშაო საათების შემდეგ, შენ კი ასეთ დროს მაინც უნდა დაატანო თავს ძალა და დარჩე, მაშინ, როცა ყველას და საქმეს სჭირდები!

– უკვე გითხარი, ცოლი მყავს-მეთქი ავად – თავს იმართლებს ცეცხლი.

– გრიპით? – ირონიას ურევს ათთითა.

– არა, გრიპით არა – ტონის აწევა და აგრესია იგრძნობა თანდათან მოქიშპეთა იმაში – თუმცა ამას რა მნიშვნელობა აქვს, მე მას ვჭირდები და უნდა წავიდე!

– ეგრე ჩემი პიეროს გამო რომ ყოველდღე გავაცდინო სამსახური, მოგეწონება? არ მესმის, შენ ნემსი ხარ თუ სიცხის დამწევი აბი? საღამოს ნახვალ სხვებთან ერთად! რამე სერიოზული რომ იყოს, არც მოხვიდოდი და გაგიგებდით კიდეც!

– შენი პიერო დაბადებიდან ეგრეა, მე კი მალე მოვარჩენ ცოლს.

– რა თქვი? – ტონს დაუწევს აქ მამა – რა თქვი შე ნაბიჭვარო? – სამუშაო იარაღს დაზგაზე დებს და მისკენ მიდის სწრაფი ნაბიჯებით.

ცეცხლი იბნევა, სიამოვნებით წაიღებდა ახლა სიტყვებს უკან, მხოლოდ იმიტომ რომ ნანობს, და ხვდება, რომ სისულელე წამოროშა, თუმცა ახლა უკან დახევას უკადრისობს და ის ვთქვი, რაც გაიგონეო, ამბობს!

დამთავრებულიც არ აქვს ეს სიტყვა, რომ სახეში ხვდება გამეტებით მოქნეული მუშტი, რამდენიმე ნაბიჯით უკან დაიხევს ინერციით, მერე თვითონაც მოიქნევს, თუმცა ათთითა იცილებს და იაევ ურტყამს, ამჯერად ტანში. ახლა ცეცხლი ფეხს იშველიებს და წვივში ურტყამს გამეტებით მეტოქეს, მაგრამ ამასობაში ისევ ხვდება სახეში და აქ უკვე წაიქცევა. მალე სხვებიც გააშველებენ, ბრძოლა სულ 5-6 წამს გაგრძელდა.

– დასწყევლოს თოვლისკაცმა – ამბობს ათთითა იმ დღეზე, თუმცა ის დღე იყო სწორედ ბოლო, როდესაც მას მისი ზედმეტსახელი, ათთითა შეესაბამებოდა.

ჩხუბის შემდეგ ცეცხლმა მაინც თავისი გაიტანა და შინ წავიდა ცოლთან. მუშები გაორმაგებული ძალით შეუდგნენ საქმეს, და ჯერ ნახევარიც არ მიელიათ, რომ შვილის პრობლემებზე, მის გონებაში ახლახან დაბადებულ კლოუნებზე, ჩხუბსა და ხეივის ტკივილზე ერთბაშად ჩაფიქრებული ათთითა დაზგას ორ თითს უტოვებს. იმ დღეს საამქროში დარჩენილი მუშები ხალხსაც კარგავენ და დროსაც. მამა სასწრაფო დახმარების მანქანას მიჰყავს საავადმყოფოში, გაუწმენდენ ხელს, გაუკერავენ, გამაყუჩებელსაც გაუკეთებენ და ეუბნებიან, რომ გაუმართლა, მყესები რომ არ გადაიჭრა.

– ვინ იცის, პასუხობს მამა.

შინ დაბრუნებული ბრაზობს შვილზე, რომელიც არც კი ეკითხება თითების ამბავს, ბოლო დროა, პიერო სულ მოწყენილი ზის, ჭამის დროსაც უემოციოდ უსვამს კოვზს ან ჩანგალს საინზე, მერე ნელ-ნელა ილუკმება. არც იცინის, არც წყენის მიზეზს ამბობს.

– რა გჭირს – ეკითხება მამა, რომელიც მოთმინებიდან გამოჰყავს შვილის დეპრესიას, თუმცა მიზეზი მან ხომ კარგად იცის, პიეროს კლოუნების კერვა ენატრება, ამის უფლებას კი არასოდეს მისცემს შვილს!

8

ისევ ის წერტილი, რომელიც თანდათან იზრდება და კლოუნად იქცევა, ისევ ის სიცილი, ყველაზე ბოროტი სიცილი, რაც შეიძლება მოისმინო, ისევ შიში და ბოლო წამს გაღვიძება. პიეროს ოთახისკენ მიდის მამა, ბიჭს ისევ მშვიდად სძინავს, ეწევა, ფანჯრიდან იყურება. – რა დრო მოსულა – ჩაილაპარაკებს, როდესაც ფანჯრიდან დანახულ მეზობლის სახლთან მოყვანილ მანქანებსა და მუშებს დაინახავს.

– ხედავ, პიერო – ეუბნება მამა ბიჭს, რომელიც ეს-ესაა ფეხზე ადგა და ოთახში გამობანდალდა საძილე ტანსაცმლით, – ახალი მეზობლები გადმოვიდნენ.

ბიჭი დუმს, მისთვის სულერთია, იგი ტუალეტში [illegible] და მარტო ტოვებს ოთახში მამას, რომელიც თავის [illegible] ამ ამბავმა და ერთი გვარიანი მუშტი უთავაზა კედელს. პიეროს ტუალეტიდან გამოსვლის შემდეგ თვითონ [illegible] წესრიგებს, ტანსაცმელს ჩაიცვამს და მეზობლის [illegible]

– ბიჭებო, ვინ იყიდა სახლი? – ეკითხება იქვე ჭიანჭველებივით მოფუსფუსე მუშებს.

– სულ ერთი წუთით დამელოდეთ, ახლავე გამოვალ და გაგაცნობით, – ისმის სახლიდან ხმა. როგორც ჩანს, ახალ მეზობელს ფანჯრიდან მიუვიდა ხმა, ფიქრობს მამა. წამებში კარიდან მამაკაცი გამოდის, წელს ზემოთ შიშველია, თუმცა მაისურს იცმევს, მაგრამ ჩაცმამდე მამა შეხედავს მის მოხატულ სხეულს, შემდეგ სახეზე მიაშტერდება.

– გამარჯობა – ამბობს ახალი მეზობელი და ხელებს იფერთხავს, რომ ჩამოსართმევად გაუწოდოს მამას.

– გა...გაგიმარჯოს – ენა ებმის მამას.

– კარგად ხართ? – უკვირს მეზობელს – აქამდე ხომ არ შევხვედრივართ ერთმანეთს?

– აა, არაა, – პასუხობს და იმასაც ამატებს, რომ აგვიანდება შვილის სკოლაში გაშვება. შინისკენ მიდის, შინ შესვლამდე ერთხელ კიდევ გახედავს მეზობელს, მერე ფეხზე იჩქმეტს იმ იმედით, რომ სძინავს და გაეღვიძება, თუმცა ფეხი ეტკინება და ხვდება, რომ არაფერი ელანდება, სახლი მის მეზობლად იმ მხატვარმა იყიდა, რომელმაც მისი ბენდის გარდაცვლილ წევრს კლოუნის გამოსახულება ამოუსვირინგა სხეულზე.

სამსახურისკენ მიდის, ნელ-ნელა ეჩვევა ცალ ხელზე ამ[illegible] თითით მუშაობას, თუმცა ეს რა სადარდებელია მისთვის?! ახლა უფიქრია, რომ ახალ გამოცდას უწყობს ცხოვრება. ოხ, ეს კლოუნები – გაიფიქრებს და ეწევა, აღარ იცის რა იფიქროს, რა მოიმოქმედოს, რით უშველოს საკუთარ შიშს, სიზმრებს, მოწყენილ შვილს და როგორ შეეჩვიოს ახალ მეზობელს შორეული წარსულიდან.

– უბრალოდ დამთხვევაა – ეუბნება საკუთარი თავი.

– არ არსებობს ამდენი დამთხვევა – პასუხობს თვითონვე და სამსახურისკენ ჩქარობს.

– სწორედაც რომ დამთხვევაა, მიეცი ბიჭს უფლება, კლოუნები კეროს, არაფერი დაშავდება ამით.

– არასოდეს – უბრაზდება საკუთარ თავს.

– ნუთუ არ გახსოვს, რა ბედნიერი იყო პიერო, როცა სახელოსნოში მუშაობდა? – ახალი ძალა მთააგონა თავს, თუმცა მარცხდება, ისე სასტიკად, როგორც არავინ დამარცხებულა, რადგან სახელს ეყრდნობა, მიჰყვება, მიჰყვება, – პიერო, პიერო, პიერო – იმეორებს გიჟივით – პიერო, პიერო, სახელი პიერო, კლოუნის სახელი პიერო, კლოუნის სახელი პიერო... პიერო აღარ უნდა ერქვას ბიჭს – დაასკვნის ამას და სამსახურის შენობის ეზოში შედის.

მშვიდად და უხმოდ იწყებს ხალხი მუშაობას, ათთითას, უფრო სწორად, ყოფილი ათთითასა და ცეცხლის ჩხუბის ამბავი ჯერაც უხერხულ სიტუაციას ქმნის საამქროს კედლებში. ღრიალებენ მხოლოდ დაზგები, და სუნი დგას ირგვლივ ნაბლის, მოჭრილ ბუსუსებთან ერთად. ასეთ სიჩუმეში უფრო მძაფრად იგრძნობა ნაბლის სუნი, – სიკვდილის ყველაზე გემრიელი სუნი ხეებს აქვთ – ფიქრობს მამა და ახლახან დამთავრებული ფანჯრის ჩარჩო გარეთ გააქვს გასალაქად. საამქროს ეზოში იშვიათი სტუმარი შემოდის, ბახალა, გარდაცვლილი ყვავის შვილი და მემკვიდრე

რომელიც არც მამასავით ანჩხლი და ავია, არც საქმეზე შეყვარებული, ზედმეტსახელიც მხოლოდ ყვავის შვილობის გამო ქვია. იგი დინჯად ესალმება ათთითას, მწუხარებას გამოთქვამს მისი თითების გამო და გვერდზე გაიხმობს სასაუბროდ.

– ხომ ყველაფერი კარგად არის? – კითხულობს მამა.

– ვერ მოგიტანეთ კარგი ამბავი, – დაღონებული პასუხობს ბახალა და სიგარეტს ამოიღებს, ხელქვეითსაც აწვდის, მამა ართმევს, უკიდებს და აკანკალებული ხმით ეუბნება, რომ უსმენს, თუმცა სანამ ამბავს მოისმენს, მილიონი აზრი გაურბენს თავში: ალბათ პიეროს შეემთხვა რამე – ფიქრობს მამა, – მაგრამ იქნებ ცოცხალი არის მაინც და ძალიან ცუდიც არაფერია, მაგრამ ცუდი ამბავია, თანაც არ ჩქარობს მოყოლას, მაგრამ იქნებ უბრალოდ ავად არის, იქნებ საავადმყოფოში უნდა იყოს რამდენიმე დღე და გამოწერენ, იქნებ უბრალოდ ძველებურად დაიკარგა, თუმცა ამჯერად მაინც ხომ იცის, სად უნდა ეძებოს? ეგეც არ არის საშიში, ნეტა რა მოხდა, რა მოხდა... რა მოხდა... – ფიქრები ჭამს მამას, ვერ ისვენებს, რამოდენიმეწამიანი პაუზა საუკუნედ გაიწელა,

– თუ ყველაფერი კარგად იქნება, დებ პირობას, რომ ბიჭს კლოუნების შეკერვის უფლებას მისცემ? – ეკითხება საკუთარი ეგო მამას, მაგრამ სანამ პასუხს გასცემს, მანამ ბახალას ხმაც ესმის უკვე გონებასთან ერთად, თვალებდაბინდულს.

– იმ ბიჭს, ცეცხლს რომ ეძახით, ცოლი მოუკვდა ათთით! – ღრმად ჩაისუნთქა, სიგარეტს ნაფაზი ამოარტყა და – ერთი საათის წინ მოუკვდა – ესეც დაამატა.

– პიერო? ჩემი პიერო კარგად არის? – თითქოს უმნიშვნელო ამბავს ისმენს, ისე ცვლის თემას მამა.

– რა გჭირს ათთით, პიერო, შენი ბიჭი ხო? რა ვიცი, კარგად უნდა იყოს, მე არაფერი ვიცი მასზე, მაგრამ გაიაზრებ ახლა, რაც გითხარი? იმ ბიჭს, ცეცხლს, ცოლი მოუკვდა და ვინმემ უნდა უთხრას ამის შესახებ.

– ხოო – ამოიოხრებს მამა – რა ჯანდაბაა, დასწყევლოს თოვლისკაცმა, როგორი ახალგაზრდები არიან, საშინელი ამბავია, საშინელი.

– შეგიძლია უთხრა? – ეკითხება ბახალა.

– არა – პასუხობს მაშინვე – არა, ვეტყოდი, ამასწინათ, ზუსტად იმ დღეს, როცა თითები გადავიჭერი, ჩვენ ვიჩხუბეთ და არც კი შევრიგებულვართ.

– რა გაეწყობა, მე მომიწევს თქმა – ამბობს დაღონებული უფროსი და საამქროს შენობაში შედის.

მამა შორიდან უყურებს, როგორ მივა ბახალა ცეცხლთან, როგორ დაადებს მხარზე ხელს, წამებში ცეცხლი ჩაიმუხლება, სახეზე ხელს აიფარებს და ტირის, ბიჭები გარს ეხვევიან უხმოდ, არავინ იცის, რა თქვას, რით ანუგეშოს, ერთი გულში იკრავს, ერთი ხელს უჭერს ხელზე, მამა კი შორიდან უყურებს მორიდებით. მერე ნელნელა მიახლოებას ცდილობს, ზედმეტად ნელაც კი, თუმცა ამ მიახლოებისას, ერთი საშინელი აზრი დაუბუდდება თავში.

„კლოუნებთან ხომ არაფერი ჰქონია ბოლო დროს საერთო?„ რა მოხდება, როცა ატირებულ ცეცხლს მიუახლოვდება, ეს კითხვა რომ დაუსვას? იცის, რომ სირცხვილია, უხერხული, თუმცა ტუჩები უთრთის, სხეულში უცხო მხეცი ჰყავს ჩასახლებული, რომელიც შიგნეულობას უჭამს და შიგნიდან ამოსძახის, „შეეკითხე, შეეკითხე და როცა დადებით პასუხს მოისმენ, შენი ყოველი ქმედების გამართლება ნაპოვნი იქნება, შეეკითხე, შეეკითხე„ მძვინვარეა მხეცი და დაუნდობელი. რატომლაც ახლა, ასეთ შეუფერებელ დროს, თვალწინ გაუვლის მამას კადრი, თუ როგორ აღვიძებს პიეროს ღამღამობით იმის შესამოწმებლად, ხომ არაფერი უჭირსო, ან წამით თუ დააგვიანებს ბიჭი ამოსუნთქვას, როგორ იწელება მისთვის ეს წამი ერთ დღესაც უფრო რომ გაიწელოს? უსასრულოდ რომ გაგრძელდეს? ვერა, სახეგათეთრებულ პიეროს ვერ დაინახავს, მერე რა, რომ ასეთი მეგობარი და ცოლი უკვე ნახა, ამ სიკვდილებმა ძალაც კი მისცა, შიშით ამოუვსო მუცელი, თუმცა ძალა მისცა, პიერო კი სულ სხვაა, ის არის, ვის გარეშეც არც არაფერს წარმოადგენს, ვის გარეშე თავიც ვერ წარმოუდგენია, მოკვდება, თავს მოიკლავს, ისევე როგორც მისმა ცოლმა და მეგობარმა მოიკლა თავი. ისიც ასე იზამს, მოკვდება და არ შეხედავს პიეროს, რომელიც არ აპირებს ამოსუნთქვას.

იქნებ საბანი ახურავს ისე, რომ სუნთქვა არ ემჩნევა? საბანს გადახდის, ბიჭი შეირხევა, მძინარეა და ხელის ფათურით ეძებს საბანს, რადგანაც სცივა. მამა ერთხანს უყურებს, მერე დააფარებს, და ოთახიდან მშვიდად გადის მოსაწევად.

„კლოუნებთან ხომ არაფერი ჰქონია ბოლო დროს საერთო? შეეკითხე, შეეკითხე„ მძვინვარებს მხეცი, და მართლაც, მიუახლოვდა თუ არა, სული ჩაითქვა კითხვის აღმოსათქმელად, და ჰკითხავდა კიდეც, უეცარი ტკივილი რომ არ ეგრძნო ლანვზე. არ იქცევა, ინერციით იხევს რამდენიმე ნაბიჯით უკან, და უხმოდ ამტერდება ცეცხლს, რომელიც იგინება და მისკენ იჰაჩება საჩხუბრად. სხვები აკავებენ.

– გრიპი არა? – ღრიალებს და მუშტს, რომელიც ნელან დაარტყა ათთითას, ისევ იღერებს, – მხოლოდ გრიპი და სხვა არაფერი, ხო?

სამსახურიდან ადრიანად მიდის ყველა, ბახალა უშვებს მუშებს, რომ გვერდში ედგნენ ცეცხლს მძიმე წუთებში, თვითონაც მიჰყვება, მხოლოდ მამა ბრუნდება შინ, რათა ისევ არ გააღიზიანოს ერთ დროს მეგობარი ცეცხლი.

9

– ჰეი, მეზობელო – ესმის მამას ხმა და ახალი მოსახლისკენ მიიხედავს. კაცი მისი საშიში წარსულიდან მისკენ მოიწევს მოწიწებული ღიმილით და თავაზიანად ართმევს ხელს.

– ბოდიშს ვიხდი მაშინდელისთვის, ბოლო დროს იმდენი პრობლემა მაქვს, ცოტას ვიბნევი – ამბობს მამა და ამით ხსნის გადმოსვლის პირველ დღეს საკუთარ საქციელს.

– ეგ არაფერი, დავივიწყოთ – ამბობს მხატვარი და მხარზე მოხვევს ხელს ისე, რომ აშკარად თავისი სახლისკენ მიუძღვის. – იმედია, დრო გაქვთ, თითო ჭიქა რომი რომ მივირთ-

ვათ, თანაც ერთ მნიშვნელოვან საქმეზე მინდა გელაპარაკოთ.

– სიამოვნებით – პასუხობს მამა და ცდილობს, ძირფესვიანად დაფაროს შიში.

– ძალიან კარგი – ეღიმება მხატვარს.

პიერო ფანჯრიდან უყურებს მამასა და მეზობელს, მამაც გახედავს პიეროს და ხელით ანიშნებს, რომ მალე დაბრუნდება. არ წყინს პიეროს, მას ფარული გეგმები აქვს უკვე მხატვართან, რომლის გაცნობაც მამის მოსვლამდე უკვე მოასწრო, და ფიქრობს, რომ მას შეუძლია მამის დაყოლიება იმ მძიმე საკითხზე, რასაც პიეროსთვის კლოუნების კერვის მიცემის უფლება ჰქვია.

– შენ დახატე? – ეკითხება პიერო მკლავზე ამოსვირინგებული გველეშაპის დანახვისას ახალ მეზობელს.

– დიახ, პატარა კაცო, მე დავხატე – პასუხობს მხატვარი და შინ იპატიჟებს.

– მე კლოუნებს ვკერავ, მაგრამ მამა აღარ მაძლევს უფლებას. ჩუმად შევკერავდი, მაგრამ ბამბა გამომელია. – შესჩივლებს პიერო მეზობელს.

– რატომ აღარ გაძლევს? – უკვირს მხატვარს და ლიმონათს უსხამს ჭიქაში.

– არ ვიცი – ამბობს ბიჭი და ცივ ლიმონათს გემრიელად სვამს.

– თუ გინდა, ვკითხავ მაგის თაობაზე. ვერაფერს დაგპირდები, მაგრამ ვკითხავ.

– მინდა – ამბობს პიერო. ისევ ლიმონათს სვამს და ახალი კითხვით მიმართავს მეზობელს – შენ კლოუნებს არ ხატავ?

– კლოუნები... – ჩაილაპარაკებს მხატვარი... – იცი, ბიჭო, – იწყებს მოყოლას – მე ყველაფერს, რასაც ადამიანებს სხეულზე ვახატავ, შემდეგ პატარა ფურცლებზე ვხატავ და ვინახავ. ასე რომ, იყო ერთი შემთხვევა, როცა სხეულზე კლოუნი დავახატე ერთ... – აქ ჩერდება, არ იცის, როგორ აუხსნას ბიჭს, რომ მიცვალებულს ამოუსვირინგა კლოუნი, ამიტომ ჩერდება და სთხოვს, რომ მეტი აღარ მოაყოლოს ამ საკითხზე, რადგან ძალიან საშიში ისტორიაა.

– მე მეშინია კლოუნების, მაგრამ მაინც ვკერავ – ამბობს პიერო, და რახან ხვდება, რომ თემის გაგრძელებას მეზობელი აღარ აპირებს, და მამის შინ მოსვლის დროც ახლოვდება, ბოლო კითხვასაც დაუსვამს მხატვარს – იესოს იცნობდი?

უკვირს მხატვარს ამგვარი კითხვის მოსმენა, ამ დროს წყლის სმის პროცესში რომ ყოფილიყო, უეჭველად გადასცდებოდა წყალი.

– იცნობდი იესოს? – იმეორებს პიერო კითხვას.

– მის შესახებ გარკვეული წარმოდგენა ახლაც კი მაქვს, თუმცა ცნობით არა, არ ვიცნობდი, ის ჩემს დაბადებამდე ბევრი ხნით ადრე იყო.

– იცოდი, რომ იესო სულელია? – ირონიული ღიმილით და დამრიგებლური ტონით ამბობს პიერო და თვალებს არ აცილებს მხატვარს.

– რატომ? – გაკვირვებას ვერ აკონტროლებს მეზობელი.

– იმიტომ, რომ ვინც ატკინა ფეხები და ხელები, ამას სურვილებს ასრულებს.

– არ ვიცი... – იბნევა მხატვარი – რა გიპასუხო, არ არის სულელი, ასე უნდა, ასე არის საჭირო, ასე ხდება, როგორც წესი, თუ რა გიპასუხო მაგაზე, არ მესმის მე ეგეთი თემები, შეიძლია, ხატვა გასწავლო, ან მამაშენს დაველაპარაკო, რომ კერვის უფლება მოგცეს, ასევე მაგ საკითხში გაგანათლოს, სხვა არაფერი შემიძლია.

– ესე იგი, ასე არის საჭირო? – კითხვით პასუხობს პიერო, მეზობელს ემშვიდობება და შინ მიდის.

სწორედ ამ დიალოგს უყვება მამას მხატვარი, მამა კი თავის მხრივ ბრაზს გამოთქვამს პიეროს დაუკითხავ მოქმედებაზე, ასევე უკრძალავს მეზობელს კლოუნებზე საუბარს მასთანაც და ბიჭთანაც და მხოლოდ იმას ჰპირდება, რომ იესოზე შესაბამის წარმოდგენას შეუქმნის შვილს, წამოსვლამდე კი თავს ვერ ერევა და სთხოვს, ის სურათი აჩვენოს, რომელზეც ოდესღაც ამოსვირინგებული კლოუნი დახატა.

– მაპატიე, ვერ ვპოულობ, დღეს აქ მქონდა – ამბობს მხატვარი.

– პიეროს ანახე? – ეკითხება მამა.

– კი, – მიმნარევია მეზობლის პასუხი, – ვანახე, არ ვიცოდი, თუ პრობლემა იყო.

შინ მოდის მამა, განრისხებული, პიეროსთან დალაპარაკებას ბევრ რამეზე აპირებს, თუმცა შინ მისულს აღარ დახვდება შვილი მარტო, მისი კლასის ამჟამინდელი ხელმძღვანელი ელოდებოდა თურმე ამდენ ხანს. ქალი ფეხზე წამოდგება და ესალმება მამას.

– ხომ არაფერი დააშავა? – შეეკითხება მასწავლებელს და ისედაც გაბრაზებული, კიდევ უფრო დიდი ბრაზით გადახედავს ბიჭს.

– არა, არაფერი – პასუხობს მასწავლებელი – შეიძლება, მის გარეშე ვისაუბროთ? – კითხვით მიმართავს ამჯერად და მამის პასუხამდე პიერო ეზოში გადის.

– ისეთ ადგილას იყავი, ფანჯრიდან რომ ჩანდე – მიაძახებს მამა და მასწავლებელს ხელით ანიშნებს, სავარძელში დაბრძანდით, ისე ვილაპარაკოთ. – ნამდვილად არაფერი დაუშავებია? – ბოლომდე არ ენდობა მასწავლებლის პასუხს.

– არა, ნამდვილად არაფერი დაუშავებია, თუმცა რომ დაეშავებინა, ალბათ უკეთესი იქნებოდა, – უცნაურ პასუხს სცემს მამას მასწავლებელი.

– რა ბრძანეთ? – ლოგიკურად უკვირს მამას, თან იღიმის.

– დიახ, უცნაურად ჟღერს, თუმცა როცა ბავშვი გამუდმებით საკუთარ მერხზე ზის, არავის ეკონტაქტება, არავის უსმენს, თავის ფიქრებშია მხოლოდ გართული და არანაირ ურთიერთობას არ ცდილობს, ზოგჯერ მზად ხარ, მისი დანაშაულიც კი მოგეწონოს, ამას ჩართულობაში ჩაუთვლი და იმედი მოგეცემა, რომ ცვლილებების საწყის ეტაპს მიადექით, თუმცა ამ ყველაფერს წლებია ვუცდით და პიერო არ აპირებს გამოფხიზლებას. ჩვენს სკოლაში მას არავინ აგრძნობინებს, თავს ზედმეტად, თუმცა ფაქტია, თვითონ თვლის ასე, ამიტომ არა მგონია, ჩვენი სკოლა კარგი იყოს მისთვის.

– პიერო არავის არაფერს უშავებს – მკაცრი ტონი აქვს მამას, წმობლის გაბრაზებულინსტინქტ გაჯერებული მკაცრი ტონი.

– საქმე მაგაში არ არის, – ამბობს მასწავლებელი, – უბრალოდ ბიჭს ისეთი გარემო ესაჭიროება, სადაც თავს კომფორტულად იგრძნობს, სადაც სიამოვნებით ჩაერთვება კამათში, დებატებში, პოლემიკაში, სადაც შეიძენს მეგობრებს და შეიყვარებს მათ. ჩვენთან კი არც პროტესტს გამოხატავს, არც სიხარულს, ის თავის გულში კლავს ყველა გრძნობას, და თუ გაინტერესებთ, ამას სამედიცინო ენაზეც აქვს სახელწოდება, თუმცა სწორად მინდა გამიგოთ, რომ მე აქ თქვენი შვილის უკეთესი მომავალის გამო ვარ, და არა იმისათვის, რომ გული გატკინოთ როიმელიმეს.

– გასაგებია რასაც ამბობთ – ამბობს მამა, სკამიდან დგება და ფანჯრიდან გადახედავს შვილს. პიერო ეზოში სეირნობს, მამა ახლა სიგარეტს უკიდებს და ნამდვილად აღარ ადარდებს, შეაწუხებს თუ არა მასწავლებელს სიგარეტის კვამლი. ერთს ღრმად ჩაანაფაზებს და საუბარს აგრძელებს – ესე იგი, თქვენ ამბობთ, რომ ამ ყველაფერს სამედიცინო ენაზე სახელი აქვს, არა? მე ამ ნათქვამმა მინიშნება მომცა, რომ თქვენ თვლით, თუ ბიჭს სკოლა-ინტერნატში მიეიყვან, მისთვის უკეთესი იქნება არა? – ეს ყველაფერი ადრეც მოუსმენია მამას პიეროს უნიჭო ფსიქოლოგებისაგან, და მიუხედავად იმისა, რომ ნანაიიც არ აქვს იქაურობა, სასტიკი წინააღმდეგია, რომ ბიჭი უნარშეზღუდულთათვის გათვლილი პროგრამით იღებდეს განათლებას.

– რაოდენ უხერხულადაც არ უნდა ჟღერდეს, ჩემი სტუმრობის მიზანი სწორედ ამ შეთავაზების გაკეთება გახლავთ. – პასუხობს მასწავლებელი და თავისივე საუბარი იმდენად უქმნის დისკომფორტს, რომ თავისი აზრით, ოჯახისთვის დახმარების გაწევის მცდელობასაც კი ნანობს უკვე. – დამიჯერეთ, იქ პიერო ბავშვებს გაიცნობს, რომლებთანაც არ შერცხვება საუბარი და საკუთარი აზრის გამოხატვა, იქნებ ჩვენს სკოლაში დაგროვილი ცოდნაც კი ამოაფრქვიოს იქ, ცოდნა, რომელსაც ჩვენთან არ ამჟღავნებს, და ლიდერადაც იქცეს.

– გამორიცხულია – გადაჭრით ამბობს მამა და მაშინვე მოუბოდიშებს, რადგან ფანჯრიდან ველარ დაინახავს პიეროს და ეზოში გადის მის საძებნელად. – პიერო! – ყვირის ხმამაღლა და პასუხს რომ ვერ იღებს, ფილტრამდე დასული სიგარეტით ახალ ღერს უკიდებს, ღრმად შეიგრძნობს კვამლის გემოს და კიდევ ერთხელ დაიყვირებს ხმამაღლა ბიჭის სახელს.

– აქ ვარ, მამა – მეზობლის ეზოდან მორბის პიერო, მამა ხელში აიყვანს, შორიდან გახედავს კართან ატუზულ მხატვარს, მერე მასწავლებელს შემოუტრიალდება

– თქვენის ნებართვით, საუბარი მაშინ გავაგრძელოთ, როდესაც პიერო რაიმეს დააშავებს, – ამბობს და შინისკენ მიდის.

შეურაცხყოფილი მასწავლებელი დაუმშვიდობებლად გადის ეზოდან. მამას სახლში შეჰყავს ბიჭი, ძირს ჩამოსვამს და ეკითხება, თუ რას აკეთებდა იმ მხატვართან.

– მინდოდა, სახლის დალაგებაში დავხმარებოდი, მამა – ამბობს ბიჭი და თავს ხრის დამნაშავესავით. მამა ცოტა ხანს უყურებს, მერე მის ჯიბეს დააკვირდება, რომლიდანაც თეთრი ქაღალდისმაგვარი რამ არის ამოწეერილი.

– ეს რა არის? – ეკითხება შვილს.

– არაფერი – პასუხობს პიერო და ჯიბეზე ხელს იფარებს.

– რა არის-მეთქი – ტონს უწევს მამა.

– არაფერი-მეთქი, არაფერი – ტირილით პასუხობს უკვე პიერო და ცდილობს, ოთახიდან გავიდეს.

მამა ხელს დაავლებს, ჯიბიდან ფურცელს ამოუღებს და სიკვდილივით გრძნობს ფეხქვეშ სიცივეს, როდესაც მისი გარდაცვლილი მეგობრის სხეულზე დახატული კლოუნის ანალოგ ნახატს დაინახავს.

– შენ ეს საიდან გაქვს? – ეკითება ბიჭს – მან გაჩუქა? აცრემლებული პიერო თავს გააქნევს უარყოფის ნიშნად. – აბა, აბა მოიპარე? – შიშით ეკითხება მამა, ისე რომ პასუხის მოსმენა არც კი უნდა დიდად.

ამჯერად ბიჭი დასტურის ნიშნად აქნევს თავს და გაცოფებული მამა წარმოიდგენს, რა კარგი იქნება, ახლა რომ მთელი ძალით მოსდოს სახეში გაშლილი ხელი. ფიქრობს, რომ აშკარად იმსახურებს ამას, თუმცა პიეროსთვის არასოდეს გაურტყამს. ესეც ნამიერი წარმოდგენა არის, რის მერეც თავს გააქნევს, გამოფხიზლდება, რეალობას უბრუნდება, ბიჭს ნახატს გამოართმევს და „აქ დამელოდეო" – ეუბნება. სახლიდან გასვლამდე ერთხელაც მოუტრიალდება შვილს.

– პიერო – ამოიხვნეშებს ღრმად და უმალ რომ პასუხს ვერ მოისმენს, თავჩახრილი შვილისგან ისევ იმეორებს მის სახელს.

– რა? – ამჯერად უპასუხა პიერომ.

– უნდა დამპირდე, რომ აღარასოდეს მოიპარავ. – ამჯერად მშვიდი ხმა აქვს მამას.

– გპირდები – ამბობს ბიჭი და ხმის ტემბრით იმედს აძლევს მშობელს, რომ ნანობს საქციელს, და რომ ეს მისი ბოლო ქურდობა არის.

– მე ყველა სეირინგს, რომელსაც ადამიანებს სხეულზე ვუკეთებ, შემდეგ პატარა ფურცლებზე ვხატავ, ეს კლოუნი კი... – უყვება მხატვარი მამას, მაგრამ მაშინვე შეაწყვეტინებს.

– არ გინდა ამის გახსენება, გთხოვ – ეუბნება და ერთმანეთის თვალებში კითხულობს ორივე სიმართლეს.

– შენ ის ხარ, ხომ ასეა? – ამბობს მხატვარი.

– ის ვარ, – პასუხობს მამა.

– თითქოს დიდი ხანია, მინდა გკითხო, ყველაფერი რომ უკან დაბრუნდეს, კიდევ მთხოვდი ამ სიგიჟის ჩადენას? – სენტიმენტები ეძალება მხატვარს, თითქოს ამ საუბრის შესაფერისი მუსიკაც ჩაესმის.

– ყველაფერი რომ უკან დაბრუნდეს, არ წავიყვანდი ბარიდან ბარში სახეტიალოდ. – მაინც შეიტყუა წარსულმა მამა, და კადრები დაულაგა თვალებსა და წარსულის გადმონაშთ მხატვარს შორის.

– დაისაჯე, არა? – ნაღვლიანად აგრძელებს მხატვარი – შენც დაისაჯე ამ საქციელისთვის? ამიტომ ნანობ?

– არ ვიცი, რის გამო ხდება ეს ყველაფერი, არ ვიცი, ჩემი სიზმრები, და ეს წყეული კლოუნები გამოჩნდებიან თუ არა, შიში და სიკვდილი მოაქვთ! ჰო, დავისაჯე, დავისაჯე. – ამბობს მამა და თითქოს საკუთარ სახლში ყოფილიყო, რომის ბოთლს ხელი მიხვია და შიგ მყოფი მუქი სითხე მოსვა.

– ისჯები, აშკარად ისჯები, – დაასკვნის მხატვარი – იცი, იმ ამბიდან რამდენიმე დღეში ჩემი შვილი მოკვდა, ავად გახდა და მოკვდა, იმ ამბის მერე აღარ მეშინია, ყველაფერს გავუძლებ, რაც შეიძლება დრომ მომიზღოს სასჯელის სახით.

– კლოუნები, – იმეორებს მამა, – მათთან რაიმე საერთო ჰქონდა?

– არ ვიცი, – პასუხობს მხატვარი, – არ ვიცი, ალბათ ჰქონდა, მე არ ვიცნობდი, მხოლოდ მაშინ ვნახე, რომ დაიბადა. ვაპირებდი მენახა, როცა პირველად წავიდოდა სკოლაში, თუმცა როცა ვნახე თეთრი იყო, თეთრი და ყინულივით ცივი, თვალები დახუჭული ჰქონდა და თითქოს ფიქრობდა კიდეც. ისევე, როგორც მე ვფიქრობდი და ვერ წარმოვედგინა ეს ორი განზომილება, შვილი და სიკვდილი ერთად.

– აუცილებლად ექნებოდა მათთან საერთო – ჩაილაპარაკებს მამა და სმას აგრძელებს.

– ვისთან? – რეალობას უბრუნდება მხატვარი.

– კლოუნებთან – პასუხობს მამა!

– შესაძლებელია.

– ჰო, შესაძლებელია, ისევე როგორც ჩემს ცოლს, ყვავს და კიდე სხვებს, აღარ მახსოვს.

– ძალიან ვწუხვარ – ამბობა მხატვარი, ბოთლს ხელიდან გამოართმევს მეზობელს და თვითონაც სვამს. – ვისჯებით, ამ სასჯელად კი ის სიგიჟეც არ ღირდა.

– არ ვიცი, – ჰო, არ ღირდა... ალბათ, – ამბობს მამა, ემშვიდობება და შინ მიდის.

10

მოპარული ფოტოს დაბრუნების შემდეგ გაბრაზებული და შეშინებული მამა პიეროს ოთახში შედის. ჯერ დახედავს ბიჭს, მერე კი ეუბნება, რომ დილით, ნირვის შემდეგ, კონფესიონალეში შევა და მოინანიებს ქურდობას. შემდეგ ტანსაცმლის გახდაში ეხმარება და საწოლში აწვენს. თავის ოთახში გამოსულს კი ფიქრი წაიღებს. პიერომ მოიპარა... ეს კი ნამდვილად ნიშნავს, რომ მან დააშავა, იქნებ სწორიც იყო მასწავლებელი, როცა ამბობდა სკოლა-ინტერნატში გადასვლაზე! ქურდობა რომ ისევ განმეორდეს?! ან ის შეგრძნება, როცა პიეროსთვის ხელის გარტყმა მოუნდა! თავი რომ ვერ გააკონტროლოს, მაგრამ როგორც იცის, ინტერნატიდან შინ მხოლოდ კვირაობით მოჰყავთ ბავშვები. როგორ გაძლებს ექვსი დღე ბიჭის გარეშე! თუმცა რაღაც უნდა შეცვალოს, ეს ფაქტია, მან არასწორად აღზარდა შვილი, ახლა კი არჩევანს საკუთარ სიმშვიდესა და ბიჭის მომავალს შორის აკეთებს. [illegible] გიჟური იდეა მოსდის თავში, ვეღარ იტანს ნერვებს, [illegible] მებით ღალატობს, ნერვებს, რომელიც ერთ დღესაც კვერცხის შეწვისას შემოუტევს და ვინ იცის, გასათქვეფად ხელში აღებული დანით ან თუნდაც ჩანგლით, რომლითაც თითს იწვალებს, ვის დააზიანებს! ვის და პიეროს. დღეს ხომ ძლივს შეიკავა თავი, რომ სახეში არ გაერტყა... სხვა დროს კი...

ამ ფიქრებში გართულს ეძინება, ძილში კი მეორდება ნერტილი, მისი ზრდა, სიცილი, რომელიც ყველაზე საზარელ ხნად ჩაესმის მძინარე მამას, კლოუნი, რომელიც უახლოვდება, უახლოვდება, უახლოვდება... მაგრამ ამჯერად გაღვიძებამდე თვალს შეავლებს მამა კლოუნის მხარზე ამოსვირინგებულ დრაკონს. ოფლში გაწურულს ეღვიძება, ბიჭის ოთახში გადის, ერთხელ დახედავს, მძინარეს მოეხვევა, აკოცებს, შეიშმუშნება ბიჭი, თუმცა ძილი არ უფრთხება ამჯერად.

– რა ჯანდაბას აკეთებ? – ჰკითხავს ეგო ოთახიდან გამოსულ მამას! პასუხი არ არის.

– რას აკეთებ-თქო? – იმეორებს შეშინებული ეგო – ეს არ არის შენი მისია, არც მემკვიდრეობა, არაფერი შემსუბუქდება ამით, ვინ იცის, იქნებ უარესი შედეგიც მოჰყვეს, არ გააკეთო! არ გააკეთო... პიეროს გარეშე წამიც მტანჯველ საუკუნედ გექცევა. დაგწყევლოს თოვლისკაცმა...

უშედეგოდ ღრიალებს ეგო. მამა წამითაც არ ფიქრობს აზრის შეცვლაზე.

– ნუ სულელობ – ცდილობს არ დანებდეს ეგო, თუმცა ისევ ამაოდ, მისი ხმა ნელ-ნელა ქრება, გაურკვეველი ხდება, – გიჟი ხარ, – ამბობს ბოლოს, ელიმება და ჩუმდება. ღიმილით უდასტურებს საკუთარ სიგიჟეს მამა, ღიმილით, და აღსრულებულ მოვალეობით, რომლისადმი პასუხისგებლობაც მთელი ცხოვრება მოჰყვება ჩრდილივით.

დილით პიერომ იცის, რომ ეკლესიაში წაიყვანს მამა, იცის, რომ ნუთი-ნუთზე შემოვა მამა და ადგომას აიძულებს. არადა ძილი უნდა, ცოტა თავს მოატყუებს, ცოტას ცოტა მოჰყვება და ჩაეძინება. სიზმრად თავის სათელოსნოს ნახულობს – მახინჯი კლოუნები ხელს უქნევენ ბიჭს, თავისკენ იზიდავენ. შემდეგ ერთი, ყველაზე მაღალი, ფეხზე დგება. მას მუცლიდან ბამბა ცვივა, შველას თხოვს. პიეროს ამ დროს ეღვიძება. უკვე ის დროა, ნირვა რომ მთავრდება, მამა კი ჯერაც არ შესულა მასთან. საწოლიდან დგება, მის ძებნას იწყებს და სამზარეულოში შესულს ქრისტეს ქანდაკება აგონდება. ქრისტე, რომელიც მას შემდეგ უსრულებს ყველას სურვილებს, რაც ხალხმა ფეხებსა და ხელებში ლურსმნები გაუყარა. პიერო საკუჭნაოში გადის, ჩაქუჩსა და ლურსმნებს იღებს, სამზარეულოში ბრუნდება და ჭაღზე თოკით თავჩამოხრჩობილ მამას ხელებში გაუყრის ლურსმნებს. მერე ფეხზე ხდის, ტერფებსაც დაულურსმნავს, ორი ნაბიჯით უკან დაიხევს და შეშინებული სახით ამბობს:

– მე მინდა ბამბა!

4 მწერლის არქივიდან

„ახალი საუნჯე" აგრძელებს პაატა ცანკაშვილის (1961-2016) ნაწერების ბეჭდვას. N2 (44) ნომერში გამოქვეყნებული იყო მისი რამდენიმე მოთხრობა. ეს მოთხრობა მის არქივში პაატა სტივენსის ფსევდონიმით იქნა აღმოჩენილი. ჯერჯერობით წიგნის სახით დაბეჭდილია მხოლოდ მისი რომანი „დონ ბერნარდო ბერტი: ჩანაწერები, 1652"

პატარა ქალაქის ჩირაღდნები

პაატა ცანკაშვილი

რეპორტაჟი a la პოემა

1. გი

შეუძლებელია, დასაწყისის რაიმე იცოდე;
ისევე, როგორც შეუძლებელია, რაიმე იცოდე სტიქიისა.
შემხვდა, შევხედე და... მეცინება: შემიყვარდა.
იყო მკერდმაღალი, არცთუ ტანდაბალი.
მზერა ჰქონდა ნაზი და უაზრო.
წოვარვარე საუნაში ვისხედით და ვიღაც ჩემში ჩუმად მღეროდა.

2. ირმა

შევხედე თუ არა, მაშინვე მივხვდი, რომ თავიქამია იყო.
– რა გქვია? – ვკითხე.
– გაგი.
– გი! – ვუთხარი. – შეიძლება, დაგიძახო გი?
იქნება ასე, 30 წლამდე.

3. გი

ქალთან პირველი სიახლოვე ხელის ჩამორთმევას ჰგავს.
ქალთან თუ გინდა იმეგობრო, უნდა აითვისო.
ხოლო მე უთვისებო კაცად მიცნობდნენ.

4. ირმა

გადამლილი ლაჟვების შუა რაც მაქვს, საგანძურს ქძახის.
უნებურად მუხლი მუხლს მივადე.
– როცა ევამ ფოთოლი აიფარა, ადამი სამოთხიდან გამოაპანღურეს.
– გი, ვინ ხარ, გი?
– არავინ.
– ერთი მწერალი მყავდა, კარგად მიხდიდა, იმას მაგონებ.
– ფული საიდან ჰქონდა?
– ფრანგი იყო და ერქვა გი.
გაეცინა:
– საყვარელია ცოცხალი მწერალი, მაგრამ მიცვალებული უფრო ძვირფასია.

5. გი

მაიხოვარს გაწვდილ ხელში მზესუმზირა ჩავუყარე.
მტკვარს გადავყურებ ვარანცოვის ხიდიდან.
აქ გავიზარდე.
კომბრე ყველგანაა.
პრუსტი რომ ეიყო, მტკვარი ჯიგარს რამეს მეტყოდა.
თეთრი სანაპირო.
მწვანე ხეები.
გაჩერებული დრო.
ირგვლივ მზეა და წონასწორობა.

6. ირმა

ნამოვედი ადრე, შუაღამემდე. ვაკე ცარიელია.
ტანსაცმლის მაღაზიის ვიტრინები მიყვარს ღამეში.
თითქოს ჩემია!
ვინ არის გი?
მაღაზიის ვიტრინასავით მიმზიდველია.
როგორც ვიტრინაში – მინდა, ჩემი სახე დავინახო მასში.
ნამდვილი სახე.
როგორ მითხრა?
სულაც არ არის აუცილებელი, ბრიყვი იყო, ბრიყვულად რომ ნაგივიდეს ცხოვრებაო.
არა, ხანდახან სიტყვა ხურდა ფულივით საჭიროა.
თან თუ კაცი არ გყავს...
მითხარი, ვინ ხარ, გი?

7. გი

იმხანად ჩემი ცხოვრება მიტოვებულ სასაფლაოს ჰგავდა.
სადაც ერთად ბუდობენ მაწანწალა ავი სულები და მაწანწალა ძაღლების სევდა.

8. ირმა

გადამეკიდა, ძუძუმჭერი უნდა გიყიდოო.
არ ეტყობა, რომ ფული აწუხებდეს. მაინც იქაჩება.

ვიცნობ ასეთებს: ფულისთვისაც მიუფურთხებიათ, მთავრობისთვისაც.
ერთი თვისას ერთ დღეში ხარჯავენ.
ჩემი კლიენტია!
ლიფი-მეთქი? არაო, ძუძუმწოვრით.
ძუძუსთავები ბატისტში მართლა გამომწვევად მიჩანს.
ოღონდ ვიცი – სიტყვა ეამა, სიტყვის ეშხით ირჯება.
რა მიჩანს – მიაფრინდა.
გიჟი კლიენტისა რამე მესწავლება?
პრეზერვატივებიც-მეთქი. ჰა, გი! – ეგეც ფულია!
შენ პრეზერვატივები აღარ დაგჭირდებაო.
პლეხანოვის გაზაფხულია.
ლუდს ვავამთ.
მიყვარს, როცა სიგიჟე გაზაფხულია...

9. გი

ვინ გიყვარსო? – მეკითხება.
მუსიკოსები-მეთქი.
რატომო?
ისინი არაფერს ამტკიცებენ-მეთქი.

10. ირმა

ვიყიდეთ ძუძუმწოვრი.
მივდივართ პლეხანოვზე.
ხან ვიტრინებს ვუყურებ, ხან – ჩემს თითებს სანდლებში.
ცერებს მიქებენ.
ხელში ხელი მაქვს გაყრილი.
რა ყოფილა კაცთან გასეირნება!
მომძულდა აყროლებულ საუნაში ყურყუტი.
მიყურებს.
მე ვიპრანჭები – თითქოს ყველგან შინა ვარ.
არ ვიცი, ტყუვდება თუ არა.
საყვარული ყოველთვის მოულოდნელია, როგორც ლალატიო, მეუბნება.
ბრიყვებს ჰგონიათ, რომ ქალს ჭკუისკოლოფობა რამედ ულირს.
ეს არ ჰგავს სულელს.
ქალი ჰამლეტს რა თავში იხლის, ქალს რომეო ჭირდებაო.
მე ჰამლეტსა საპოჟნიკი ვიცი, რომეო – ცასაბი.
ორივე მიმაფრინდა.
გი, ნაყინი მიყიდე-მეთქი.
ნიგვზიანიო?
ქიშმიშიანი-მეთქი.
ქიშმიშივით საგანძური გაქვსო.
– გი... იცი, ფრანგი რა გალანტური იყო?
მწერალიო, იღრიჯება, უბედურების ნარჩენიაო.

11. გი

სარკეში ჩავიხედე.
„სარკეს ყველაფერი ახსოვს", გავიფიქრე.
ლოყები ავიქაფე.
„ფრთხილად!" – საპარსი მოვიმარჯვე.
„ფრთხილად იმეგობრე საკუთარ თავთან".
საპარსმა ქაფში ნაპარსი კვალი დატოვა.
„ვინც სიარული იცის, კვალს არ ტოვებს".
ოთახში შევბრუნდი.
ღამისფერ ფანჯარაში ღამის ქუჩა მოჩანს:
სწორი, ცარიელი, ლამპიონებით მკრთალად განათებული.
პერსპექტივაში ქუჩა ვიწროვდება, ლამპიონებს შორის მანძილი მცირდება.
სიჩუმეს ხეების შრიალი შვენის.
ზაფხულის ხვატი ჯერ არ იგრძნობა.
„გახდი სიცარიელე!"
ირმა ფანჯრის რაფას გადაეყუდა.
მთვარისფერი ტრაკი უჩანს.
„ნუ წახვალ იქ, სადაც არ არის შენი ადგილი!"

12. ირმა

მშვენიერი ბინა აქვს.
ერთოთახიანი, მყუდრო ბუნაგი საბურთალოზე.
სუფთად ინახავს.
ტანსაცმელიც სუფთა აცვია.
დედაკაცს ვუხდი ფულს და მილაგებსო.
– ფული საიდან გაქვს?
– ძველი შემომრჩა.
SONY ჩართო.
რაღაცნაირ მუსიკას აწრუწუნებს. გიჟს დაამიმებს.
ესაო, ფილიპა გლასიაო.
ის სადისტი ვინღაა-მეთქი?
შონბერგიო.
ორივეს შალაკუკარელა მირჩევნია-მეთქი.
არა მაქვსო.
აქვს ნიგნები და სურათები.
კედელზე ერთი სახედაგრძელებული ქალი უკიდია.
დიდი ძუძუები აქვს.
ძველი საყვარელია-მეთქი?
არაო.
შენი დახატულია-მეთქი?
არაო.
სურამული ებრაელისაა, მოდილიანის გვარისაო.

13. გი

მართლა შეგიყვარდიო? – ეჭვიანობს.
– მართლა.
– მე შენი კედლები შემიყვარდა.
– პირგრძელი ქალიც მოგწონს?
– ყველაფერი მომწონს.
– გლასიც?
– არა.
– ხანდახან დამაბული ხარ.
– მგონია, რომ ჩემი წარსული გეხამუშება.
– კაცებს ეკლები არ აბიათ, რომ მეგესოს და ველარ გამოიღო.
– ასეთი რამ ფრანგსაც არ უთქვამს!
– ფრანგს ასეთი რამ აზრად არ მოუვიდოდა.
– რატომ?
– იმიტომ, რომ ფრანგია.
– გი!

ეროვნული ბიბლიოთეკა

– რა გინდა?
– მიყვარხარ!

14. ირმა

მომინდა ლაპარაკი.
– მიყვარს სიმყუდროვე.
– საუნაში არ არის სიმყუდროვე?
– არა. ათასი ბრიყვი შემოდის.
– რატომ არიან ბრიყვები?
– გზააბნეულები არიან.
– გზააბნეული რას ნიშნავს?
– ან სალახანას, ან – უბედურს.
– რა განსხვავებაა?
– უბედური რომ ჩაიჭრება ლოგინში, რაღაცას გპირდება.
– სალახანა რომ ჩაიჭრება?
– გცემს.
– კარგად გიხდიან?
– მშვენივრად.
– ფულს აგროვებ?
– ნაშ!
– მე ვერ ვაგროვებ.
– დააგროვე, თორემ ერთ მშვენიერ დღეს ყველა დაგიეწყებს.
– ვინ ყველა?
– ღმერთიც, ეშმაკიც და მეგობარიც.
– მარჯვე გოგო ჩანხარ. რამდენი წლის ხარ?
– იმდენ ასოზე გადავმხტარვარ, რომანის დასაწერად იკმარებს.
– რომანის შენ რა იცი?
– ადრე ვკითხულობდი.
– მითხარი ერთი, რა წაგიკითხავს?
– არ მახსოვს. წავიკითხავდი რამეს და მაშინვე მავიწყდებოდა.
– შენი კოლეგები თუ რამეს კითხულობდნენ, არასოდეს მეგონა.
– ერთი ჩემი კოლეგების... მე ვკითხულობდი.
– მოგწონდა კითხვა?
– ჰო. კითხვა ოცნებასავითაა. თითქოს შენა თავგადასავალს კითხულობ.
– ოცნებობდი კიდევ?
– აბა!
– რაზე ოცნებობდი?
– რომ ისეთი წამწამები მქონოდა, როგორიც ჩემს თოჯინებს ჰქონდათ.

15. გი

ცალი ხელი ლავჯებში ჩაუყვია და სძინავს.
ყველა მძინარე ქალი მზეთუნახავია.
ყველა გაღვიძებული – გაცრუებული იმედი...

16. ტედიკა

შევხედე გაგიას და ილრიჯება.
ამისთანებს მთელი ქვეყანა თავისი მოვალე ჰგონიათ.
ქაბაბს ვთქვლეფ და ვაკვირდები.
ფარმაზონი არა ჩანს. გიჟპოეტაა.
გიჟპოეტაა და ჯიბეცარიელი.
ჯიბეცარიელები ჭკუისკოლოფობენ.
მტკვრის პირას ვზივართ, დილომში.
ერთმანეთის ვზვერავთ – საქმე საქმეა.
– გოგონა! ერთი არაყიც, გენაცვალე!
ტრაკწამოხდილ ოფიციანტს ვეძახი.

17. გი

ამ კეთილძაღლს თურმე თედო ჰქვია.
უკვე ვიცი, რა ტიპიცაა.
ტრაბახი უყვარს, ტვინი არა აქვს.
ტრაბახი ხელმოცარულ მეოცნებეებს უყვართ.
რით არ არის ნათესავი?
ფული აქვს! – ჩაცმულ-დახურულია, თითზე – ბაჯაღლო.
მშვენიერი „აუდით“ დადის.
სად რა იშოვა?
სხვისი ნამდვილი წარსული იდუმალია, როგორც გიჟის აიზმარი.

18. ირმა

იყოს და იყოს თავიჭამია!
მე თავა მეველება.
მეუბნება, წიალი აღარ გაიპარსოო.
რატომ-მეთქი?
მინდა, ჩიტის ბუდეს გიგავდესო.
ნეტავ ჩვენი ბუდე გვქონდეს-მეთქი.
აბა, ეს ვისიაო?
ერთ ძაღლიშვილთან ვცხოვრობდი.
რომ მიმატოვა, თავისი ნაყიდი უთოც თან წაიღო.
ეს საჩუქარს არ დაგაყვედრის.
გიჟი უნდა ვიყო, ჭკუისკოლოფობა რომ დავაყვედრო.
ცხოვრებაო, არც ისეთი დათაფლულია, როგორც ოცნებაშიაო.
არც ისეთი ჯოჯოხეთია, როგორც – კოშმარულ სიზმარშიო.
მარჯანიშვილზე დავუხვიეთ.
დაჯის ვხედავ.
შურიან თვალს გვაყოლებს.
მე დედოფალივით გავბზიკე გავა.

19. ტედიკა

ჰოდა, ეგრე-მეთქი, ძმაო.
ქაბაბს ვკერძავ და არაყს ვუსხამ.
შენი ძმა არა ვარო, იბღვირება.
დაფიქრებულს მიჭირავს სირჩა.
აქაოდა, ბრძნული რამე მაქვს-მეთქი სათქმელი.
– ფული არ გინდა, ძმა?
არა ვარ ძმაო.
სანამ ტუტუცს ნაუთაქებ, თავს თუ შეიკავებ, უფრო მოიგებ.
ყურის ძირში ოფლი მოვიწმინდე.
ცხელა, რაღა...
უჯრულა საროჩკა გაუღელია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ისეთი, ბავშვებს და გიჟპოეტებს რომ აცვიათ.
ბავშვს მშობელი მაინცა ჰყავს...
პოეტებო, ყველა ქვეყნისა დაგაჯვით!
– ჯიშიანი ქალი მინდა. – კარტს ვუხსნი ნელა.
– მერე... მე რომელი სუტენიორი მნახე?
– გავიგე, ქალები თვითონ გეწრებიან.
– ტყუპი გინდა გაგიჩინოს?
– შენ შენსას მიიღებ, გაგია.
– გი დამიძახე.
– ეგრე იყოს.
– რამდენს მივიღებ?
– ცისანახევარს
– ეგ რამდენია?
– კარგი ფულია.
აქ კი დაფიქრდა. მოავლო საქაბაბეს თვალი.
ირგვლივ სულ ყარტა-ყურტა ხალხია.
ფიქრობს.
ჩემმა მზემ, საქმეს პირი უჩანს.
– როდის გინდა ქალი?
– მაგას მერე გეტყვი.
– შენ ვერ შოულობ? – ცუდად მაკვირდება.
– ვერა. გომიკი ვარ.

20. ირმა

გაპარსული სახე უხდება.
მწვანე თვალები.
ბანჯგვლიანი მკერდი აქვს.
მსხვილი მაჯები – ორ ხელს ძლივს შემოუწვდენ.
მას შემოვუწვდენ ხელს, რასაც ჩემ საგანძურში ინახავს.
ნეტავ, ფილიპა გლასი ეჯავრებოდეს, როცა შიშველი ვარ...

21. გი

როგორ აშიშვლებს ჰანგს სიჩუმე...
როგორ აშიშვლებს...
როცა ღამეა...
ნაზი მთვარეა...
ჩრდილი ჩრდილს ეფინება..
როცა ღამეა...

22. ტედიკა

არყიდან „უოკერზე" გადავიყვანე.
თვალები რომ აეწლვრა, საქმეში ორი სიტყვით ჩავახედე.
ვეუბნები, სხვა გაფატრავს-მეთქი – იქაური პროფი.
ალიბიო?
ჩავიყვანთ, ჩავაბარებთ და მექსიკაში გადავალთ-მეთქი.
ჰო, მექსიკაში ნარკოტა ეყრებაო, გაუხარდა.
მექსიკაში ერთ დუჟინ წამლის ბარიგას ვიცნობ-მეთქი, ვაგულიანებ.
შენ კასტანედაც გელოდინებაო.
ჰოდა, ბევრს ნუ ფიქრობ – მაზანდას მაინც ვერ აგიწევ-მეთქი.
მომენდე-მეთქი, ვაგულიანებ ისევ.
აეანსი მინდაო.
მივაოხრე ხუთასი.

23. ირმა

ბარბექიუ მოატანინა.
ბართან ვზივართ, მაღალ სკამებზე.
მუსიკა წვიმასავით მოდის.
შენ უფულო ეძახე...
– ჯერ ბრაიტონზე დავსახლდეთ. – მეუბნება.
– ეგ სად არის?
– ნიუ-იორკის გლდანულაა.
– რომ მიმატოვო?
– დაჯექი თვითმფრინავზე და გამოფრინდი უკან.
ბარმენს ეუბნება, ლურჯი „უოკერი" ჩამომისხიო.
კაი ძვირია.
– შვილები გვეყოლება? – მჯიღზე დავადე თათი.
რამხელა მჯიღი აქვს!
– რომ მოვეწყობით, გვეყოლება.
– რა დავარქვათ?
– გოგოს – ნარცისა; ბიჭს – ბენბოუ.
– გი! – ვუთხარი. – გი!
– არ დაიღალე ჭინთვით?
– დავიღალე! გი, გამიკეთე ვიზა და შვილი!
– ნამწამებსაც გიყიდი.

24. გი

პირველი ნაბიჯი სიცარიელეში იდგმება.
ნუ გაუწვდი ხელს მოჩვენებებს!
გახდი სიცარიელე!
და დაინახავ:
მზესა და ნისლს... სიყვარულისა და სიკვდილის ნაპირებზე..
და სიცოცხლეს... როგორც მდინარეს...
და გაიხსენე:
როგორ ტკეპნიდი სველი ტერფებით სურვილების და შიშების ქვიშას...
რად არ შეცურე მდინარეში, მე ნაბიჭვარო?
ეტყობა, მეოცნებე ნარცისმა ჩემში წყალზე წმინდანივით სიარული მოინდომა...

25. ირმა

მეუბნება, ჯიტერბაგი ვიცეკვოთო.
ეგეთი არაფერი გამიგია.
ეგ რომელია-მეთქი?
აფონიას მტერი რომ ცეკვავსო.
დავიხრჩე სიცილით.
ვცეკვავთ და მთელი დარბაზი გვიყურებს.
ბრაიტონზე რაღას ვიზამთ?

26. გი

ბოლო ჭიქა დამრჩა:
– ყველას, ვისაც ბედისწერის კლანჭებში ელვიძება...
– ჰო... – მეუბნება.
– თავი საშწუხარო გაუგებრობის მსხვერპლი ჰგონია...

27. ირმა

– ნუ გავყიდით საბურთალოს, ჰა, გი?
– მერე ვინ ყიდის?

- მე რაც ჭინთვით დამიგროვებია, სულ თან წამოვიღებ.
- არ ვყიდი. ბაკ მალიგანი ქირაობს.
- ეგ ვინღა იხერია?
- დასტაქარი კაცია.
- რა რჯულისაა?
- ურჯულოა.
- რისი დასტაქარია?
- დასტაქარი კი არა, ბეითალი უნდა მეთქვა.
- რა ცუდი სიტყვები იცი, გი.
- ჟაიბში ფართხალს ჯობია, სცადო, იყო ყიყინის გენია!
- ნუ მაშინებ, გი!
- არ გაშინებ! მიყვარხარ, როგორც ნასიზმრალზე მზე-თუნახავი.

28. გი

დრო გააჩერა...
ნაზმა და შიშველმა...
ხანამ ვიპარსავდი, შხაპი გადაივლო.
თითქოს ვნებიან, გადაფურჩქნულ ყვავილს ანვიმდა.
მერე სველი ტანით ამეკრა და ტუჩებით დამადნა ლოყაზე.
კოცნის დროს კოცნაა, სიყვარულის დროს – სიყვარული.
ენით აშილოკა სისხლი გაპარსულ ნიკაპზე.

29. ირმა

- მე თავიდანვე მოგეწონე, გი?
- იცი, რა მახსოვს?
- რა?
- შეყვარებული კატებივით რბილად რომ დავდიოდით...
- კატებივით?
- ჰო, შიშვლები: ოთახიდან – აბაზანაში, აბაზანიდან – ოთახში.
- გახსოვს, რომ მითხარი, ცოტა ხანს საგანძური არ გაიპარსოო.
- მახსოვს.
- აი!
- ბინა ჩააბარე?
- ჰო.
- მოგცეს გირაო?
- 17.
- რამდენი დაგრჩა?
- 15.
- რა იყიდე?
- ჩემოდანი და ზმანი – ჩემთვისაც, შენთვისაც.
- ლონგ-აილენდზე ხომ არ მოგენატრება ვაზისუბანი?
- არა.
- ღვინო დაგვრჩა?
- მაცივარშია.
- მომიტან?
- მოგიტან, მაგრამ ჯერ შემხედე!
- გრილა, გადაიფარე.
- შეხედვაც არ გინდა?
- მინდა.
- მაშინ შემხედე!
- კარგია.

სამზარეულოში გავედი. მაცივარი გამოვაღე.
როცა შეყვარებული ხარ, მაცივარშიც ინახება ბედნიერება.
ნთვარე ფანჯარაში... ყვავილი რაფაზე....
- გი, რატომ მითხარი, უფსკრულში თვალდახუჭული არ უნდა გადახტეო?

ეროვნული ბიბლიოთეკა

30. გი

თუ არაფერი დამთავრდა, არაფერი დაიწყება.
ავი სულის ფანდი:
როცა ბოლო ნაბიჯია გადასადგმელი, მაშინ ილვიძებს უაზრო სინანული...
ირმა უროლოგთან გავუშვი.
მოვინყინე და მისმა ნივთებმაც მოინყინეს:
სიფრიფანა, მომჩვარული საცვალი სავარძელზე...
ქერა თმის ღერი სავარცხლის კბილებში...
მწვანე საწვიმარი...
თეთრი ქოშები...
თავი გავიმხნევე:
„საკმარისია, დასასრული შედგეს და ნვრილმანები მძვინვარებას კარგავენ".

31. ირმა

- ცოლი გყავდა, გი?
- მყავდა.
- გიყვარდა?
- თავიდან მიყვარდა.
- დიდი ხანი გიყვარდა?
- არც ისე.
- ლამაზი იყო?
- არა უშავდა.
- შენ მიატოვე?
- არ ვიცი. თავისით მოხდა ყველაფერი.
- იტირა?
- ცოტა.
- არასოდეს ულალატია?
- მგონი, არა.
- შენ თუ გილალატია?
- მე მხოლოდ ჩემ თავს ვლალატობდი.
- ვისთან ღალატობდი შენ თავს?
- როცა იმას აკეთებ, რისი გაკეთებაც არ გინდა, შენ თავს ღალატობ.
- არ გინდოდა და მაინც ღალატობდი?
- ირმა, დავიძინოთ...

32. ტედიკა

ესეც ჩემი ბედი იყო, რაღა... ორი ნაგიჟარი...
დედაკაცს შორიდან მოვკარი თვალი ერთი-ორჯერ.
ჭაკია, რაღა...
გიჟპოეტა მაფიქრებს.
ეგეც არაფერი – მოვუგრეხ კისერს ბრაიტონზე.

33. გი

არ მძინავს, მახსენდება...
მე არასოდეს მეხერხებოდა ქალის მიტოვება მარჯვედ და

უდარდელად.
ვწვალობდი.
ჩვენი ბოლო დილაა...
– ჯერ კიდევ წამოსვლამდე ვგრძნობდი დასასრულს. – მარი მეუბნება.
ფანჯარასთან მივედი.
თენდებოდა მშვიდად.
უკაცრიელი პლაჟი...
დაკეცილი ქოლგები პლაჟზე...
სველ ქვიშაში განუწული ძაღლი ტოვებდა კვალს.
გახდი სიცარიელე!
რათა ქარმა გადაასწოროს ყველა ნაფეხური წარსულის ქვიშაში...
ზეწრის ქვემოდან გამოყოფილ კოჭა ტერფა დავხედე:
– მართლა გრძნობდი დასასრულს?
ბეჭედი უწმენებს ფეხის თითს:
– ვგრძნობდი, მაგრამ არ მჯეროდა.
– ასეთი სიბრიყვე მხოლოდ ადამიანის პრივილეგიაა.
– როგორი სიბრიყვე?
– როცა გრძნობ და არ გჯერა.
– არ დაგავიწყდეს შენს დაკრძალვაზე კუბოდან ბრძნული სიტყვის თქმა!
– არ დამავიწყდება.
ჩემოდანი გავავსე:
– წავედი, მარი!
– ოდესმე შენც მიგატოვებს ქალი!
სასტუმროს დერეფანი მკრთალად იყო განათებული.
ჩემოდნის ბორბლების ჭრიალი...
პასუხის სევდა...
გახდი სიცარიელე!
რადგან ღმერთი უდანაშაულოა, ჩვენ კი თავისუფლები ვართ!

34. ირმა

ქურს შევყურებ და ვფიქრობ:
მე შემიყვარა საქმრო ადამიანმა;
რა მნიშვნელობა აქვს, დასტაქარია, ბეითალი თუ გიჟ-პოეტა?
ყველა დიდი ადამიანი გიჟპოეტა იყო – სტალინიც და ბეატა უზეც.
მე აღარ შევიქნები ალმაფრენაში იმედგამოლადრული.
მეექნება ჩემი აბაზანა ლონგ-აილენდზე.
ღამღამობით მეუღლის საცვლებს გავაუთოებ.
დილაობით მივკერძავ მაჭკატს.
მეყოლება ჩემი ნარცისა, მეყოლება ჩემი ბენბოუ.
მექნება დარბაისელი ქალის შესაფერი ძუძუმჭერები.
ვიქნები სხვასთან მუდამ თავნება და მეუღლესთან მუდამ დამყოლი.

34. გი

ირმა სოფაზე წევს.
ქურს აჰყურებს დაჭყეტილი ძუძუსთვალებით.
ერთდროულად განასახიერებს სულელს და მართალს.

35. ტედიკა

ბოლო თათბირი მცხეთაშია.
არადა – გავაგორებ.
არაგვს გავყურებთ. მე ნელსონ-ი მიდგას თვალწინ.
ის კიდევ – სურვილების და შიშების ქვიშაო... ცხელ ტერფებით...
ფუჰ...
გამიწყდა მოთმინება.
გაგიავე-მეთქი.
შემომხედა ცუდად.
შევხედე – გავაგორებ! უკვე ჩემი ალალი 2 და 100 კვნესია!
– სამშაბათს მიდიხართ ვიზებზე?
– დაწყნარდი!
– მიდიხართ-მეთქი?
– ბილეთები?
– აიღებთ ვიზებს და ერთ საათში იქნება.
– ბიზნეს-კლასი?
– პიზდეს-კლასი.
– საიდან მივფრინავთ?
– კიევიდან.
– ამსტერდამს რა უჭირდა?
– კიევში პარტნიორი დაგვემგზავრება. – ვატყუებ.
– გომიკია?
– გამგორებელი.
– როდის აქეთ შეკარით პირი გომიკებმა და გამგორებლებმა?
– მას მერე, წაქცეული კომუნიზმი რომააყენეს კრემლში.

36. ირმა

ამერიკაში მედიცინა ძვირიაო – ყველა ჯურის ექიმი მომატარა.
გამოვედით ლეჩკომბინატიდან.
ვაკე დნება.
ჩემი ჯიგარი მღერის და დნება.
რაც მე ამ გზით საუნისკენ მივლია...
მიხვალ და დაგხვდება გზააბნეული.
გაუღიმებ საწყალს – მეტი რა გზაა?
ბოზიო...
სულს იქით თუ არაფერი გაბადია, პატიოსანი როგორ იქნები?
გი საკეს ნაფაზს აყოლებს და მიყურებს:
– გაუღიმე სამყაროს!

37. ტედიკა

– პასპორტი აუღე?
– ავუღე.
– ყველას გაასინჯე?
– აგერ, ქვითარი.
– ქაჩავს?
– ჭაკივით.
– JFK-მდე არ უნდა მწახოს.
– ტედიკ, კრეტინი ხომ არ გგონივარ?
– კაცური კაცო... ხელი ჩამაელე და კარგად იქნები!
– დიდი კაცი აბანოში არ წაგიყვანია?

ეროვნული ბიბლიოთეკა

– წამიყვანია.
– ჰოდა, ფეხი რომ გაუცურდება, იმან ჩაგავლოს ხელი.
ჩავიხითხითე.
გიჟპოეტაა, მაგრამ გულღრძოა.
საქმისთვის კარგია.

38. გი

კარგად ყოფნა – თუ ადამიანი ხარ და არა პირუტყვი – ყოველთვის
აფექტია.

39. ირმა

უფალო, მაკმარე ბოზობა! უფალო, მალირსე ვიზა!

40. გი

ვიზებს ერთი ორასი სული ელოდება.
გათეთრებულები სხედან – უარის ეშინიათ.
სარკმლის უკან ტიხარია.
ჯერ არ ვიცი: სარკმელში ერთი პატარა ნაბიჭვარი ზის.
მერე ენახავ: გრინვიჩ ვილიჯელ გომიკს ჰგავს.
ქართულს ამტვრევს.
სიფრიფანა ტიხარიდან ყველაფერი ისმის.
არ ვიცი, ვინ ოხერმა დაარქვა ამას „გასაუბრება".
ასე, ალბათ, მიკლუხო მაკლაი არ ეპყრობოდა ველურებს.
არც საუნაში მოექცევიან ასე კახპებს.
ფეხებზე მკიდია, მომცემენ თუ არა ვიზას.
ეზიზღარ და გათეთრებულების საცოდაობას ვუყურებ.
მახსენდება:
ენრიკო ფერმის გოგონას დაუპირეს უარის თქმა ამერიკაში შესვლაზე.
ბავშვმა არ იცოდა, სკუნსი რა ჯანდაბაა.
გიჟად ჩათვალეს,
ავადმყოფებს ჩვენ ქვეყანაში არ ვუშვებთო.
ეს სკუნსები!

41. ირმა

ყოველი ნაბიჯი ნეტარია.
ჩემო ლამაზო ფეხის ცერებო...
თქვენ ალარასოდეს ააჭყაპუნებთ საუნის წუმპეს.
თქვენ გელოდებათ ცხელი და სუფთა აბაზანა ლონგ-აილენდზე...
პირჯვარი გადავიწერე.
მერე კალხოზნიზე კოლა დავლიეთ.
ვსვამ და ვნეტარებ.
ხომ მოვალორე ავი სულები!
ჩამოიარა ნაცნობმა კახპამ.
ზედ არ შევხედე.
– ჩემი წარსული დამთავრდა, გი!
– წარსულს თუ დაივიწყებ, აუცილებლად გაიმეორებ.
– ნუ მაშინებ, გი!
– მე არ გაშინებ. სანტაიანა იმუქრება.
– ეგ ვინღაა?
– ის, ვინც სკუნსების ქვეყანაში ფიქრისთვის მოიცალა.
– შენც ხომ იფიქრებ ჩემზე, გი?

42. გი

ტედიკამ ბილეთების ფული ხელზე არ მომცა.
სოლოლაკში მოლარეს დავუტოვებო.
აანამ ალმართი ავიარეთ, გავიოფლეთ.
ირმა ამაყია, როგორც ჯერ გაუჟიმავი პატარძალი.
მოლარე დაღლილი, გულგრილი და რუსია.
მაინც ილიმება წითელი ტუჩებით.
წითელი ზოლი ხელოვნურ კბილებზე.
ეს არის ჩვენი მდედრი ქარონი?
კიევში სულ ორი საათი გვიწევს გაჩერება.
Київ – მიყვარს!
Бориспіль.
ჩვენი ბორტია ტაშკენტი-კიევი-ნიუ-იორკი.
მთავარია, არ ვემსხვერპლოთ ოცნების აბორტს.
ირმა ღელავს, ხელს არ მიშვებს.
მღელვარეს ვუყვარვარ.
მძივი უმშვენებს ზომიერ დეკოლტეს.
როგორ უნდა, პანღური ამოკრას წარსულს...
ეეეჰ...
ეგრე სადაა...
ეგრე სადაა, ირმა!
წარსული უნდა მოიწელო, როგორც მხამი...

43. ტედიკა

– ვიცოდი, კაცი გამოდგებოდი, გაგიავ!
– გი დამიძახე.
– ვუახლოვდებით, ჰა, ნელ-ნელა პარლამენტს!
თბილისი-მერიოტში ვზივართ.
ლურჯი "ჟოკერი" გვიდგას.
ირგვლივ ფულიანი ტარაკნები ირევიან.
მაცალეთ...
დედას გიტირებთ თქვენ ტედიკა!
გრანტიჭამია ქართველო ნაბიჭვრებო...
საშოვარზე ცხრა მთას იქით წამოთრეულო იანკებო...
თქვე აიდაჰოელო გოიმებო...
თქვე ინდიანელო ბოგანოებო...
თქვე ვაშინგტონელო ფარმაზონებო...
ბინძურო რუსებო...
მოცოცდებით, თქვე ძაღლებო, ტედიკას კაბინეტთან...
– ბევრი არ დალიო, ჰაერში პახმელია საზიზღარია. – მაფრთხილებს გაგია.
– რაც მე ჰაერში მისვია... მისვია და მისერია...
– ჰაერში გისერია?
– არა, მტრის ბუნაგში.
– ჯობია, მიწაზე დაემვა, ტედიკ.
– გაფრინდა როგორც ღორი... – ხანდახან თითი უნდა დაუქნიო გიჟპოეტას.
– ხმაურობ!
– დაბრუნდა როგორც ადამიანი!
– ხომ იცი, ჩვენი ღორის გრიპი რაც არის?
– ვიცი, – სიგარეტი ჩავსრისე, – ხმაური.
მართლა გავილეშე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

5 კრიტიკა

მთავარი გემო

ლელა კოდალაშვილი

ყველა ადამიანს აქვს თავისი საუკეთესო პერიოდი. ზოგი მხოლოდ ბავშვობისას არის საინტერესო და საყვარელი, ზოგი ახალგაზრდა ან შუახნისა მშვენდება, ზოგი კი მოხუცებულობისას. ასევე არიან წიგნებიც – ნაწილი დასაწყისიდანვე გიპყრობთ და თავს გაწონებთ, ნაწილი მთელი ტექსტის მანძილზე, ზოგს კი ფინალი აქვს ყველაზე შთამბეჭდავი. განსხვავება ისაა, რომ თუ ადამიანის გაფურჩქვნა მისი ცხოვრების მიწურულს გასაოცარი ფაქტია, წიგნებში – პირიქით, ბოლოს ველით ხოლმე საუკეთესო აკორდებს. სწორედ ფინალია ის, რამაც მთავარი და საბოლოო განაჩენი უნდა გამოუტანოს ნაწარმოებს. მაგრამ, როგორც აღვნიშნე, ყოველთვის ასე სწორხაზოვნად არ ხდება...

გამომცემლობამ „წიგნები ბათუმში", წელს დავით გაბუნიას რომანი, „დაშლა" გამოსცა. აქამდე ამ ავტორს, როგორც დრამატურგსა და მთარგმნელს, ისე იცნობდნენ. რომანი კი, მოგეხსენებათ, სულ სხვა ლიტერატურული ხილია. შეიძლება ითქვას, რომ ფართო მკითხველისთვის ყველაზე მეტად საინტერესო. თუმცა „დაშლა" ე.წ. კლასიკური რომანის ჩარჩოებისგან შორს დგას – აქ არც მოვლენების ვრცელი ქარგაა და არც პერსონაჟების ფართო სპექტრი. კონსერვატორი მკითხველი იტყვის, რომ ეს ვრცელი მოთხრობა უფროა. მაგრამ რა მნიშვნელობა აქვს ამას. ჩვენ გაფურჩქვნა-დამშვენებაზე ვსაუბრობდით წიგნის სხვადასხვა მონაკვეთში. „დაშლა" სწორედ ასეთია – უჩვეულო ნაწილში გაისმის საუკეთესო ჟღერადობის აკორდები. ეს გახლავთ წიგნის დასაწყისი. მართალია, ის, რაც დასაწყისშია მოთხრობილი, ამბის ქრონოლოგიით ფინალი უფროა, მაგრამ ჩვენ ხომ წიგნის თანმიმდევრობაზე ვსაუბრობთ და არა – იქ მოთხრობილი ამბის...

რომანი კი, თუ ბანალურ ჰიპერბოლას გამოვიყენებთ, შოკისმომგვრელი ემოციით იწყება. შეიძლება ითქვას, რომ სწორედ ეს ემოციაა, სწორედ დასაწყისის მაგიაა ის, რაც მერე მთელი ტექსტის მანძილზე არ გცილდება და, გინდა თუ არ გინდა, იმ მაღალემოციურ ტალღაზე გატივტივებს. თითქოს ავტორმა ამ მშვენიერ დასაწყისში გააზავა თავისი საუკეთესო შესაძლებლობები და შემოაგდო, როგორც მთავარი გემო, რომელსაც შემდგომი 120 გვერდის მანძილზე უნდა ვეკვებით. ვეკვებეთ მაღალი ლიტერატურის განწყობით, როგორც თბილისელები იტყვიან ხოლმე, „დონე ტექსტით".

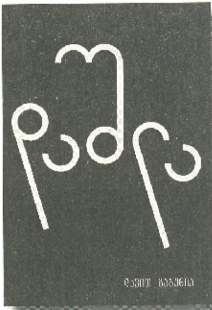

ნაწარმოები იწყება გვამის აღწერით. დიახ, დიახ, გვამის. პერსონაჟი ათვალიერებს ახალგარდაცვლილი, უფრო ანორად, ახალმოკლული ბიჭის სხეულს. და ეს თვალიერება, უფრო სწორად, ამ სანახაობის აღწერა გრძელდება დაახლოებით შვიდი-რვა გვერდის მანძილზე და თქვენ ერთი წამითაც კი არ გზარავთ ეს გაწელილი, უხვსისხლიანი სცენა. უფრო მეტიც – გაინტერესებთ. რადგან ოდესღაც შორეულ ბავშვობაში მაინც გქონებოდათ ცნობისმოყვარეობის განცდა, დარჩენილიყავით

ჯამთან მარტო. ეს არაა ის აღწერა, რომელ-
საც წავაწყდებით, ვთქვათ, ლევ ტოლსტოის „ივან ილიჩის სიკვდილში" ან ანაის ნინის ე.წ. ეპიკროფილურ მოთხრობებში. აქ არაა აღწერილი სიკვდილი, თუნდაც მისი ლამაზი რაკურსით. აქ აღწერილია სიკვდილისა და სიცოცხლის მიჯნა, მაგრამ არა მაინცდამაინც იმიტომ, რომ ამ გზა-
გასაყარის საიდუმლო ამოხსნას მწერალმა, არამედ უფრო სიკვდილის სიცოცხლის, სიკვდილის სილამაზის ჩვენების სურვილით. ისეთი განცდა მაქვს, თითქოს მწერალმა აქ მიაღწია აპოთეოზს და დანარჩენი ტექსტი, უბრალოდ, მიაბა მას.

კითხულობ სიკვდილის ამ პატარა სკერცოს, დიდი და მდორე ცხოვრების ამ ციცქნა, აღელვებულ მონაკვეთს, სადაც, წესით, გმირი უნდა ჩქარობდეს, განიცდიდეს, ეშინოდეს, გადარბენაზე იყოს... მაგრამ სიკვდილის გამოისობით, უფრო სწორად, სიკვდილის სილამაზის გამოისობით ეს სკერცოც შენელებულა და ნება-ნება გვათვალიერებინებს, გვასმენინებს შევდრების მუსიკას და გრძნობ, რომ აღარ გეშინია, აღარ იზაფრები, არამედ ისეთივე სხვა ხარ, როგორც ეს გმირი, ვისი თვალითაც მოკლულ ბაჭიას ვუყურებთ: „სამყარო შეიცვალა და აღარასოდეს იქნება ისეთი, როგორიც მანამდე იყო".

მთლიანად რომანი, შეიძლება, ერთგვარ ირონიულ დეტექტივადაც კი ჩაითვალოს. ავტორის ჩანაფიქრი იმდენად რამდენიმერაკურსიანია, რომ, შეაძლოა, გამოჩნდეს მკითხველი, რომელმაც ჩათვალოს, რომ ეს არის ჩვეულებრივი დრამა, მელოდრამა ან დეტექტივი. ასეა თუ ისე, საბოლოოდ პერსონაჟები ყოველდღიურობისგან დაღლილი, ერთმანეთმობეზრებული ადამიანები არიან. ესაა ახალგაზრდა ოჯახი პატარა შვილებით, ოჯახი, რომელიც მოწყენილობისგან თავგადასავლებში ეხვევა. უმუშევარი ქმარი ღამღამობით ჰომოსექსუალი მეზობლის სასიყვარულო სცენებს უღებს ფოტოებს, ხოლო ცოლს ახალგაცნობილი თანამშრომელი უყვარდება.

არის მომენტები, როდესაც შიში გიპყრობს, ყველაფერი იაფფასიან მელოდრამას არ დაემსგავსოს. მიუკიბავ-მოუკიბავად უნდა ითქვას, რომ რომანი სწორედ ამ ზღვარზე გადის. მომენტებში ფიქრობ, რომ მართლაც ბანალური მელოდრამაა, რა გინდა, რომ ქნა. მერე რა, რომ გმირის დაკვირვების ობიექტი, ცოტა არ იყოს, უცნაური ტიპაჟია ქართული ლიტერატურული სპექტრისთვის.

ფაქტობრივად მთელი ტექსტი აგებულია თვალთვალზე. ზურა აკვირდება შორს, მოპირდაპირე კორპუსში მცხოვრებ ადამიანს და მხედველობიდან რჩება ახლოს, მის არეალში მცხოვრები უახლოესი ადამიანი – თინა. ცოლქმრის ინტერესის საგანი შორი ხედების შეცნობაა. ის, რაც ახლოსაა და ხელის გაწვდენაზე, უბრალოდ, ჩვენად გვეგულება და ამიტომ აღარ გვაინტერესებს, ოჯახური თანაცხოვრების რუტინულობისა და მოსაწყენობის ეს ბანალური და სევდიანი განაჩენი კარგად ჩანს მთელი ტექსტის მანძილზე, მთელ ამ სქემაში, რომელიც შეადგენს სიუჟეტს; ასევე – თინას მონოლოგში, სადაც ის ამბობს: „რა უაზრო სიტყვაა ღალატი".

ზემოთ თვალთვალი ვახსენე, თვალთვალი და ფოტოების გადაღება... შეუძლებელია, ამაზე ქართველ მკითხველს არ გაახსენდეს უახლესი სინამდვილე, სადაც თვალთვალი პოლიტიკური იარაღის სტატუსს იძენს, სადაც ერთი პარტია მეორე პარტიის წარმომადგენლის საწოლ ოთახში მომხდარ შეხვედრებს იღებს, იწერს პირად საუბრებს, აქვეყნებს სექსის სცენებს და მთელ ამ მასალებს გაავებულ ხალხს უგდებს საჯიჯგნად. კითხულობ ამ წიგნს და ფიქრობ, რა მნიშვნელობა აქვს, ვინაა მოთვალთვალე, ვილაც ზურა თუ სახელმწიფო, ყველა შემთხვევაში საქმე ერთსა და იმავე მოვლენასთან გვაქვს. პოლიტიკური ბატალიები რომანშიც გვხვდება. უფრო სწორად, მთავარი გმირების ცხოვრებას გასდევს არც თუ ისე მკრთალ ფონად. ტელევიზია წინასაარჩევნოდ ე.წ. ციხის კადრებს აქვეყნებს. თითქოს ერთმანეთში იზილება ეს სურათები და ზურას ფოტოები. ციხის კადრებში ძალადობა, პატიმართა გაუპატიურების სცენებია, ხოლო ზურასთან – მამაკაცების სიყვარულის ამსახველი სცენები და ბოლოს მკვლელობა. ეს ყველაფერი პოლიტიკურ ცხოვრებასთანაა გადაჯაჭვული. სასიყვარულო სცენების ერთ-ერთი პერსონაჟი მსხვილფეხა ჩინოვნიკია. საბოლოოდ ის მკვლელი აღმოჩნდება თუ მსხვერპლი, ამას არ „ჩავასპოილერებ". მაგრამ მთავარი სულ სხვა რამაა. სისტემა ისეთივე უზნეოა, როგორც თითოეული ადამიანი. საბოლოოდ ხომ ზურაც ზუსტად ისევე იბრძვის კეთილდღეობისთვის და თვითდამკვიდრებისთვის, როგორც პოლიტიკური პარტიები იბრძვიან.

ორი სიტყვა მინდა ვთქვა ნაწარმოების ენაზეც, რასაც ასე მგრძნობიარედ და ინტერესით ვაკვირდები ხოლმე წიგნის კითხვისას. შეიძლება ითქვას, რომ არაფერი. სრულიად არაფერი არ ხდება აქ ენობრივად. ღირსებადაც და ნაკლადაც, შეგვიძლია, სწორედ ეს ჩავთვალოთ. ანუ მწერალს სურს, მოგვითხროს რაც შეიძლება ბუნებრივად, არ შეგვახსენოს, რომ მხატვრულ ტექსტს ვკითხულობთ, არ შეაჩეროს ჩვენი ყურადღება ფრაზების კომპოზიციებზე, სიტყვა-თქმებსა თუ სხვა სტილურ თამაშებზე. დათო გაბუნია ხომ დრამატურგია. მას გათავისებული აქვს საუბრები, პერსონაჟთა ბუნებრივი დიალოგები. აქაც დიალოგებია, მხოლოდ შინაგანი, ვრცელი დიალოგები. აქ ტექსტი ისე უნდა შემოვიდეს, როგორც ნაცნობი, რომელსაც ყოველდღე ვხვდებით ქუჩაში და ერთსა და იმავე ბანალურ დიალოგს ვაბამთ მასთან. აქ ამბავი ჩვეულებრივ ყოფაში უნდა შემოგვეაპაროს ავტორმა, ჩვეულებრივ ოჯახში, ჩვეულებრივ, საშუალო ტიპებში, რომლებიც არაფრით გამოირჩევიან ნაცრისფერი საზოგადოებისგან. უფრო მეტიც, იმდენად ნაცრისფერნი არიან თვითონაც, რომ გიჭირს მათი ინდივიდუალურობის დანახვა, გიჭირს იმის გაგება, თუ რით დაიმსახურეს ავტორის ყურადღება და მერე – მკითხველის. მაგრამ ავტორის მიზანი ნათელია – მას აზრად არ მოსვლია, მოძებნოს გამორჩეულები, არ უფიქრია, ჩაუღრმავდეს გმირების ფსიქოლოგიას და ხელი აფათუროს ამ უძირო

ქის სიღრმეებში. ის გამოხატულებებს ასახავს, შედეგს დება, და ეს შედეგები ცვლის სქემებს ცხოვრებაში, ღრმა ფიქრები კი განზე რჩება. ღრმა ფიქრები კი არა, მთავარი პერსონაჟები ერთმანეთთან გახსნასაც ვერ ასწრებენ, ვერ ახერხებენ. ყველაფერი, რაც აქ ხდება, მისი უდიდებულესობა – ფაქტები, მოცემულობებია. ეს კი ის ძალაა, რომელსაც ვერ ვცვლით ხოლმე, მიუხედავად იმისა, თუ რა სიღრმის და ფერების მატარებელი შინაგანი სამყარო გვაქვს. რადგან, ისევ და ისევ – ყველაზე მთავარი ზედაპირულობაში გვეძლევა.

ზედაპირულ ზურას რაღაც მომენტში ეხსნება თითქოს სხვა ხედვა, ის, რაც თავის შინაგან სამყაროში ჩაახედება, ის, რაც დაანახებს, რომ სამყარო მხოლოდ ის არაა, რასაც თვალით ვუყურებთ, მაგრამ ასეთი გაელვება-თვალის ახელები (მაგალითად, ის სცენა, სადაც ზურა ემი უაინჰაუსის მუსიკას უსმენს) მხოლოდ წამიერია, მხოლოდ წამიერად ხვდება, რომ მოაზროვნე, ემოციური არსებაა. დანარჩენში კი იმ ზედაპირულ გულისთქმებსაა აყოლილი, რომლითაც ცხოვრობს.

საბოლოოდ კი „დამლაში" ყველა და ყველაფერი იშლება. უფრო სწორად, თავიდანვე დაშლილი და დანაწევრებულია. ყველა და ყველაფერი ცალ-ცალკე, ერთმანეთისგან დამოუკიდებელია მიუხედავად იმისა, რომ მოქმედება ძირითადად ერთ ლოკალურ, შეკრულ სივრცეში ხდება. აქ ყველა პერსონაჟი მარტოა. ნიკაც კი, ზურას მეგობარი, რომელიც სულ რამდენჯერმე გაიელვებს რომანის ფურცლებზე, მარტოსული და უბედურია. მარტოა მოხუცი მეზობელი ლილიც. მარტოა თინას დედა. მარტონი არიან ბავშვები, რომლებისთვისაც ნაკლებად საცხელათ ნაცრისფერი ერთფეროვნებისგან თავდაღწევის სურვილით შეპყრობილ მშობლებს. მარტოა წითელი „ალფა-რომეოს" იდეალი პატრონი ბიჭიც და მასზე შეყვარებული ჩინოვნიკიც მარტოა. და, რაღა თქმა უნდა, მარტოა ზურაც, თინაც და თინას შეყვარებულიც.

ბარემ აქვე აღვნიშნავ – ცოტა არ იყოს, ხელოვნური სცენა მგონია, ფინალში, მოხუც მეზობელთან მთავარი პერსონაჟის ვიზიტი, რათა მან ციფრული ფოტოკამერის ეკრანის ციცქნა გამოსახულებაზე გადაღებულ ხალხში მისი ცოლი გამოარჩიოს.

სოციალურ ქსელებში ბევრმა აღნიშნა იმ მონაკვეთის შესახებ, რომელიც თინას ეხება და სადაც ავტორმა პუნქტუაცია დააიგნორა. ამიტომ აღარ მინდოდა ამაზე ხაზგასმა, მაგრამ მაინც აღვნიშნავ – ცხადია, მშვენიერი ხერხია, ასე გადმოცე გმირის ხასიათი – დაბნეული, ქაოტური, იმპულსური ადამიანის ბუნება, გაურკვეველი ცხოვრება და მომავალი, მაგრამ აქვე დავძენდი, რომ ანალოგიური ხერხი მთელ რომანს მოუხდებოდა. რადგან მთელი რომანიც ერთი დიდი, ჩამოუყალიბებელი ქაოსია მიუხედავად იმისა, რომ რუტინის სუნი დიდი დოზით გვცემს ცხვირ-პირში და განწყობას გვიფუჭებს. ანუ შეგვახსენებს იმ ქაოსის შესახებ, რომელშიც ვცხოვრობთ.

დათო გაბუნია შეეცადა, თავი დაეღწია ჭყეტელა პოლიტიკისთვის, რისი ნიადაგიც რომანის ფაბულაში აშკარად იყო, შეეცადა, არ დამსგავსებოდა დაძაბულ დეტექტივს, სერიალს, არ ემოძრავა მის „კალამს" ჰოლივუდური სპეცეფექტებით, არც ე.წ. ბულვარული მელოდრამა-დეტექტივის მიმართულებით, არამედ შეექმნა სერიოზული, დამაფიქრებელი ლიტერატურა...

რამდენად გამოუვიდა ეს – ალბათ ამას თითოეული მკითხველი თავისი სუბიექტური აღქმის, გააზრების უნარის, წიგნიერების და სიღრმის შესაბამისად გააანალიზებს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დალი იაშვილი: „ჩვენ ფრანგულს ლათინურივით ვსწავლობდით“

(ესაუბრა ნინო ციმაკურიძე)

ცოტა ხნის წინ წიგნის მაღაზია „შაქრო ბაბუამ“ ლიტერატურის მოყვარულებს საშუალება მისცა, შეხვედროდნენ შესანიშნავ მთარგმნელს, დალი იაშვილს, მოესმინათ მისთვის, დაესვათ შეკითხვები, შეეძინათ მის მიერ ნათარგმნი ფრანსუა მორიაკი, ჟან-მარი გუსტავ ლე კლეზიო, პატრიკ მოდიანო, ჟულიენ გრაკი, როჟე-მარტინ დიუ გარი, გიორგი და ნატა კახაბერებთან ერთად ნათარგმნი მარსელ პრუსტი. ეს, რასაკვირველია, არასრული სიაა იმ ავტორთა, რომელთა თხზულებებიც დალის აუმეტყველებია ქართულ ენაზე. სხვადასხვა დროს გამოცემულა ან სალიტერატურო პერიოდიკის ფურცლებზე გამოქვეყნებულა მისი ჟან-ანტუან დე ბაიფი, ანრი ბერგსონი, ფრანსუაზ საგანი, დიდიე ვან კოველერტი, ალესანდრო ბარიკო, დაი სიჟი, სან შა, ფრანსუა ვიიონი, ფელისიენ მარსო, ფილიპ ბესონი.

დალი იაშვილი იმ იშვიათ შემოქმედთა რიცხვს ეკუთვნის, რომელსაც მშობლიურიდან სხვა ენაზე თარგმნაც ხელეწიფება. მის მიერ ფრანგულად ნათარგმნი მე-20 საუკუნის ქართული ნოველები ჯერ არ გამოცემულა (დიდი იმედი მაქვს, რომ ეს მალე მოხდება!), თუმცა ისინი საჯაროდ წაუკითხავთ როგორც ქართული, ისე ფრანგული აუდიტორიის წინაშე.

– ფრანგული ენა და ლიტერატურა შენი სპეციალობაა, სამყაროა, რომელშიც მრავალი წელია, ცხოვრობ. გავიხსენოთ, როგორ მიხვედი ამ არჩევანამდე, ფიქრობდი თუ არა თავიდანვე, რომ მხატვრულ თარგმანს მოჰკიდებდი ხელს, ვინაიდან, კარგად ვიცით, რომ ენის ყველა სპეციალისტს არ შეუძლია, ან არ სურს თარგმნა.

– თავიდანვე წერის დიდი სურვილი მქონდა... ვერ გავბედე, ძალიან მომთხოვნი ვარ ჩემი თავის მიმართ. მახსოვს ქალბატონი ნინო თარიშვილი მაგულიანებდა. დღესაც ჩამესმის მისი ხმა: «დალი, თქვენ უნდა წეროთ“, არაჩვეულებრივი ადამიანი იყო, შენც გეხსომება, თქვენც გასწავლიდათ ალბათ. თარგმნა მესამე-მეოთხე კურსიდან დავიწყე. ჩემთვის ვთარგმნიდი. არ დამცინოთ და, მესამე კურსზე პრუსტს მოვკიდე ხელი (ახალგაზრდული პრეტენზიულობა!). ძალიან ვბრაზობდი, რომ არ იყო ქართულად ნათარგმნი, რაღაც 40- 50 გვერდი დიდი გაჭირებით ვთარგმნე, მაგრამ მივხვდი, რომ ვერ ვძლევდი და მოვეშვი. 30 წლის შემდეგ მაინც მომიწია პრუსტთან მიბრუნება, შარშან «სოდომი და გომორი», რომელიც გიორგი და ნატო კახაბერებთან ერთად ვთარგმნე „საბას“ ფინალისტი გახდა, მაგრამ არა გამარჯვებული. პირველი ჩემი თარგმანი, რომელმაც დღის შუქი იხილა, იყო XVI საუკუნის პოეტის, ჟან ანტუან დე ბაიფის ლექსები. მივედი მთარგმნელობით კოლეგიაში და ვთხოვე, მეოცე საუკუნის რაიმე ტექსტი მოეცათ. ჰოდა მომცეს... მეც გავჯიუტდი და ვთარგმნე, ოღონდ ფრანგულ-ლათინური ლექსიკონი კი დამჭირდა. ბატონ გასტონ ბუაჩიძეს ვაჩვენე თარგმანი. მისი გაოცებული სახე მახსოვს, როდესაც ფურცლები გავუწოდე და ავტორი ვუთხარი. იმ საღამოსვე დამირეკა და მითხრა: ია, თქვენ რახან ამას გაართვით თავი, ყველაფერს თარგმნით. (სულ ეშლებოდა ჩემი სახელი, ალბათ გვარის გამო, ახლაც მისთვის ხან ია ვარ, ხან მზია)

– მე არ ვაპირებ, თეორიული სჯა-ბაასი გავმართოთ მხატვრული თარგმანის არსსა და პრობლემატიკაზე. არსებობს დიდძალი ლიტერატურა, რომელსაც დაინტერესებული მკითხველი თვითონ მოძებნის და გაეცნობა. მე მხოლოდ ის მინდა, მითხრა, თუ რა არის შენთვის მთავარი პრინციპი ან პრინციპები, რასაც ეყრდნობი თარგმნისას. ვინაიდან მეც მთარგმნელი ვარ, გეტყვი, რომ ჩემთვის პროგრამა მინიმუმი ადეკვატური თარგმანია, ხოლო მაქსიმუმი – შეიქმნას შთაბეჭდილება: მწერალი, რომელსაც ვთარგმნი, ქართველი რომ ყოფილიყო, ასე დაწერდაო.

– თარგმანი უნდა იყოს ზუსტი, ადეკვატური. ქართულად თარგმნილმა დაახლოებით იგივე შთაბეჭდილება უნდა მოახდინოს ქართველ მკითხველზე, იგივე ემოცია უნდა აღუძრას, რაც ორიგინალმა მოახდინა. და პირიქით – ქართუ-

ლიდან უცხო ენაზე თარგმნისასაც იმავეს უნდა ვეცადოთ. მე თავს მწერლის აჩრდილს ვუწოდებ. როდესაც მწერალს ეთარგმნი, მეც ის მწერალი ვხდები ხოლმე. მთავარი ჩემთვის არის მისი ხმის ზუსტად გადმოცემა. არ ვიცი, როგორ ვახერხებ. ძნელია, მაგრამ მგონი გამომდის. უფრო ადვილია, როდესაც სულ ერთსა და იმავე ავტორს თარგმნი. უკვე იცი მისი ხმა, სტილი. თარგმანი ჩემთვის ცოტა ჩემი თავის გამონწევაცაა. ამ ოციოდე წლის წინ გადავწყვიტე, ქართველი ავტორები მეთარგმნა ფრანგულად, რადგან ჩვენი ლიტერატურა აბსოლუტურად უცნობი იყო, თუნდაც ჩემი მეგობრებისთვის. ვთარგმნე. შემდეგ ბელგიაში რამდენჯერმე საჯაროდ წაიკითხეს. აქაც, აღარ მახსოვს, რომელ წელს, ფრანკოფონიის დღეების ფარგლებში მოეწყო კითხვა საჯარო ბიბლიოთეკაში. სანამ ლონისძიებები მოეწყობოდა, ჩემს სტუდენტებს მივეცი ფრანგული ტექსტები და ქართულად ვათარგმნინე. ძალიან გამიხარდა, როდესაც ქართულად ისევ ინახიშვილის მსგავსი გამოვიდა, ცხრიდან მხოლოდ ერთი სტუდენტი დაექვდა, მგონი მასწ, ეს წაკითხული მაქვსო. ახლა უკვე თარგმნიან ქართველ ავტორებსა... კარგია. ოღონდ ყოველთვის პირველხარისხოვან მწერლებს არ თარგმნიან არც ქართულიდან უცხო ენებზე და არც პირიქით, რაც სამწუხაროა.

– იმ დროს, როდესაც ჩვენ უნივერსიტეტში ვსწავლობდით და მერეც, ერთი ხანი, საქართველოში პროფესიონალ მთარგმნელთა რიცხვი არც მაინცდამაინც დიდი იყო. ერთხელ, ჟურნალ „ჩვენი მწერლობის“ ფურცლებიდანაც დავიჩივლე, ქართველ მთარგმნელთა ღირსეული, მაგრამ მცირერიცხოვანი კოჰორტა ვერ ახერხებს სრულყოფილად მისდიოს კვალდაკვალ მსოფლიო ლიტერატურულ პროცესებს-მეთქი. ბოლო წლებში მთარგმნელთა რაოდენობა მნიშვნელოვნად გაიზარდა. როგორ ფიქრობ, რამ გამოიწვია ასეთი დაინტერესება საქმით, რომელიც ძალზე შრომატევადია, მოითხოვს ბევრ უნარს: ენების ბრწყინვალე ცოდნას, შემოქმედებით ნიჭს, ლიტერატურულ ალღოსა და გემოვნებას, ფართო განათლებას და, ამასთან, საკმაოდ დაბალანაზღაურებადია?

– ჰო, ახლა მართლა ძალიან ბევრი მთარგმნელია. მახსოვს, როდესაც პირველად «საუნჯეში» მივიტანე ჩემი თარგმანი – ფრანსუა მორიაკის «იესოს ცხოვრება», მკითხეს: რატომ შეუდექით ამ მონურ შრომასო. არაჩვეულებრივი ადამიანები იყვნენ. მახსოვს, ელზა ახვლედიანმა მომიბოდიშა, ამ შრომის შესაბამის საფასურს ვერ გადაგიხდით, მრცხვენია, მე მარკეტში 53 ათასი მანეთი ავიღეო... კარგია, ბევრი რომ ითარგმნება, თარგმანი ამდიდრებს ქართულ კულტურას. სამწუხაროდ, ყოველთვის ვერც თარგმანებია ხოლმე სათანადო დონის და ვერც არჩეული ავტორები... მაგრამ მაინც კარგია, ბევრი რომ ითარგმნება.

ამ საქმეს ალბათ ძალზე წაადგებოდა, სალიტერატურო კრიტიკა რომ მეტად ინტერესდებოდეს თარგმანის ანალიზითა და შეფასებით, მაგრამ როგორც დღეს ზვიად კვარაცხელიამ თქვა, კარგი კრიტიკა მიშველ ენთუზიაზმზე, თანაც ისეთ საზოგადოებაში, სადაც ყოველ შენიშვნას პირად შეურაცხყოფად აღიქვამენ, ძნელად იარსებებს.

– იმ თხზულებათა შორის, რომლებიც შენ თარგმნე, ზოგი შენი სურვილითა და გემოვნებითაა შერჩეული, ზოგიც გამომცემლებმა შეგიკვეთეს. ემთხვევა თუ არა ყოველთვის გამომცემლობებისა და შენი ლიტერატურული გემოვნება? გიქმნის თუ არა სირთულეებს შეკვეთით თარგმნა?

– მიშველ ენთუზიაზმზე ვერც კრიტიკული წერილია ავტორი იარსებებს, ვერც მთარგმნელი და ვერც მწერალი. სამწუხაროდ კალმის ხალხის შრომა ვერაა სათანადოდ დაფასებული, ესაა ჩვენი რეალობა.

თავიდან მხოლოდ ჩემს ამორჩეულ ნაწარმოებებს ვთარგმნიდი, ახლაც ვცდილობ... ჩემს გამომცემელსაც ძალიან კარგი ლიტერატურული გემოვნება აქვს. არაა გამოდევნებული ნოდაში შემოსულ მწერლებს. მაგრამ გამომცემელს, მთარგმნელისგან განსხვავებით, სხვა მიზანიც აქვს, წიგნი უნდა გაიყიდოს და მოგება დარჩეს, თუმცა ჩვენს სინამდვილეში დიდ მოგებაზე ლაპარაკი ზედმეტია. წიგნის წარმატებისთვის პიარკამპანიასაც აქვს დიდი მნიშვნელობა. პირველად ეს ბატონი ჟანრი კამიასგან გავიგონე 90- იან წლებში, სურდა, პრუსტი გვეთარგმნა მე და ჩემს მეგობრებს, და მაშინ ძალიან გამიკვირდა, რა შუაშია ლიტერატურასთან პიარი-მეთქი... შეკვეთით თარგმანი უხერხულობას მიქმნის ხოლმე ვადების გამო. არ მიყვარს, როცა მაჩქარებენ. თარგმნა ხელობის გარდა ხელოვნებაცაა და ხელოვნებას არ უყვარს შეზღუდვები და ჩარჩოები.

– სავსებით გეთანხმები. სიჩქარე ამ საქმეს არ უხდება. ჩემთვის ასეთი თარგმანი არის „ფასთ თრანსლეიშნ“ („ფასთ ფუდის“ ანალოგიით), ხოლო მწერლები, „სწრაფი თარგმანის ობიექტები“, ხშირად ზარალდებიან ასეთ შემთხვევებში.

მერაბ მამარდაშვილის სახელობის ფონდი, რომელიც ქართველ გამომცემლებს ეხმარება ფრანგული ლიტერატურის თარგმნისა და გამოცემის საქმეში, უპირატესობას ანიჭებს თანამედროვე ავტორთა წიგნებს. შენი გადასაწყვეტი რომ იყოს, წარმოაჩენდი თუ არა კლასიკას მეტად?

– რატომღაც მიჩნეულია, რომ ფრანგული კლასიკა უკვე ნათარგმნი იყო და თანამედროვე ლიტერატურით უფრო არიან დაინტერესებული გამომცემლებიც. არადა, სრულად და სათანადოდ ბალზაკი და ჰიუგოც კი არ გვაქვს თარგმნილი. მე სიამოვნებით ვთარგმნიდი, მაგალითად, მადამ დე სევინიეს... საფრანგეთის საელჩო, ფრანგული წიგნის სახლი ამ სტიპენდიით მართლაც ძალზე ეხმარება მთარგმნელებსაც და გამომცემლებსაც.

– და რადგან არჩევანზე ჩამოვარდა სიტყვა, რა კრიტერიუმებით არჩევ სათარგმნ თხზულებებს, რა გაინტერესებს ყველაზე მეტად, რითი გიზიდავს ესა თუ ის ნაწარმოები?

– დოჩანაშვილის პრინციპით (იცინის). ხომ გახსოვს «კაცი, რომელსაც ლიტერატურა ძლიერ უყვარდა». წიგნის წაკითხვის შემდეგ თუ რაიმე ხატი, წინადადება ამეკვიატა, ე. ი. კარგი წიგნია. ჩემთვის მთავარია, რას და როგორ მოგვითხრობს მწერალი.

ძალიან მნიშვნელოვანია, როგორ მოგვითხრობს. 80-იანი წლები იყო, როდესაც მორიაკის „იესოს ცხოვრება" წავიკითხე. შემძრა სახარების მწერლისეულმა ხედვამ. ვიცოდი, რომ ჩემი მეგობრების უმრავლესობას სახარება საერთოდ არ ჰქონდათ წაკითხული და მივიჩნიე, რომ მორიაკის წაკითხვის შემდეგ წაიკითხავდნენ, ამიტომ ვთარგმნე და მართლაც ისე მოხდა, როგორც მეგონა.

– მოდი, ახლა შენს ლაბორატორიაშიც შევიხედოთ. გაიხსენე სირთულეები, რასაც წაწყდომიხარ ამა თუ იმ ტექსტში, როგორ გადაგიწყვეტია ესა თუ ის ამოცანა?

– მიყვარს ნება-ნება მუშაობა. არ მიყვარს სწრაფად და დაგეგმილად რამის კეთება, არადა, მიწევს ხოლმე. ზოგჯერ დაწერ ფრაზას, თითქოს ზუსტია, მაგრამ რაღაც გული გეთანაღრება და შეიძლება გზაში, ავტობუსში, ლექციაზე მიმავალმა მიაგნო ზუსტად იმ ფორმას, რაც გინდოდა.

– ჩვენს მეორე სამშობლოზე, საფრანგეთზეც ვთქვათ რამდენიმე სიტყვა. იმ დროს, როდესაც ჩვენ ვსწავლობდით, გაგანია საბჭოთა ეპოქაში, საფრანგეთში მოხვედრა მხოლოდ ოცნებებში შეიძლებოდა. გმირობის ტოლფასი იყო პროფესიად იმ უცხო ენის გახდა, რომლის სამშობლო ქვეყანაში ჩასვლის პერსპექტივაც არ გაგვაჩნდა. ღვთის წყალობით, ასე აღარაა და შენც არაერთხელ მოინახულე საფრანგეთი, თანაც მთარგმნელთა კონკურსში გამარჯვებისა და სტიპენდიის მოპოვების წყალობით. გაიხსენე პირველი ვიზიტი. შეესაბამებოდა თუ არა საფრანგეთი შენს წარმოსახვაში არსებულ ქვეყანას? რამ გაგაოცა? რამ მოგხიბლა? რამ დაგწყვიტა გული?

– ჰო, ჩვენ ფრანგულს ლათინურივით ვსწავლობდით. კვირაში ერთხელ ვუსმენდით ფონოდარბაზში აუდიოჩანაწერებს, ისიც, მხოლოდ 2 საათით და თვეში ერთხელ ფილმს გვაჩვენებდნენ. პირველი ფრანგი ლექტორი რომ ჩამოვიდა, სუკ-ის აგენტი გვეგონა, რადგან კარგად იცოდა რუსული... შემდეგ მე მუზეუმში დავიწყე მუშაობა, მახსოვს პირველი ექსკურსია. ჩემი ხმა მეუცნაურებოდა და გაოგნებული დავრჩი,როდესაც ადეკვატური კითხვები დამისვეს, ე. ი. ჩემი მონათხრობი გაიგეს. ყველა უცხოელი იმას მეკითხებოდა, როგორ ვისწავლე ასეთ ვაკუუმში ენა, მათთვის ეს წარმოუდგენელია. ენა ლიტერატურის ინტერესმა მასწავლა. ძალიან პატარა დიდების საკითხავს ვეტანებოდი ხოლმე და ასე წავიკითხე ფრანსუა მორიაკის „პატარა მაიმუნი". რაღაცამ დამაბნია: დედას შეიძლება სძულდეს შვილი? მერე დავეჭვდი, ალბათ სწორად არ თარგმნეს-მეთქი... და გადავწყვიტე, ფრანგული კარგად მესწავლა, რომ გადამემოწმებინა. ..პირველად2000 წელს მოვხვდი ევროპაში, ლუვენის კათოლიკურ უნივერსიტეტში, ერთთვიან პედაგოგიურ სტაჟირებაზე. როდესაც გაიგეს, რომ ფრანგული საფრანგეთში ფეხის დაუდგმელად მქონდა ნასწავლი, უნივერსიტეტის პრორექტორმა, ჟან ჟერმენმა და მისმა მეუღლემ სტაჟირების ბოლო დღეს სიურპრიზი მომიწყვეს და პარიზში წამიყვანეს 4 დღით. და მოვხვდი ჩემს ქალაქში, სადაც ყველაფერი ნაცნობი იყო. დიუმა თუ მაინც გაქვს წაკითხული, პარიზში შინ ხარ. იქ სტაბილურობის განცდა გეუფლება. ყველაფერი ზუსტად იქაა და ისეთია, როგორც წიგნში წაგიკითხავს. ხალხი მომღიმარი და თავაზიანია. ღიმილი შეიძლება მხოლოდ ზრდილობის გამოხატულებაა, მაგრამ დაბოღმილ გამოხედვას სჯობს... საოცრად სტუმართმოყვარე და ყურადღებიანი ხალხია, მაგრამ ამ ყურადღებით და მასპინძლობით არ გაწუხებენ. პარიზში სულ არჩევანის წინაშე ხარ, კარგსა და უკეთესს შორის, ლუვრში წავიდე თუ მარმოტანში? ოპერაში თუ კომედი ფრანსეზში? ერთადერთი, რაც მაწუხებს, ჩემი მასპინძლების მეტროსადმი დამოკიდებულებაა, მე სულ ვცდილობ, მეტროს ავერიდო, რაზეც გულიანად იცინიან ხოლმე. წინა წლებში ვახერხებდი კიდეც, წელს შეგნებულად დავმორჩილდი მეტროთი სიარულს. უუჰ, მართლა ჯოჯოხეთის მოდელია, მაგრამ ამხელა მეგაპოლისისათვის აუცილებელი. წელს მოდიანოს ხათრით ვიარე მეტროთი, მივყევი მისი გმირების ნაკვალევს...

– სულ ახლახან დაბრუნდი პარიზიდან. ეს მივლინება, ვიცი, რომ მარსელ პრუსტის თარგმნასთან იყო დაკავშირებული. გვიამბე ამის შესახებ, როგორ მიდის სამუშაო პროცესი, როდისთვის ველოდოთ წიგნის გამოსვლას? ჩემთვის რამდენადაც ცნობილია, დღეს რამდენიმე მთარგმნელი მუშაობს პრუსტის „დაკარგული დროის ძიებაში" შვიდივე ტომის თარგმანზე. გაქვთ თუ არა რაიმე სახის კოორდინაცია ამ მთარგმნელებს და მიგაჩნია თუ არა, რომ ასეთი კოორდინაცია საჭიროა?

– დიახ, წელსაც სტიპენდიით ვიყავი წასული. პრუსტის ბოლო ტომს ვთარგმნი. წიგნი 2018 წელს გამოვა. არ ვიცი, უკვე ყველა ტომი ითარგმნება თუ არა. სამწუხაროდ, არაა არავითარი კოორდინაცია. უკვე დიდი ხანია, პირველ ტომს ველით, ალბათ წელს დაიბეჭდება. შარშან მეოთხე ტომმა დაასწრო პირველს. ბატონ ჯანრი კაშიას სურდა 90-იან წლებში რომ გვეთარგმნა, ჯგუფი შეგვედგინა... არ გამოვიდა.

– გარდა იმისა, რომ თარგმნი, ეწევი პედაგოგიურ მოღვაწეობას ილიას სახელობის უნივერსიტეტში, მუშაობ სახელწიფო მუზეუმში. მოკლედ გვიამბე ამ საქმიანობის შესახებაც.

– უნივერსიტეტის წარჩინებით დამთავრების შემდეგ თითქმის ერთი წელი უმუშევარი ვიჯექი შინ... ძნელი იყო, შეურაცხყოფილი ვიყავი... ვთარგმნიდი. შემდეგ სრულიად შემთხვევით, ქუჩაში შემხვდა ჩემი თანაკურსელი ინგლისური განყოფილებიდან. გაოცდა ჩემი მდგომარეობით და მაიძულა, მეორე დღესვე მივსულიყავი ჯანაშიას სახელობის სახელმწიფო მუზეუმში, სადაც თვითონ ის-ის იყო დაეწყო მუშაობა. მივედი, დამხვდა ბატონი კოტე ჩოლოყაშვილი და დაეიწყე მუშაობა... შემდეგ უნივერსიტეტშიც მომცეს საათები.

– ჩემთვის გასაგებია შენი განცდები უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ. ჩემმა უმუშევრობამ მეტ ხანსაც გასტანა... დღევანდელ ახალგაზრდებს ვუსურვოთ, რომ ყოველთვის მისცემოდეთ თავიანთი ნიჭისა და ცოდნის ასპარეზი. ვუსურვოთ, გამოეყენებინოთ დასავლური განათლების მიღების შანსიც და, როგორც შენ დღევანდელ შეხვედრაზეც თქვი, ქართული კულტურის და საზოგადოდ, ქართული საქმის სასიკეთოდ ელვაწოთ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

7 თარგმანები

ვილჰელმ რაიხი

ქრისტეს მკვლელობა

კაცობრიობის დაავადება – ემოციური ჭირი

1953

მე-20 საუკუნის გამოჩენილი ავსტრიელი-ამერიკელი ფსიქოლოგის, მეცნიერისა და ექიმის, ვილჰელმ რაიხის ბოლო წიგნები „ქრისტეს მკვლელობა" და „კონტაქტი კოსმოსიდან" აკრძალული წიგნების ნუსხაშია შეტანილი. 1955 წელს ცენზურამ მისი წიგნები – „მასების ფსიქოლოგია და ფაშიზმი", „ორგაზმის ფუნქცია", „ხასიათის ანალიზი", „ეთერი, ღმერთი და ეშმაკი" და სხვ. აკრძალა და დაწვა. ვილჰელმ რაიხი ამინდის შეცვლისა და ღრუბლების გაფანტვის სისტემის გამომგონებელიცაა. სიცოცხლის ბოლო პერიოდში მან სწორედ ამ კვლევების საფუძველზე დაწერა წიგნი „კონტაქტი კოსმოსიდან", რომელიც მფრინავი თეფშების თემასაც შეეხება. წიგნის თითქმის ყველა ეგზემპლარი განადგურებული იქნა და თუ მის რომელიმე გადარჩენილ ნიმუშს სადმე წააწყდებით, ის 5 ათასიდან 20 ათას დოლარამდე ეღირება. „ქრისტეს მკვლელობა" ასევე დიდ ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობას წარმოადგენს და საჯარო სივრცეში მისი მოძიება მხოლოდღა ნიუ-იორკის ანდა მსოფლიოს სხვა რომელიმე დიდი ბიბლიოთეკის სარეზერვო თაროებზე თუ იქნება შესაძლებელი.

ფრაგმენტი წიგნიდან

ხაფანგი

„ადამიანი თავისუფალი იბადება, მაგრამ შემდეგ, საითაც არ უნდა წავიდეს, ყოველთვის ბორკილები ექნება დადებული. შეიძლება ვინმეს მიაჩნია, რომ ვილაცისთვის ბატონს წარმოადგენს, მაგრამ სინამდვილეში თვითონ უფრო დამონებულ მდგომარეობაში აღმოჩენილა. მაგრამ რა უნდა იყოს ასეთი შეუსაბამობის მიზეზი? ჩვენ ამის შესახებ არაფერი ვიცით".

რამდენიმე ასეული წლის წინათ ჟან-ჟაკ რუსოს თავისი „სოციალური ხელშეკრულების" დასაწყისში მსგავსი შეკითხვა გაუჩნდა. სანამ ამ კითხვაზე პასუხს არ ვნახავთ, არანაირი აზრი არ ექნება ახალი სოციალური ხელშეკრულებების ძიებას. ადამიანთა საზოგადოებაში საუკუნეთა მანძილზე რაღაც ისეთი მექანიზმი მოქმედებს, რაც ამ გამოცანის გამოცნობის ნებისმიერ მცდელობას იმთავითვე ფუჭად აქცევს. ბოლო რამდენიმე ათასწლეულის მანძილზე ეს გამოცანა კაცობრიობის ყველა დიდი წინამძღოლისთვის კარგად იყო ცნობილი: **ადამიანი იბადება თავისუფალი, მაგრამ ცხოვრებას მონობაში ატარებს.**

პასუხი დღემდე არავის უნახავს. ეტყობა, ადამიანთა საზოგადოებაში რაღაც ისეთი მექანიზმი მოქმედებს, რაც სწორი შეკითხვის დასმას უშლის ხელს, რათა შემდეგ სწორი პასუხი იქნას მიღებული. ამ უშედეგო ძიებათა კორიანტელში მთელი ადამიანური ფილოსოფია ერთ დიდ გამოცანად ქცეულა.

დიახ, რომელიღაც კარგად მიმალული ფაქტორი მოქმედებს და ხელს გვიშლის შეკით-

ვის სწორად დასმაში. რაღაცას გამუდმებით გადააქვს ჩვენი ყურადღება სხვაგან, რათა შემთხვევით თვალი არ მოეკრათ იმ კარგად შენიღბულ ბილიკს, რომლის აღმოჩენასაც ასე ვესწრაფვით და საითკენაც უნდა იყოს ჩვენი ყურადღება სინამდვილეში მიმართული. ეს კარგად შენიღბული ფაქტორი ყველა ხერხსა და ღონეს ხმარობს, რათა ჩვენი ყურადღება საერთოდ მოაშოროს ამ გამოცანას. მაგრამ, როგორც ჩანს, ეს უხილავი ფაქტორი ადამიანის კარგად ნაცნობი თვისება, რადაც არ უნდა დაუჯდეს, თავი მოარიდოს სიცოცხლის ნამდვილ და ყოვლისმომცველ ძალას და მასთან მხოლოდღა არაუშუალო დამოკიდებულება შეინარჩუნოს. ამ მალულ ფაქტორს ადამიანის ემოციური ჭირი ეწოდება.

გამოცანის სწორ ფორმულირებაზეა დამოკიდებული, თუ რამდენად სწორად წარიმართება ჩვენი ყურადღება და პასუხის მოძებნაც აქედან გამომდინარე გახდება შესაძლებელი – თუ როგორ ხდება, რომ ადამიანი თავისუფალი იბადება, მაგრამ უცილობელ მონობაში კი ამოჰყოფს ხოლმე თავს.

თუ გულწრფელი სოციალური ხელშეკრულება იარსებებდა, ეს ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების წარმართვაში მართლაც გადამწყვეტ როლს შეასრულებდა. მაგრამ ვერანაირი სოციალური ხელშეკრულება ვერ მოაგვარებს ადამიანური აგონიის პრობლემას. სოციალური ხელშეკრულება, საუკეთესო შემთხვევაში, მხოლოდღა ცხოვრების შესანარჩუნებელ საშუალებად გამოდგება. მაგრამ მას არ შეუძლია გადაჭრას ცხოვრების აგონიის პრობლემა.

კონკრეტულად რისგან შედგება ჩვენ წინ არსებული გამოცანა?

ადამიანები თანასწორნი იბადებიან, მაგრამ შემდეგ კარგავენ თანასწორობას.

ადამიანმა არაერთი დიადი მოძღვრება ჩამოაყალიბა, მაგრამ ყოველი ასეთი მოძღვრება მისივე ჩაგვრის საშუალებად იქცა.

ადამიანი არის „ღმერთის შვილი", მის ხატად შექმნილი, მაგრამ მაინც „ცოდვილად" და „ეშმაკის" კერძად რჩება. განა როგორ შეიძლება არსებობდეს ეშმაკი და ცოდვა, თუკი ღმერთია ყველაფრის შემოქმედი?

კაცობრიობამ ვერც იმ შეკითხვაზე მოახერხა პასუხის მოძებნა, თუ როგორ გაჩნდა ბოროტება, როდესაც სრულყოფილი ღმერთი ქმნის და მართავს სამყაროსაც და ადამიანსაც.

კაცობრიობამ ვერ შეძლო ცხოვრების ისეთი ზნეობრივი მოდელის დამკვიდრება, რომელიც მისი შემოქმედის ნება-სურვილთან იქნებოდა თანხმობაში.

კაცობრიობა გამუდმებით ანადგურებს საკუთარ თავს ათასგვარი ომებით და მკვლელობებით ჩაწერილი ისტორიის ლამის პირველი დღეებიდანვე და ამ საყოველთაო ჭირის მოცილების ნებისმიერი მცდელობა უშედეგოდ მთავრდება.

კაცობრიობამ არაერთი რელიგია შექმნა, მაგრამ ყოველი მათგანი მისივე ჩაგვრისა და დათრგუნვის საშუალებად გადაიქცა.

კაცობრიობამ ათასგვარი სააზროვნო სისტემა ჩამოაყალიბა, რათა როგორმე ბუნებასთან თანხმობისათვის მიეღწია, მაგრამ ბუნება ფუნქციონალურია და არა მექანიკური, როგორც ეს ადამიანს წარმოუდგენია, ამიტომაც ის ყოველთვის თითებს შორის უსხლტებოდა მას.

ადამიანი გამოდევნებია ყოველგვარ იმედსა და ცოდნას, მაგრამ სამი ათასი წლის ძებნის, წუხილის, გულისგატეხის, ერეტიკოსობისა თუ სავარაუდო შეცდომებისთვის სიკვდილით დასჯის შემდეგ მან მხოლოდღა იმას მიაღწია, რომ კაცობრიობის მხოლოდ ერთი ნაწილისათვის მცირეოდენი კომფორტი შეექმნა, რაც ავტომობილების, თვითმფრინავების, მაცივრებისა და რადიოების სახით არის გამოხატული.

ადამიანის ბუნების გამოსაცნობად ათასობით წლის ფიქრის შემდეგ კაცობრიობამ საკუთარი თავი ზუსტად იმავე ადგილზე აღმოაჩინა, საიდანაც დაიწყო: აღიარა, რომ საერთოდ არაფერი იცის. მშობელი დედა კვლავ უმწეო მდგომარეობაში რჩება იმ კომმარის წინაშე, მის შვილზე რომ ასე ძალადობს. ექიმიც ისევ უმწეოა ისეთი დაავადების პირისპირ, როგორიც სურდოა.

საყოველთაოდ ცნობილია, რომ მეცნიერებას არ გააჩნია ერთხელ და სამუდამოდ დადგენილი კანონები. ნიუტონის მექანიკური სამყარო არ შეესაბამება ნამდვილ სამყაროს, რადგანაც სამყარო ფუნქციონალურია და არა მექანიკური. სამყაროს „სრულყოფილ" წრეთა კოპერნიკის სურათი მცდარია. კეპლერის პლანეტების ელიფსური ტრაექტორიები არარსებულია. მათემატიკა არ აღმოჩნდა ისეთი ზუსტი, როგორადაც ის წარმოგვიდგინეს. სივრცე არ არის ცარიელი და არავის არასოდეს დაუნახავს ატომები ანდა ამებათა საჰაერო მიკროორგანიზმები. არ არის მართალი, თითქოსდა ქიმიას ცოცხალი ორგანიზმის საკითხის გადაწყვეტა ძალუძს და არც ჰორმონები ასრულებენ ყოველთვის საკუთარ დაპირებებს. ფსიქოლოგიის ბოლო სიტყვა – განდევნილი არაცნობიერი – კაცობრიობის ხანმოკლე მექანიკურ-მისტიკური პერიოდის ცივილიზაციიდან ამოღებული ციტატა აღმოჩნდა. გონება და სხეული – ორგანიზმში ერთად რომ ფუნქციონირებენ, მაინც განცალკევებულად რჩებიან ადამიანის აზროვნებაში. უზუსტესი ფიზიკა არ არის აბსოლუტურად ზუსტი, ისევე, როგორც წმინდა ადამიანები მთლად წმინდანები არ არიან. გალაქტიკებში ახალი ვარსკვლავებისა და კომეტების აღმოჩენა საქმეს ვერაფერს შველის. ვერც ახალი მათემატიკური ფორმულები გამოასწორებს საქმეს. ცხოვრების დანიშნულებაზე ფილოსოფიურ მსჯელობას არანაირი აზრი არ ექნება, ვიდრე ადამიანი არ მიხვდება, თუ რას წარმოადგენს ცხოვრება. და რამდენადაც „ღმერთი" სიცოცხლეა, რაც ყველასთვის თანაბრად უტყუარსა და გასაგებ ცოდნას წარმოადგენს, არანაირი შედეგი არ მოჰყვება ღმერთის ძებნას და მის მსახურებას, თუ ადამიანმა არ იცის, რა არის სიცოცხლე.

ყველაფერი ერთადერთ ფაქტზე მიუთითებს: რაღაც საბედისწეროდ არასწორია საკუთარი თავის შეცნობის მთელ მექანიზმში. მექანიკურ-რაციონალისტური ხედვა ერთიანად იწყებს ჩამოშლას.

ლოკი და ჰიუმი, კანტი და ჰეგელი, მარქსი და სპენსერი, შპენგლერი, ფროიდი და ყველა სხვა დანარჩენი დიდი მოაზროვნეები

იყვნენ, მაგრამ სამყარო კვლავ ცარიელი დარჩა, ხოლო მათი ფილოსოფიური თიებანი ადამიანთა მასებს მნიშვნელოვნად არ შეხებია. საქმეს ვერც ჭეშმარიტების ზომიერი და თავშეკავებული გამოაშკარავება შველის. ეს ხომ ხშირად მხოლოდღა თავის არიდების ხრიკია გადამწყვეტ მომენტში. არისტოტელე, ვინც მრავალი საუკუნის მანძილზე აზროვნების სათავეში იყო მოქცეული, მცდარი აღმოჩენილა და იგივე ბედს იზიარებს პლატონისა თუ სოკრატეს სიბრძნე. ეპიკურემაც ვერ მიაღწია მიზანს და მათ მსგავსად, ვერც რომელიმე წმინდანმა.

დიდია ცდუნება კათოლიკური მსოფლმხედველობის მიღებისა, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც კაცობრიობის უდიდესი და დამანგრეველი ექსპერიმენტის მცდელობა განხორციელდა რუსეთში. მათ სურდათ საკუთარ ბედისწერას გაქცეოდნენ, მაგრამ ამ მცდელობის გამანადგურებელი შედეგები სასტიკი ფორმით გამოვლინდა. საითაც არ უნდა გავიხედოთ, ყველგან დავინახავთ, თუ როგორ დარბის ხაფანგში გამომწყვდეული ადამიანი წრეზე და იმედგადაწურული უშედეგოდ ეძებს გასასვლელს.

შესაძლებელია ხაფანგიდან თავის დაღწევა. თუმცა, სანამ ციხის გატეხვას შეძლებდეს, ადამიანმა ჯერ უნდა აღიაროს, რომ ციხეში იმყოფება. ხაფანგი თვითონ ადამიანის ემოციური ბუნებაა, მისი ხასიათის სტრუქტურაა. არანაირი შედეგი არა აქვს სააზროვნო სისტემების ჩამოყალიბებას იმის შესახებ, თუ როგორი მახასიათებლები გააჩნია ხაფანგს. ერთადერთი, რაც საჭიროა, არის ის, რომ იცოდე ხაფანგის არსებობა და მოძებნო გასასვლელი. სხვა დანარჩენი ყველაფერი უსარგებლოა: ხაფანგში ყოფნის ტანჯვის ამსახველი სიმღერები, როგორც ამას დამონებული შავკანიანი აკეთებდა; ანდა სადღაც ხაფანგს გარეთ არსებული თავისუფლებისადმი ლექსების მიძღვნა, რაც ხაფანგის შიგნით მოქცეულთა მხოლოდღა წარმოსახვაში არსებობს; ანდა სიცოცხლის დაპირება სიკვდილის შემდეგ, როგორც ამას კათოლიციზმი სთავაზობს საკუთარ მრევლს; ან უკვე გადამდგარი ფილოსოფოსების აღიარება „semper ignorabimus" („არ ვიცით და არც არასოდეს გვეცოდინება"); ანდა რაიმე ფილოსოფიური სისტემის აგება ხაფანგში მოქცეული უიმედო ცხოვრების შესახებ, როგორც ეს შოპენჰაუერმა გააკეთა; ან წარმოსახვა ზეკაცისა, რომელიც ასე განსხვავდება ხაფანგში მოქცეული დანარჩენი ადამიანებისაგან, როგორც ეს ნიცშემ წარმოიდგინა, სანამ ბოლოს მთვარეულთა თავშესაფარში გამოამწყვდევდნენ და ბოლოს და ბოლოს ამით იტყოდა სიმართლეს საკუთარი თავის შესახებ – თუმცა კი დიდი დაგვიანებით...

პირველი, რაც უნდა გაკეთდეს, ეს არის ხაფანგიდან გასასვლელის პოვნა. ხაფანგის ბუნების აღწერას არანაირი აზრი არა აქვს, რადგან მთავარი აქ ის არის, თუ სად მდებარეობს ხაფანგიდან გასასვლელი.

რა თქმა უნდა, ადამიანს შეუძლია, მორთოს ხაფანგი, რათა მასში ცხოვრება უფრო კომფორტული გახდეს. ასე მოიქცნენ მიქელანჯელო, შექსპირი და გოეთე. ადამიანს შეუძლია, გამოიგონოს სუროგატი აპარატები, რათა ხაფანგში ყოფნისას სიცოცხლე გაიხანგრძლივოს. ამას აკეთებენ დიდი მეცნიერები და ექიმები: მაიერსი, პასტერი, ფლემინგსი. ადამიანს შეუძლია, გამოიგონოს განკურნების მოსახერხებელი მეთოდები მოტეხილობებისთვის, როდესაც ვინმე ხაფანგში ყოფნისას ეცემა.

გადამწყვეტი კი მაინც ეს არის: იპოვო გასასვლელი ხაფანგიდან. სად არის გასასვლელი უსაზღვრო ღია სივრცისაკენ?

გასასვლელი დამალული რჩება და ეს ყველაზე დიდი გამოცანაა. მაგრამ უფრო საოცარი და ტრაგიკული ის არის, რომ:

გასასვლელი ყველასათვის ხილულია, ვინც ამ ორმოში და ხაფანგშია ჩავარდნილი, მაგრამ მას მაინც ვერავინ ხედავს. ყველამ იცის, თუ სად არის გასასვლელი, მაგრამ არავინ დგამს ნაბიჯს მისკენ. მეტიც, თუ ვინმე გადადგამს ნაბიჯს გასასვლელისკენ, ან თუნდაც მიუთითებს მასზე, მაშინვე გიჟად, დამნაშავედ და ცოდვილად გამოაცხადებენ, რომელიც ჯოჯოხეთში დაწვის ღირსია.

როგორც ჩანს, საქმე ხაფანგში სულაც არ არის და არც გასასვლელის პოვნაში. საქმე თვით ხაფანგში მოქცეულებს ეხება.

თუ ამ ყველაფერს ხაფანგის გარედან შევხედავთ, საღი გონებისათვის ეს ყველაფერი ძალზე გაუგებარი აღმოჩნდება. შეიძლება, შეშლილობადაც კი მოგვეჩვენოს. რატომ ვერ ხედავენ და არ მიდიან ადამიანები აშკარად ხილული გასასვლელისაკენ? თუ შემთხვევით მიუახლოვდნენ მას, ყვირილს იწყებენ და უკანმოუხედავად გარბიან. თუ რომელიმე მათგანი მაინც შეეცდება გარეთ გავიდეს, ადამიანები მას მოკლავენ. მხოლოდ ერთეულები თუ დააღწევენ ხოლმე ხაფანგს თავს, ბნელ ღამეში, როდესაც ყველას სძინავს.

სწორედ ასეთ სიტუაციაში აღმოჩნდა იესო ქრისტე და სწორედ ამგვარადვე იქცევა ხაფანგში მომწყვდეული მსხვერპლი, როდესაც მას კლავენ.

ყოვლისმომცველი სიცოცხლის ძალა ჩვენ გარშემოა, ჩვენშია, ჩვენს გრძნობებშია, ჩვენ ცავირწინაა, ყველა ცხოველში, ხესა და ყვავილში ხილულია. ჩვენ შევიგრძნობთ მას ჩვენს სხეულსა და სისხლში, მაგრამ ხაფანგში მოქცეულთათვის ეს ყველაზე დიდ და მიუწვდომელ გამოცანად დარჩენილა.

მაგრამ თვით ცხოვრება კი არ წარმოადგენს გამოცანას, არამედ ის, თუ როგორ რჩება ეს ასე დიდი ხნის მანძილზე გაუგებარი. როდესაც ბიოგენეზისის თუ ბიოენერგეტიკის ყველაზე დიდი პრობლემებიც კი უშუალო დაკვირვებისას ადვილად დასანახია, ადამიანური ცხოვრების აზრის ამოუხსნელობის პრობლემა სწორედ ფსიქიატრიული ხასიათისა უნდა იყოს. ეს პრობლემა ადამიანის ხასიათის სტრუქტურას შეეხება, რისი დახმარებითაც მან ამდენ ხანს მოახერხა თავი აერიდებინა ამ გამოცანის გამოცნობისთვის. კიბოს დაავადება არ წარმოადგენს ისეთ დიდ პრობლემას, როგორც ეს გვეჩვენება. პრობლემა კიბოს პათოლოგისტების ხასიათის სტრუქტურაშია, რომლებმაც ასე ოსტატურად მოაქციეს ეს საკითხი ჩიხში.

საკითხის ნამდვილი არსისგან თავის რადიკალური არიდება ადამიანის პრობლემაა. ასეთი

არაუშუალობა ადამიანის ღრმა სტრუქტურის ნაწილს წარმოადგენს. ხაფანგიდან გასასვლელისგან თავის შორს დაჭერა ადამიანის სტრუქტურიდან გამომდინარეობს. მას სძულს ხაფანგიდან გასასვლელი, რადგან ეშინია მისი. ის ჩასაფრებული დარაჯობს, რომ არავინ შეძლოს გასასვლელის პოვნა. აი, ეს არის დიდი გამოცანა.

პარადოქსია, მაგრამ თუ ვინმე ასეთ იდეებს გააჟღერებს, მას საკანში მყოფნი გიჟად შერაცხავენ და ეს მისთვის გარდაუვალი სიკვდილის მომასწავებელი იქნება – თუნდაც ის სამეცნიერო აკადემიის წევრი იყოს, რომელიც – რატომღაც – დიდ დროსა და ფულს ხარჯავს ხაფანგის კედლების შესასწავლად, ანდა საეკლესიო გაერთიანების წევრი, რომელიც განცალკევებულა და იმ იმედით ლოცულობს, რომ როგორმე გააღწევს ხაფანგიდან. ან თუ ეს ოჯახის მამაა, რომლის ერთადერთ მიზანსაც ის უნდა წარმოადგენდეს, რომ ხაფანგში ყოფნისას არ იშიმშილონ, ან საწარმოს თანამშრომელი, რომელიც მხოლოდ იმას უნდა ცდილობდეს, რომ რაც შეიძლება კომფორტული გახადოს ხაფანგში ცხოვრება. ეს სიკვდილის ტოლფასი იქნებოდა, ამა თუ იმ ფორმით: რომელიმე კანონის დარღვევის საფუძველზე საზოგადოებიდან გარიყვის, ან თუ სათანადო პირობები მოიძებნა, ელექტროსკამის მეშვეობით.

კრიმინალები პოულობენ ხაფანგიდან გასასვლელს და მიეჩქარებიან მისკენ, თუმცა გზად ძალადობას სჩადიან გვერდით მყოფ ადამიანებზე. მთვარეულები, რომლებიც სხვადასხვა კლინიკებში ლპებიან და ელექტროშოკის შედეგად შუა საუკუნეების ჯადოქრებივით იკრუნჩხებიან, ასევე ხაფანგში მოქცეულ იმ ადამიანებს წარმოადგენენ, რომლებმაც დაინახეს გასასვლელი, მაგრამ მასთან მიახლოებისას შეძრწუნებას ვერ სძლიეს.

ხაფანგის გარეთ, ძალზე ახლო მანძილზეა ყოვლისმომცველი სიცოცხლე, ყველაფერში, რასაც კი თვალი ხედავს და ყური ესმის. ხაფანგში მომწყვდეული მსხვერპლისთვის კი ეს მარადიული აგონიაა, ტანტალოსის ცდუნებაა – ხედავ მას, შეიგრძნობ მის სურნელს, ასე დიდი ხანია ეძებ მას, მაგრამ ვერასოდეს გააღწევ ხაფანგიდან. ეს შეუძლებლობად გადაქცეულა. გაღწევა მხოლოდ სიზმარში შეიძლება მოხდეს, ლექსებში, დიდებულ მუსიკასა თუ ნახატებში, მაგრამ მეტი არსად. კარის გასაღები ჩაცემენტებულია შენივე ხასიათის შეუვალ აბჯარში და შენივე სხეულისა და სულის მექანიკურ მოუდრეკლობაში.

ეს დიდი ტრაგედიაა, რაც ქრისტემ თავის თავზე გამოსცადა.

თუ ბნელ სარდაფში დიდხანს ცხოვრობ, უკვე მზის შუქიც გაღიზიანებს და შეიძლება იმის უნარიც კი დაკარგო, რომ საერთოდ გაუძლო სინათლეს. აქედან იწყება მზის შუქის სიძულვილი.

ხაფანგში არ არის საკმარისი სივრცე დატოვებული ფიქრისა და მოქმედების სრულად გაშლისათვის. ყოველი მოძრაობა შეზღუდულია. საბოლოოდ, ეს სასიცოცხლო ორგანიზმის გადაგვარებას იწვევს. სრულყოფილი ცხოვრების შეგრძნება ხაფანგში მოქცეულთათვის საერთოდ გამქრალა. ამ სივიწროვიდან ჩნდება სიცოცხლის სიძულვილი.

იესო ქრისტე სიცოცხლის სიძულვილის მსხვერპლი გახდა მის თანამედროვეთა მხრიდან. მისი ტრაგიკული ბედისწერა იმის მაგალითია, თუ რის წინაშე დადგებიან ჩვენი მომავალი თაობები, როდესაც სიცოცხლის კანონების აღდგენას შეუდგებიან.

ქრისტეს მკვლელობის ნამდვილი მიზეზი ხელუხლებელი რჩება ორი ათასი წლის მანძილზე, მიუხედავად უთვალავი წიგნისა და გამოკვლევისა. ქრისტეს მკვლელობის გამოცანა სწორედ იმ ადგილზეა მოსაძებნი, რომელიც მთლიანად მოფარებულია მრავალი პატიოსანი კაცისა და ქალის თვალთახედვას და სწორედ აქ არის საიდუმლოს ნაწილი. ეს პრობლემა ადამიანური ჯავშანასხმული ხასიათის სტრუქტურას შეეხება და არა მხოლოდ ქრისტეს. ქრისტე მსხვერპლი გახდა ადამიანის ხასიათის ამ სტრუქტურისა, რადგანაც მან ქცევის ისეთი მახასიათებლები განიეითარა, რაც ამ ჯავშანასხმული ხასიათის სტრუქტურაზე იმგვარადვე ზემოქმედებდა, როგორც ხარის ემოციურ სტრუქტურაზე მოქმედებს წითელი ფერი. ქრისტე თვით სიცოცხლის პრინციპს წარმოადგენს. არანაირი მნიშვნელობა არა აქვს ქრისტეს მკვლელობა ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 3000 წელს მოხდებოდა თუ ახალი წელთაღრიცხვის 2000 წელს. ქრისტეს მკვლელობა ნამდვილად მოხდებოდა ნებისმიერ დროს და ნებისმიერ კულტურაში, სადაც სახეზეა შეჯახება სიცოცხლის ყოვლისმომცველ პრინციპსა და ადამიანის ემოციურ ჭირს შორის, როგორც ამას ქრისტეს დროს პალესტინაში ჰქონდა ადგილი.

ასეთია ძირითადი მახასიათებლები სიცოცხლის მკვლელობისა ჯავშანასხმული ადამიანური ცხოველის მიერ, რომელიც ათასგვარი ფორმითა და საშუალებით შენიღბულა. ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა ეკონომიკა, ომი, სხვადასხვა უაზრო პოლიტიკური მოძრაობა თუ სოციალური ორგანიზაციები, ცხოვრების დათრგუნვას რომ ემსახურებიან, მთავარ ტრაგედიას ჩქმალავენ და ადამიანურ ცხოველს მთლიანად ალყაში აქცევენ. არანაირი შესაძლებლობა აღარ რჩება, რომ ადამიანი ამ ჭაობიდან ფონს გამოვიდეს, თუკი საკუთარ თავს თვითონვე არ გამოიყვანს ან ჰოლოკოსტის გარეთ და ამ დიდ აურზაურს არ ჩამოსცილდება.

მაგრამ კაცობრიობა ყველაზე საშინელი და გამანადგურებელი კატასტროფის წინაშე დადგებოდა, თუკი მას ერთბაშად გადასცემდნენ სრულ ცოდნას სიცოცხლის ფუნქციისა და ქრისტეს მკვლელობის საიდუმლოს შესახებ. ამის გარკვეულ მიზეზსა და საფუძველს ის ფაქტიც ქმნის, რომ კაცობრიობამ უარი განაცხადა თავისი ქრონიკული უიღბლობის სიღრმისა და ნამდვილი არსის დანახვაზე. სრული ცოდნის ასეთი მოულოდნელი გამომჟღავნება ადამიანს უუნაროს გახდიდა და ყველაფერს გაანადგურებდა, რაც კი საზოგადოებას დღემდე წინ ექაჩება – მიუხედავად თანმხლები ომების, შიმშილის, მასობრივი ემოციური მკვლელობების, ახალშობილთა უიღბლობის და სხვ.

ინგლისურიდან თარგმნა დავით ჩიხლაძემ

მარინა ცვეტაევა

* * *

/ოსიპ მანდელშტამს/

არავინ არაფერს გართმევთ,
ვნეტარებ ცალ-ცალკე ყოფნით.
ძალიან ადვილად დაგთმეთ –
ათასი ვერსიდან გკოცნით.

აზრს შემაცვლევინებს ვერავინ –
გვაქვს არათანაბარი ტექსტი.
გიძღვენით, ჭაბუკო დერჟავინ,
[illegible]

ლოცვამ გაგინათოს კვალი,
იფრინე, არწივო ჩემო!
შენ მზეს გაუსწორე თვალი,
მე მზერის სიმძიმეს ვჩემობ.

ალარდაბრუნების წესით,
თქვენს კვალს გაჰყევით წმინდას.
გკოცნით ათასი ვერსით
დაშორებული წლიდან.

ანა ახმატოვას

სუსტ ტანს შეყუჟული –
ფოლიანტია,
და შალი, თურქული, –
მხრებზე – მანტიად.

თქვენ ერთს გადმოგეცათ
შავი ხაზ-ტეხილით
ცივი სიხარული,
ცხელი დარდ-გრეხილი.

სიცოცხლე თქვენი –
სულის მალარია,
რომლის დასასრული
ნორჩ დემონს აბარია.

ყველა მიწიერი
თქვენ წინ დამარცხდება –
ლექსი, გულს ნასროლი,
მიზანს არ ასცდება.

ხუთის თხუთმეტზე დილით,
სიზმარმა მიმატოვა, –
მე თქვენ შემიყვარდით
ანა ახმატოვა.

მაგდალინელი

არ მსურს, განგსაჯო – იარე რა გზით.
ძვირფასო! – თქმული ახდა.
ჩემს შიშველ ფეხთა შემოსვას შაგ თმით
ცრემლების თქეშიც ახლდა.

მე შენ არ გკითხავ, ნეტავ რის ფასად
მოიღე წმინდა ზეთი,
შემომეხვიე კედლის ფასადად,
შემმოსე შიშველი ღმერთი.

შილიფად მოსილს გეხები ოდნავ,
[illegible]
ზედმეტად უდრეკს მომეც სხვა ცოდნა –
მასწავლე მოდრეკა ქედის.

შენი თმის ღრმულში გამხვიე, გმირო,
როგორც უმანკო ბალღი.
მენელსაცხებლევ! რას ვაქნევ მირონს?
განმბანე სიყვარულის ტალღით!

მილურსმული

/ეძღვნება ქალს/

სირცხვილის ბოძზე ვარ მილურსმული,
თავლაფდასხმული ვდგავარ და ველი
ძველ სლავურ სასჯელს, თან ვირწმუნები:
– ვარ უბრალო და ვარ უცოდველი.

ჩემი სიმშვიდით, ალსარების წინ
სათნო მორწმუნეს საოცრად ვგავარ;
ბედნიერებას ვითხოვ ხელგაწვდით
და მოედანზე თავმდაბლად ვდგავარ.

მკაცრად განსაჯეთ: სიკეთის ცეცხლით
სიბრმავემ თვალი თუ დამიხუჭა?
სად არის ჩემი ოქრო და ვერცხლი?
ფერფლით მაქვს სავსე ორივე მუჭა.

ხვეწნით და ლიქნით ჩამოთხოვილი
ბედნიერების ვარ სიმწარეში.
ამ განძით მივალ, თქვენგან ლტოლვილი,
ცივი ამბორის მდუმარ მხარეში.

რუსულიდან თარგმნა
მარინა გოგოლაშვილმა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სემ ჰამილი

სემ ჰამილი (დ. 1943) ამერიკელი პოეტი, მთარგმნელი, ესეისტი და გამომცემელია. მისი პოეტური ესთეტიკა ეზრა პაუნდის, უილიამ კარლოს უილიამსის, აღმოსავლური პოეზიის და ბიტნიკური ლიტერატურის გავლენით ყალიბდებოდა. 2000-იანი წლების დასაწყისში ჰამილმა წამოიწყო ერაყში გაჩაღებული ომის წინააღმდეგ საპროტესტო აქცია, შეძლო მასში ოციათასამდე პოეტის ჩართვა და გიგანტური ონლაინ ანთოლოგიის მომზადება. დღესდღეობით სემ ჰამილი მიჩნეულია ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ამერიკელ პოეტად. ჯიმ ჰარისონმა მისი პოეზია დაახასიათა, როგორც ნაციონალური განძეულობა.

ეროვნული უსაფრთხოება

ბორხესის მიხედვით

არავინაა ეროვნული. მითები ისტორიიდან
იმპერატორის სიმიშვლეს ვერ შემოსავენ,
ვერ გადაფარავს ხმას, უგულვებელყოფილს, სიტყვით გამოსვლები,
ვერც განდიდება იმ ცოცხლებისა,
რომლებიც დაჩრდილეს მკვდრებზე ჰიმნებმა. არავინაა
ეროვნული. არც გმირები,
წარსულ გენოციდთა და ინდიელთა ომების მსხვერპლნი, არც ისინი,
დასავლეთისკენ რომ გადაცურეს, დატვირთულებმა ბორკილდადებულ
კაცთა სხეულით, არც ისინი, ვინც ბორკილა დანებდნენ,
ზურგი აქციეს თაეიანთ სურვილებს, სანაცვლოდ საკვების, შრომის და აიკვდილის,
მათი ბატონების მსახურებისას კარს რომ მოადგათ, იმ ბატონების,
ვისი შვილებიც დღეს ყოველ ჩვენგანს ადგამენ უღელს.

არ გვყავს გმირები, გარდა მათი, ვინც
ჩამავალ მზეს ესალმება შიშველ ხელებით,
გულდაფუფქული ამ სასტიკ დროში. ვერარა ფიცი
და ვერც აღთქმა ვერ გვამცნობს, რა დევს გულში და გონში.
არავინაა ეროვნული ან არის ყველა.
ვინც ცოცხლობს, გული ხომ აქცია თავის სამშობლოდ?
და კვლავ ვღრიალებთ „ჩვენ!", ვყვირით „მათ!"
მე ერთგულების ფიცს სიკეთეს აღვუთქვამ,
სხვა დევნილებთან ერთად, თავს ასე დავიცავ.
ვერც ერთი ნამდვილი დემოკრატია ვერ გაიმარჯვებს
მომართული ტყვიამფრქვევებით, და ვერ ჰპოვებენ აღიარებას
იმ ჰიმნებსა და იაფფასიან პარადიგმებში,
სახალხო ტყუილს რომ ემყარება. არავინაა ეროვნული.

მას ვერ იპოვით პომპეზური, პროვინციალი ჭკუასუსტების
მაღალფარდოვან საუბრებში, თანამდებობება რომ ესწრაფვიან,
რადგან სურთ მხოლოდ ძალაუფლება. არც მბრწყინავ
მედლებში, იმ კაცის გაცვეთილ ფორმას რომ ამშვენებს,
რომელიც მხოლოდ ფორმაზე ზრუნავს; მის მორჩილებას

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წარმოთქმული ერთგულების ფიციც ამტკიცებს.
სამშობლო სიმშვიდისა და მშვენიერების მდგომარეობაა,
ახალი სამყარო, მოთმინებით რომ ელის ყველა.
სამშობლო გონების მდგომარეობაა, სინათლე –
ბალიდან გადმომჩქეფარი, თანამგრძნობი ცოდნისა,
ტრანსცედენტური მომენტი, ძველი პოემების
ერთი უჩვეულო პწკარი, რომელშიც ჩანს და ნათელიყოფა
შესაძლებლობა... რომ ერთხელაც... ერთხელაც...

ჯეიმზ ოსკო ანამარიას მკვლელობაზე

როცა იპოვეს მისი სხეული
ნაგვის გროვაში
პაჩაჩაკას ხიდის მახლობლად,
აბანკაიში,

არავინ იცოდა
მისი ვინაობა,
ვინც მას ფრჩხილები ამოაგლიჯა
თითის წვერებიდან,

ვინც მას ფეხები მოამტვრია,
ვინც ცალი თვალი ამოუგდო
და ბოლოს ყელი გამოღადრა.

ვერავინ ამბობდა,
ვინ ჩააგდო იგი ნაგავში,
როგორც ნერილი – ბოთლში.

ვერავინ ამბობდა –
ვინ იყო იგი,
ან რატომ იყო.

ვიღაცამ იცის,
ვისი ხელი დაემჩნა მის ყელს,
ვისი – იარაღს.

რა თქვა ისეთი ყმაწვილმა პოეტმა,
რომ ამის გამო შეეძლოთ მოეკლათ.
იყვნენ ისინი ამ ტრაგედიის შემოქმედები?
სიკვდილის ესკადრონის რიგითი წევრები?

ცენტრალურ სადაზვერვო სააგენტოში გამოწვრთნილები?
ვერავინ იტყვის.

ვიღაცამ იცოდა მისი ენის
ნატიფ გრძნობაზე,
რომელსაც შეეძლო, სული შთაებერა
ლექსის ყოველი თანხმოვნისა და ყოველი ხმოვნისათვის.

ვიღაცას ახსოვს
ცრემლი მის თვალზე,

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

როცა ჰყვებოდა ლორკას მკვლელობაზე,
ტემბრი მის ხმაში,
როცა საუბრობდა ადამიანებზე.

ვიღაცას ახსოვს, როგორ ოცნებობდა
ანდების ჩრდილებში აჟღერებულ
სახალხო მუსიკაზე
და ფრთაშესხმულ პოეზიაზე.

რაღა თქმა უნდა, ახალგაზრდა პოეტმა იცოდა ისიც,
რომ პოეზია სიყვარულია
და ჩვენს სამყაროში
სიყვარული სახიფათოა.

ნიუ იორკული პოემა

სიბნელეში მჯდომს საფიქრალი ნამდვილად
არ მაქვს, არც დაისს ველი,
რომელიც ახლა, ექვს საათსა და ოცდაერთ წუთზე,
ნაცრისფერი ოქტომბრის სინათლეში, ხის ტოტებს შორის დაიწყებს ათვლას.
ვზივარ, ვსუნთქავ და გონების ბორბალი ნელ-ნელა იძვრის.

ჰეიდენი წერს: „რაღა აზრი აქვს პოეზიას
ამ დროებაში?", და ვფიქრობ,
მესმის, რას გულისხმობს, როცა ის ამბობს: „პოეტი
უბრალოდ ვერ ხედავს
არსა და დედააზრს ხოცვა-ჟლეტაში."

და როცა შიში ჩამასობს კლანჭებს,
მე პროზის ნაცვლად პოეზიას ვირჩევ,
რათა დამეხმაროს, შევეგუო
სიცრუით, მკვლელობით,
სულისშემძვრელი ფარისევლობით სავსე სამყაროს,

რომელსაც ქმნიან ერისა და ეკლესიის
წინამძღოლები. „რა საჭიროა პოეზია?"
მინაზე ჩამოვჯექი თორმეტ სექტემბერს,
ჩვენი წელთაღრიცხვით ორიათას ერთში,
ვკითხულობდი რუმის პოეზიას და მინას ვეამბორე.

და განა უნდა შიმშილობდეს მილიონობით ადამიანი
წმინდა ომისთვის? ყოველი ომი
წმინდაა. ისევ იგივე პათეტიკური შეძახილი,
რომლიდანაც ამოიზრდება
„ბიბლიური კატაკლიზმები."

მესმის პილატეს ნაბიჯები
ფილაქანზე, ჯო მაკარტნის ხმა,
სენატს რომ სწყევლის, ფეთქდება „სქელო"
და მთელ ცას უვლის შიშის ჟრუანტელი.
ნიუ იორკ სიტიში შეჯახებებმა,

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

და შემდგომ უკვე მსხვრევამ და ნგრევამ,
სეისმური ტალღები წარმოქმნა. იყო მითქმა-მოთქმა
გარდაცვლილებზე, მომაკვდავებზე... განა
შეუძლია პოეტს საუბარი თანაფარდობებზე?
ძველი ბერძნები როგორც იტყოდნენ,

„მკვდრების სახეებზე დავაბიჯებთ."
სექტემბრის პირქუშ ცას სილურჯე მოედება.
ფერფლში, ძვლებსა და ნანგრევებს შორის კი, განმარტოებით,
დუ ფუ და ბაშო წერენ ლექსს,
როგორც ბრმა, მძვინვარე ჩრდილების უკანასკნელ ნაკვალევს

და მასში ჩუმი სევდა ჩაისახლდება,
მსგავსად ხანგრძლივი თრევისას ნამოშლილი მტვრისა. მაგრამ მე თუ
არ წამოვდგები და არ ვიმღერებ,
თუ არ წამოვდგები და ძველებურად აღარ ვიცეკვებ,
ველური, სასტიკი არსებები გაიმარჯვებენ.

და თუ სიკვდილი მიწერია, ვემთხვევი იმ ხმალს, მე რომ განმგმირავს.

ერაყში მიმდინარე ომის მესამე წლისთავის შესახებ

წერილი ჰეიდენ ქერათს

თითქმის ორმოცი წელი გავიდა
რაც ლექსი დაწერე
ლექსების წერაზე ომის წინააღმდეგ, ჰარლან ქანთრიდან
იტალიამდე, ესპანეთამდე რომ მძვინვარებდა. და როცა შენმა
რჩეულმა სტრიქონებმა ჩვენამდეც მოაღწია,
ერთ-ერთი ლექსის გადაკითხვისას
შევჩერდი და ხელახლა წავიკითხე.

მას შემდეგ ბრძოლის ველზე ვართ,
მეც, მსოფლიო ომის დროს დაბადებულს,
უგუნურების და უაზრო,
ამაო დარდის წინააღმდეგ
მიცხოვრია და დამიწერია,
ჩემს მტანჯველ დღეებს რომ ახლდნენ მუდამ.
მაგრამ ვინ იცის? განა ამგვარად
ვინმეს სიცოცხლე შეინარჩუნა?
გარდა იმისა, რომ თავად მე მიხსნა სიკვდილისგან.

ო, მე შემეძლო, მომეყოლა
გადარჩენილებზე. იმ
ლამაზ ქალზე, სიტკადან,
ქმარი მის ლექსებზე
რომ ეჭვიანობდა, ფეხები
თოკით რომ შეუკრა და
ნავიდან გადააგდო.
ალასკის სამხრეთ-აღმოსავლეთში წყალში ჩავარდნილს
სიცოცხლის მხოლოდ თორმეტი წუთი თუ დაგრჩენია.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ანდაც ბებიის შესახებ იუტადან,
გარითმული, რომანტიკული სონეტების მწერლის შესახებ,
ერთ ღამეს, გვიან სასტუმროში
რომ დამირეკა ყბებდამსხვრეულმა,
ცხვირგატეხილმა, რადგან
ქმარი ისევ დამთვრალა. ან
მოგითხრობდით იმ ალექსზე,
ნამლის გამო რომ ბევრი მოუკლავს,
როგორ გაუკრთა თვალებში სხივი,
კლასიკოსები როცა წაიკითხა.
დიახ, პოეზია გვიცავს სიკვდილისგან.
ყოველი ომი ხომ შინ იწყება,
საკუთარ თავში.
ლექსებს არ ძალუძთ, შეწყვიტონ ომი,
არც ეს და არც სხვა,
გარდა ჩვენშივე მომხდარი ბრძოლის.
და ამ ბრძოლაში გამარჯვება პირველი გადამწყვეტი ნაბიჯია,
პოეტის მონოდება,
საკრალური რწმენა და ვალდებულებაა.
ჩვენ ვწერთ ლექსებს, რადგან ეს გვმართებს.

მოხსენება ქვეყნის მდგომარეობის შესახებ, 2003 წ.

იერუსალიმში არასდროს ვყოფილვარ,
თუმცა შირლი ხშირად ყვებოდა ბომბებზე.
მე ღმერთი არ მყავს, მაგრამ მინახავს, ბავშვები რომ სთხოვენ,
შეჩერდეს. სხვადასხვა ღმერთს ევედრებიან.
ახალი ამბები ყოველთვის ძველია, განმეორებული,
როგორც ცუდი ჩვევა, იაფფასიანი თამბაქო და საზოგადოებრივი სიცრუე.

ბავშვებმა იმდენი სიკვდილი ნახეს, რომ
სიკვდილმა მათთვის ფასიც კი დაკარგა.
ისინი პურის რიგებში იცდიან,
წყლის მისაღებად თავის დროს ელიან
მათ თვალებში – შავ მთვარეებში – სიცარიელეს რომ ირეკლავენ,
ათასჯერ მაინც რომ ჩაგვიხედავს.

მალე პრეზიდენტი სიტყვით გამოვა
და გვამცნობს ბომბების,
თავისუფლების, ჩვენი ცხოვრების სტილის შესახებ.
მე კი გამოვრთავ ტელევიზორს, როგორც ყოველთვის.
რადგან არ ძალმიძს შევყურებდე
მის ცივ თვალებში შესახლებულ უძრავ ქანდაკებებს.

რა უნყის წყალმა

პირიდან ამოსული სიმღერები სულმა უნდა გაითავისოს, რათა აპატიოს.
ამ ქვეყნიერების სინამდვილეში ვირთხაც ისეთი ზნეობრივია, როგორიც – ბერი.
და მაინც, გული მდინარეა,
თავის თავიდან გამომდინარე, მდინარე, რომელსაც ვერასდროს გადაკვეთ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

იგი ყურეში გაიმლება,
როცა მოქცევა საკუთარ თავში დააბინავებს
და თან მოიტანს უთქმელი, უტყვი ადამიანის
ახალგაზრდობის ცრემლსა და ბალღამს.

ციური არწივი მდინარის პირს ერთვის,
უკვე აღარ უსხლტის ფრინველს ორაგული, დინების წინააღმდეგ
წისრიალებს მისი ვეება ფრთები, ვიდრე შეერევა
იმ სიცარიელეს, საიდანაც მოვიდა იგი.

მხოლოდ ფიქრები შემორჩება. არწივის ცბიერებისგან,
ბელურას სიბრძნისგან მიტოვებული, როგორ გავექცე
მახრჩობელა მწუხარებას? ვერავინ გაიგებს, ხეებმა რა უწყიან:
ობობის მსგავსი მოთმინებით შემკულმა ნორჩმა ნეკერჩხალმა,
ან, ვთქვათ, რას ამბობს ტირიფი ალსარებად?

ნება მომეცი, რომ წყლად გადავიქცე და ჩემი გული მასში გადმოიფრქვას.
მის ბუტბუტს მოვუსმენდი.
წიავი მეგობრად გამიხდებოდა.
და ყოველივეს პატიება შემეძლებოდა.

ფართოდ გახელილი თვალები

ბგერის სიხშირე '05

ზეთისხილისფერი პატარა გოგონა
თვალს არ აცილებდა
ჩემს ფოტოსურათს

ფართოდ გახელილ თვალებს,

ღრმა და ყავისფერი ლამაზი თვალები
წლებივით ბებერი დარდის და ვარამის
ჩუმ და დამუნჯებულ მოწმეებს ბადებდნენ.

ის იყო პატარა,
და ძლიერ ლამაზიც,
ისეთი ლამაზი, როგორიც არიან ბავშვები,
რომლებიც მდუმარედ ხვდებიან გასაჭირს:

რადგანაც ცრემლები გამოლეოდა.

ჟურნალი დავხურე და გარეთ
გაველი მე შეშის გროვასთან
და როცა კუნძებს ცულით ორად ვხლეჩდი, ვფიქრობდი,
მისი ნაკვერჩხალი ალბათ
ამაღამ ცეცხლად იქცეოდა,
კამკამა ალები ლოკვით
და რხევით იშრიალებდნენ

როგორც „მოფრიალე დროშები ქარში."

როცა პატარა ბიჭი ვიყავი,

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შევიცნე სიკვდილი,
კორეაში წითელმა არმიამ
ჩვენს მიწაზე რომ გადმოაბიჯა.
ბომბები,
რომლებიც ერთხელ და სამუდამოდ
მუსრს გაავლებდნენ ამ ჩვენს მიწაწყალს.

და ჩემს უგუნურ სამყაროსთან ერთად მერხის ქვეშ შევიმალე.

ოკინავაში უნიფორმით შემოსილსა და
იარაღასხმულს
ვიდრე თვალები არ ამეხილა,
საზღვაოსნო კორპუსში
ვიდრე არ დავახრჩვე ჩემი სიამაყე,
მანამ ვერ მივხვდი, თურმე
რა ჯიუტად ვიცავდი ჩემივე სიბრმავეს.

რამდენი სევდისგან შედგება სიცოცხლე?

რას მოვიმოქმედებდით,
რომ არ ვმდგარიყავით
დაკარგულებს, გარდაცვლილებს და დაობლებულებს შორის
ჩვენსავე დარაზმულ ბავშვებთან ერთად, განა შეგვეძლო
მოწმედ გახდომა

ფართოდ გახელილი თვალებით?

ღამის სიბნელით შეშინებული,
ხშირად ვტიროდი ჩემს საწოლში.
მამა მიმღეროდა ან ლექსს მიკითხავდა

„ცარიელი უნაგირები ძველეულ ბაკში ყრია,
საით წავიდნენ იმ ღამით ისინი"

მტრედმა იფიქრა, რომ სიკვდილი
ასფოდელების ველს მიაშურებდა
„მუსაშინოზე", ტოკიოს მახლობლად.
მუსაშინის ველები სისხლით წალეკილ
მებრძოლთა გზას ნიშნავს.

უკვე შეასრულეს ომზე სიმღერები
ჩვეული ძველი მწყობრი საზომით –
ო, რატომ გვიყვარს მკვდრების განდიდება.

ბავშვს ან სულელს თუ ძალუძს წარმოდგენა
ომისგან მიტოვებული დედამიწის.

დიდი მმართველები სკოლაში დადიან,
სან ცუს საბრძოლო ხელოვნებას შეისწავლიან.
„ჩვენ ყველამ დავგმეთ ბრძოლა" – ამბობს პრეზიდენტი,
დაბომბვის ბრძანება თავად რომ გასცა
„და მაინც, ჩვენთან არს ღმერთი".

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

რომელი სისხლია ქრისტიანის,
რომელი – მუსლიმის, იუდეველის ან ინდუისტის?

ლამაზი გოგონა, ნაზი, ნაღვლიანი თვალებით ხედავს ყოველივეს,
თუმცა
არასდროს არაფერს ამბობს. და მაინც,

რისი თქმა ძალუძს?
მას ტვირთად დააქვს
თავის ცხოვრების განსხვავებულობა.

და მის თვალებში აირეკლება: ნანგრევები, შიში და
ფეხსაცმელები, რომელსაც აღარ ჩაიცვამს ვინმე,
ხელები, რომლებიც მას თმას არასდროს ჩამოვარცხნიან.

უსმინე გულისყურით და მოგესმება მისი წვრილი, მსუბუქი, სევდიანი ხმა
– ის უკვე აქ არის, შენში –

გულისცემა და ჩურჩული ჩუმი,
პირობა მყიფე და დარღვეული –
ნეტავ მოუსმენდე

ფართოდ გახელილი თვალებით.

კაიროს ყასიდა

მდორე, ყავისფერი ნილოსის ნაპირას
ნელი, ნაცრისფერ-მზისფერი დაისი,
კაიროს თავზე – მძიმე ბურუსი,

ფანჯარასთან მდგომს
მახსენდება, როგორ შევყოვნდით
ხიდზე გუშინ ღამით
მე და ამალი,
საღამოს მბჟუტავ სინათლეში
ღარიბი მეთევზის
და მისი ლამაზი ცოლის სათვალთვალოდ,
ქვებით ავსებული მეჩეჩის გასწვრივ
ბადის გადასროლა ზუსტად ისე,
როგორც ხუთი
ათასწლეულის წინ,
კიჩოზე მყოფი მათი პაწაწინა, ბედნიერი ვაჟი,
თითებს აყოლებს ტალღებზე დამჩნეულ კვალს,
როდესაც დედიკო
გრძელ და ზანტ ნიჩბებს თავისკენ ექაჩება,
მამიკოს კი ისევ სიცარიელე
ამოაქვს წყლიდან.

„ცოტაც მოიცადეთ!“ გვეძახიან.
იწყებენ თავიდან.

პირველ ნათებას საათი აკლდა, როცა გამეღვიძა.

ყველა მათგანი დამსიზმრებია
და მთელი ღამე მძიმე კოშმარად მელანდებოდა,
ძველ წარსულსა და ახლანდელს შორის
გაჩხერილი ჩვენი სამყარო.
ო, რა სიკეთეშ გაიბრწყინა
ამალის ყავისფერ თვალებში,
ვაჟზე და ქმარზე
როცა ყვებოდა.
გულის პატარა
არქეოლოგს შეუძლია,
აამაღლოს და განადიდოს
პირბადე ცრემლის.

მისი პატარა ჭკვიანი ვაჟი გაჯავრებულა,
რადგანაც ქალმა გადაწყვიტა
ჰიჯაბის მოხსნა. წესები,
რომლებიც ებრძვიან ლტოლვას,
ჰბადებენ ლტოლვას – ქალის ნაწნავში
იმალება კანონი ომის.

ხუთი საათი ლოცვისთვის უხმობთ.
მე კი ურწმუნო ყველა ენაზე,
დავხურავ და დავუბრუნდები
კვლავ მარტოობას,
რომ ვიჯდე და ვსუნთქავდე მხოლოდ.

სულ მალე ქუჩები
ცხოვრებას დაუღრენენ და ეს სამყაროც
შეუდგება თავის ავბედით საქმიანობას.
აქ რა მესაქმება,
როცა ჩემი ნიჭი
პოეზიაა?
ომი და მშვიდობა, სიყვარული
და გადაახლება – დედობრივი ზრუნვა
ან პოეტის ოცნება –

რომელ სტრიქონებს უნდა მივენდოთ?
რაა ის სიტყვა, რომლისთვისაც
მამაცი გმირები თმობენ სიცოცხლეს?
რა შეუძლია დაქანცულ მგზავრს
გარდა იმისა, ალტაცებულმა
და მადლიერმა რომ იცხოვროს
სილატაკეს და სიმდიდრეს შორის –

მტვერს შევერიე,
სუდარად რომ ეფარა ქალაქს,
მზე იბადება,
და ჩვენც სულ მალე გავეხვევით მის საბურველში.

ინგლისურიდან თარგმნა ხატია გაგნიძემ

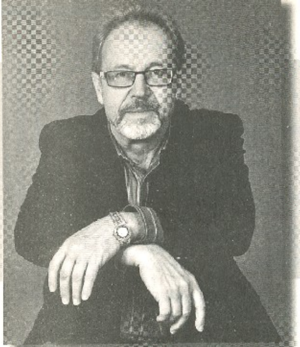

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სერგეი ლაზო

უკრაინელი პოეტი სერგეი ლაზო 1953 წელს დაიბადა ჟიტომირში, სადაც გასული საუკუნის სამოციანი წლების მიწურულს დააარსა მშობლიურ ქალაქში პირველი და ქვეყანაში ერთ-ერთი პირველი როკ-ჯგუფი. არის პოეტი, დრამატურგი, კომპოზიტორი, არტისტი, მუსიკოსი, პროდუსერი, მრავალი არტ-პროექტის ორგანიზატორი თუ მოდერატორი. მისი ერთ-ერთი ბოლო პროექტია „თანამედროვე ქართული პოეზიის ანთოლოგია", რომლის შემდგენელი და მთარგმნელიც თვითონვეა. არის ოცი წიგნისა და ექვი დისკის ავტორი.

ფონი

მზე.
ფონით გავალ, ხიდით არა.
პირს –
უშრობ თიხას, უნდა სმა,
ცურვა.
მაინც არ ვსვამ. მე ლოყაზე
ვკოცნი მდინარეს.

* * *

არ გჯერება?
                    ცრუ რწმენაა!
ყველაფერი შენ ხელთაა, რასაც მოითხოვ:
ფოთლები, წამოფრენილი ხიდან,
და ბუმბულზე თეთრი ღრუბლები,
და მელნით სავსე გუბეები...

გულგრილობა

კითხულობ –
        არავინ გპასუხობს,
ამბობ –
        არავის ესმის,
ყვირი –
        არავინ ბრუნდება,
გაუწვდი –
        არავინ გართმევს.
მაგრამ უეცრად რომ დავმუნჯდე
და გავხდე ქვაზე უფრო უტყვი?
რა ბევრნი არიან ისინი,
                    ქვები...

მოგონება

დრო – სარკეა.
ვიმოსებით მოგონებებით.
ერთი ჩრჩილმა გამოჭამა,
მეორე კი
ალარ მეტევა.

* * *

ოღონდ ამ სიმს არ შეეხო.
ნებისმიერზე დაუკარი – ამაზე არა.
ეს თუ გაწყდა, დადუმდება ვილაცის გული.
პირი, სიმწრით მოკუმული, ვერ ამოისუნთქავს
ჰაერს...
ოღონდ ამ სიმს არ შეეხო.
ნებისმიერზე დაუკარი –
                    ამაზე არა.

ცარიელი პარკი

ცარიელი პარკი, ზამთრისპირი.
მერხზე შემდგარი,
                    როგორც კვარცხლბეკზე,
ზეპირად ეკითხულობ საკუთარ ლექსებს.
ლექსები შიშველი ხეების შესახებ,
სითბოსა და სინანულის ბუნიობაზე,
ხმელი ფოთლების ყვითელ ფურცლებზე,
რომლებსაც არვინ წაიკითხავს.
ქარს მიაქვს ბაგიდან მოწყდარი სიტყვები,
წვეთებივით ასხურებს ხეებს
და საზაფხულო საცეკვაო დარბაზის ღობეს...
ცარიელო პარკო,
                    მადლობელი ვარ სიჩუმისთვის,
ხეივნის პრიალა სიცარიელისთვის,
ამაყი, მაგრამ სალმიანი ძეგლებისთვის
და წვიმის სველი ნაკოცნარისთვის...

* * *

რაც უფრო ზემოთ – ძნელდება ყოველი ნაბიჯი,
მაგრამ თვალები მდიდრდებიან,
და სამყაროს გადახსნილი ხელისგული
დამაბრმავებლად ლამაზია სიმაღლიდან
და პირველქმნილიც,
როგორც მინა.
ყველაფერი, რაც ქვემოთაა, ხდება სულ უფრო ახლობელი,
რაც უფრო მაღლა მიცოცავ ქვებში.

დღესასწაულის შემდეგ

ჩაბნელებული გირლანდები,
გატეხილი სათამაშოები,
ფერადი კონფეტების გაქელილი ნაფლეთები,
დამუნჯებული ექო
ვერცხლისფერი მაშხალების,
ჩაფერფლილი ბენგალური შუშხუნები.
დაქანცული თოვლის ბაბუა
ხალხმრავალ დახლთან,
უძილობისგან ჩამქრალი თვალებით,
რომელიც მიძვრება რიგში და ითხოვს
ერთ კანფეტს და ერთ ჭიქა ღვინოს.

ორი ფიქრი

ორი ფიქრი გამუდმებით ფუთფუთებს თავში:
ერთი –
უკეთესობისკენ შევცვალო სამყარო,
და მეორე –
ყველაფერი დავიკიდო. უცნაურია,
მაგრამ ისინი დიდებულად თანაცხოვრობენ.

* * *

როგორ მომაბეზრა თავი
ამ ჭორიკანა დედაბერმა...
ჩემი ფანჯრის წინ ყოველ საღამოს
დაასეირნებს საკუთარ ჩრდილს,
გრძელ თოკზე გამობმულს.

* * *

სადაც ორი მზე –
იქ ჩრდილიც ორი.
თუმცა ადამიანი ერთია.
ერთადერთი,
როგორც ყოველთვის.

ნავსაბმელი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩემი ბაგეები გამოშრნენ,
როგორც ძველი ნავების ფსკერები,
თმაში გამეხლართნენ წყალმცენარეები.
მე ვარ ძველი,
დავიწყებული ნავსაბმელი.
მოწყენილი გავყურებ გემებს,
რომლებიც ჩნდებიან,
რათა გაქრნენ.

* * *

ჩემი განბილებული იმედი,
ჩემი გატეხილი სიამაყე,
ჩემი აუსრულებელი სურვილები
და გულში ჩამალული შიში.
ჩემი უპოვნელი ბედნიერება,
ჩემი აუხდენელი ოცნებები
თრთიან შენი მოღიმარი პირის კუთხეში
და ლურჯ თვალებში იძირებიან.

წვიმა ხევების ზემოთ

მიდიან წლები და ადამიანები,
მაგრამ ტოვებენ მოგონებებს.
შეყვარებულებს აშორებს დრო,
მაგრამ სიყვარული რჩება.
სიტყვებს გაგუდავს დუმილი,
მაგრამ გათბობს მათი სითბო.
წვიმაც, რომელიც წამოვა და გადაიღებს,
რჩება ხევების ქვემოთ.

დაღლილობა

ქუჩა და საღამო.
ადამიანები და შეხვედრები.
ყველა თავისი საზრუნავით...
. . . .
უფრო სწორად,
მხოლოდ დაღლილობით.

* * *

ვთავისუფლდები არშემდგარი შეხვედრებისგან,
არმოსვლებისგან,
არდარეკვებისგან,
ჰაეროვანი კოცნებისგან,
დაპირებული ყველაფრისგან და არაფრისგან.
ვივიწყებ მზერებს: აღტაცებულებს (ძნელად!),
დამნაშავეებს – დახრილებს (უპრობლემოდ!),

გამომწვევებს, ირონიულ-სერიოზულებს,
დანამულებს – შენილბულებს (გაჭირვებით!),
აცრემლებულ მზერებს
ვივიწყებ.
ჩემს თავს დავპირდი, აღარ მჯეროდეს.
და აი, უკვე არ მჯერა შენი,
არცერთი მისხლით,
იოტისოდენად,
არცერთი ნამით,
არცერთი სუნთქვით თუ არსუნთქვით არ მჯერა შენი.
დიდი ხანია, აღარ ვეძებ შენთან შეხვედრას,
მაგრამ რატომღაც მაინც გხვდები.
არც ვეჭვიანობ, თუმცა მაინც მჩხვლეტენ ჭორები.
გავთავისუფლდი.
შემიძლია არ დაგირეკო
და აღარც გნახო,
აღარც გიფიქრო.
მხოლოდ ერთი არ გამომდის:
ვერ ვისწავლე, როგორ არ გელოდო.

* * *

შენ იზნევი თითებს შორის,
როგორც ქვიშა,
და ილვრები, როგორც წყალი,
რადგან წვიმა ხარ,
ქარი ხარ,
სხივი.
და მე ვერასდროს მოგიხელთებ...

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

* * *

ვიდრე ერთი გზით მივდივართ –
ერთად ვართ.
გზა შეყრის მათაც,
ვინც დაშორდა.
და მათაც კი, ვინც წასულია.

* * *

სიყვარულის შურისძიება ავანგარდულ ვალსში,
ვცრუობ და ვიცი, არ შეიძლება...

. . . .

ეს თითები, ტკივილისგან მომუჭული,
ეს ჭრილობებით სავსე თვალები...

* * *

ასი თვალი –
ასი მიდგომა,
იქნებ მართლაც ის არა ვარ,
ვინც მგონია ჩემი თავი,
და ისინი, სარკეები,
არ ტყუიან.

თარგმნა ზვიად რატიანმა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ჟურნალ „ახალი საუნჯის“ გამოწერა
შეიძლება შემდეგ გამავრცელებლებთან:
ჟურნალ-გაზეთების გამავრცელებელი
კომპანია „მაცნე“, საირმის ქუჩა, 8.
ტელ.: 2 14 39 06, 2 14 74 22
ELVA.GE, იოსებიძის ქუჩა, 49.
ტელ.: 2 38 26 73, 2 38 26 74

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

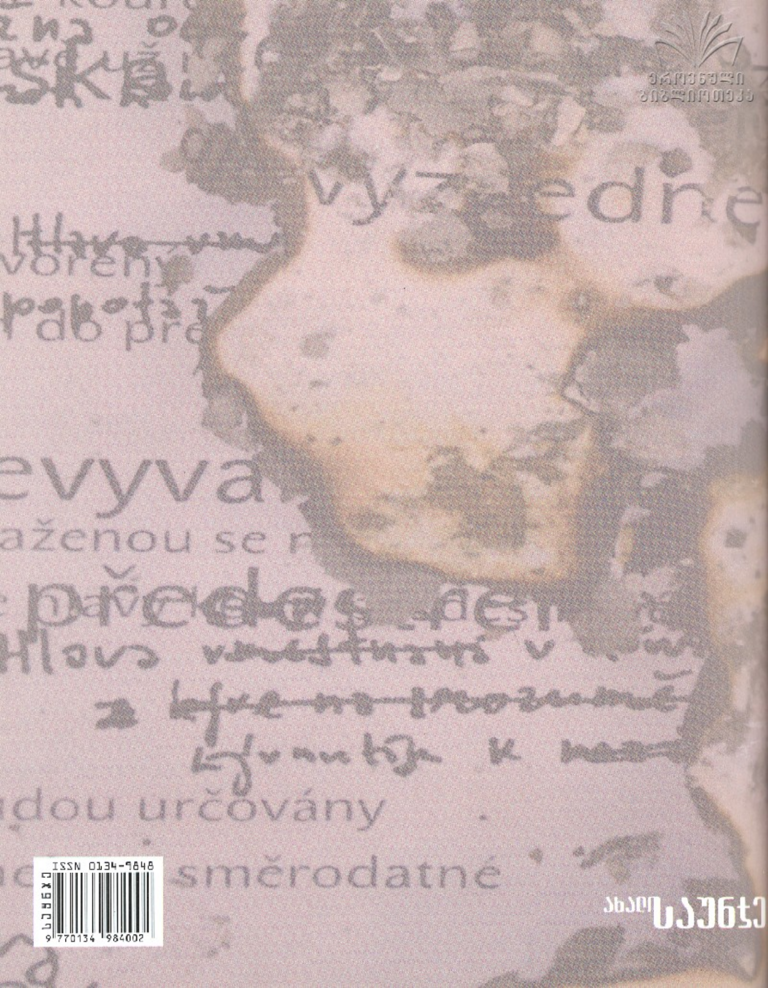

ISSN 0134-9848
9 770134 984002

ახალი საუნჯე